(HAYZ BAHSI)
1- Hayzli Kadina Gömlek Üzerinden Mübaseret Babi
Hadisi Seriften Asagidaki Hükümler Çikarilmistir.
2- (Hayzli Kadinla Bir Yorgan Altinda Yatma Babi)
Hadisi Seriften Su Hükümler Çikarilmistir.
3- Hayizli Kadinin Kocasinin Basini Yikayip Taramasinin, Cevazi, Artiginin Temizligi, Kocasinin Onun Kucagina Yaslanarak Orada Kur'an Okumasinin Cevazi Babi
Hadisi Serif Su Hükümleri Ihtiva Eder.
(Mezi Babi)
Hadis-i Seriften Asagidaki Hükümler Çikarilmistir.
5 - Uykudan Uyaninca Yüzü ve Elleri Yikama Babi
6- Cünüp Iken Uyumanin Cevazi;(Uyku Için Abdest Almanin, Yemek Içmek Yahut Uyumak veya Cima' Etmek Istedigi Zaman Cima' Uzvunu (Yikamanin Müstahab Olusu Babi)
Hadisi Serifin Muhtelif Rivayetlerinden Asagidaki Hükümler Çikarilmistir.
7- Meni Gelmekle Kadina Yikanmanin Vacib Olmasi Babi
Hadisi Serif Su Hükümleri Ihtiva Eder:
8- Erkekle Kadin Menilerinin Sifatini ve çocugun Her Ikisinin Menisinden Halk Olundugunu Beyan Babi
Hadis-i Serif Su Hükümleri Ihtiva Etmektedir.
9- (Cünüblükten Yikanmanin Sifati Babi)
Hadisi Seriften Asagidaki Hükümler Çikarilmistir
Hadisi Seriften Su Hükümler Çikarilmistir
10- Cünüplükten Yikanirken Müstahab Olan Su Miktari ve Ayni Haldeki Erkekle Kadinin Bir Kaptan Yikanmasi, Birbirlerinden Artan Su Ile Yikanmalari Babi
Hadis-i Serif Su Hükümleri Ihtiva Eder
Hadis-i Serif Su Hükümleri Ihtiva Eder :
Ebü Ömer Bu Hususta Bes Mezheb Oldugunu Söylüyor.
Hadis-i Seriften Ulema Iki Hüküm Istinbat Etmislerdir
11- Basa ve Diger Yerlere Suyu Üç Defa Dökünmenin Müstahab Olusu Babi
Hadis-i Serif Su Hükümleri Ihtiva Eder
Hadisi Seriften Su Hükümler Çikarilmistir:
12 - Yikanan Kadinin Peliklerinin Hükmü Babi
13- Hayzdan Yikanan Kadinin Kan Gelen Yere Bir Perça Misk Sürmesinin Müstehap Olusu Babi
Hadisi Serif Su Hükümleri Ihtiva Eder
14- Müstehaze, Müstehazenin Yikanmasi ve Namazi Babi
Hadis-i Serif Su Hükümleri Ihtiva Eder.
15- Hayizli Kadina Namaz Degil Yalniz Orucun Kazasi Vacip Olmasi Babi
16- Yikanin Kimsenin Elbise ve Ona Benzer Bir Seyle Örtünmesi Babi
Hadisi Serif Muhtelif Rivayetleri Ile Su Hükümleri Ihtiva Eder.
17- Baskalarinin Avret Yerlerine Bakmanin Haram Kilinmasi Babi
Hadisi Seriften Su Hükümler Çikarilmistir:
18- Tenhada Çiplak Yikanmanin Cevazi Babi
Hadisi Serif Su Hükümleri Ihtiva Eder.
19- Avret Yerini (Açilmaktan) Korumaya Dikkat Gösterilmesi Babi
Hadisi Serif Su Faideleri Ihtiva Eder
20- Kazay-i Hacet Için Örtülecek Sey Babi

21- «Sü Ancak Sudan Dolayi Icab Eder» Hadisi Babi
Hadis-i Seriften Su Hükümler Çikarilmistir.
Hadis-i Seriften Su Hükümler Çikarilmistir
22- Su Ancak Sudan Dolayi Vacib Olur Hadisinin Neshi ve Sünnet Mahallerinin Birbirlerine Kavusmasi Ile Guslün Vacib Olmasi Babi
Hadisi Seriften Su Hükümler Çikarilmistir
Hadisi Serif Su Hükümleri Ihtiva Eder
23- Ateste Pisen Seylerden Abdest Lazim Gelmesi Babi
24- Ateste Pisen Seylerden Dolayi Abdest Lazim Gelmesinin Neshi Babi
Yukariki Hadislerden Su Hükümler Çikarilmistir
25- Deve Eti Yemekten Abdest Lazim Gelmesi Babi
26- Abdestli Oldugunu Yakinen Bilen Bir Kimse Sonra Abdestinin Bozuldugundan Süphe Etse O Abdestle Namaz Kilabileceginin Delili Babi
Babimiz Hadisinden Murad
Hadisten Çikarilan Hükümler
27- Ölü Hayvan Derilerinin Dibagatla Temizlenmesi Babi
28- Teyemmüm Babi
Hadisi Seriften Su Hükümler Çikarilmistir.
Hadisi Seriften Çikarilan Hükümler
Hadisi Serif Su Hükümleri Ihtiva Eder
Hadisi Serif Su Hükümleri Ihtiva Eder
29- Müslümanin Necis Olmiyacagina Delil Babi
Hadis-i Seriften Su Hükümler Çikarilmistir.
30- Cünüplük Halinde ve Diger Hallerde Allah Tealayi Zikir Babi
31- Abdestsizin Yemek Yemesinin Cevazi, Bunda Hiçbir Kerahet Bulunmadigi ve Abdest Almanin Hemen Vacib Olmadigi Babi
32- Helaya Girmek Isteyenin Ne Okuyacagi Babi
Hadisten Çikarilan Hükümler
33- Oturarak Uyumanin Abdesti Bozmayacagina Delil Babi
Hadisi Seriften Su Hükümler Çikarilmistir

(HAYZ BAHSI)

Bu bahisde hayzm bâzi ahkâmi görülecektir. Hanefîlere göre hayzin en az müddeti üç gün üç gece en çok müddeti de on gün on gecedir, Üç günden az ve on günden çok gelen kan hayiz degil, istihâza yâni hastalik kanidir. Safiîlere göre hayzm en azi bir gün bir gece, en çoku on bes gündür. Mâlike göre ise en azi kani görecek kadar zamandir velev bir saat olsun.

1- Hayzli Kadina Gömlek Üzerinden Mübaseret Babi

1- (293) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe ile Züheyr b. Harb ve Ishak b. Ibrahim rivayet ettiler. Ishak: Bize haber verdi tâbirini kullandi. Ötekiler: Bize Cerir Man sûr'dan, o da Ibrahim'den, o da Esved'den, o da Aise-den naklen rivayet etti. dediler. Aise (Radiyaîlahu Anhâ) söyle demis:
«Bizden, birimiz hayzini gördügü zaman Resulüllâh (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) ona emreder o da bir pestamal kusanir sonra ona mübaseret eylerdi.

2- (.,.) Bize yine Ebû Bekr b. Ebî Seybe rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ali b. Müshir Seybani'den rivayet etti. H. Bana Ali b. Hucur es-Sa'dî dahî rivayet etti. Lâfiz onundur. (Dedi ki): Bize Ali b. Müshir haber verdi. (Dedi ki) : Bize Ebû Ishâk, Abdurrahman b. Esved'den o da babasindan o da Âise'den naklen haber verdi. Söyle demis.
«Bizden birimiz hayizh oldugu zaman Resulüllâh (Sallallahii Aleyhi ve Sellem) ona hayizmm siddetli zamaninda pestamal kusanmasini emreder; sonra ona muhaseret eylerdi. Sizin hanginiz Resulüllâh (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) gibi nefsine malik olabilir!..»

3- (294) Bize Yahya b. Yahya rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hâlid b. Abdiîlâh Seybani'den o da Abdullah b. Seddâd [1] dan, o da Meymûne'-den naklen haber verdi. Söyle demis: «Resulüllâh (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) kadinlarina hayizh iken gömlek üzerinden mübaseret eylerdi»
Bu hadisi Buhârî «Kitâbu'l Hayz» da EbûDâvûd, Tirmîzî, Nesâî ve Ibni Mâce Kitâbu't - Tahâre» de muhtelif râvilerden muhtelif lâfizlarla tahrîc etmislerdir.
Hadîsin muhtelif rivayetleri hayzin ahkamini bildirmektedir.
Hayz: Lûgatta akmak manasinadir. Bazilari çikan kan manasina geldigini Söylemislerdir. Seriat Istilahinda: Küçük ve hasta olmayan bir kadinin rahminin disariya attigi kandir. Lisanimizda buna aybasi hali yahut âdet görmek denilir. Âdet halindeki kadina araplar «hâiz» derler. Fasih ve meshur olan lûgât budur. Kelime müerinese sifat oldugu halde sonuna niçin müennes alâmeti olan (tâ) getirilmedigi Nahiv ulemâsi arasinda ihtilaflidir. Imâm Halil b. Ahmed'e göre bu kelime fiîl mânâsinda kullanildigi için ism-i mensup hükmündedir. Sibeveyhe göre müzekker bir mevsûfun sifati olup mevsufu mahzûftur. Sey, insan yahut sahis diye takdir edilir. Yanî «insanün hâidûn» yahut «sahsim hâi-dun» takdirindedir. Küfe ulemâsinin mezhebine göre ise bu sifat kadinlara mahsus oldugu için sonundan müennes alâmeti atilmistir. Fakat Kü-fe'lilerin mezhebine itiraz edenler vardir. Çünkü hem müennese hem müzekkere sifat oldugu halde sonundan müennes alâmeti atilan bazi kelimeler vardir.
Ezherî hayzi : «Bulûga eren kadin rahminin mu'tâd vakitlerde rahimin dibinden attigi kandir.» diye tarif eder.
Kerhî: «Hayz bir kandir ki; çiktigi andan itibaren onunla kadin bulûga erer» demektedir. Daha baska tarifler de vardir.
Istihâza: Kadin rahminden vakitsiz olarak gelen kandir. Hanefî-lere göre istihâza kadindan üç günden az yahut on günden çok gelen kandir. Buna biz hastalik kani deriz.
Cümlesindeki «kâne» fi'linin müzekker olarak kullanilmasi Nahiv imamlarini bir hayli mesgul etmistir. Rivayet bu sekilde sahihtir. Sîbe-veyhe göre bazi araplar cümlenin faili müennes oldugu halde fi'li müzekker kullanirlar. Meselâ derler. Bunu Nahiv imamlarindan
Ebu'l Hüseyin b. Harûf dahi nakletmistir. Dîger Nahiv ulemâsi buradaki kâne'nin san ve kissa manâsina geldigini söylemislerdir. Bu takdirde cümlenin manâsi: «Kissa su ki: birimiz hayzini gördügü zaman Resulüllâh (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) ona emrederdi» demek olur. Bu günkü arap gramercileri «kâne» yi dogrudan dogruya lisânimizda oldugu gibi yardimci fiil kabul ederler. Bu takdirde hadisteki kâne «emere» fiilinin yardimcisi olurki «Resulüllâh (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) emrederdi» mânâsina gelir.
Mübaseret: Teni tene degdirmektir.
îttizâr : Gömlek giymek pestemal veya çarsaf gibi bir seye bürünmek demektir. Burada ondan murad göbekten diz kapagin altina kadar olan yerleri Örtmektir. Hadisteki hayizin fevrinden murâd: Hayz kaninin en siddetli ve çok geldigi zamandir.
Irb : Cima' âletinden kinayedir. Bâzilari bu kelimeyi «erab» seklinde rivayet etmislerdir. Erab; Hacet demektir. Bundan murâd cima' arzusudur. Bu takdirde hadisin mânâsi: «Sizin hanginiz nefsine mâlik olurda böyle bîr muhaseret esnasinda haram irtütâb etmekten yani hayiz halindeki o kadinla cima'dan kendini koruyabilir» demek olur.
Hattâbî bu rivayeti kabul etmis birinci rivayeti ihtiyar eden hadis ulemâsini ayiplamistir.

Hadisi Seriften Asagidaki Hükümler Çikarilmistir.

1- Hayizli kadina mübaseret caizdir. Mübaseret erkegin teni kadinin tenine dokunmaktir. Bu kelime cima' mânâsina da gelirse de burada bilicma' teni tene dokundurmak manasinadir. Hayizli kadina mübaseret üç sekilde tasavvur olunabilir.
a) Hayizli kadina cima' etmekle olur. Bu bilicma' haramdir. Hattâ bunun helâl olduguna îtikad eden kâfir olur. Haram oldugunu bilerek yapan büyük günah islemis olur. Böylesinin Allah'a tevbe ederek bir daha bu isi yapmamasi gerekir. Keffâret lâzim gelip gelmiyecegi ulemâ arasinda ihtilaflidir. Bâzilarina göre keffâret vermesi lâzimdir. Katâde , Evzâî, Ahmed b. Hambel, Ishak ve eski mezhebine göre Imam Safiî 'nin kavilleri budur. Safiî 'nin yeni mezhebine göre keffâret lâzim degildir. Hanefilerle Ekseri ulemânin kav-]ide budur. Safiîlerden Nevevî diyorki: «Hayiz halindeki cima'in helâl olmadigina îtikad eden bir kimse onu unutarak yahut hayiz hali oldugunu bilmeyerek yahut o hâlde cima'in haram oldugundan bihaber bulunarak veya cima';i mecbur edilerek yapsa o kimseye günah ve keffâret yoktur. Eger hayz halinde oldugunu ve bu halde cima'in haram ki-lindigini bildigi halde kasten yaparsa ma'siyet irtîkâb etmis olur. Onun büyük günah oldugunu Safiî nassan bildirmistir. O kimseye tevbe vâcib olur. Keffâret vacip olup olmamasi hususunda iki kavil vardir. Bunlarin esah olanina göre o kimseye keffârat lâzim degildir. Üç mezhep imaminin yani Ebû Hanjfe, Mâlik ve Ahmed b. Hanbe1in ve cumhur-u selefin kavilleride budur. Seleften At â' Ibni Ebi Müleyke, Sa'bi, Ibrahim Nehaî, Mekhûl, Zühri, Ebu'z-zinâd, Rabîa, Hammâd b. Ebi Süleyman, Eyyub-u Sahtiyâni, Süfyan-i Sevri ve Leys b. Said (Rahimehûmûllah) bunlar meyanindadir.
Safiî 'nin zayif olan eski kavline göre keffâret lâzimdir. Bu kavil Ibni Abbâs (Rcidiyallahii anhiimâ) ile Hasan-i Basri, Saîd b. Cübeyr, Katâde, Evzâî ve Ishak 'tan da rivayet olunmustur. Bir rivayete göre Imam Ahmed b. Hambelin kavlide budur. Bu zevat keffâretin ne olacagi hususunda ihtilâf etmislerdir. Hasan-i Basrî, Saîd b. Cübeyr ve digerlerine göre bu cima'm keffâreti ya bir altin yahut onun yarisidir. Bir dinar keffâretin hayizm evvelinde, yarim dinarin hayzm sonunda yahut bir dinarin hayzin siddetli zamaninda, yarim dinarin hayiz bittikten sonra lâzim gelecegi meselesi dahi aralarinda Ihtilaflidir. Delilleri: Ibnî Abbas (Radiyallahu anhiimâ) dan merfu' olarak rivayet edilen:
«Her kim hayz halinde karisina yakinlik ederse, bir altin yahut yarim altin tasadduk etsin.» mealindeki hadistir.
Fakat bu hadis bilittifâk zayiftir. Dogrusu keffâret lâzim gelmemektir.
b) Göbegin üst tarafina ve dizden asagiya öpmek dokunmak veya sarmasmak sureti ile yapilan mübaserettir. Bu bilicma' helâldir. Yalniz Ubeydetü's - Selmanî ile diger bazilarindan bu yerlerin hiç birine mübaseretin caiz olmadigi rivayet edilmissede bu rivayet saz ve münkerdir. Resulüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellemjin gömlek üzerinden mübaserette bulundugunu bildiren sahih hadisler bunu reddetmektedir.
c) Ön ve arkaya olmamak sartiyle göbekle dizler arasina yapilan mübaserettir. Imâm A'zâma göre bu haramdir. Bir rivayete göre Imam Ebû Yusuf 'un Kavlide bu oldugu gibi Safiî1erce sahih olan kavilde budur Mezkûr kavil Imam Malik 'tende rivayet olunur. Ulemâdan Saîd b. el-Müseyyeb, Kaadi Süreyh, Tavus, Atâ', Süleyman b. Yesâr, Katâde gibi bir nice zevat dahi bu kavli tercih etmislerdir. Hanefî-lerden Imâm-i-Muhâmmedle bir rivayette Imam Ebû Yûsuf 'a göre yalniz kan gelen yerlerden korunmak suretiyle mübaseret caizdir. îkrime ile Mücahid, Sa'bî, Ibrahim Nehaî, Hakem, Süfyân'i Sevri, Evzâî, Ahme-d b. Hambel, Ishâk b. Râhuye, Ebû Sevr, Ibnî'l Münzir ve Dâvûd-u Zahirî 'nin mezhebleride budur. Bu kavil delil itibari ile sair kavillere nazaran en kuvvetli kavildir. Zîra Enes (Radiyallahu anh) hadîsinde:
«Her seyi yapin, yalniz cima1 müstesna.» Duyurulmustur.
Resulüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)in gömlek üzerinden mübasereti bu isin müstehab olduguna hamledilmistir. Imam Muhammedin kavli Hz. Ali, Ibni Abbâs ve Ebû Ta1ha (Radiyallahu arihüm) hazeratmdanda nakledilmistir. Kurtubî'nin Mücâhid 'ten rivayetine göre cahiliyet devrinde Araplar hayz-li kadinlara arkadan cima'da bulunurlarmis. Hiristiyanlar hayizli kadinlara cima' eder yahudilerle mecûsiler ise

bilâkis o halde kadinlardan, son derece uzak kalir; hattâ hayz kesildikten bir hafta sonraya kadar onlara yaklasmazlar; kitaplarinin emri bu oldugunu söylerlermis.
2- Mübaseret halinde kadinin mutlaka bir seyle örtünmesi lâzimdir. Çünkü Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Selle/n) Âise (Radiyallahu Anhâ) ya bunu emretmistir. Maksat kadinin cima'dan korunmasidir.
3- Mübaseret ancak o halde cima' etmiyecegine itimadi olanlara caizdir. Nefsine itimadi olmayana mübaseret de caiz degildir. Zira bir hadis-i serifte varid oldugu üzere korunan bir yerin etrafinda dolasan çobanin koyunlarini oraya kaçirmasi isten bile degildir. Safiî 'lerden bazisinin kavli de budur. Nevevî bu kavli begenmistir.
4- Hadis-i Serifte gömlek giymenin hayzin siddetli zamani ile tak-yîd buyurulmasi onun iptidasi ile devami arasinda fark olduguna delildir. Nitekim îbni Mâce 'nin «Sünen» inde Hz. Ümmü Selem e (Radiyallahu Anhâ) dan rivayet ettigi bir hadiste «Resulül1ah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) kanin siddetli geldigi üç gün zarfinda korunur ondan sonra mübaserette bulunurdu» denilmesi de bunu gösterir.
Nevevî'nin beyânina göre kadin hayzi kesilip yikanmadikça yahut teyemmüm etmedikçe cima* haramdir. Mübasereti haram sayanlara göre onun hükmü de budur. Imam Mâlik ile îmâm Ahmed ve diger bir çok ulemâ dahi buna kaail olmuslardir. Imam A'zama göre kan hayz müddetinin son haddi olan on günde kesilirse yikanmadan cima'a dahi helâl olur.
Übbî diyor ki: «Resulüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)in zevcelerine mübaseret yapmasi nefsânî sehvetini tatmin için degil onun caiz oldugunu göstermek içindir. Mübasereti zevcelerinin her birine yapmasi onun yayilip süyu' bulmasini ifade eder. Nitekim çok kadinla evlenmesinden maksat da ahkâmi nesrederek belletmekti. Çünkü zevcelerinden her biri gördügünü ümmete haber verecekti...» Bundan sonra Übbî her kocanin ailesine kizlarina ve hizmetçilerine ögretmesi gerektigini tenbih ederek fürûat kabilinden bir çok meseleleri ele almis ve onlari misallerle izah etmistir. Biz sözü daha fazla uzatmamak için onlari buraya nakletmedik. Ancak mes'ele Übbînin dedigi gibi pek mühimdir. Anne ve babalarin nazar-i dikkatini celb eder kendilerine:
«Hepiniz çobansiniz ve hepiniz güttügünüz sürüden mes'ulsünüz.» hadis-i Serifi ile Teâla hazretlerinin:
«Ey iman edenler! Kendinizi ve aile efradinizi cehennemden koruyun!..» ayet-i kerimesini hatirlatiriz.

2- (Hayzli Kadinla Bir Yorgan Altinda Yatma Babi)

4- (295) Bana Ebu't-Tâhîr rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibni Vehb, Mahrama'dan rivayet etti. H.
Bize Harun b. Said el-Eylî ile Ahmed b. Isa da rivayet ettiler. Dediler-ki: Bize Ibni Vehb rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Mahreme babasindan, o da Ibni Abbâs'in azatlisi Küreyb'den naklen haber verdi. Küreyb [2] Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) in zevcesi Meymûneyi söyle derken Isitmis:
«Resulüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) ben hayzli iken benimle beraber yatardi. Aramizda bir elbise bulunurdu.

5- (296) Bize Muhammed b. el-Müsennâ rivayet etti. (Dedi ki) :
Bize Muâz b. Hîsâm rivayet etti. (Dedi ki) : Bana babam, Yahya b. Ebi Kasîrden rivayet etti. (Demis ki) : Bize Selemetü'bnü Abdirrahmân rivayet etti. Önada Zeynep [3] binti Ümmü seleme rivayet etmis. Önada Üm-mü Seleme [4] rivayet etmis. Demiski: Bir defa ben Resulüllah (Sallallahü Aleyhi ve SelJem) le beraber kadife bir çarsaf altinda yatarken hayzi-mi gördüm hemen sivisarak hayz esvabimi giydim. Resulüllah (Sallallafiü Aleyhi ve Sellem) bana:
«Hayzini mi gördün?» dedi.
«Evet» dedim. Müteakiben beni çagirdi ve onunla kadife çarsafin altinda beraber yattim.
Zeyneb: «Ümmü Seleme ile Resulüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) cünüblükten dolayi ikisi bir kabta

yikanirlarmis» demis.
Bu hadisi Buhar i «Kitâbu'l Hayz'in bir iki yerinde ve «Kitâb't-Tahâre»de; Nesaî dahi «Kitabu't-Tahare»de muhtelif ravilerden tah-riç etmislerdir.
Gerçi Ebu Dâvûd Hz. Aise 'den buna muariz bir hadis rivayet etmisdir. O Hadiste Hz, Aise: «Ben hayzimi gördügüm zaman yataktan hasirin üzerine inerdim. Resulüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) bana yaklasmazdi; ben de temizleninceye kadar ona yaklasmaz-dim. demissede de Aliyyû-1' Kaarî: Ihtimal bu hadis mensuh-dur; diyor. Ibni Kesir ise onun tenezzüh ve ihtiyata hamledil-digini söylüyor. Ibni Abbas (Radiyallahû anh) Hayz zamaninda karisindan uzaklasirmis. Halasi Meymûne (Radiyallahû anh) bunu duyunca; ona haber göndererek: «Sen Resulullahm sünnetinden yüz mü çeviriyorsun! Vallahi o hayizh kadinlarindan biri ile yatar aralarinda dizleri geçecek kadar bir Örtüden baska bir sey bulunmazdi.» demis
Hamile yahut hâmil: Saçakli kadife demektir. Hadîsin bâzi rivayet-, lerinde kelimenin yerine «hamîsa» zikredilmistir. Hamîsa dört köseli ve iki çizgili çarsaftir. Bâzilari siyah ve kirmizi çizgili bir kumas oldugunu' söylerler.

Hadisi Seriften Su Hükümler Çikarilmistir.

1- Hayzh kadinla br yorgan altinda yatmak Caizdir. Yalniz çiplak tenlerin göbekle diz arasinda biri birine degmesine mani bir perde bulunmasi lâzimdir. Ulemânin beyânina göre gömlek üzerinden hayzh kadindan istifade edildigi gibi kadinin mayiattan bir seye elini sürmesi kocasinin basini taramasi ekmek ve yemek pisirmesi gibi seylerde mekruh degildir.
2- Kadinin mu'tâd elbisesinden baska hayiz için elbise kullanmasi müstahabdir.
3- Hayizh kadinin teri temizdir. Gerçi Teâlâ Hazretleri: «Hayiz hafinde kadinlardan uzak kalin!» buyurmustur: Fakat bunun mâ'nâsi, onlarla cima' etmeyin, demektir.
4- Hayizla nifâsin, namaz ve oruca mâni olmak mescide girememek, kâbeyi tavaf edememek, kur'an okuyamamak, ve mushafa dokuna-mamak hususatmda hükümleri birdir. Burada her ne kadar nifastan bahsedilmemissede onun hakkinda da bir çok hadisler vardir.
Nifas: Çocuk dogurduktan sonra gelen kandir. Azi için hudûd yoksada son haddi kirk gündür. Ondan sonra kan gelse bile hastaliktan dolayi oldugu için kadinin namaz oruç gibi ibadetlerine manî degildir. Ekseri ule--mâ ve fukahânm kavilleri budur. Hasan-i Basrî'den nifâsli kadinin elli gün namaz kilamayacagi rivayet olunmustur. Atâ' ise bu müddeti altmis güne çikarmistir.

3- Hayizli Kadinin Kocasinin Basini Yikayip Taramasinin, Cevazi, Artiginin Temizligi, Kocasinin Onun Kucagina Yaslanarak Orada Kur'an Okumasinin Cevazi Babi

6- (297) Bize Yahya b. Yahya rivayet etti. Dedi kj: Mâlike Ibni Sîhâb'daii duydugum onunda Urveden, onunda Amre [5] den, onunda Aise'den naklen rivayet ettigi su hadisi okudum, Aise söyle "demis:
«Peygamber (SaUallahü Aleyhi ve Seîîem) îtikafe girdigi vakit basi bana yaklastirir; bende onu tarardim. Insanin hacetinden baska hiçbir s< için eve girmezdi» demis.

7 - (...) Bize Kuteybetü'bnü Sa'id rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Leys rivayet etti. H.
Bize Muhammed b. Rumh da rivayet etti. Dedi ki: Bize Leys, Ibni Si-hab'dan, o da Urve ile Amre binti Abdirrahman'dan o da Peygamber (SaUallahü Aleyhi ve Sellem) in zevcesi Âise'den naklen haber verdi ki Aise sunlari söylemis :
«Ben (îtikafta iken) hacet için eve girerdim. Evde hasta bulundugu halde onun halini ancak geçerken sorardim. Resulüllah (SaUallahü Aleyhi ve Sellem) dahi mescidde (itikâfda) iken basini bana uzatir; bende saçini

(hayzh oldugum halde) tarardim. Resulüllah (SaUallahü Aleyhi ve Sellem) itikâfta iken eve ancak hacet için girerdi.»
Ibni Rumh (hadisi) : «Itikâfta bulunduklari zaman de (ye tefsir et) mistir.»

8- (...) Bana Harun b. Sa'îd el-Eylî dahî rivayet etti. (Dedi ki): Bize Vehb rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Amr b. Haris Muhnmmd b. Abdirrahman b. Nevfel [6] den o da Urvetü'bnü Zübeyr'den o da Peygamber (SaUallahü Aleyhi ve Sellem) in zevcesi Aise'den naklen haber verdi. Âise söyle demis:
«Resulüllah (SaUallahü Aleyhi ve Sellem) kendisi mücavir iken mes-cidden basini bana çikarir bende hayzh oldugum halde basini yikardim.»

9- (...) Bize Yahya b. Yaliya da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Hayseme Hisâm'dan naklen haber verdi. (Demis ki) : Bize Urve Aise'den naklen haber verdi. Aise söyle demis:
«Resulüllah (SaUallahü Aleyhi ve Sellem) ben hücremde iken basini bana yaklastirir; bende hayzh oldugum halde onun basini tarardim.

10 — (...) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seyhe rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hüseyin b. Ali, Zâide'den, o da Mansûrdan, o da Ibrahim'den, o da Esved'-den, o da Aise'den naklen rivayet etti. Aise:
«Ben hayzli iken Resulüllah (SaUallahü Aleyhi ve Sellem) in basini yikardim» demis.

11- (298) Bize Yahya b. Yahya ile Ebû Bekr b. Ebî Seybe ve Ebû Küreyb de rivayet ettiler. Yahya: Bize Haber verdi tabirini kullandi. Ötekiler bize Ebû Muâviye*, A'mes'ten o da Sabit b. Ubeyt [7] ten, o da Kaasim b. Muhammed [8] ten o da Aise'den naklen rivayet etti dediler, Aise: «ResulüIIah (Sallaltafiü Aleyhi ve Seîlem) bana mescidden:
«Su seccadeyi bana uzativer.» buyurdular. Ben hayzliyim dedim. Bunun üzerine:
«Senin elinde hayz yokfur.» buvurdnioi-

12- (...) Bize Ebû Küreyb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibni Ebî Zaide Haccac ile Ebû Ganiyye'den, onlarda Sabit b. Ubeyt'ten o da Kaas-sim b. Muhammed'den o da Aise'den naklen rivayet etti. Söyle demis:
«Bana Eesulüllah (Salîaîîahü Aleyhi ve Selle/n) kendisine seccadeyi uza ti vermemi mescidden emretti. Ben hayaliyim dedim. Bunun üzerine: «Sen onu bana uzat. Çünkü senin elinde hayz yokfur.» buyurdular.

13- (299) Bana Züheyr b. Harb ile Ebû Kâmil ve Muhammed b. Hâtim toptan Yahya b. Said'den rivayet ettiler. Züheyr dediki: Bize Yahya Yezid b. Keysan'dan, o da Ebû Hâzim'den, o da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etti. Söyle demis. Bir defa ResulüIIah (Salîaiiahü Aleyhi ve Seliem) mescidde iken:
— «Ya Âise! Bana elbiseyi uzat.» dedi. Aise:
— «Ben hayzliyim» dedi. Bunun üzerine:
— «Süphesiz ki, senin elinde hayz yokfur.» buyurdular. Aise de elbiseyi kendilerine verdi.
Bu hadîsi Buhari «Kitâbu'I-I'tikâf»m muhtelif yerlerinde Ebû Dâvûd ile Tirmizî ve îbni Mâce «Kitabu's-Savm» da Nesaî «Kitabu'I I'tikâf»ta tahrîc etmislerdir.
Hadisin bütün rivayetleri hayzli bir kadinin i'tikâfta bulunan kocasinin basini taramak ve yikamak ona seccade vermek gibi hizmetlerinde bulunabilecegini ve hayizli kadinin bedeni ile terinin temiz oldugunu göstermektedir.
I'tikâf: Lûgatta bir yerde durmak; iyi veya kötü birsey için nefsini hapsetmek mânâlarina gelir. Seriat istilahmda ise; Allah'a ibadet niyeti ile nefsini mescidde hapsetmektir. I'tikâfm sifat ve ahkâmi insaallah i'tikâf bahsinde görülecektir. I'tikâfa giren kimseye mu'tekif derler. Hadîsin bir rivayetinde zikri geçen mücavirden murâd da

budur.
Hamre: Seccade demektir. Nevevî'nin beyânina göre bundan murad* yüzünün secde edecegi yere serilen hasir veya kumas parçasidir. Hattâbî 'ye göre hamre yalniz basin secde edecegi yere degil tnitfün vücüde kâfi gelcek derecede büyük seccadedir. Ebû Dâvûd 'un Ibni Abbâs (Radiyallahu anhümâ)dan rivayet ettigi bir hadis Hattabî 'nin kavlini te'yid eder.
ResulüIIah (Sallallahü Aleyhi ve Seliem) in insanin hacetinden baska hiçbir sey için eve girmemsinden murâd Zührî'nin beyânina göre büyük ve küçük abdest bozmaktir. Ulemâ bunlarin i'tikaf hükmünden istisna edildiginde müttefiktirler. Fakat hasta dolasmak cuma ve cenaze namazlari gibi baska ihtiyaçlardan dolayi mutekifIn mescidden çikip çikamayacaginda ihtilâf etmislerdir. Ashâb-i kiramdan bazilari ile diger bir takim ulemâya göre bu gibi ihtiyaçlardan dolayida mescidden çikabilir. Sevrî ile Ibnî Mübarek'in mezhebleri budur. 'Bâzilari mu'tekifin kazâ-i Hacetten baska hiç bir sebeple mescidden çikamiyacagina kaildirler. Tirmizî söyle diyor: «Ulema bir sehirde cuma kilinan cami bulunursa o camiden baska yerde Itikâf yapilamiyacagini söylemislerdir. Çünkü mu'tekifin bulundugu mescidden çikmasini mekruh görürler. Cuma namazini terk etmesine ise cevaz vermezler...»
Imam Ahmed b. Hambel: «Mu'tekif hasta dolasamaz; cenaze arkasindan gidemez, demistir. Ishak'a göre ise i'tikâfa girerken bu gibi seyleri sart kosan onlar için mescidden çikabilir.
I'tikâfta bulunan kimsenin ilim meclislerine istirak edip edemiyecegi dahi ihtilaflidir. Imam Mâlik'e göre istirak edemez, ve i'tikâfla alâkasi olmayan hiç bir kurbette bulunamaz. Namaz kilan nasil baska ibadetleri mesgul olamazsa mu'tekifin halide öyledir. Diger ulemâya göre bu caiz hatta ilim meclislerine istirak ederek ilimle mesgul olmak müsta-haptir. Çünkü tahsil-i ilim en makbul ibâdetlerdendir. Onlara göre mescidin sanina yakisan dikis dikme gibi bir sanatla mesgul olmak ve mubah olan seyler hususunda cemaatla konusmakta caizdir. Imam Malik'-ten bir rivayete göre mu'tekif mescidde kendi sanati ile mesgul olursa i'tikâfi bâtil olur. Han ef ilerin «el-Bedâyi» namindaki fikih kitabinda: «Mu'tekif abdest bozmaktan mada hiç bir ihtiyaç için gece veya gündüz mescidden çikamaz yemek içmek uyumak, hasta dolasmak ve cenaze namazi kilmak içinde çikamaz. Çikarsa i'tikâfi bozulur. Bu hususta kasten çikmakla unutarak çikmak arasinda fark yoktur. Zorla çikarilir. Veya mescid yikilirda çikar ve hemen baska bir mescide girerse istihsa-nen i'tikâfi bozulmaz» deniliyor. Bazilari mu'tekifin bes seyden dolayi mescidini degistirebilecegini söylemislerdir. Bunlar: Mescidin yikilmasi, mescidin cemaati dagilarak oraya kimsenin gelmez olmasi, hükümet tarafindan çikarilmasi, zâlim tarafindan çikarilmasi ve mütegallibenin canina veya malina kastetmelerinden korkmasi halleridir.
Imam Safiî'ye göre kasten mescidden çikmak i'tikâfi bozarsada unutarak çikmak bozmaz. Ona göre yemek içmek için evine çikmak dahi caizdir. Safiî' imamlarindan bazilari bunu caiz görmemis bu meselede Han ef Herle birlesmislerdir. Bu rivayetler kadinin rizâsi ile ona basini yikatmak; ekmek ve yemek yaptirmak gibi hususatin caiz olduguna da delildirler. Bu babta icma vardir. Fakat kadinin rizasi olmadan onu bu gibi hizmetlerde kullanmak caiz degildir. Çünkü kadinin vazifesi cima' hususunda ona itaat ve evi ne kapanip oturmaktan ibarettir.

14- (300) Bize Ebû Bekr, b. Ebî Seybe ile Züheyr b. Harb rivayet ettiler. (Dedilerki) : Bize Vekî' Mis'arla Süfyan'dan, onlarda Mikdam b.
Süreyc'den o babasindan, o da Âiseden naklen rivayet etti. Âise söyle demis:
«Ben hayz halinde ikn bir sey içer; sonra onu Peygamber (Saiîallahü Aleyhi ve Sellem) e verirdim. O da agzini benim agzimin degdigi yere koyarak içerdi. Ben hayizh iken kemigin etini isirir sonra onu Peygamber (Saîîaîlahü Aleyhi ye Sellem} e verirdim. O da agzini benim agzimin degdigi yere koyar (ak isirir) di» Züheyr: «içerdi» cümlesini zikretmedi.
Ark : Üzerinde et bakiyyesi bulunan kemiktir. Kelimenin meshur mânâsi budur. Bazilarina göre; bir miktar et demektir. Imam Halil b. Ahmed'e göre ark etsiz kemik demektir. «Etearraku» kemigin etlerini dislerimle isirirdim. Manasinadir. Hadis-i Serif hayizh kadinin artigi ile bedeninin temiz olduguna delildir. Bazilari Imam

Ebü Yûsuf'a göre bedeninin necis oldugunu söylemislersede bu rivayet dogru degildir.

15- (301) Bize Yahya b. Yahya rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Dâ-vûd b. Abdurrahman el-Mekkî [9], Mansur'dan, o da annesinden, o da Aise'den naklen haber verdi. Âise söyle demis:
«Ben hayizh iken Resulüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem} kucagima yaslanir da kur'an okurdu»
Bu hadîsi Buhârî «Kitâbu'1-Hayz» ile «Kitabu't Tevhidi» de Ebû Dâvûd, Nesâ-i veîbni Mâce dahi «Kitabu't-Ta-hare» da muhtelif râvîlerden tahric etmislerdir. cümlesi seklinde de rivayet
olunmussada Kurtûbî bunun dogru olmayip bir vehimden ibaret oldugunu söylmistir. Buhârî 'nin rivayetinde: «Resulüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) basi benim kucagimda oldugu halde kur'an. okurdu» denildigine göre buradaki yaslanmadan murad da basini onun dizine koymasi olacaktir. Safi î'lere göre mu'tekif mescidde su bulanmazsa su içmek için disariya çikabilir. Su bulursa bir kavle göre yine çikabilirsede esah olan kavle göre çikamaz. Nevevî : «Vacip olan i'tikâfta mu'tekif hasta dolasamaz, cenaze için de çikamaz. Veîevki cenaze vazifesi alettayin ona düssün; ama vacib olmayan i'tikâfta hasta dolasmak ve cenaze namazi kilmak caizdir» diyor. Ancak Safiî 'lerden bazilari buna itiraz ederek bu gibi seylerden dolayi nafile i'tikâftan da çikilami-yacagini söylemislerdir. Bu mesele hakkinda Safiî1er dört hal mülâhaza ederler.
1- Hasta dolasmak ve cenaze namazi kildirmak gibi vazifeleri te-hammül ve edâ alettayin mu'tekife teveccüh etmez;
2- Tehammülü mu'tekife düser fakat edasi ona teveccüh etmez. Bu iki halde mu'tekifin mescidden çikmasi i'tikâfmi bozar.
3- Vazifenin tehammülü degilde edasi mu'tekife teveccüh eder. Bu haldede mescidden çikmakla i'tikâf batil olur.
4- Vazifenin hem tehammülü hem edasi mu'tekife teveccüh eder.
Bu halde Mescidden çikmak î'tikafi bozmaz.
«Mescidden bana elbiseyi uzat!» buyurdu» cümlesindeki «mescidden» sözü Resulüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) in kavline müteallikdir. Yani bana söylediklerini mescidden söyledi demektir. Bazilari bu sözün: «Bana mescidden bir seccade ver» mânâsina geldigini iddia ederek hayzli kadinin bedeninde necaset olmamak sartiyle bir hacetten dolayi mescide girebilecegini söylemislersede bu dogru degildir. Çünkü Peygam'be r (Sallallahü Aleyhi ve Selîem) zaten mescidin içinde idi. Aise (Raâiyallahu Anhâ)dk kendi hücresinde bulunuyordu ve hayz halinde idi. Onun özür beyân ederek seccadeyi vermek istememesi hayz halinde kolunu mescide uzatmaktan çekindigi içindir. Eger Resulüllah (Sallallahü A leyhi ve Sellem) ona mescide girmeyi emretmis olsaydi: «Senin elinde hayz yoktur.» diye eli tahsis etmenin bir mânâsi kalmazdi. Zira bu cümlenin mâ'nâsi: «Mescide sokulmamasi icâbeden hayiz kani senin elinde yoktur» demektir.
Ibni Rümh'un «i'tikafta bulunduklari zaman» diye tefsirde bulunmasi ümmehat-i' mü'mininin de i'tikâfa girdiklerini gösterir. Filhakika öuhârî 'ninde rivayet ettigi vecihle Resulüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) zevcelerinin bâzilarina mecsidde kendisi ile beraber îtikâfa girmelerine izin vermisti.
ibni Dakiki'lIyd: «Bu hadîsde hayzli kadinin kur'an okuyamiyacagina isaret vardir. Çünkü caiz olsaydi onun dizinde kur'an okumanin dogru olmadigi hâtira gelmez ve okunabilecegini bildirmeye -lüzum kalmazdi» diyor.

Hadisi Serif Su Hükümleri Ihtiva Eder.

1- Hayzli kadina dokunmak caizdir. Çünkü temizdir.
2- Nevevî: «Bu hadiste necaset mahalline yakin yerlerde Kur'an okumanin caiz olduguna delil vardir» demissede Aynî buna itiraz etmis ve: «Hayzli kadin temizdir. Pis olan ondan gelen kandir. Kan hayz zamanlarinin hepsinde pistir. Nevevî *nin dedigine bakilirsa helaya karsi Kur'an okumakta mekruh olmamak îcab eder halbuki kur'an-i
kerîme ta'zim için helaya karsi onu okumamak gerekir. Çünkü bir seye yakin olan onun hükmünü alir.» demistir.

16- (302) Bana Züheyr b. Harb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ab-durrahman b. Mehdi rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hammâd b. Seleme rivayet etti (Dedi ki) : Bize Sabit, Enes'den naklen rivayet ettiki: Yahudiler, aralarinda kadin hayz gördügü zaman onunla beraber yemek yemezler ve evlerde onunla bir araya gelmezlermis. Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) in ashabi (bu hususu) ona sormuslar bunun üzerine Allah Teâlâ:
«Sana hayz meselesini soruyorlar. De ki : O bir ezadir. Binaenaleyh siz hayz halinde kadinlar (inizla cima) dan sakinin...» [10]
ayet-i kerimesini sonuna kadar inzal buyurmus Resulüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) de:
«Her seyi yapin, yalniz cima' müstesna.» buyurmus.
Yahudiler bunu duymuslar ve: «Bu adam bizim islerimizden bize muhalefet etmedik hiç bir sey birakmak istemiyor» demisler. Az sonra Üseyd b. Hudayr ile Abbâd b. Bisr gelerek:
«Ya Resulüllah! Yahudiler söyle söyle diyor. Su halde biz hayzli kadinlarla düsüp, kalkmayalim mi?» demisler.
Resulüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) in çehresi derhal degismis: , (Ashab) biz onlara darildigini zannettik demisler.
Müteakiben Üseyd ile Abbâd disariya çikmislar. Derken karsilarina
Peygamber (Salîaîîahü Aleyhi ve Sellem) e hediye-süt götüren biri çikmis Resulüllah (Sallaîlahü Aleyhi ve Sellem) o sütii bunlarin arkasindan göndererek onlara içirmis. Böylelikle Resulüllah (Sallaîlahü Aleyhi ve Sellem) in kendilerine darilmadigim anlamislar.
Nefs-i hadistende anlasiliyorki ashab-i kiramin hayzli kadin hakkindaki sualleri bu babtaki âyet nazil olmazdan evveldir. Onlar bunu; bizden önceki seriatlar bizim içinde seriattir» zannederek sormuslardi.
Nevevî diyorki hadiste zikredilen ayetteki birinci mahîzdan murad kandir. Ikinci mahîz ihtilaflidir. Bizim mezhebimize göre hayzdir. Bâzi Ulemâ bundan muradin fere oldugunu diger bazilarida hayz zamani oldugunu söylemislerdir.
Üseyd ile Abbâd (Radiyallahu Anhâ) nin; «Hayizli kadinlarla düsüp kalkmayalim mi?» seklindeki suallerinden neyi kasdettikleri Ulemâ arasinda ihtilaflidir. Bazilari: Bundan maksad; kadinlarla bir arada yasamak, beraber yiyip içmektir.
Übbî'ye göre bu suali eski seriatleri kendileri içinde seriat zannettikleri için sormuslardir. Ihtimal bu zevat Hayizli kadinlari ile cinsi mü-nasebetde bulunmak istemis ve bu suretle yahudilere muhalefet kasdet-misler; Fakat dilekleri seriata aykiri oldugu için Peygamber (Sallaîlahü Aleyhi ve Sellem) in cani sikilmisti diyenler vardir.
Resulüllah (Sallaîlahü Aleyhi ve Sellem) in Üseyd ile Abbâd (Radiyallahu Anhüma) nin arkalarindan kendilerine süt göndermesi hatirlarini hos etmek ve gönüllerini almak içindir. Yani yüzündeki degisikligi görerek caninin sikildigini anlayinca üzülmüslerdir diye göndermistir. Bu Fahr-i Kainat (Sallaîlahü Aleyhi ve Sellem) efendimizin son derece müsfik ve merhametli olduguna delildir.

(Mezi Babi)

17- (303) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Veki' ile Ebû Muaviye ve Hüseym, A'mes'den o da Münzir b. Ya'lâ [11] dan-ki bu zât Ebû Ya'lâ künyesini tasir- o da Ibni'l Hanefiyye' [12] den, o da Ali'den naklen rivayet etti. Söyle demis:
«Ben çok mezî* gören bir adamdim. Peygamber (Sallaîlahü Aleyhi ve Sellem) e sormaga da kizinin bende olmasi dolayisiyle utaniyordum. Binaenaleyh Mikdad b. Esved'e emrettim de o sordu Resulüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) :
«Zekerini yikar ve abdest alir.» buyurdu.

18- (...) Bize Yahya b. Habib el-Harisi de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hâbib yani Ibni'l Haris rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Süleyman haber verdi. (Dedi ki) :Münziri Muham-med b. Ali'den o da Ali'den naklen rivayet ederken isittim. Ali söyle demis:
«Fatime'den dolayi Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) e meziyi sormaktan utandimda Mikdad'a emrettim o sordu. Resulüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) :
«Ondan abdest lâzim gelir.» buyurdular.

19- (...) Bana Harun b. Sa'id el-Eyli ile Ahmed'b. Isa dahi rivayet ettiler. Dedilerki: Bize Ibni Vehb rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Mahreme-tü'bnü Bükeyr, babasindan, o da Süleyman b. Yesâr'dan o da IbnI Abbâs'-tan nalden haber verdi. IbnI Abbâs söyle demis:
Ali b. Ebî Tâlib: Mikdad b. Esved'i Resulüllah (Sallallahü Aleyhi ve Selieni) e gönderdik de ona insandan çikan nieziyi ne yapacagini sordu-. ResulüIIah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Abdesf al; fercini de yika.» buyurmuslar, dedi.
Bu hadisi Buharî Taharet ve -Ilim bahislerinde Nesaî Taharet bahsinde Ebû Dâvûd ile Tirmizî'de ayni bahiste tah-rîc etmislerdir. Müslim'in Harun 'dan tahriç ettigi ikinci rivayetin senedindeki Mahreme hakkinda söz edilmis ve babasindan isitmedigi söylenmissede hadisin metni sahihtir. Nitekim diger rivâyet-leride bunu gösterir.
Hadîsin rivayetleri muhteliftir. Nesâi'nin rivayetinde Hz. Ali (Radiyallahû anh) m: «Ben çok mezî gören bir adam idim. Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) in kizi da nikahim altinda idi. Bu sebeple sormaya utandim da yani basimda oturan bir zata: Sunu sor dedim. O da sordu ResulüIIah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Mezide abdest vardir.» buyurdular» dedigi; Tîrmizî'nin. rivayetinde meseleyi bizzat kendi sordugu Resu1ü11ah (Sallallahii Aleyhi ve Sellem) in cevaben:
«Meziden abdest, menidense gusul lâzim gelir.» buyurdugu; Ebû Dâvûd 'un rivayetinde Ali (Radiyallahû anh) in:
«Ben çok mezi gören bir adamdim. Bu sebeple her mezi gördükçe yikamaya basladim. Hattâ sirtim çatladi. Nihayet bunu Peygamber (Saltallahü Aleyhi ve Sellem)e söyledim. Yahut söylendi. ResulüIIah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) :
«Bunu yapma, mezî gördügün zaman zekrini yi kayr ver ve abdesfini al.» buyurdular.» dedigi; Imâm-i Ahmet Taberanî ve Nesâî'nin bir rivayetinde soran zatin Ammar oldugu bildirilmektedir.
Görülüyor ki bâzi rivayetlerde Resulüllah'a soranin Mikdad b. Esved, bazilarinda Ammâr (Radiyallahû anh) bir ri-vâyettede bizzat A1i (Radiyallahû anh) oldugu zikredilmektedir. Ibni Hibbân bu rivayetlerin arasini te'lif edrek: « Hz. Ali (Radiyallahû anh) Mikdad'a sormasini emretmis fakat sonra kendisi sormustur. Yahut sordugu için mecazen kendisi sordu denilmistir.» diyor. Hz. A1i (Radiyallahû anh) 'm-hem Mikdad'a hem Ammar'a sordur-w"- olmasida mümkündür.
Mezi: Ekseriya zevcesi ile oynasirken gelen berrak sudur. Kadinlarda erkeklerden daha çok görülür. Bu kelime mezy ve meziy sekillerinde de okunabilir. Hattâ bâzilari sedde ile meziyy seklinde okunmasini daha fasih görünürler.
Vedy: Bevlden sonra gelen sudur. Bunu da sedde ile vediyye seklinde okuyanlar vardir.
Hz. Ali (Radiyallahû anh) m buradaki arkadaslarina emri vücüb ifade eden emir degildir. Buna ilmi tâbiri ile Iltimas denilir: Hadiste zikri geçen fercten murâd zekerdir. Lafzin mutlak zikredilmesi bütün zekerin yikanmasini Icab edersede burada murâd küllü zikir cüz'ü irade kabilinden yalniz pisligin çiktigi yerdir. Maamafih bütün zekeri yikamak lâzimdir diyenlerde olmustur.

Hadis-i Seriften Asagidaki Hükümler Çikarilmistir.

1- Meziden dolayi yikanmak lâzim gelmezsede abdest bozulur. Çünkü mezî necistir. Zekerin yikanmasi

bundan dolayi emredilmistir. Imam1 Safiî'ye göre bütün zekeri yikamak vacip degildir. Yalniz mezinin bulastigi yerleri yikamak kâfidir. Bu bâbta Imam-i Ma1ik'ten muhtelif rivayetler vardir.
2- Istiftâda vekâlet caizdir. Yani bir kimse bir meseleyi sormak için baska birini vekil edebilir.
3- Damadin kayin pederine karsi adab-i muaserete riayet etmesi ve gerek onun grekse kayin validesinin huzurunda cima'a dair sözler söylememesi müstahabtir. Bu hüküm kadinin sair akrabalari hakkinda da böyledir.
4- Mezînin mutlak surette abdest îcâb ettigine Imam-i Azam ile Imam-i Safiî bu hadisle istidlal etmislerdir. Mâ1ikiyye ulemâsina göre ise hadisten murad karisi ile oynasirken gelen mezidir. Bu meziden dolayi abdest almak lâzim gelirsede baska bir sebeple veya bir illetten dolayi gelen mezî abdest icab etmez. Ma1ikîlerin bu sözü cumhûr-u ulemânin kavline muhaliftir.
Sâfiilerden Nevevî diyor ki: «Bu hadis tasla istihcânin yalniz mûtâd olan bevlle kazurat hakkinda caiz olacagina delildir. Kan ve mezî gibi nâdir vuku bulan hallerde mutlaka su ile temizlenmek îcâb eder. Mezhebimize göre esah olan kavil budur.»

5 - Uykudan Uyaninca Yüzü ve Elleri Yikama Babi

20- (304) Bize Ebû Bekr b. EM Seybe ile Ebû Küreyb rivayet ettiler. Dediler ki: Bize Vekî' Süfyân'dan, o da Selemetü'bnü Küheyl'den, o da Küreyb'den, o da Ibni Abbâs'tan naklen rivayet ettiki: Peygamber (Sallaiîahü Aleyhi ve Seîlem) geceleyin kalkmis; Kazâ-i hacet etmis sonra yüzünü ve ellerini yikamis ve uykuya yatmis.
Bu hadisin serhinde Nevevî sunlari söylemistir: Allah-ü A'lem kazâ-i hacetten murad abdest bozmak olacaktir. Kaadi lyâz'da ayni seyi söylemektedir. Yüzü yikamaktaki hikmet uyku eserini gidermektir el yikamaya gelince Kaadi lyâz: «Ihtimal ellerine bulasan bir seyden dolayidir» demistir.
Bu hadis geceleyin uyandiktan sonra tekrar uyumanin mekruh olmadigina delildir. Selefin bazi zâhid ve âbid zevatindan bunun mekruh oldugu nakledilmistir. Ihtimal onlar bundan vazifeye mâni olacak derecede dalarak uyumayi kastedmislerdir. Bu takdirde uykuyu kerih görmeleri Resulü Ilah (Sallaiîahü Aleyhi ve Sellem) in fi'line muhalif degildir. Çünkü (Aleyhisselâtii vesselam) efendimiz vazife ve evradina mani olacak derecede uykuya dalmazdi.»

6- Cünüp Iken Uyumanin Cevazi;(Uyku Için Abdest Almanin, Yemek Içmek Yahut Uyumak veya Cima' Etmek Istedigi Zaman Cima' Uzvunu (Yikamanin Müstahab Olusu Babi)

21- (305) Bize Yahya b. Yahya Et-Temîmî ile Muhammed b. Rumh rivayet ettiler: Dediler ki: Bize Leys haber verdi. H.
Bize Kuteybetü'bnü Saîd de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Leys, Ibni Sihab'dan, oda Ebû Selemete'bni Abdirrahman'dan, o da Aise'den naklen rivayet etti ki, Resulüllah (Sallaiîahü Aleyhi ve Seîlem) cünüb iken uyumak isterse uyumazdan önce namaz abdesti gibi abdest ahrmis.

22- (...) Bize Ebu Bekr b. Ebi Seybe rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Uleyye ile Vekî' ve Gunder, Su'be'den, o da Hakem'den, o da Ibrahim'den o da Esved'den, o da Aise'den naklen rivayet etti. Söyle demis: ResuIüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) cünüp olurda yemek veya uyumak isterse namazina aldigi abdest gibi abdest alirdi.

(...) Bize Muhammed b. el-Müsennâ ile Ibni Bessâr rivayet ettiler. Dediler ki: Bize Muhammed b. Ca'fer rivayet etti. H.
Bize Ubeydullah b. Muâz dahi rivayet etti. Dedi ki: Bize babam rivayet etti. Dedi ki: Bize Su'be bu isnâdla rivayet etti.
Ibnü'I Müsennâ kendi rivayetinde: «Bize Hakem rivayet etti. Ibrahîmi rivayet ederken isittim dedi» ibaresini

kullandi.
Bu hadisi Buhârî «Kitabul-gusl» de muhtelif ravîlerden tahriç etmistir. Nitekim Müslim de burada muhtelif râvîler vasitasiyle onu Hz. Aise. Ibnî Ömer Ebû Saîd-i Hudrî ve Ene &(Radiyallahu anhüm) tahriç etmistir. Bu babta Ebu Davud ve baskalari Hz. Ali (Radiyalîahû anh) dan merfu' bir hadis rivayet etmislerdir. O hadiste:
«Süphesiz ki içinde köpek, suret ve cünüb bulunan eve melekler girmez.» denilmektedir:
Bazilari babimiz hadisi için: «Buhârî bunu Ebû Dâvûd hadîsinin zayif olduguna isaret olmak üzere tahrîc etmistir» demislerdir. Fakat bu söz dogru degildir. Çünkü evvelâ Ebû Dâvûd hadisi zayif degil sahihtir. Onun sahih oldugunu Ibni Hibban ve Hâkim tasrih etmislerdir. Zayif oldugunu söyleyenler isnadinda Nüceyy-i Hadramî bulundugunu bu zattan yalniz oglu Abdullah rivayet ettigini onunda meçhul oldugunu söylersede mezkûr Abdullahm meçhul degil mevsuk bir zat oldugunu Iclî beyân etmistir. Binaenaleyh hadisin sihhatma bir diyecek yoktur.
Sonra bu hadîsten murad yikanmaya kulak asmayrpta cünüp gezmeyi âdet edinen ve cünüb oldugu halde üzerinden bir veya birkaç vakit namaz geçenlerdir ki zamanimiz hakkinda pek mühim bir hüccettir. Çünkü bu gün bir çok kimselerin boyuna cünüb gezdiklerini hattâ bir çoklarinin cünüblük nedir; bu babta ne gibi bir vazife vardir bilmediklerini kimi giyaben kimi sifahen isitiyoruz. Iste hadis-i serif böyle müslümanlara siddetli bir ihtardir. Ve âdeta kulaklarindan çekercesine: «Eger müslü-mansaniz niüslümanligm serait ve adabini Ögrenin! Bu perisan halinizle sizin evlerinize melekler girmez. Müslüman oldugunuza sehadet edecek kimse bulunmaz; tuttugunuz seytanî yol göz baka baka sizi esfel-i sâfilî'ne götürür...» demektir. Hadisin maazallah dinden dönmüs mürtedlerle yahut müslüman olmayanlarla alâkasi yoktur. Onun ihtari müslüman oldugu halde bu gibi cürümleri irtikâb edenlerdir.
Babimiz hadîsine gelince; o da muhtelif rivayetleri ile cünüblügün hükmünü bildirmektedir. Hulâseten söylemek lâzim gelirse hüküm, sudur. Cünüb olan bir kimseye derhal yikanmak müstehab olmakla beraber farz degildir. Yikanmayi namaz vakti gelinceye kadar yahut Kur'an-i kerimi ele almak, okumak. Kâbeyi tavaf etmek ve secde-i tilâvet gibi cünüp olarak yapilmasi memnu olan bir ibadeti yapmak isteyinceye kadar tehir edilir. Fakat bunlardan hiç birini cünüb olarak yapamayacagi için o anda yikanmasi farz olur. Hadîsin geri kalan hükümlerini insallah bütün rivayetlerini siraladiktan sonra görecegiz.

23- (306) Bana Muhammed b. Ebî Bekr el-Mukaddemi Ile Züheyr b. Harb da rivayet ettiler. Dediler ki: Bize Yahya -ki Ibni Saîd'dir- Ubey-dullah'tan rivayet etti H.
Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe ile Ibni Nümeyr dahî rivayet ettiler. Lâfiz onlarindir. Ibni Nümeyr: Bize babam rivayet etti dedi. Ebû Bekr ise: Bize Ebû Üsâme rivayet etti dedi. Her ikisi: Bize Ubeydullah, Nâfi'den, o da Ibni Ömer'den, o da (babasi) Ömer'den naklen rivayet etti dediler. Ömer:
— «Ya Resulâllah! Bizden birimiz cünüb oldugu halde uyuyabilirini?» demis. Resulüllah (Sallatlahü Aleyhi ve Sellem) :
— «Evet, abdest alirsa (uyuyabilir).» buyurmuslar.

24- (...) Bize Muhammed b. Rafi'de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ahdurrezzak, Ibni Cüreyc'den rivayet etti. (Demis ki) : Bana Nâfi', Ibni Ömer'den naklen haber verdi ki: (babasi) : Ömer Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) den fetva istiyerek:
— «Bizden birimiz cünüp oldugu halde uyuyabilir mi?» diye sormus ResûlüIIah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem);
- «Evet, abdest alsin; sonra y.kanmak istedigi vakte kadar uyusun.»
buyurmuslar.

25- (...) Bana Yahya b. Yahya da rivayet etti. Dedi ki: Abdullah b. Dinar'dan dinledigim, onunla Ibnî Ömer'den naklen rivayet ettigi su hadisi Malik'e Okudum. Ibni Ömer söyle demis:

Ömerübnü'l-Hattâb geceleyin bâzan cüniib oldugunu Resulüllah (Sallallahü Aleyhi ve Selîem) e anlatti. Resulüllah (Salîaliahü Aleyhi ve Seüem) ona:
«Abdest al; zekerini yika; sonra uyu.» buyurdular.

26- (307) Bize Kuteybetü'bnü Saîd rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Leys, Muaviyetü'bnü Salih'den, o da Abdullah b. Ebî Kays [13] tan naklen rivayet etti. Abdullah: Aise'e Resulüllah (Sallallahü Aleyhi ve SeUem) 'in vitir namazini sordum diyerek hadisi zikretmis ve sözüne söyle dvam etmis. (Aise'ye) cünüblük hususunda ne yapiyordu? Uyumazdan Önce yikan iyormuydu? Yoksa yikanmazdan öncemi uyuyordu? dedim. Aise:
«Bunlarin her ikisini de yapiyordu; bazi defa yikanir da öyle uyur; bazen de abdesf ahr uyurdu.» dedi.
— Ben: «Bu iste serbesti halk eden Allah'a hamd olsun» dedim.

(...) Bana bu hadisi Züheyr b. Harb da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdurrahman b. Mehdî rivayet etti. H.
Bana bunu Harun b. Said el-Eylî dahi rivayet etti. (Deki ki) : Bize Ibni Vehb. rivayet etti. Bunlarin ikisi de Muaviyetü'bnü Salih'tan bu is-nadla bu hadisin mislini rivayet etmislerdir.

27- (308) BIze Ebû Bekr b. Ebî Seybe de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hafs b. Gisas rivayet etti. H.
Bize Ebu Küreyb de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibni Ebî Zaide haber verdi, H.
Fana Amru'n-Nâkid ile îbnü Nümeyr dahî rivayet ettiler. Dediler ki: Bize Mervân b. Muâviyete'I-Fezârî rivayet etti. Bunlarin üçü de Âsim'-dan, o da Ebu'l Mütevekkil [14] den, o da Ebû Said-i Hudrî'den naklen rivayet etmisler. Ebû Said söyle demis: Resulüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) :
«Bîriniz ehline yakinlik eder de sonra onu tekrarlamak isterse abdest aliversIn.» buyurdular.
Ebû Bekr kendi rivayetinde:
«Ikisinin arasinda abdest aliversin.» ibaresini ziyade etmis ve yeûde fi'linin yerine yuâvide fiilini zikrederek demistir.
Hadîsin muhtelif rivayetlerinden anlasildigina göre Hz. Ömer (Radiyallohû anh) Resulüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) e cünüb olarak uyumanin hükmünü sormustur. Buradaki rivayetlerin zahirine bakilirsa bazi geceler cünüp olan Hz. Ömer'in kendisi isede Nesaî'nin rivayet ettigi bir hadisten bunun Ibni Ömer oldugu anlasiliyor. Çünkü o hadiste:
«Ibni Ömer cünüb olmus da (babasi) Ömere gelerek bunu soyle-. mis. Ömer (Radiyaîîahû anh) da Resulüllah (Saîlaiîahü Aleyhi ve Sellem)"& giderek bu hususta ne emir buyuracagini sormus. Resulüllah (Saîlaiîahü Aleyhi ve Sellem):
«Abdesf alsin da öyle uyusun.» buyurmuslar, deniliyor.
Binaenaleyh babimizin 25 numarali hadîsinde Resulüllah (Saîlaiîahü Aleyhi ve Sellem)m
«Abdest al; zekerini yika; sonra uyu.» emri Hz. Ömer 'e degil oglu Abdulahadir.
Anlasilan mes'eleyi sormak için Resûlu Ekrem (Salîalîahü Aleyhi ve Sellem)evvlâ Ömer (Radiyaîîahû anh)gitmis sonradan og-luda gelmis ve Resulüllah (Saîlaiîahü Aleyhi ve Sellem) cevabi dogrudan dogruya ona vermistir. Böyle olmasa bile bu emir babasi vasitasiy-le yine Hz. Abdullah 'a aid olmus olur. Çünkü verilen cevab bizzat sorana hitaben söylenmis de olsa sordurana aiddir. Mezkûr rivayette: «Abdest al; zekerini yika; sonra uyu.» buyurulmus yani evvelâ abdest sonra zekerini yikama zikredilmissede cümleler biribirinin üzerine . (vav)la atfedildigi için evvelâ abdest almak ondan sonra zekerini yikamak icab etmez. Çünkü atif edati olan vav tertibe delâlet etmez o yalniz iki sey'in bir araya toplanmasini ifade eder. Su halde mânâ «Abdest al-makla zekerini yikama islerinin ikisini birden yap» demek olur. Evvelâ zeker yikanip sonra abdest alinacagi malumdur. Hatta hadisin Imam Mâlik 'ten rivayet edilen lâfzi:
«Zekerini yika; sonra abdesf al; sonra uyu.» seklindedir.
Asil olanda budur. Bu rivayet kitabimizdaki rivayetin zahirine göre hüküm vererek: «Evvelâ abdest alinir; sonra

zeker yikanir.» diyenlerin sözünü reddeder. Çünkü bu abdest hadesle bozulan abdest degil sirf te-abdüd için alinan hususi bir abdesttir.

Hadisi Serifin Muhtelif Rivayetlerinden Asagidaki Hükümler Çikarilmistir.

1- Cünüb olan bir kimsenin uyumadan önce abdest almasi mesru'-dur. Ancak bunun müstehabmi yoksa vacibmi oldugu ihtilaflidir. Sevri, Hasan b. Hay, Sa'id b. el-Müseyyeb ile hanefilerden Imam Ebu Yusuf 'a göre cünüb olarak uyumakta bir beis yoktur. Onlar bu hususta Tirmizî'nin rivayet ettigi Hz. Aige hadisiyle istidlal ederler. Mezkûr hadiste Aise (Radiyaîîahû anhâ) Peygamber (Saîlaiîahü Aleyhi ve Sellem)- Cima'dan sonra (eger her hangi bir farzin edasi zamani degilse) uyur suya temas etmezdi.» demistir.
Ayni hadîsi Ibni Mâce ile Imam Ahmed b. Han-belde tahriç etmislerdir. Tahâvî onu yedi tarikten rivayet eder-ki bunlarin birinde söyle denilmektedir: «Aise: Resulüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) mescidden döndükten sonra Allanin diledigi kadar namaz kilar; sonra dösegine uzanir ve zevcesinin yanina yatardi. Bir ihtiyaci olursa onu kaza eder sonra oldugu gibi her hangi bir farzin edasi zaman degilse uyur suya dokunmazdi» demistir.
2- Evzâî. Leys , Imam Ebû Hanîfe, Imam Muhammed, Safiî., Imam Mâlik, Imam Ahmed b. Hanbel, Ishâk, Ibni Mübarek ve diger ulemâya göre cünüb olan kimse uykuya yatmadan namaz abdesti gibi abdest alir. Ancak bu abdestin sifati ve hükmü hususunda ihtilâf etmislerdir. Imam Ahmede göre; cünüb olan kimsenin uyumazdan yahut ikinci defa cima' etmez'den veya. yeyip içmezden önce zekerini yikayarak abdest almasi müstehaptir. Bu kavil ashab-i kiramdan Hz. Ali ile Abdullah b. Ömer (Radiyaîîahû anh) den rivayet edilmistir. Sa'id b. el-Müseyyebe göre cünüp olan kimse yemek yiyecegi zaman ellerini yikar ve mazmaza yapar. Bu kavil Imam Ahmedle Ishak'tan da rivayet olunur. «Mücâhit yalniz ellerini yikar demistir. Imam Malik'e göre ellerine pislik bulasmissa onlari yikar. Ulemâdan Ebû Ömer: «Et - Temhid» nam eserinde söyle demektedir: «Cünüp olan kimseye uyumazdan evvel abdestin vâcib olup, olmadigi hususunda ulemâ ihtilâf etmislerdir. Fukahânin ekserisine göre bu vacip degil mendüp ve müstehabdir.
Bazilarina göre cünüb kimsenin me'mur oldugu abdestten murad: pisligi zekerini ve ellerini yikamaktir, ki temizlikten Ibarettir. Araplarcâ temizlige de abdest denilir. Bu zevat Ibni Ömer (Radiyaîîahû anh) m uykudan evvel tam abdest almazdigini söylerler ve hadîsi rivayet eden odur. Hangi hususta söylendigini en iyi bilende odur. Derler Imam Mâlik cünüp olan kimse namaz abdesti gibi abdest almadikça uykuya yatamaz; fakat abdest almadan cima' edebilir. Yemekte yiyebilir. Yalniz ellerinde pislik varsa onlari yikar. Hayzli kadin abdest al-madan uyuyabilir; demistir. Bütün bu hususatta Imam Safiî'nin mezhebi-de budur. Imam Ebû Hanîfe ile Sevrî: Cünüb olan kimsenin abdestsiz uyumasinda bir beis yoktur. Amma abdest almasi bizce daha makbuldür. Bir sey yemek isterse ellerini yikar ve agzini suyla çalkalar» demislerdir. Hasan b. Hayy'in kavlide budur. Evzaî: Hayzli kadinlar cünüb bir sey yemek istedikleri zaman yalniz ellerini yikarlar» diyor, Leys b. Sa'd ise: «Cünüb olan bir kimse erkek olsun kadin olsun abdest almadikça uyuyamaz» demektedir. «Ebu Ömer'in sözü burada sona erer.
3- Mâliki 'lerden Ibni Habîb'e göre cünüb kimsenin uyumazdan evvel abdest almasi farzdir. Dâvûd-u Zahir î'nin mezhebide budur.Ibni Hazm bu meselede Dâvûdu Zâhîri'den ayrilarak: «Cünüb bir kimsenin j^mek yiyecegi, ;' uyuyacagi, selâm alacagi ve Allah'i zikredecegi zaman abdest almasi müstehabtir. Bu abdest vacip degildir» demistir. Ibnü'l A'rabî îmam Mâlik 'le Imam Safiî 'ninde vücûbe kail olduklarini söyler. Onlardan sonra gelen ulemâdan bazilari bu nakli inkâr etmis ve Safiî 'nin böyle bir sey söylemedigini; Sâfiîyye ulemâsinin bunu söyledigini bilmediklerini ileri sürmüslerdir. Aynî diyorki: «Sonra gelen ulemânin Safiî 'den nakledilen bu sözü kabul etmemeleri mü-cerred bir inkârdir. Binaenaleyh ispata mukavemet edemez. Safiîyye ulemasinin mezkûr kavli bilmemeleri Safiî 'nin onu söylememis olmasini istilzam etmez.»
Resûlüllâh (Saîîalîahü Aleyhi ve Sellem) in cünüb iken suya dokunmadan uyuduguna dair az yukarida zikri geçen Hz. Aise hadîsine Tahâvî su mukabelede bulunmustur; «Hadîs ulemâsi bu hadisin yanlis oldugunu söylemislerdir. Çünkü bu hadis muhtasardir. Onu uzun bir hadisten Ebû Ishâk kisaltmis ve kisaltirken de hatâ etmistir...» Ebû Dâvûd diyor ki: «Bize Hüseyn elvâsitî rivayet etti. (Dedi ki) : Yezid b. Hârunu bu hadis yani

Ebû Ishâk hadisi vehimdir derken isittim. Bir rivayette Yezîd : Bu hadis sahih degildir demis» Tirmîzî ile Ebû Ali et-Tu-s î:» Bir çok kimselerin Esved tarikiyle Hz. Aise'den rivayet ettiklerine göre Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) cünüblükten dolayi namaz için aldigi abdest gibi abdest alirmis. Bu rivayet Ebu Ishak'm rivayetinden daha sahihtir. Ulemâ Ebû Ishâk hadîsini Ebû Ishâk'm bir hatâsi gibi kabul ederlerdi» demislerdir.

Dâre-Kutnî, Beyhaki ve Ibni Kuteybe gibi bazi hadis ulemâsi mezkûr Hz. Âise hadisini sahih çikarmaga çalismislardir* Dâre-Kutnî: «Hz. Aise 'den gelen iki sekildeki rivayetin ikiside dogruya benziyor. Çünkü Aise: Bâzan evvela yikanir bazan sonra yikanirdi demis. Nitekim gudayf, Abdullah b.Ebi Kays ve baskalari da Aise (Radiyallahû anh) dan onu bu sekilde rivayet etmislerdir. Câizki Esved bunu bellemis Ebû Ishak'da Esvedden abdesti gusulden sonra aldigi cümlesini; Ibrahim ile Abdurrahman ise abdesti gusulden 'önce aldfigi sikkini bellemislerdir. Bu babta Ibni Kuteybe sunlari söylemistir: «Ihtimâl her iki sekilde vaki' olmustur. Abdest almasi onun müs-tehab oldugunu; almamasida caiz oldugunu göstermek içindir. Sayet Ebû Ishâk hadisi dogru ise en güzel çare-i hal sudur; Hz. Aise Esved'e Resulülla h (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) in bazen abdest aldigini bazanda abdest ile güslü sabaha dogru birakdigini haber vermistir. Esved'de Ibrahim 'e rivayet ederken tesu1ü11ah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) in abdest alirdigi Ebû Ishak'a rivayet ederkende guslû tehir ederdigini söylemistir.» Aynî bu tevcihi daha güzel bulmaktadir. Gerçi Âise (Radiyallahû anha) dan birinci rivayetine muhalif rivayetler nakledilmistir. Bu rivayetlerin birinde Resulüllah (Sallallahü A leyhi ve Sellem) in cünüb iken bir sey yemek isterse yalniz ellerini yikadigi; digerinde namaz aböesti gibi abdest aldigi beyan edilmissede Tahâvî abdest rivayetinin ellerini yikama rivayeti ile nesh edildigini söylemistir. Resulüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) in cünübken uykudan evvel abdest aldigini Ibni Ömer (Radiyallahû anhümâ) dahi rivayet etmissede sonralari kendisi yalniz ellerini yikamakla iktifa etmistir. Buda abdest hadisinin nesh edildigine delildir. Çünkü ravi bir hadisi Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) den rivayet eder de sonra o rivayetin hilâfina harekette bulunur. Yahut hilâfina fetva verirse bu o rivayetin neshedildigini bildigine hamledilir. Çünkü öyle olmasa kendi rivayet ettigi hadîsin hilâfiyle amel edemez.

Ibni Cevzî 'nin beyânina göre cünüb olan kimsenin uykuya yatmazdan önce ya abdest alarak yahut elleri ve agzi yikamak suretiyle yapilan temizligin hikmeti melekler kirden pastan ve pis kokulardan kaçtiklari içindir.

28- (309) Bize Hasan b. Ahmed b. Ebî Suayb el-Harranî [15] rivayet etti (Dedi ki) : Bize Miskin [16] yâni Bükeyr el-Hazzâ', Su'be'den, o da. Hisâm b. Zeyd [17] den o da Ens'den naklen rivayet etti ki, Peygamber (Sailallahü Aleyhi ve Sellem) bir gusül ile bütün kadinlarini dolasirmis.

Bu hadisi Buhârî tiraz lâfiz farkiyle «Kitabu'I Gusul» de bir iki yerde Nesaî dahi «Isratü'n-Nisâ» bahsinde tahrîc etmislerdir.

Buhârî 'nin bir rivayetinde o gün Resulüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) in dokuz zevcesi diger rivayetinde onbir zevcesi oldugu beyân ediliyor. Bu cihet ulemâ arasinda ihtilaflidir. Tafsilâti Buhârî serhlerindendir.

Hadîs-i Serifteki tavaftan murad cima'dir. Buhârî 'nin rivayetinde Katade'nin:

«Enes'e Resulüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) buna daya-nabîliyormuydu? dedim Enes:

Biz aramizda ona otuz erkek kuvveti verildigini konusuyorduk cevabini verdi» demeside bunu gösterir.

Resulüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) in bir gusulle bütün kadinlarini dolasmasinin birkaç veçhe ihtimali vardir, Söyleki:

1- Bunu seferden geldigi zaman yapmistir. Çünkü o zaman Kasim denilen zevceler arasinda adalete riayet lâzim degildir. Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) sefere çikarken zevceleri arasinda kur'a çektirir; .kur'a kime düserse beraberine onu alirdi. Döndügü zaman kasme yine baslardi. Fakat baslarken bu hakta bütün zevceleri müsavi oldugu için hiç birini tercih etmez bir defada hepsinin yanma ugrar kasme ondan sonra baslardi.

2- Birden tavaf meselesi zevcelerinin rizasi ile olmustur.

3- Mühelleb'e göre bu is zevceleri arasinda kur'a çektirerek sefere çikacagi gün olmustur. Çünkü kur'adan sonra

kasme riâyet lâzim degildir.
Ancak bu te'viller Resulüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)"e zevceleri arasinda devam üzre müsavata riâyet farzdir diyenlere göredir, ki ekseri ulemânin kavli budur. Ona kasm vacip degildir diyenlere göre hadisi te'vile hacet yoktur. Ibnü'l Arabî diyor ki: Allah nikâh babinda bazi seyleri Peygamberine tahsis buyurmustur. Onlardan biride kendisine bir saat tahsis etmesidir o vakitte zevcelerinin onun üzerinde hakki yoktur. Onlarin hepsinin yanma, girer kendilerine diledigi muameleyi yapar sonra nevbet sirasi hangisininse ona döner. Müslim'in kitabinda I farii Abbas'tan rivayet edilen bir hadiste bu saati'n ikindiden sonra .oldugu bildirilmektedir.»
Resulüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) m zevcelerini bir gusulle fakat ayri ayri abdest alarak tavaf etmis olmasi muhtemeldir. Yahut abdest almadan bir gusulle hepsini dolasmis ve bununda caiz oldugunu göstermek istemistir. Ebû Davud'un «Sünen» inde rivayet ettigi bir hadîste:
«Peygamber (Sallallahü. Aleyhi ve Sellem) bir gece bütün kadinlarini ziyaret etti ve her birinin yaninda ayri ayri yikandi. Kendisine:
Ya Resulâllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) Neden bir defa yikanmakla iktifa etmiyorsun? dediler. Resulüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Böyle yapmak daha pâkf daha temiz ve daha iyidir.» buyurdular, denilmektedir.
Ebû Dâvûd evvelki rivayetin bu rivayetten daha sahih oldugunu söylemistir. Rivayetlerin ikisi de sahih olduguna göre bazan arada yikanmis bazan yikanmamis demek olur.
Nevevî cima'dan evvel alman abdestin hikmeti hakkinda sunlari söylüyor: «Ulemâmiz hikmeti ;hadesi hafifletmesidir. Çünkü abdest azadan hadesi giderir. Diyorlar. Ebû Abdillâh Mâzirî di-yorki: Bu abdestin sebeb-ü hikmeti ihtilaflidir. Bazilari uyku esnasinda ölürüm korkusu ile iki taharetten biriyle gecelemis olmak için almistir, demis; bir- takimlari da ihtimal abdest almasi yikanmaya nesati açilsin içindir demislerdir. Aynî hilaf hayzli kadinin uykudan önce abdest almasi hususunda da mevcuttur. Geceyi temiz geçirmekle ta'lil edenlere göre kadinin abdest almasi müstehabtir. Mazirinin sözü budur.
Ulemâmiza gelince: Onlar Hayz ve nifasli kadinlara abdest almanin müstehab olmadiginda ittifak etmislerdir. Çünkü bu kadinlarin hadesleri-ne abdestin bir tesiri yoktur. Kadinin hayzi kesildimi cünüb gibi olur.»
Babimiz hadisleri cünüblükten yikanmanin fevrî olmadigina yani derhal yikanmak farz degil namaz gibi temizlige mütevakkif bir ibadet yapilacagi zaman farz olduguna delildirler. Bu babta bütün ulemâ müt-tefIKtir.

7- Meni Gelmekle Kadina Yikanmanin Vacib Olmasi Babi

29- (310) Bana Züheyr b. Harb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ömer b- Yûnus el Hanefî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ikrimetü'bnü Ammâr rivayet etti. Dedi ki: Ishak b. Ebî Talha: Enes b. Mâlik bana sunu rivayet etti dedi. Enes söyle demis.
Ümmü Süleym [18] —ki bu kadin râvî Ishâk'm ninesidir— Resulüllah (Salîallahü Aleyhi ve Selîem) e gelerek Aise;de onun yaninda oldugu halde:
Ya Resulâllah! Erkegin uyku esnasinda gördügünü kadin da görür. Binaenaleyh erkegin kendinde gördügünü kadin da görüyor, demis bunun üzerine Aise:
— Ya Ümme Süleym kadinlari kepaze ettin. Allah hayirini versin demis. Resulüllah (Salîallahü Aleyhi ve Selîem) Aise'ye.
— «Bilâkis sen!.. (Bu söze sen daha lâyiksin.) Allah senin hayirini versin. Evet, ya Ummü Süheym kadin da bunu gördügü zaman yikanmalidir.» buyurmuslar.

30- (311) Bize Abbâs b. Velid [19] rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ye-zîd b. Zürey, rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Said, Katadeden naklen rivayet etti. Onlara da Enes b. Mâlik rivayet etmis. Ona da Ümmü Süleym söylemis ki kendisi Peygamber (Salîallahü Aleyhi ve Selîem) e uykusu esnasinda erkegin gördügünü gören kadinin ne

yapmasi lâzim geldigini sormus Resulüllah (Salîallahü Aleyhi ve Selîem):
— «Kadin bunu görürse yikansin.» buyurmus. Ümmü Süleym demis ki:
— «Ben bundan utandim, (ama yine de) Bu olurniu? diye sordum» Nebiyyyullah (Salîallahü Aleyhi ve Selîem)
— «Evet! Ya benzerlik nereden oluyor. Erkegin suyu (menisi) koyu beyazdir; kadininla ise sivi ve sandir. Bunlardan hangisi üstün yahut önce gelirse benzerlik ondan olur.» buyurdular.

31- (312) Bize Dâvûd b. Ruseyd rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Salih b. Ömer [20] rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Mâlik-i Escâî, Enes h, Mâlik'ten naklen rivayet etti. Enes söyle demis:
— Bir kadin Resulüllah (Salîallahü Aleyhi ve Selîem) e uykusu esnasinda erkegin gördügünü gören kadinm ne yapmasi lâzim geldigini sordu Resulüllah (Salîallahü Aleyhi ve Selîem):
— «Erkekten gelen kadindan da gelirse yikansin.» buyurdular.

32- (313) Bize Yahya b. Yahya et-Temimî de rivayet etti. (Dedi ki): Bize Ebû Muâviye, Hisâm b, Urveden, o da babasindan, o da Zeyneb binti Ebî Seleme'den, o da Ümmü Seleme'den naklen haber verdi. Ümmü Seleme söyle demis:
— Ümmü Süleym Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) e gelerek:
— Ya Resulâllah! Süphesiz kî Allah hak (ki beyân buyurmak) dan haya etmez. Acaba ihtilâm oldugu vakit kadina da gtisul lâzim mi? diye sordu. Resuliillah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) :
— «Evet! Suyu (meniyi) görürse lâzimdir.» buyurdular. Bunun üzerine Ümmü Seleme:
— Ya Resulüllah kadin ihtilâm olurmu? dedi Resulüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
— «Allah hayrini versin. Ya çocugu ona neden benziyor?» buyurdular.

(...) Bize Ebû Berkr b. EM Seybe ile Züheyr b. Harb rivayet ettiler. Dediler ki: Bize Vekî rivayet etti. H.
Bize îbnî Ebi Ömer de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süfyân rivayet etti. Bunlar hep birden Hisâm b. Urveden bu isnadla bu hadîsin mânâca benzerini rivayet etmislerdir. Yalniz Süfyân:
«Ümmü Seleme dedi ki ben kadinlari rezîl ettin dedim» cümlesini ziyâde etmistir.

(314) Bize Abdülmelik b. Suayb b. Leys de rivayet etti. (Dedi ki) : Bana babam dedemden rivayet etti.. (Demis ki) : Bana Ukayl J>. Hâlid, 1b-nî Sihab'dan rivayet etti. Ibnî Sihâb söyle demis:
— Bana Urvetü'bnü Zübeyr haber verdi ona da Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) in zevcesi Aise (Radiyallahû anh) haber vermiski Ümmü Süleym -yani Ümmü Benî Ebî Talha- Resulüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) in yanina girmis... Âise Hisâm hadisi mânâsinda rivayette bulunmus; Yalniz bu hadiste: «Râvî sunu söylemis:
«Aise dedi ki: Ben de ona: Yazik sana! hiç kadin bunu gÖrürmü? dedim cümlesi vardir.

33- (...) Bize Ibrahim b. Mûsâ er-Râzî [21] ile Sehl b. Osman ve Ebû Küreyb rivayet ettiler. Lâfiz Ebû Küreybindir. Sehl «haddesenâ» tabirini kullandi, ötekiler: «Bize Ibni Ebî ZâIde, babasindan, o da Mus'ab b. Seybe'den, o da müsâfî' b. Abdillâh [22] dan o da UrvetüVnü Zübeyr'-den, o da Aise'den naklen haber verdi dediler. Âise söyle demis:
— «Bir Hanini Resulüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'e Kadin ihtilâm olurda suyu görürse yikanacakmi? diye sordu. Resulüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
— «Evet» cevabim verdi Âise kadina: «Allah hayrini versin. Kahrolasi!» dedi. Bunun üzerine Resulüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):

— «Birak onu. Benzerlik bundan baska bir sebebten mi olur? Kadinin suyu erkegin suyuna galip gelince çocuk dayilarina benzer; erkegin suyu kadininkine galip gelirse çocuk amcalarina benzer.» buyurdular.
Bu hadisi Buhâri «Kitabu't-Tahâre», «Kitabu'I Edep» ve «Halk-i Adem» de Ebû Dâvûd, Tirmîzî, Nesâî ve Ibni Mâce «Kitabu't- Tahâre»de muhtelif râvîlerden tahrîc etmislerdir.
Hadîsin muhtelif rivayetlerinden anlasiliyor ki Resulüllah (SaUalkihü Aleyhi ve Seîlem) e Suali soran kadin Ünimü Süleym'-dir. Müslim 'in Abbâs b. Velid .den tahriç ettigi 30 numarali hadiste: «Ünimü Süleym ben bundan utandim (ama yinede) Bu olur-mu diye sordum dedi.» buyuruluyor. Hafiz Ebû Ali el-Gassânî bunun yerine bâzi nüshalarda Ümmü Seleme zikredildi-gini söylemissede Kaadî Iyâz: «Dogrusu Ümmü Süley m'-dir. Çünkü bu hadiste suali soran Ümmü Süleym, ona itiraz eden Ümmü Seleme 'dir. Önceki hadiste ise itirazi yapan Aise (Radiyalîahû anha) dir. Âise ile Ümmü Selemenin hep birden itiraz etmis olmalari da muhtemeldir» diyor.
Ümmü Süleym (Radiyalîahû anha) Resulüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) e uyku esnasinda kadinin ihtilâm olmasinin hükmünü sormustur. Kadinlarin bu meseleyi erkeklere açmasi âdeten ayip ve utanilacak bir sey sayildigi için Hz, Ümmü Süleym suâlini kendine hâss bir nezâketle kapali bir sekilde sordugu halde Aise ve Ümmü Seleme (Radiyalîahû Anhüma) dayanamayip itiraz etmislerdir. Hz. Âise' nin: «Ya Ümme Süleym kadinlari kepaze ettin» diyerek onlarin dâima sakladiklari utanilacak bir sifatlarini söylediginden dolayi Ümmü Süleym'i muâhaze etmistir. Çünkü kadinlardan menî gelmesi onlarin erkeklere karsi fazla sehvetli olduklarina delâlet eder.
cümlesinin asil mânâsi sag elin topraklansin demektir. Evvelce de beyân ettigimiz gibi bu cümle hakkinda gerek selef gerekse halef ulemâsi arasinda pek çok ihtilâf edilmistir. Muhakkikinin tesbit ettigi on sahih kavle göre bunun asil mânâsi «fakir olasin» demektir. Lâkin araplar onu bu mânâda kullanmazlar. Söz gelisi türkçede oldugu gibi «Allah hayirini versin, Allahtan bul, Allah müstehakim versin» mânâsinda kullanirlar. Nitekim lisanimizda da bu ve emsali sözler ekseriyetle beddua makaminda degilde bâzan takdir bâzan leaccüb bâzan da ta'yib için kullanilirlar. Araplar bu mânâda: «Allah belâsini versin, annesiz kalsin, babasiz kalsin, annesi aglasin, vay anasinin haline» gibi sözler kullanirlar. Bunlari onlar da kimi zem kimi medih, tesvik ve teaccüb maka-minda söylerler. Meselâ : derler ki bunun asil mânâsi «Allah belâsini versin ne cesur adammis» demektir. Fakat bu cümle ile o kimseye beddua degil takdir murâd edilir. Ve âdeta: «Aferin ne cesur adammis» denilmis gibi olur. Bâzilari mezkûr cümlenin hakikaten beddua mânâsinda kullanildigim iddia etmislersede kabul edilmemistir. Kaadi Iyâz: «Bu söz araplarin konusma âdetine göre bir seyi inkâr yahut takdir ve'î'câb için söylenir; Araplar bunun asli mânâsini kasdetmezler» diyor. Hâsili bu gibi sözler yerine göre mânâlandirüirlar.
Resulüllah (Sallailahü Aleyhi ve Sellem) in ayni cümleyi Aise (Radiyalîahû anha) ya iade etmesi: «Bu sözü asil sana söylemeli. Çünkü Ümmü Süleym bir kusur islemedi. O ancak dinine âid kendisine terettüp eden bir vazifeyi sordu. Bundan dolayi ona itiraz olunur mu? Asil itiraza lâyik sensin. Zira itiraz edilmeyecek bir seye itiraz ettin» mâ'nâsmadir.
Bazi nüshalarda bu cümleden sonra bir «hayir» kelimesi zikredilmistir. Bü kelime cümlenin tefsiri sayilir. Bir çok müshalarda burada oldugu gibi zikredilmemistir. Zikredilen nüshalarin bâzisinda da «haber» seklinde zaptedilmistir. Kaadi Iyâz haber seklindeki rivayetini begenmeyerek: bu bir sey csgildir» demissede Nevevî her ki seklinde dogru oldugunu söylüyor. «Hayir» kirâetine göre «ben bu cümle ile beddua kastedmedim; senin hayrini murâd ettim mânâsina gelir. Haber kira-etine göre ise: «Ben bu cümle ile beddua kasdetmedim; bu bir haber cümlesidir. Hakikatikastedilmez» demektir. Aise (Radiyalîahû anhâ)mn bir rivayette mezkûr cümle ile beraber «ve Üllet» demesi dahî ayni mânâyadir. Bu kelimenin asli «eline harbî batsin» demektir. Fakat hakîkî mânâsi maksut degildir. Bir rivayette Hz. Âise sual sahibine «uf» demistir. Bu kelime «sikiliyorum» mânâsina gelen bir ism-i fiildir. Bununla bikkinlik sikinti ve tiksinti ifade edilir.
Hadisin bir rivayetinde Hz.Ümmü Seleym sualine baslarken: «Süphesiz ki Allah hakki beyân buyurmaktan haya etmez» demistir. Bu söz bir iktibastir. Çünkü âyet-i kerîmedir. Allah'in hakki beyandan haya etmemesi, onu beyandan çekinmemesi manasinadir. Çünkü hayanin asil mânâsi ayiplanmak veya zemmedilmek korkusu ile insana ariz olan kiriklik ve degismedir. Biz buna utanma deriz. Utanmanin hakikati Allah Teâlâ hazretleri

hakkinda müstahildir. Binaenaleyh .bu söz burada bir istiâre-i tebaiyye kabîlindendir.
Hazreti Ümmi Süleym'in sordugu suali Resulüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'e Havle binti Hakîm, Sehle binti Süheyl ve daha baska kadinlarda sormuslardir.
Refu1ü11ah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) in cevaben «Evet! Ya benzerlik nereden geliyor?» sözünün mânâsi: Çocuk erkekle kadinin menilerinin karismasindan meydana gelir. Bunlarin hangisi galebe çalarsa çocuk ona benzer demektir. Bu sözü müteakip:
«Erkegin suyu (menisi) leoyu beyazdir; kadininla Ise sivi ve sari.» buyurmustur.
Bu îzâhât meninin sifati hakkinda büyük bir kaide olmustur. Saglam oîan erkek ve kadinlarin ekseriyetle menilerinin sifati budur. Ulemânin beyânina göre erkek menisinin üç hassasi vardir.
1- Yas oldugu zaman kokusu hamur kokusuna; kuru oldugu zaman ise yumurta kokusuna çaldirir.
2- Atila atila gelir.
3- Disariya lezzetle çikar; çiktiktan sonra da bir gevseklik ariz olur.
Ekseri ulemâya göre bu üç sifatta erkekle kadin menileri arasinda fark yoktur. Mezkûr sifatlarin bir tanesi meniyi Ispat için kâfidir. Bu sifatlardan hiç biri bulunmazsa çikan suya meni hükmü verilmez.

Hadisi Serif Su Hükümleri Ihtiva Eder:

1- Dînî bir meseleyi âdeten utanilacak husûsâta ait olsa bile sormak îcâb eder. Çünkü hakikatta böyle bir mesele karsisinda utanmak haya sayilmaz. Hayadan ancak hayir dogar. Bu gibi yerlerde utanarak sormaktan çekinmek ise hayir degil ser dogurur. Unutulmamalidir ki Hz. Aise (Radiyalîahu arihâ) «Ensârin kadinlari ne iyi kadinlardir. Utanmak dinde fakîh olmalarina engel teskil etmedi.» demistir.
2- Erkek ve kadinin meniyi gördügü zaman yikanmalari farzdir. Çünkü Peygamber (Sallallahii Aleyhi ve Selîem) in bir kisiye verdigi hüküm umûma sâmildir. Megerki; o hükmün husûsi oldugunu bildiren bir delil buluna.
3- Kadinin da erkek gibi menîsi vardir.
4- Hadîs-i Serif kiyasin sübûtuna delildir. Zira uyku esnasinda ih-tilâm olan kadina ayni hal basina gelen erkegin hükmü verilmistirki bu. nâzîri nazire kiyastan baska bir sey degildir.

8- Erkekle Kadin Menilerinin Sifatini ve çocugun Her Ikisinin Menisinden Halk Olundugunu Beyan Babi

34- (315) Bana Hasan b. Alî el-Hulvânî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Tevhe [23] —ki Rabî' b. Nâfi'dir— rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Muâviye yâni" Ibni Sellâin, Zeyd'den yani kardesinden naklen rivayet etti. Zeyd Ebû Sellâm'dan dinlemis. Demis ki: Bana Ebû Esma' er-Rahabî [24] rivayet etti. Ona da Resulüllah (SaUaUahü Aleyhi ve Sellem) m âzâdhsi Sevbân rivayet etmis.'Demis ki: Resulüllah(Sallallahü Aleyhi ve Sel!em)1in vâyet etti. Önada Resulüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sel!em)in yaninda ayakta duruyordum. Derken yahudi ulemâsindan bir âlim gelerek esselâmu aleyke yâ Muhammedi dedi. Bunun üzerine ben onu öyle bir it-timki az daha yere yuvarlaniyordu.
— Beni Niçin itiyorsun? dedi.
— Yâ Resulâllah desene! dedim. Yahudi:
— Biz onu ancak ailesinin verdigi ismiyle çagiririz; dedi. Bunun üzerine Resulüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
— «Hakikaten benim adim ailemin bana isim olarak verdigi Muham-med'dir.» buyurdu. Müteakiben yahudî :
— Sana bazi seyler sormaya geldim; dedi. Resulüllah (Sallallahü A leyhi ve Sellem) :
— «Acaba söylersem sana bir faydasi olur mu?» dedi Yahudi:
— Kulaklarimla dinlerim; cevabini verdi. Resulüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) yanindaki bir sopa ile

yere bir takim çizgiler çizerek:
— «Sor.» dedi. Yahudî!
— Yerle göklerin baska bir kiliga degistirilecegi gün insanlar nerede olacak? dedi. Resulüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
— «Köprünün yaninda karanlik içinde olacaklar.» cevâbim verdi. Yahudi:
— «Peki insanlardan (köprüyü) ilk geçen kim olacak? diye sordu.
— «FakIr muhacirler.»-buyurdu. Yahudi:
— Ya cennete girerken onlarin hediyesi ne olacak? dedi.
— «Balik cigerinin ziyâdesi!» buyurdular.
— Onun arkasindan yiyecekleri ne olacak? diye sordu.
— «Onlara cennetin etrafinda otlayan cennet Öküzü kesilecek.» buyurdu,
— Onun üstüne ne içecekler? dedi.
— «Orada Selsebîl adi verilen bir kaynakfan (içecekler).» buyurdular Yahudi:
— Dogru söyledin; dedi ve sunu ilâve etti: Hem ben sana yer yüzünde yasayanlarin bir peygamberden yahut bir veya iki kisiden baska hiçbirinin bilmeyecegi bir seyi sormaga geldim. Resulüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) :
— «Acaba söylersem sana bîr faydasi olur mu?» buyurdu. Yahudi:
— Iki kulagimla dinlerim; dedi ve ilâve etti: Sana çocugun nasil meydana geldigini sormaya geldim. Resulüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
— «Erkegin menisi beyaz, kadinin menisi ise saridir. Bunlar bir yere gelirde, erkegin menisi kadininkine galebe çalarsa Allah'in izni ile erkek çocuk dogururlar. Kadinin menisi erkeginkine galebe çaldigi zaman da Allah'in izni ile kiz dogururlar.» buyurdular. Yahudi:
— Vallahi dogru söyledin sen gerçekten bir Peygambersin; dedi sonra çekilip gitti. Müteakiben Resulüllah (SaUaUahü Aleyhi ve Sellem) :
— «Hakikaten bu adam bana soracagini sordu. Ama ben onun sorduklarindan bir sey bilmiyordum. Tâ ki Allah onlari bana bildirdi.» buyurdular.

(...) Bu hadîsi bana Abdullah b. Abdirrahman ed-Dârimî de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Yahya b. Hassan haber verdi. (Dedi ki) : Bize Muâ-viyetü'bnü Sellâm bu isnadda bu hadîsin mislini rivayet etti. Yalniz o:
«Resulüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) in yaninda oturuyordum» dedi. Birde:
«Batik cigerinin zaidesi. »
«Çocuk dogurur; kiz dogurur.» dedi.
Çocuk dogururlar kiz dogururlar.» demedi.
Yahudi âliminin Resulüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) e gelmesi ya onun dogrulugunu deneyerek îman etmek için yahut sirf imtihan maksadi iledir. Zahire bakilirsa cevaplarini tastik ettigi halde iman etmeden oradan ayrilmistir. Resulüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) selâm vermesi ve Hz. Sevban (Radiyallahû anh) kendisini ittigi halde ona unf-u siddetle cevap vermemesi ilminin kendisine kazandirdigi edep ve terbiyeye delâlet eder: Biz onu ancak ailesinin verdigi ismiyle çagiririz» demesi de âlime yakisan bir cevaptir. Halbuki Kureys Hudey-biye musâlehasmda; «Senin hakikaten Resulüllah oldugunu bilsek seninle harb etmezdik» demislerdi. Maamafih Yahudi âliminin nezâket göstermesi o anda baska bir sey elinden gelmedigi için de olabilir;
«Kulaklarimla dinlerim» demesi: «Senin söylediklerini dinler dogrumu dcgilmi düsünürüm» manasinadir. Yoksa bununla senin sözlerin bir kulacimdan girer bir kulagimdan çikar manasini kastedmemistir.
Resulüllah (Saüallahü Aleyhi ve Selletn) in elindeki degnekle yeri kazmasi öteden beri arap büyüklerinin âdeti olan,bir istir. Onlar mühim bir mesele karsisinda düsünceye daldiklari zaman böyle yaparlardi.
Yahudi âliminin, ilk Suali kiyamete dair olmustur. Gerek onun sualinden gerekse Fahr-i kâinat (Sallalîahü Aleyhi ve Sellem)efendimizin verdigi cevaptan anlasiliyorki kiyamet gününde yer yüzünün yalniz sifati degil

bizzat kendisi degisecektir. Çünkü yeryüzünün yalniz sifati degisse meselâ daglar vadiler dümdüz edilmek sureti ile yeryüzü bugünkünden baska bir hal alsa yahûdî âlimine bunu anlamak müskil gelmezdi.
Ayni suali Resu1ü11ah (Sallalîahü Aleyhi ve Sellem)e Aise (Radiyallahu anhâ) nin dahi sordugu rivayet olunur. Resulüllah (Sallalîahü Aleyhi ve Sellem) in:
«Onlar köprünün yaninda karanlikta olacaklardir.» buyurmasida bu degismenin zat itibari ile olacagina delildir. Köprüden murâd sirattir. Nitekim Âise (Radiyallahu anhâ)ya. verilen cevapda tasrih edilmistir.
Degisen yerin dümdüz beyaz olacagi gizlenecek hiçbir yeri bulunmayacagi Hz. Seh1 (Radiyallahu anh) m rivayet ettigi bir hadiste beyan buyurulmustur. Bunun keyfiyetini Allah bilir.
Yahûdinin: «Sirati ilk defa kimler geçecek?» sualine Resû1u Ekrem (Sallalîahü Aleyhi ve Sel!em)«fakir muhacirler.» cevabini vermistir. Bu sözün umumu fakir muhacirlerin zenginlerden efdal olmasini iktizâ edersede Hz. Osman ve Abdur rahman b. Avf {Radiyallahu anhüm) gibi zenginlerin Ebû Hüreyre ve Ebû Zerr (Radiyallahu anhüm) gibi bakirlerden efdal olduguna icmâ'i ümmet vardir. Bâzan bir zât kendisine hâss bir meziyetten dolayi üstünlük vasfi . iiezikrolunabilir. Bu onun mutlak surette baskalarindan üstün olduguna delâlet etmez. Bu sebepledir ki böyle hadislerle fakirligin zenginlikten daha makbul olduguna istidlal edilemez. Ashab-i kiramin kendi aralarinda fakirlikmi daha makbul dür, Zenginlik mi? meselesini münakasa ettikleri ve neticede zenginligi daha makbul bulduklari rivayet olunur. Çünkü zenginlerin mallan ile kazandiklari dereceleri fakirler kazanamaz. Fakirle zenginin ibâdet ve tâât hususunda müsavi olduklarini kabul edersek zengin mâli ibadetleri sayesinde fakiri geçer. Resul Ekrem (Sallalîahü Aleyhi ve Sellem) in zikrettigi fakirler kendi zamanindaki fakirlerdir. Yoksa sirattan önce geçmek için muhacirlerin aleddevam fakir kalmalari sart degildir.
Yahûdinin üçüncü suali cennete girerken ehl-i cennete ne gibi iz-zet-ü ikramda bulunulacagi meselesidir. Tuhfe: ikram için bir kimseye verilen hediyedir. Bu suâle cevaben Resûl-ü Zîsân (Sallalîahü Aleyhi ve Sellem) bir rivayette «Balik cigerinin ziyadesi.» diger bir rivayette «Balik cigerinin zaidesi.» buyurmustur. Bu iki kelime manâca birdir. Ve cigerin kenarindaki çikinti demektir ki; cigerin en güzel yeri de orasidir. Cennete girer girmez yiyecekleri sey evvelce kendileri için tahsis edilip cennet bahçelerinde otlamakta olan öküzün eti, içecekleri de selsebil ismindeki kaynagin suyu olacaktir. Bunlarin hakikatlarim Allah bilir.

Hadis-i Serif Su Hükümleri Ihtiva Etmektedir.

1- Peygamber (Sallalîahü Aleyhi ve Sellem)in: «Benim adim ailemin bana isim olarak verdigi Muhammed'dir.» buyurmasi onun son derece insaf ve yüksek ahlâk sahibi olduguna delildir.
2- Bir kimse bililtizam iman ve itikad etmedikçe «dogru söyledin silâmiyet yüce bir dindin; Muhammed (Sallalîahü Aleyhi ve Sellem) Peygamberdir» gibi sözlerle müslüman olmus sayilmaz.
3- Bu hadis gâibden haber veren bir cûcizedir.
4- Mühim bir is karsisinda yeri sopayla kazmak mürüvvete aykiri sayilmaz.-

9- (Cünüblükten Yikanmanin Sifati Babi)

35- (316) Bize Yahya b. Yahya et - Temîmiî rivayet etti. (Dedi ki) :
Bize Ebû Muâviye, Hisâm b. Urveden, o da babasindan, o da Âise'den naklen rivayet etti. Aise söyle demis: Kesulitflah (Sallallahü Aleyhi ve Seiletn) çünüblükten yikanacagi zaman, evvelâ ellerinden baslar onlari yikardi. Sonra sag eliyle sol eline su dökerek avret yerini yikardi. Sonra namaz abdestî gibi abdest alirdi sonra suyu alir ve parmaklarini saçlarinin diplerine sokar (ak basini güzelce yikar) di. Iyice temizlendigine kanaat getir-dimi basina üç avuç su atar, sonra bütün vücüdüne su dokunurdu (en) sonra ayaklarini yikardi.

(...) Bize bu hadîsi Kuteybetü'bnü Said ile Züheyr b. Harb da rivayet ettiler. Dediler ki: Bize Cerîr rivayet etti. H. Bize Ali b. Hucr da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Alî b. Müshir rivayet etti, H.

Bize Ebû Küreyb dahi rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibnî Nümeyr rivayet etti. Bunlarin üçü de Hisânidan bu isnadla rivayet etmislerdi. Onlarin hadisinde ayaklarin yikanmasi yoktur.

36- (...) Bize Ebu Bekr b. Ebi Seybe de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Veki' rivayet ettit (Dedi ki) : Bize Hisâm, babasindan, o da Âise'den naklen rivayet etti ki, Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) «çünüblükten yikanmis ve evvelâ üç defa ellerini yikamis...» Bundan sonra râvi hadîsi Ebû JVtuâvîyeninki gibi rivayet etmis. Fakat (o da) ayaklarin yikanacagini zikretmemistir.

(...) Bize bu hadisi Amru'n-Nâkid dahî rivayet etti. (Dedi ki) : Bizt Muâviyetü'bnü Amr rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Zaide Hîsâm'dan rivayet etti. Demiski: Bana Urve, Âise'den naklen rivayet ettiki: Resulü I lali
(Sallallahü Aleyhi ve Sellem) çünüblükten yikanacagi zaman evvelâ ellerinden baslayarak onlari kaba daldirmazdan önce yikar; sonra namaz için aldigi abdest gibi abdest alirmis.
Bu hadîsi Buhârî «Kitâbu'1-Gusl» de Nesâî «Kitâbu't-Tahâre» de tahrîc etmislerdir.
Re sulüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) in evvelâ ellerini yikamasi ya temizlik; yahut uykudan uyandiktan sonra elleri yikamanin mesru oldugunu göstermek içindir. «Namaz abdesti gibi abdest alirdi» cümlesiyle lügaten abdest denilebilen el yikamadan ihtiraz olunmustur.
Bu bâbta Nevevî sunlari söylemistir: «Ulemâmiz diyor ki çünüblükten temizlenmenin kemâli söyle olur. Yikanan kimse ellerini kaba daldirmazdan önce onlari üç defa yikayarak taharet mahallerini ve bedeninin sair yerlerini pislikten temizledikten sonra tamamiyle namaz abdesti gibi abdest alir. Sonra parmaklarinin hepsini suya daldirarak bir avuç su a,hr. Onunla basinin ve sakalinin saçlarini hilâllar ve basina üç avuç su atar. Bedeninin koltuk alti, kulak ve göbek gibi çukur yerlerine, ayak parmaklarina dikkat eder. Bunlarin her yerine suyu ulastirir. Sonra basina üç avuç su döker sonra da vücûdunun sair yerlerine üçer defa su dokunur; ve her defasinda elinin erebildigi yerleri ovalar. Eger nehirde veya gölde yikaniyorsa üç defa suya dalar ve suyu vücûdunun her yerine, sik veya seyrek bütün saçlarinin disina ve içine ta saç bittigi yerlere kadar ulastirir. Müstehab olan sag taraflardan ve bedeninin üst kisimlarindan baslamaktir. Kibleye karsi durmali ve gusul sona erdikten sonra se-hadet getirmelidir. Gusle baslarken niyet etmeli ve niyyet gusul bitinceye kadar devam etmelidir. Iste guslün kemâli budur: Bütün bu vazifelerin içinde farz olani suyun ilk cüz'ü vücuda temas ettigi anda niyet etmek ve suyu bütün bedenine, saçlarina ta'mim etmektir. Bedenin necasetten temiz olmasi guslün sartidir. Bundan geriye kalanlar sünnettir. Ibrik gibi bir kabla yikanan kimsenin su incelige dikkati gerekir. Istincâ edecek istincâ yerini su ile temizledkten sonra o yeri birde çünüblükten temizlemek niyetiyle yikamalidir. Çünkü onu o anda yikamazsa sonra unutabilir. Ve yeri yikamadigindan dolayi da guslü sahih olmaz...»
Nevevî safiîlere göre bu izahati verdikten sonra: «Bizim mezhebimiz ve bir çok imamlarin mezhebi budur. Yikanirken veya abdest alirken ovunmanin farz olduguna Imam Malik ile Müzenî'den baska kail olan yoktur. Diger ulemaya göre ovunmak sünnettir; onu terkedenin abdesti de, guslü de sahihtir. Çünüblükten yikanilacagi zaman abdest almak yalniz Davûd-u Zahirîye göre farzdir. Sâir ulema onun sünnet oldugunu söylemisler. Bir kimse abdest almadan bütün vücudune su dökünse guslü sahihtir; onunla namaz kilmasi ve diger ibadetleri yapmasi caiz olur. Lâkin efdal olan yukarida zikrettigimiz gibi-guslün ya basinda ya sonunda abdest alarak onun faziletini kazanmaktir. Guslün basinda abdest alan sonunda almaz. Bir gusülde iki defa abdest almanin müstahab olmadiginda bütün ulemâ müttefiktir." diyor.
Hanefîler göre gerek abdest de gerekse gusül de niyet farz degil sünnettir.

Hadisi Seriften Asagidaki Hükümler Çikarilmistir

1- Abdest ve gusülden önce elleri yikamak müstahabtir. Ancak ellere pislik bulasmissa o zaman elleri yikamak farz olur.
2- Gusülden Önce abdest almak sünnettir. Bu husustaki kavilleri daha evvel görmüstük. Resûlül'lâh (Salîalîahü

Aleyhi ve Seliem) In gusülden Önce tam abdest almasi ayaklarin gusülden sonra yikanmayacagina delildir. Safiî 'den rivayet olunan esah kavilde budur. Ikinci kavline göre ayaklar gusülden sonra yikanir Üçüncü kavline göre ise yer temiz oldugu takdirde ayaklar önce yikanir, temiz degil veya su azsa sona birakilir. Hazreti Safiî bu babdâki hadislerin arasini bu suretle birlestirmistir.
Hanefîlere göre: Ayaklarin altinda su birikiyorsa guslün sonunda, birikmiyorsa basinda yikamak icâbeder. îmâm Mâlik'in mezhebide budur.
3- Gusülde sakal ve bastaki saçlarin aralarini güzelce hilâllayarak suyu saçlarin diplerine ulastirmak Hanefîlere göre farzdir, Abdestde bu sünnettir.
Malîkîler 'den bir rivayete göre sakali hilâllamak vâcib, diger rivayete göre vâcib degildir. Ibni Battal gusülde bastaki saçlarin Mallanmasinin vâcib olduguna icmâ' nakletmistir. Mâ1ikiyye ulemâsi sakalida buna kiyâs ederler.
4- Bâzilarina göre yikanirken basa üç avuç su atmak ve bedenin sâir yerlerinide üçer defa yikamak müstehaptir. Mâlikilerden Kurtubî ile Mârûdî üçer defa yikamanin müstehab olmadigini söylemislerdir. Kurtûbî :
«Basina üç avuç su atmasindan, basini üç defa yikadigi anlasilmaz; zira gusülde tekrar mesru' degildir. Tekrarda mesakkat vardir. Resû1ü11âh (Sallatlahü Aleyhi ve Seliem) in basina üç defa su atmasi, basmin sag tarafindan basladigi içindir; sonra sola geçmis: Sonra da basinin orta yerinden dokunmustur; nitekim Buhârî ile Ebû Dâvûd 'un rivayet ettikleri Hz. Aîse hadisinde de ayni sekilde yikandigi bildiriliyor.» demistir.
5- Hz. Âise 'nin: «Sonra vücudunun sair yerlerine suyu döktü» sözünden vücudunu ovusturdu mânâsi çikmaz. Ovusturmak Hanefilerle ve Hambelîlere göre müstehabtir. Mâlikiler 'den bazilari da bu kavli tercih etmislersede Imam Mâlik ile Müzenî ovusturmanin farz olduguna kaildirler. Onlar guslü ab-deste kiyas ederler. Hattâ Ibni Battal: «Bu lâzimdir» demistir. Fakat diger ulemâ ovusturmanin abdestde dahi farz oldugunu kabul etmezler.
6- Gusül ederken parmaklari suya daldirmak caizdir.

37- (317) Bana Ali b. Hucr es-Sa'dî rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Isâ b. Yûnus rivayet etti. (Dedi ki) : O Bize A'mes Salim bin Ebi'l- Câ'd' [25] dan o da Küreyb'den, o da Ibni Abbâs'tan naklen rivayet etti. Demis ki: Bana teyzem Meymûne rivayet etti. DedikI: Resuiüllâh (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) cünüblükteii yikanmak için suyunu getirdim. Evvelâ elerini iki yahut üç defa yikadi. Sonra elini kaba daldirdi. Sonra ondan .aldigi suyu avret mahalline dökerek onu sol eliyle yikadi. Sonra sol elini yere sürerek onu siddetle ogdu. Sonra namaza-abdest aldigi gibi abdest aldi. Sonra basina avuç dolusu üç avuç su döktü, sonra bedeninin sair yerlerini yikadi, sonra bulundugu yerden çekilerek ayaklarini yikadi; sonra ben kendisine havluyu getirdim. Fakat o bunu kabul etmedi.»

(...) Bize Muhammed b. Sabbâh ile Ebû Bekr b. Ebi Seybe, Ebû Kü-reyb, Esecc ve îshak toptan Vekî'den rivayet ettiler. H.
Bize bu hadisi Yahya b. Yahya île Ebû Küreyb de rivayet ettiler. Dediler ki: Bize Ebû Muâviye rivayet etti. Vekî' ile Ebû Muâviye'nin ikisi-de A'mes'den bu isnadla rivayet etmisler. Yalniz onlarin hadisinde, basina üç avuç su döktügü ibaresi yoktur. Veki'in hadisinde niazmaza ve istîn-sâki da zikretmek suretiyle bütün abdestin tavsifi vardir. Ebû Muâviye'nin hadîsinde ise havlu kaydi yoktur.
Bu hadisi Buhârî gusl bahsinin «Mazmaza ve istinsak» babinda tahriç etmistir. Bâzilari «Buhâri'nin onu burada Gusl bahsinde zikretmekten muradi Mazmâzâ ile Istinsâkm Gusûlde farz olmadigina isaret içindir. Gusül için abdest almak bilicmâ' farz degildir. Mazmaza ile istinsak ise abdest de tabî olan seylerdir. Asil olan abdest farz olmayinca onun tabileri bulunan mazmaza ile istinsak ta farz degildir.» demislerdir. Fakat bu istidlal dogru degildir. Zira hadîsin bir rivayetinde mazmaza ile istinsak tasrih edilmislerdir.
Resûlüllâh (Sallallahii Aleyhi ve Sellein) in onlara devam üzere yaptigi süphesizdir. Bu ise vücûb ifade eder.
Hadîsin buradaki rivayetinde Resû11ü1Iâh (Sallallahii Aleyhi ve Sellem) .in kurulanmak için getirilen havluyu

kabul etmedigi; Buna-r î 'nin rivayetinde ise onunla kurulanmadigi bildiriliyor ki mânâ itibariyle ikiside birdir. Hz. Âise (Radiyallahu anhâ) dan rivayet olunan' bir hadîste Resûlüllâh (Sallallahii Aleyhi ve Sellem) in yikandiktan sonra kurulanmak için bir bezi bulundugu bildirilmektedir,

Hadisi Seriften Su Hükümler Çikarilmistir

1- Sü ile taharetlenen kimsenin ellerini sabunla yahut onun yerini tutacak bir seyle hiç olmazsa toprakla yikamasi müstahabdir. Çünkü, bu gibi seyler pisligin kokusunu daha iyi giderirler.
2- Yikandiktan sonra mümkünse kurulanmamak müstahaptir. Nevevî diyor ki: «Ulemâmiz abdestde olsun gusülde olsun azanin kurulanmasi hususunda ihtilâf etmislerdir. Bu hususta bes kavil vardir. Bunlarin en meshuruna göre kurulanmamak müstahaptir. Fakat kurulanmak da mekruh degildir. Ikinci kavle göre kurulanmak mekruhtur. Üçüncüye göre mubahtir. Biz de bu kavli ihtiyar ediyoruz. Çünkü kurulanmak mem-nudur, veya müstahabdir demek için delil lâzimdir. Bu hususta bir delil yoktur. Dördüncü kavle göre müstahabdir. Çünkü kurulanmakta, kirden pastan korunmak Vardir. Besinci kavle göre kurulanmak yazin mekruh, kisin mekruh degildir. Iste ulemâmizin kavilleri bunlardir. Diger ulemâ ile ashab-i kiram kurulanma hususunda Ihtilâf etmislerdir. Onlardan da üç kavil rivayet olunur.
a) Abdestte olsun gusülde olsun kurulanmakta beis yoktur. Enes b. Malik (Radiyallahu anh) ile Süfyân-i Sevrî 'nin mezheb-leri budur.
b) Abdestte ve gusülde kurulanmak mekruhtur. Ibni Ömer (Radiyallahu Anhüma) ile (îbni Ebî Leylâ)'m kavilleri budur.
c) Kurulanmak yalniz abdestte mekruhtur. Gusülde mekruh degildir. Ibni Abbâs (Radiyallahu Anhüma) nm mezhebi de budur. Buradaki hadisle diger sahih bir hadiste Resûlüllâh (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'m havlu kullanmadigi; hattâ bir rivayette yikandiktan sonra basindan su damlayarak çiktigi bildiriliyor. Ashab-i Kiramdan bir cemâat onun kurulandigini da bir çok vecihlerden rivayet etmislerdir. Yalniz bu rivayetlerin senedleri zayiftir. Tirmîzî bu babda Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) den hiç bir sahih hadis rivayet olunmadigini söyler.
Ulemâdan bâzilari bir rivayette Meymûne (Radiyallahu anha) nm: «Eliyle suyu söyle söyle yapiyordu» diyerek suyu silktigini göstermesi ile istidlal etmis ve kurulanmanin mubah olduguna kail olmuslardir. Zira silkmek mubah olunca kurulanmak da Öyle hatta evlâ olmak îcâbeder. Çünkü suyu gidermekde her ikisi müsterektir.
3- Yikanan kimseye suyunu hazirlayarak getirmek müstahabtir.

38- (...) Bize Ebû Bekr b. Ehî Scybe de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdullah b. Idiis, A'mes'den, o da SâlIni'den o da Küreyb'den, o da Ibni Abbâs'dan, o da Meymûne'den naklen rivayet etti. Ki Peygamber
(Sallallahü Aleyhi ve SeHem)e bir peskir getirilmis. Fakat o buna dokunmamis ve suyu söyle yapmaya yani silkmege baslamis.
Bu rivayet Abdest ve Gusülden sonra elleri silkmekte bir beis olmadigina delildir. Nevevînin beyânina göre Sâfiîyye ulemâsi bu hususta ihtilâf etmislerdir. Meshur kavle göre elleri silkmemek müs-tehabdir. Fakat mekruh degildir. Ikinci kavle göre elleri silkmek mekruhtur. Üçüncü kavle göre mubahtir. Bizzat Nevevîde bunu ihtiyar etmekte; el-silkmenin mekruh oldugunu bildiren hiç bir hadis sabit olmadigini söylemektedir.

39- (318) Bize Muhammedü'bnül - Müsennâ el - Anezî rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Ebû Âsim Hanzaletü'bnü Ebî Süfyan'dan o da Kaasim'-dan, o da Âise'den naklen rivayet etti. Âise söyle demis:

Resûlüllâh {Sallallahü Aleyhi ve Sellem) cünüblükten yikanacagi zaman külek [26] gibi bir sey isterdi. (Ondan) iki avucu ile (su) alir; (yikanmaya) hasinin sag tarafindan baslar; sonra sol tarafini yikardi. Sonra iki avucu ile (tekrar) su alarak onu basinin üzerine dökerdi.

Bu hadîsi Buhârî «Kitabü'I Gusl» de tahrîc etmisdir. Buhârî onun için bir bâb tahsis ederek: «Yikanmaya hilâb veya koku sürünme ile baslayanin babi» demissede bu hususta kendisine üç firka tarafindan îtîraz edilmistir.
Birinci firka: Bu hususta Buhârî 'nin vehm ve hatâya düstügünü Iddia ederler. Hattâ I smaîl î «Müstahrec» inde söyle der: «Allah Ebû Abdi11âh Buhârî'ye rahmet eylesin. Hatâdan kim salim olabilir ki? Hazret, hilâbi koku sanmis. Gusülden önce kokulanmanin ne mânâsi olabilir? Hilâb ancak içine süt sagilan k^b demektir. Buna Mihleb de derler...»
Ikinci Firka : Hadis'te tashif yapildigini iddia ederler. Onlara göre kelimenin asli hilâb degil cüllâb yani gülsuyu demektir. Kelimenin asli Fârisîdir. Ezherî de bu firkadandir.
Üçüncü firka : Buhârî 'nin sözünü te'vil ederek: Korkudan, örfî manâsini kasdetmedigini bu sözle bedeni temizleyerek, kiri pasi ve necaseti gidermeyi, hilâb kelimesiyle de su kabini muiâd ettigini söylerler. Taberî de bunlardandir.
Aynî bu üç firkanin kavillerini siraladiktan sonra her birine ayri ayri cevap vermistir. Söyleki:
1- Buhârî hilâb kelimesiyle koku sürünmeyi kasdetmemistir. Çünkü koku sürünmeyi hilâbm üzerine atfetmistir. Matufla, matufun aleyhin hükümleri ise baska baska seylerdir. Onun hilâbdan maksadi su kabidir. Hattabî'nin beyânina göre hilâb bir devenin sütünü alacak kadar kabtir.
2- Ezherî 'nin de dahil oldugu ikinci firkanin tashif iddiasi dogru degildir. Kelime hilâb seklinde rivayet olunmustur. Hattâ Kurtûbî : Bu kelime ancak hâ'nm kesri ile hilâb okunur. Baska türlü okumak dogru degildir. Onu koku zanneden vehmetmistir. Fârisî de gülsuyuna cüllâb degil, cülâb derler. Asli gülâbdir. Bu da maruf çiçegin adi olan gül ile su mânâsina gelen «âb» kelimelerinden mürekkebdir. Onlarda kaide muzâfun ileyhin muzâftan önce gelmesidir. Keza sifat da mev-sufundan önce gelir. Cüllâb içilen mesrubatin ismidir.» demektedir.
3- Buhârî biri kab digeri koku olmak üzere iki sey zikretmis; bunlari biri biri üzerine atfeyle mistir. Fakat maksadi onlardan birini anlatmaktir. Onu âdeti, ekseriya babin evvelinde bir sey zikretmek, sonra bir sebebten dolayi o seye dair hadis rivayet etmemektir. Burada da Öyle yapmistir.
Hasili hilâbdan murad koku sürünmek degil su kabidir. Kabi zikretmekle gusl için ne kadar su harcanacagi beyân edilmek istenilmistir.
Hadisin buradaki rivayetinde: «Eliyle aldi» denilerek, el müfred olarak zikredilmisse de diger rivayetlerde «elleriyle» denildigine göre buradaki elden murâd iki elidir. Resûlüllâh (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) in elleriyle suyu alarak basina dökmesi «kaale» kelimesiyle ifâde edilmistir. Bu kelimenin asil mânâsi söylemekse de, arablar onu yapmak mânâsinda bütün islerde kullanirlar. Meselâ: «Kaale bi yedihî keza» derler ve «eliyle söyle yapti» mânâsini kasdederler. Burada da öyledir.
Hadis-i Serif yikanan kimseye su hazirlamanin ve yikanirken evvelâ basin sag tarafina; sonra sol tarafina; sonra da ortasindan dökerek yikamanin müstehab olduguna delildir. Hz. Âise'nin: «Resulüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seilem) yikanmak istedigi vakit sunu isterdi» demesi, âdetinin devam üzere bu oldugunu gösterir.

10- Cünüplükten Yikanirken Müstahab Olan Su Miktari ve Ayni Haldeki Erkekle Kadinin Bir Kaptan Yikanmasi, Birbirlerinden Artan Su Ile Yikanmalari Babi

40- (319) Bize Yahya b. Yahya rivayet etti. Dedi ki: Mâlike Ibni Sihâbdan dinledigim onun da Urvetü'bnü Zübeyr'den, onunda .Âise'den naklen rivayet ettigi su hadisi okudum:
«Resulüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seilem) cünüblükten dolayi farak denilen bir kabtan yikanirdi.»

41- (...) Bize Kuteybetü’bnü Said rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Leys rivayet etti. H.
Bize Ibni Rumh da rivâyet etti. (Dedi ki) : Bize Leys haber verdi. H.
Bize Kuteybetü'bnü Saîd ile Ebû Bekr b. Seybe, Amrü'n-Nâkid ve Züheyr b. Harb dahi rivâyet ettiler. Dediler ki: Bize Siifyan rivâyet etti. Bunlarin ikiside Zührî'den, o da Urve'den o da Âise'den naklen rivâyet etmislerdir.

Âise söyle demis:
«Resulüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seilem) kadeh denilen bir kabda yikanirdi ki o da farak demektir. Bir kaptan hem ben hem o yikanirdik.» Süfyân'in hadisinde «Bir kaptan» denilmistir. Kuteybe söyle demistir: «Süfyân: Farak üç sâ'dir, dedi»
Bu hadîsi Buhârî ile Nesâî dahî tahrîc etmislerdir.
Farak : Onaltirit1 su alan kabtir. Hadîs ulemâsi bu kelimeyi «fark» seklinde okurlar. Ibni Esîr'in beyânina göre farak on-alti, fark ise yüz yirmi ntl su alan kablardir. Müs1im'in buradaki rivayetine göre Siifyan b. Uyeyne faraki üç sâ' alan kaptir, diye ta'rif etmistir. Nevevî cumhûr-u ulemânin bu kavli tercih ettigini söyler. Bâzilari: «Farak: Iki sa' alan kaptir» demislerdir. Üç sa'takriben dokuz litre eder.
Ritl: Takriben dört yüz altmis gramlik bir ölçüdür.
Müdd: Iki ritl alan ölçüdür. Hadîsin bir rivayetinde «Kabdan», diger rivayetinde «Kabda» yikaniyordu, denilmissede ikisindende maksat bir kaptan yikanmasidir. Zaten «Kabdan» mânâsini ifâde eder «min» edati burada cinsi beyân eder. Yâni o kabdaki sudan yikaniyordu, demektir. Kabdaki suyun hepsini sarfediyordu mânâsina degildir.

Hadis-i Serif Su Hükümleri Ihtiva Eder

1- Erkekle kadin bir kabdan yikanabilirler. Ayni kabdan abdest almalari dahi bilittifâk caizdir.
2- Erkekten artan su ile yikanan kadin cünüplükten temizlenir. Cumhura göre bunun aksi de caizdir. Yanî kadindan artan su ile erkek de yikanabilir. Bu hususta Nevevî sunlari söylemistir:
«Erkek ve kadinin gerek bir anda bir kabdan gerekse birbirlerinden artan su ile yikanmalari caizdir. Abdest veya gusle yetecek su bir miktarla tayin edilmis olmayip guslün sarti, yani bütün âzânin yikanmasi te'min olunursa bu hususta az suyun da çok suyun da kifayet edeceginde bütün müslümanlar müttefiktir. Imam Safiî (Rahimehullah):
«Bâzan idareli davranilir azsu yeter. Bazanda idaresiz davranilarak çok su yetmez» demistir. Ulemânin beyânina göre gusülde müstehab olan bir sâ'dan azi, abdestte müstahab olan ise bir müdden az su kullanmamaktir...
Deniz kenarinda bile olsa suyu israf etmenin memnu' oldugunda bütün ulemâ müttefiktirler. Zahire göre; bu memnûiyetden murâd kerâ-het-i tenzîhiyyedir. Ulemâmizdan bazilari: «Israf haramdir» demislerdir.
Erkekle kadinin bir kabtan yikanmalarina gelince: Bu da bütün müs-lümanlarm ittifaki ile caizdir. Delilleri bu babin hadisleridir.
Kadinin erkekten artan su ile yikanmasi bilittifak caizdir. Erkegin kadindan artan su ile yikanmasi ise Imam Mâlik ve Ebû Hanîfeye hûtan su ile yikanmasi ise Imam Mâlik ve Ebû Hanîfeye ve cumhûru ulemâya göre caizdir. Bu hususta kadinin evvel yikanmasi ile sonra yikanmasi arasinda fark yoktur. Imâm Ahmed b. Hambel ile Dâvûd-u Zâhîri'ye g kadin yalniz basina suyu kulanarak yikanirsa ondan artan su yikanmasi caiz olmaz. Bu kavil Abdullah b. Sere Is ile Hasan-i Basrî 'den de rivayet olunmutu
Ahmed b. Hambel ile Dâvûd-u Zâhîri'ye göre evvelâ kadin yalniz basina suyu kulanarak yikanirsa ondan artan su ile erkegin yikanmasi caiz olmaz. Bu kavil Abdullah b. Sere Is ile san-i Basrî 'den de rivayet olunmustur.
Bir rivayette Im Ahmed bizimle beraberdir. Hasan-iBasrî ile Said b. el-Müseyyebin kadindan artan suyu mutlak surette mekruh gördükleri rivayet edilir. Muhtar olan. cumhurun kavlidir. Çünkü; Resulü11âh (Salîaîlahü Aleyhi ye Sellem) 'in zevceleri ile birlikte ve keza birbirlerinden artan suyla yikandiklarini bildiren hadisler sahindirler. Kadinin yalniz yikanmasinin bu hususta hiç bir tesiri yoktur. Nitekim hadisin bir rivayetinde Peygamber (Salîaîlahü Aleyhi ve Sellem) in zevcelerinden birinden artan suyla yikandigi bildirilmektedir. Bu hadîsi Ebû Dâvûd, Tirmîzî, Nesâî ve diger Sünen sahipleri tahrîc etmis; Nesâî onun hakkinda; «Hasen sahih bir hadistir» demistir. Vakia karikocanin birbirlerinden artan suyla yikanmasini me-neden bir rivayet vardir. Fakat Ulemâ bu hadise muhtelif cevablar vermislerdir.
Evvelâ; basta Buhârî olmak üzere Hadîs imamlari mezkûr hadisin zayif oldugunu söylemislerdir. Ikinci cevap: O

hadisteki nehiy-den murad kadinin âzasindan dökülen sudur. Bittabi o su müsta'mel olur.
Üçüncü cevap : Hadisteki nehiy müstehab ve efdal sekli beyân içindir. Mezkûr hadîs sahîh bile olsa nesh edildigine hüküm olunur.
3- Cünüb ile hayzli kimseden artan su temizdir.
4- Derâverdî'ye göre bu hadis kari ile kocanin bir birlerinin avret yerine bakabileceklerine delildir.

42- (320) Bana Ubeydiillah b. Muâz el - Anberî rivayet etti. Dedi ki Bize babam rivayet etti. Dedi ki: Bize Su'be Ebû Bekr b. Hafs'dan, [27] o da Ebû Selemete'bni Abdirrahman'dan naklen rivayet etti. SÖyle demis: Âise'nin süt kardesi ile birlikte, onun yanina girdim. Süt kardesi ona Peygamber (Salîaîlahü Aleyhi ve Sellem) in cünüblükten nasil yikandigini sordu. Bunun üzerine Aise bir sâ' kadar (su alan) bir kab isteyerek yikandi. Onunla aramizda bir perde vardi. Ve basinin üzerine üç defa su dökün-dü Peygamber (Salîaîlahü Aleyhi ve Sellem) in zevceleri saçlarini kisaltirlar perçem gibi olurdu.
Bu hadîsi Buhârî «Kitabû'l Gusl» de tahrîc etmistir.
Bazilari Hz. Âise'nin yanma giren zâtin kardesi Abdur-rahman, diger bazilari anne bir kardesi Tufey1 oldugunu söy-lemislersede dogru degildir. Buradaki rivayet o iddialarin fâsid oldugunu gösteriyor. Hakikatta onun yanma giren zat süt kardesidir. Bâzilari onun Abdullah b. Yezîd oldugunu söylerler ve bu hususta Müslim'in Cenaze bahsinde rivayet ettigi bir hadisle istidlal ederlersede bu da dogru degildir. Çünkü o hadîs bu hâdiseye ait degildir. Gerçi onda süt kardesi Abdullah b. Yezid zikredilmistir. Fakat orada zikredildi diye buradakinin de ayni zat olmasi icâb etmez. Çünkü; Âise (RadIyallahu anhâ)mn Kesir isminde bir süt kardesi daha vardir. Bu sebeple buradakinin hangisi oldugunu ta'yine imkân yoktur.
Âise (Radiyallahû anha) mn süt kardesi ile birlikte yanma gelen Ebû Seleme onun kiz kardesi Ümmü Külsüm 'ün süt ogludur. Yani Âise (Radiyallahû anha) onun teyzesidir. Kaadi Iyâz diyor ki: «Anlasilan bu iki zat Hz. Âise 'nin basini ve vücudunun mahrem zevata haram olmayan üst kismini yikarken görmüslerdir. Çünkü görmeyecek olsalar su istiyerek onlarin huzurunda temizlik yapmasinin mânâsi kalmazdi. Onlarin görmiyecegi bir yerde olsa bu sefer de: «Bize söyle anlatti» diye hikâye ederlerdi. Demek ki mahrem zevatin görmesi helâl olmayan yerlerini örtmek için araya bir perde koymustur.
Vefre : Kulaklari geçmeyen salinmis saç demektir. Bazilari vefre lim-me'den daha çok olan saçtir, demis. Bir takimlari bilâkis, vefrenin, lim-meden daha az oldugunu söylemislerdir. Limme omuz baslarina kadar sarkan Örülmedik saçtir. Kaadî Iyâz (Rahimehullah, m beyânina göre; arap kadinlarinin âdeti saçlarini pelik yaparak örmekti. Ihtimal Peygamber (SaUallahü Aleyhi ve Selîem) 'in zevceleri onun vefatindan sonra ziyneti terk ettikleri için pelik uzatmaktan vaz geçmislerdir. Kaadî 'nin bu kavli baskalarindan da rivayet olunmustur. Ümmehât-i mü'minin Resulü Ilâh (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'in hayatinda böyle bir sey yaptiklari nakledilmedigi gibi vuku'u tahmin dahi olunmamistir.

Hadis-i Serif Su Hükümleri Ihtiva Eder :

1- Bir sey'i fi'len ögretmek ve Ögrenmek müstehabtir. Çünkü fiilin tesiri sözden daha çoktur.
2- Yikanan kimsenin suyu vücudüne tekrar tekrar dökünmesi sart degildir. Bu hususta muayyen bir abdest yoktur. Sart olan yalniz suyun bütün bedeni kaplamasidir.
3- Hîn-i hacette kadinlarin saçlarini bir parça keserek hafifletmeleri caizdir.

43- (321) Bize Harun b. Saîd el-Eylî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibni Vehb rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Mahremetü'bnü Bükeyr, babasindan, o da Ebû Selemte'bni Abdirrahman'dan naklen haber verdi. Ebû Seleme söyle demis: Âise dedi ki: ResûlüIIah (SaUallahü Aleyhi ve Sellem) yikanmak istedigi vakit sagindan baslar sag eline su dökerek onu yikardi. Sonra vücudundaki pisligin üzerine sag eliyle su döker; onu sol eliyle yikardi.

Bu isleri görünce basina su dokunurdu. Resulüllâh (Sallaltahü Aleyhi ve Sellem) ile ben cünüb iken bir kabtan yikanirdik.»

44- (...) Bana Muhammed b. Râfi' de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Sebâbe rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Leys, Yezîd [28] den o da Irak'dan, o da Hafsa binti Abdirahman b. Ebî Bekr'den — bu kadin Münzirü'bnü Zübeyr'in zevcesidir — naklen rivayet etti. Önada Âise haber vermis ki: Kendisi Peygamber (SaUallahü Aleyhi ve Sellem) ile üç müdd yahut ona yakin (su) alacak bir kabdaii yikanirlarmis.

45- (...) Bize Abdullah b. Mesleme b. Ka'neb rivayet etti. Dedi ki: Bize Eflâh b. Humeyd [29], Kaasim b. Muhammed'den, o da Âise'den naklen rivayet etti. Âise söyle demis:
«Resulüllâh (SaUallahü Aleyhi ve Sellem) ile ben cünüblükten dolayi bir kabdan yikaniyorduk. Ellerimiz o kabin içine girib çikiyordu.»

46- (...) Bize Yahya b. Yahya da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Haysem'e, Âsim-i Ahvelden, o da Muâze [30] den, o da Âise'den naklen haber verdi: Âise söyle demis:
Resulüllâh (Saiîaiiahü Aleyhi ve Seliem) ile ben aramizdaki bir kab-dan yikanirdik. O benden evvel davranir; ben kendisine bana birak; bana birak derdim. Âise her ikisinin cünüb olduklarini söylemistir.

47- (322) Bize Kuteybetü'bnü Saîd ile Ebû Bekr b. Ebî Seybe hep beraber IbnI Uyeyne'den rivayet ettiler. Kuteybe dedi ki: Bize Süfyan Amr'dan, o da Ebu's- Sâ1 sâdan, o da IbnI Abbâs'tan naklen rivayet etti* Ibni Abbâs söyle demis:
«Bana Meymûne haber verdi ki kendisi Peygamber (Salîaîîahü Aleyhi ve Seliem) ile bir kabdan yikanirlarmis.

48- (323) Bize Ishâk b. Ibrahim ile Muhammed b. Hatim rivayet ettiler. Ishâk: Bize haber verdi tâbirini kullandi. Ibni HâtIm ise: Bize Muhammed b. Bekr rivayet etti, dedi. Muhammed. demis ki; Bize Ibni Cüreyc haber verdi. (Dedi ki) : Bana Amr b. Dinar haber verdi. Dedi ki: Galiba bildigime ve hatirimda kaldigina göre bana Ebû's - Sa' sâ haber verdi. Önada Ibni Abbâs haber vermis ki:
Resûlüllâh (Sallaîlahü Aleyhi ve Seliem) Meymune'den artan su ile yikanirmis:
49- (324) Bize Muhammed b. el - Müsennâ rivayet etti. (Dedi ki) Bize Muazb. Hisam r.vayet etti. Dedi ki: Bana babam, Yahya b. Ebî Ke-sir'den nvâyet etti. (Demis ki) : Bize Ebû Selemete'bni Abdirrahman rivayet ett, Önada Zeyneb hinti ümnii Seleme rivayet etmis. OnadTümmü Seleme anlatmis ki: Kendisi Resûlüllâh (Sallaîlahü Aleyhi ve Sel(em) ile cünüblükten dolayi bir kabtan yikanirlarmis.
Bütün bu rivayetler erkekle kadinin bir kabtan beraberce veya biri digerinden artan suyla yikanmalarinin caiz oldugunu göstermektedir. Ulemânin bu husustaki kavillerini yukarida gördük.

Ebü Ömer Bu Hususta Bes Mezheb Oldugunu Söylüyor.

Söyleki :
1- Kadin cünüb veya hayzli degilse; ondan artan suyla erkegin yikanmasinda beis yoktur.
2- Erkek ve kadinin birbirlerinden artan suyla yikanmalari mekruhtur.
3- Kadindan artan suyla erkegin yikanmasi mekruh ise de erkekten artan suyla kadinin yikanmasinda kerahet yoktur.
4- Erkekle kadinin beraberce basliyarak abdest almalarinda beis yoktur. Kadindan artan su da zararsizdir. Imam. Ahmed b: Hambe1'in mezhebi budur.

5- Erkekle kadinin birbirlerinden artan suyla yikanmalarinda beis yoktur. Bu hususta beraberce yahut ayri ayri ayni kaptan yikanmalari hükmen müsavidir. Cumhur-u Fukahânm kavli budur. Erkekle kadinin bir kabdan yikanabilecegi hususunda Tahâvî, Kurtubî ve Nevevî ulemânin müttefik olduklarini nakletmislerdir. Bu mes'ele Ashâb-i Kiramdan Ali b. Ebi Tâlib, Ibni Abbâs, Câbir, Enes, Ebû Hüreyre, Âise, Ümmü Seleme, Ümmü Hâni ve Meymûne (Radiyaîlahu anh'ûm) hazerâtmdan rivayet olunmustur. Hz. A1i hadisini Imam Ahmed b. Hanbel, Ibn-i Abbas hadisini «El' Kebir» inde Tabarânî, Cabîr hadisini «Musannef» inde Ibni Ebî Seybe, Enes hadisini Buhârî, Ebû Hüreyre hadisini « Müsned» inde Bezzâr, Âise hadisini Tahâvî ile Beyhâkî, Ümmü Seleme hadisini Ibnî Mâce ile Tâhavî, Ümmû Hâni hadisini Nesaî, Meymûne hadisini Tirmîzî tahrîc etmislerdir. Mezkûr hadislerin hepsi sahih olup «erkekle kadin birbirlerinden artan su ile yikanamaz» diyenlerin aleyhine delildirler.

Erkekle kadinin ayni kaptan hangisinin evvel basliyacagi meselesine gelince bir hadiste peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in zevcelerinden birinin cünüblükten yikandigi ve Resûlüllâh (Sallaîiahü Aleyhi ve Sellem) 'in ondan artan su ile sbdest almak ve yikanmak istedigi zevcesinin: «Ya Resûlâllâh! Ben cünübtüm» dedigi Fahr-i kâinat efendimizin ona:

«Su cünüb olmaz» buyurdugu rivayet edilmistir. Ibnî Mâce ile Tahâvî de abdest hakkinda buna benzer hadisler rivayet etmislerdir. Hattâ Tâha vî, hadîsi rivayet ettikten sonra: «Bu gösteriyor ki suyu biri digerinden sonra ahrmis» demektedir. Vâkiâ Resû1ü Ekrem (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in erkekle kadinin birbirinden artan suyla yikanmalarini men ettigini bildiren rivayetler de vardir. Fakat bu rivayetler itirazdan salim degildirler. Hattâ bâzilari hakkinda hadîs ulemâsi «Sahih degildir» demislerdir.

Ibni Tîn bazi ulemâdan naklen eskiden erkeklerle kadinlarin bir kaptan ayri ayri abdest aldiklarini rivayet edersede mezkûr zevat her halde ecnebi erkeklerle ecnebi kadinlari kasdetmis olsalar gerektir. Çünkü bir adamin kendi ailesiyle bir kabdan beraberce yikanabilecegim babimiz hadîsleri göstermektedir.

50- (325) Bize Ubeydullah b. Muâz rivayet etti. (Dedi ki) : Bize babam rivayet etti. H.

Bize Muhammed b. el- Müsennâ dahi rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdurrahman yanî Ibnî Mehdî rivayet etti. Ikisi de demisler kî: Bize Su'be Abdullah b. AhdiIIâh b. Cebr'den rivayet etti. Demis ki: Enes'i söyle derken isittim. Resûlüllâh (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) bes mekkûk ile yikanir bir mekkûk (su) ilede abdest alirdi.

Ibnü'l- Müsenna: «Bes Mekâkî dedi.

Ibnî Muâz da: «Abdullah b. Abdillâh'dan naklen dedi. tbnî Cebr'i zikretmedi.

Görülüyor ki rivayetlerin birinde Ibnî Cebr lâfzi zikredilmis digerinde edilmemistir. Nevevî bunlarin ikisinin de sahih oldugunu söylüyor. Ulemâdan bazilari Ibnî Cebr'in yanlislikla zikredildi-gini, dogrusunun Ibnî Cabîr olacagini söylemissede buradaki hatâ itiraz edendedir. Çünkü Abdullah b. Abdillâh'a hem Ibnî Cebr hemde Ibnî Câbir denilir. Bu iki vechi Imam Buhârî beyân etmis; ona Mis'ar b. Kidâni, Su'be ve Abdullah b. Isâ gibi zevatin Ibnî Cebr dediklerini söylemistir.

Mekkûkün cem'i Mekâkîk ve Mekâkiy gelir. Nevevî .burada ondan «Müdd» kastedilmis olmasini muhtemel görüyor. Übbî: «Mekkûk Iraklilarin kullandigi bir ölçektir. Medine sâ'i ile bir buçuk sâ' alir» diyor.

51- (...) Bize Kuteybetü'bnü Saîd rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Vekî', Mis'ar'dan o da Ibnî Cebir'den, o da Enes'den naklen rivayet etti. Enes söyle demis: Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) bir müd (su) ile abdest alir. Bir ss'dan bes müdde kadar (su ile) yikanirdi.

52- (326) Bize E>û Kâmil el- Cahberî ile Amir b. Alî ikisi birden Bisr b. Mufaddal'den rivayet ettiler. Ebu Kâmil dedi ki: Bize Bisr rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Reyhâne, Sefine'den rivayet etti. Demis ki: Resûlüllâh (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'i cünüblükten bir sâ' su yikar bir müdd (su) da abdestine yeterdi.

53- (...) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe rivayet etti. (Dedi ki) ; Bize Ibnî Uleyye rivayet etti. H.

Bana Ali b. Hucr dahi rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ismail, Ebû Rey-hâne [31] den, o da Sefine [32] den naklen rivayet etti. Ebû Bekr bu Se-fîne için Resûlüllâh (SallaUahü Aleyhi ve Seilem) in sahabisi olan Sefine dedi- Sefine söyle demis: Resûlüllâh (Sallallahü Aleyhi ve Seilem) bir sâ' (su) ile yikanir bir müdd (su) ilede abdest alirdi.»

Ibni Hucr hadisinde: «Yahut onu bir müdd su temizlerdi» dedi, Ibaresi vardir. Ebû Rey hâne:

«Ama Sefine ihtiyarlamisti. Ben onun hadisine (pek) güvenemiyor-dum» demis.

Bu hadisi Buhâri «kitabu'l Vudû» da tahric etmistir.

Hadis-i serif muhtelif rivayetleri ile Resûlüllâh (Sallallahü Aleyhi ve Seilem) abdest ve guslü için ne kadar su sarf ettigini göstermektedir. Müdd ile Sâ'in neler oldugu yukarida kisaca arz edilmisti. Ancak sâ' hakkinda muhtelif rivayetler vardir. Bu husustaki tafsilâti «Tec-rid-i Sarîh» mütercimi merhum Ahmed Naîm beyden dinleyelim. Naîm bey söyle diyor:

«Sâ': Bes ritl-i Bagdadî ile bir sülüs ritl (1/3) istîab eden kaba denir. Bir müdd de bir sâ'in dörtte biri miktaridir. Bu Safiîler-den Nevevî 'nin verdigi hesaptir. Ancak bu ölçek pek ihtilafli oldugundan ihtilâflarin derecesini anlamak istiyenler Kamus Tercemesi'nden müdd, sâ', mekkûk, ritl kelimelerine müracaat edebilirler. (Aleyhisselâtü vesselam) Efendimiz hazretlerinin muhtelif miktarlarda su ile abdest alip igtisal buyurduklarina dâir diger pek çok rivayetler de vardir. Buradaki miktarlar orta yapili bir kimsenin yikanacak âzasi üzerinden akacak suyun en az miktarini gösterir. Bedenin azasi üzerinden su aktiktan sonra bu mikdarlardan da az su ile hades giderilebilir. Israf dedirtmeyecek ziyadesiyle de caizdir. Medine-i Münevvere'de kullanilan müdd -ki fuka-

hâ arasinda «Müdd-ü Nebevi» namiyla maruftur- (4/3) ritil miktan alan bir hacim ölçüsüdür. Dört müdd bir sâ'dir. Ancak müdd ile sâ'in miktarlarini anlamak, mikyas tutulan ritim ne miktar oldugunu bilmeye baglidir. Ritim ise Bagdadîsi, Sâmîsi vardir. Yani birinin küsuru Iran, digerinin ki Roma ölçüleri olup hesap edilince takrîbî bir miktar gösteren iki ölçektir. Ritl-i Bagdadî (130) daha dogrusu Imam Nevevî 'nin tahkikine göre (900/7) dirhemdir. Esah olan ikinci takdir isede kesirli oldugundan buna (10/7) dirhem; diger ta-

birle bir miskâl katarak kesirsiz (130) dirhem itibâr edilmistir, deniliyor.

(4/3) ritl olan bir müdd-ü nebevi bu hesaba göre (1200/7) veya (130) dirhem hesabina göre (520/3) dirhem eder ki en dogru hesap ve takdire göre bir dirhem (3.0898) gram ettiginden bu miktar su (0,530) yani yarim litreden biraz ziyadece bir sey tutar. Bu miktar bu gün sucu* larin kullandiklari su bardaklarindan üçünün aldigi sudan azdir. Bu, Imam Sâfîî ile Hîcâz fukahasmm takdiri olup Ebu Hanife ile Irak fukahasma göre ise müdd, iki ritl oldugundan abdest suyunun miktari (1,06) litre eder ki; bes kadehten biraz ziyadecedir.

Ritl-i Sâmî : Kamus Tercümesi'nin ritl maddesinde beyân edildigine göre (12) okiyye ve her okiyye (40) dirhem oldugundan bu hesaba göre (480) ve bir müdd (620) dirhem olmak lâzim gelirse de yine kamusun mekkük maddesinde tafsil edildigine göre bir okiyye (5/3) istâr bir istar

(9/2) miskal, bir miskâl de (10/7) dirhem oldugundan bir ritl- yine Imam Nevevi 'nin bildirdigi üzere - (900/7) ve bir müdd (1200/7) dirhem olmus olur. Bu hesaba göre okiyye Kamus mütercimin ritl maddesinde dedigi gibi kirk dirhem degil Hicazlilarm" takdirine göre (75/7) ve Iraklilarin takdirine göre (150/7) dirhem olmus olur. Meger ki o maddede dirhem nâmiyle gösterdigi, baska ölçü ola.

Kesûl-ü Ekrem (Aleyhisselâtü vesselam) Efendimiz hazretlerinin -buradaki rivayete nazaran - abdest suyu iste bu kadar az miktardadir. Gusül için kullandiklari su da - bu rivayete nazaran - dörtten bes müdd kadardir ki; o da (4800/7) den (6000/) dirhem eder ki asagi yukari (2,120) den (2,650) litreye kadar eder. Irak fukâhasinin müddû iki ritl itibâr ettiklerine göre ise bu miktar takriben (4,24) den (5,3) litreye kadardir.

Müs1im'in burada Ebû Bekr b. Ebî Seybe 'den rivayet ettigi son hadisdeki tefsirinden anlasiliyorki Ebû Bekr b. Ebi Seybe Sefine'yi Resûlüllah (SailallaHü Aleyhi ve Sellem) in sahâbisi olmakla vasiflandirmis; Ali b. Hucr ise bu tavsifi yapmayarak sâdece ismini anmakla iktifa etmistir. Hadisin sonunundaki: «Ihtiyarlamisti da ben onun hadisine itima d edemiyordum» cümlesini söyleyen Ebu Reyhâne ihtiyarliyandan maksad da Hz. Sefine 'dir.

Müslim (Rahimehullah) bu Hadisi ssir hadislere mütâbaat için rivayet etmistir.

Hadis-i Seriften Ulema Iki Hüküm Istinbat Etmislerdir

1- Resûl-ü Ekrem (Sallallahii Aleyhi ve Sellem) bir sâ' su ile yikanirdi. Bazen bu miktari bes müdde kadar arttirirdi. Bu gösteriyorki; gusl için yetecek su bir miktarla tayin ve tahdid edilmemistir. Binaenaleyh vücûdun her yerini islamak sarti ile az su ile de, çok su ile de yikanmak caizdir. Ancak gusül ve abdestde hadislerin gösterdigi miktardan daha az su kullanmamak müstehabdir. Vâkiâ Enes (Radiyallahû tmh) bes müddü Resûlüllah (Sallallahii Aleyhi ve Sellem)in gusülde kullandigi saya hudut göster missede bazi ulemânin kanâatlerine göre o. daha ziyade kullandigini duymamis olacaktir. Yoksa Âise (Radiyallahû artha) dan Resûlüllah (Sallallahii Aleyhi ve Sellem)m farak denilen büyük bir kaptan yikandigi rivayet edilmistir. Maamafih Hz. Enes'in «Bes müdde kadar suyla yikanirdi» demesinden. «Bundan öteye geçr mezdi, bundan asagiyada birakmazdi» manasini çikararak daha fazla kullandigini onun duymamis olmasina hamletmek dogru degildir. Çünkü Enes (Radiyallahû anha) gördügünü hikâye etmistir. Onun gördügü bu.miktardir. Fakat hâller ihtiyaca göre degisebilir. Hz. Âise (Radiyallahû anha) Hadis'inde farak denilen o kabin dolu olup olmadigi ve keza içindeki suyun bitinceye kadar sarfedilip edilmedigi zikredilmemistir. Binaenaleyh bes müdden daha fazla su harcadigi hususunda o hadis delil olamaz.
Bazilari Mâ1ikiler 'den Ibni Saban ile Hanefi1erden bir takimlarinin müdd ve sâ'in miktarinda bu hadis'e muhalefette bulundugunu, fakat yinede hadis'te zikredilen miktarla abdest ve gusl'su-yuriu ta'yin ettigini söyliyerek hadis'i onlarin- aleyhine hüccet göstermek istemisse de buda dogru degildir. Gerçi î bn i Saban abdest ve gusül suyunu vacip olmak üzere bir miktarla tayin etmissede Hanefî-1 erden miktar gösterenler onu vâcibdir diye göstermemis yalniz kifayet edecegini söylemislerdir.Hanefi1er 'don buna kail olan yalniz Imam Muhammed 'dir. Imam Muliammed 'in «Gusül için kullanilan su bir müdden az olursa bedenin her tarafina kâfi gelmez» dedigi rivayet olunur. Ama bu mesele yikanan sahislarin vücudlarina göre degisir. Onun için Izzüddin b. Abdisselâm abdest alan ve gusl eden kimselerin hallerini üçe ayirmistir.
a) Vücudça Resûlüllah (SulUiflahü Aleyhi re Sellem) Efendimiz gibi mu'tedil hilkatta bulunanlar bir müdd ve hadim az su kullanmamak hususunda ona uymalidirlar.
b) Vücudça zaif ve nahif olanlar gusül ve abdeslte suyu Resûlüllah {Sallallahii Aleyhi ve Sellem) in kullandigi nisbete göre kullanmalidirlar.
c) Vücudça pek uzun. genis ve sisman olanlara yine peygamber (SaUallahii Aleyhi ve Sellem) in kullandigi müdd ve sa'a nisbetle kullanmalari müstehab olur.
2- Peygamber (Sallaliahü Aleyhi ve Seilem) Efendimiz bir müdd ile abdest alirlardi. Hanefîler'e göre bir müdd ile iki ritl, Safiîlere göre bir Irak ritli ile onun üçte biridir. Sa' ise Imam Ebû Yusuf 'a göre Irak ritli ile (16/3) ritlidir. Imam Mâlik, Safiî ve Ahmed b. Hanbel hazerâtmin kavilleri de budur. Imam Ebû Hanife ile Imam Muhammet!'e göre Sâ': Sekiz ritldir.

11- Basa ve Diger Yerlere Suyu Üç Defa Dökünmenin Müstahab Olusu Babi

54- (327) Bize Yahya b. Yahya ile Kuteybetü'bnü Saîd ve Ebû Bekr b. Ebî Seybe rivayet ettiler. Yahya: Bize haber verdi tâbirini kullandi ötekiler: Bize Ebü'l Ahvas, Ebû Ishak'dan, oda [33] Süleyman b. Surad'dan, [34] Oda Ciibeyr b. Mut'im'den naklen rivayet etti, dediler. Cübeyr söyle demis: Ashab Resûlüllah (Sallaliahü Aleyhi ve Selle/n) in huzurunda gusüî hakkinda münakasa ettiler. Cemaatten biri:
— Bana gelince, ben basimi söyle ve söyle yikarim, dedi. Bunun üzerine Resulüllah (Sallaliahü Aleyhi ve Seilem) :
«Bana gelince : Ben de basima üç avuç su dokunurum.» buyurdular.

Bu hadis'i Buhari «Kitabü'l Gusl» de Ebû Dâvûd, Nesâî ve Ibni Mâce «Kitabü'l - Tahâre»de tahrîc etmislerdir
Ifâda : Suyu akitmak, dökünmek demektir. Hadeste taksime delâlet eden «Emmâ» kullanilmis, fakat ibarenin bâzi kisimlari hazfedilmistir. Mânâ sudur.: «Bana gelince: Ben suyu basima üç avuç döküyorum, fakat baskalarinin ne yapardigim bilmiyorum. Yahut baskalari böyle yapmiyor.» Maamafih mezkûr edat tahkik edilirse mahzûf takdirine dahî hacet kalmadigi görülür. Çünkü «Emmâ» sart tafsil ve te'kid bildiren bir edât-dir. Te'kid bildirdigini Zemahserî beyân etmistir. Burada da te'kid içindir. Binaenaleyh taksime giderek mahzûf takdirine hacet yoktur.
Ashab-i kiram'in münâkasasi guslün sifati hakkindadir. Bazisi gusül söyle yapilir; bazisi böyle yapilir demis Resûlüllah (Sallaliahü Aleyhi ve Seilem) de sünnet vecihle guslün nasil yapilacagini kendilerine ögretmistir.

Hadis-i Serif Su Hükümleri Ihtiva Eder

1- Ilim hakkinda münazara ve mübahase yapmak caizdir.
2- Büyükler huzurunda münazara ve mübahase yapilabilir.
3- Gusülde âzâyi üç defa yikamak sünnettir. Bu hususta bütün ulemâ müttefiktir. Fakat bütün bedeni bir defa yikamak bilicmâ farzdir. Mazmaza ile istinsâkm farz olup olmadigi ihtilaflidir. Hanefîlere göre gusülde bunlar da farzdir. Bu hususta ki hilaf meshurdur. Nevevî'nin beyânina göre bilumum Safi ilerce, yikanirken suyu üç defa basa dökmek müstehabdir. Bedenin sâir kisimlari da basa ve abdest uzuvlarina kiyasla üçer defa yikanir. Hattâ Gusülde her uzvu üç defa yikamak abdestdekinden evlâdir. Çünkü abdest tekerrür eder. O tahfif esasi üzerine mebnîdir. Binaenaleyh Abdestde âzâyi üçer defa yikamak müs-tehab olunca guslde bu is evleviyette kalir. Nevevî; Bu hususta «El-Hâvi» sahibi Kaâdi'l kudât Imam Ebul Hasen Mârûdi'den baska ulemâmizdan muhalefet eden kimse bilmiyoruz. Mârûdi: Gusülde tekrar müstahab degildir demisse de bu söz sazz ve met-ruktür» demektedir.

55- (...) Bize Muhammed b. Bessâr da rivayet etti. (Dedi ki): Bize Muhammed b. Ca'fer rivayet etti. (Dedi ki): Bize Su'be Ebû ishâkdan, o da Süleyman b. Surad'dan, o da Cübeyr b. Mut'im'den, o da Peygamber (Saliallahü Aleyhi ve Seîiem) den naklen rivayet etti ki: (Aleyhisseîâtü vesselam) efendimizin huzurunda cünüblükten yikanmak (meselesi) konusulmus da:
«Bana gelince ben basima üç defa su dokunurum.» buyurmuslar.

56- (328) Bize Yahya b. Yahya ile Ismail b. Salim rivayet ettiler. Dediler kî: Bize Hüseyni, Ebu Bisr'den, o da Ebu Siifyan'dan, o da Cabir b. Abdillâh'dan aklen haber verdi ki: Sâkif hey'eti Peygamber (Saliallahü Aleyhi ve Sellem) e sorarak:
— Bizim memleketimiz soguktur. Acaba yikanma isi nasil olacak? demisler, Resulü Ekrem (Saliallahü Aleyhi ve Sellem):
— «Bana gelince, ben basimin üzerine üç defa su dökerim.» buyurmuslar.
îbni Salim kendi rivayetinde söyle dedi: «Bize Hüseym rivayet etti, (Dedi ki) : «Bize Ebû Bisr haber verdi» bir de: «Sakif heyeti dedilerki.. Resûlallâh!...» dedi.
Imam Müslim (Rahimehullah) bu hadîsin rivayetinde de zaman zaman gösterdigi ilmî dirayet ve vukufunu göstermistir. Söyleki: Kavilerden Hüseym müdellistir ve Ebû Bisr 'den rivayet ederken hadis imamlarinca ihtilafli olan «an» sigasini kullanmistir. Bir mü-dellisin bu sîga ile rivayet ettigi hadis hüccet olarak kabul edilmez. Meger ki o hadisi seyhinden isittigini ispat eylesin. Iste Müslim, Salim 'in rivayetinde Hüseym'in bize Ebû Bisr haber verdi dedigini göstermekle seyhinden isittigini ispat etmistir. Bu rivayetler de yukarikilerih delâlet ettikleri Ahkâmin delillerindendir.

57- (329) Bize Muhammed b. El Müsenna da rivayet etti (Dedi ki) : Bize Abdülvehhab yâni Es - Sekafî rivayet etti (Dedi ki) : Bize Ca'-fer babasindan, o da Cabir b. Abdillahtan naklen rivayet eyledi. Câbir söyle demis: Resûlüllah (Saliallahü Aleyhi ve Sellem) cünüplükten yikanacagi zaman basina üç avuç su dökerdi.

Bunun üzerine Hasan b. Muhammed Cabir'e: [36] «Ama benim saçim çoktur» demis. Cabir deniiski bende ona; «Ey kardesim oglu Resûlüllah (Saliallahü Aleyhi ve Sellem) in saçi senin saçindan daha çok ve daha temizdi, dedim.»

Bu Hadis-î Buhari Kitâbü'l Gusl»ün bir iki yerinde Nesâî dahî ayni bahiste tahrîc etmislerdir.

Hasan b. Muhammed Hz. Câbir'e «Benim saçim çoktur» demekle basini yikamak için üç avuç suyun yetmiyecegini anlatmak istemistir. Hz. Câbir de ona «Be kardesim oglu Resûlüllah (Sa'.allahü Aleyhi ve Sellem)in saçi senin saçindan daha güzel ve daha temizdi» Cevabini vererek üç avuç su ona bile yeterdi sana mi yetmeyecek demek istemistir.

Hadisi Seriften Su Hükümler Çikarilmistir:

1- Selef-i Sâlihîn Peygamber (Saliallahü Aleyhi ve Sellem) in fiilleri ile ihticâc eder ve ona râm olurlardi.
2- Suyu israf etmek mekruh'tur.
3- Saç çok da olsa basi üç avuç suyla yikamak kâfidir.
4- Yikanirken evvelâ basa ondan sonra vücûdun sair yerlerine su dökülür.
5- Dinî husûsâti ulemâya sormak gerektigi gibi bilenlerin cevap vermesi de vâcibdir.
6- Hadîs-i Serîf, Resu1ü11ah (Salîaîlahü Aleyhi ve Selîem) in daima basini üç avuç suyla yikadigina delildir.

12 - Yikanan Kadinin Peliklerinin Hükmü Babi

58- (330) Bize Ebû Bekir b. Ebî Seybe ile Amrü'n - Nâkid, Ishâk b. ibrahim ve Ibni Ebî Ömer hepsi birden Ibni Uyeyne'den rivayet ettiler. Ishak dediki: Bize SÜfyan, Eyyüb b. Musa'dan [37] o da Saîd b. Ebî Saîd el-Makburî'den, o da Üminü Seleme'nin âzâdlisi [38] Abdullah b,
Râfi'den, o da Ümmü Seleme'den naklen haber verdi Ümniü Seleme söyle demis.
«Yâ Resûlüllâh. Ben basimin peligini ören bir kadinim, cünüplükten yikanmak için onu çözeyim mi?» dedim.
«Hayir! Basina yalniz üç avuç su atman sana yeter; sonra üzorine suyu dökünür ve temizlenirsin.» buyurdu.

(...) Bize Amru'n - Nâkid'da rivayet etti (Dedi ki) : Bize Yezîd b. Hâ-rûn rivayet etti. H. Bize Abd b. Humeyd dahi rivayet etti (Dedi ki) : Bize Abdürrezzak haber verdi (Yezid ile Abdürrezzak) demislerki bize (Sevri, Eyyüb b. Musa'dan naklen bu isnadla haber verdi.
Abdürrezzak hadîsinde «Onu hayz ve cünüplük dolayisîyle çözeyim mi?
(Peygamberimiz) Hayir, dedi «cümlesi vardir. Sonra râvî Hadîs-i Ibni Uyeyne hadîsinin manâsîyle zikretmistir.

(...) Bu Hâdîs-î bana Ahmed ed-Dârimi dahî rivayet etti. (Dedi ki) Bize Zekeriyâ b. Adiy rivayet etti. (D.edi ki) : Bize yezîd yanî Ibni Zürey, Ravh b. Kaasim'den rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Eyyüb b. Musa bu isnadla rivayet etti. ve: «Onu cünüplükten dolayi çözerek yikayayimmi?» dedi Hayzi zikretmedi.

59- (331) Bize Yahya b. Yahya ile Ebû Bekr b. Ebî Seybe ye Ali b. Hucr toptan Ibni Uleyye'den rivayet ettiler. Yahya dediki bize Ismail b. Uleyye Eyyüb'deii, o da Ebu Zübeyr'den, O da Ubeyd b. [39] Umeyr'-den naklen haberlerdi. Demis ki: Aise Abdullah b. Amr'in [40] kadinlara yikanacaklari zaman peliklerini çözmelerini

emrettigini duymus. Bunun üzerine; «Su Ibni Amr'a sasarim, kadinlara, yikanacaklari zaman peliklerini çözmeyi eniredernis, baslarini tiras etmelerini eniretmiyormus bârî,
Vallahi, ben ve Resulüllah (SaUallahü Aleyhi ve Sellem) bir kaptan yikanirdik .Basima üç defa su dökmekten fazla bir sey yapmazdim» dedi.
Bu rivayetler gusül ederken kadinin saçini çözmesi îcap etmedigini bildirmektedir.
Dafr : Saç örgüsü yani pelik demektir. Bazilari bu kelimenin «Dufur» seklinde okunacagini, dafr kirâetinin yanlis oldugunu iddia etmislerse de bu iddia dogru degildir. Kelime iki sekilde de okunabilir. Ancak sabit ve muttasil Hadislerde «Dafr» seklinde zaptedildigi için o sekilde okunmasi tercih olunur.
Hafne: Avuç dolusu demektir. Hâdis-i rivayet eden Ümmül Müminin Seleme (Radiyalîahû anha)nin ismi Hind'dir. Hadîs'in ahkâmi hakkinda Nevevî sunlari söyler.:
«Cumhur ulemâ ile bizim mezhebimize göre yikanan kadinin saçlarinin içine ve disina su isledigi zaman onlari çözmek vacip degildir. Pe-liklerini çözmeden içlerine su islemiyecekse çözmek vacip olur. Ümmü Seleme Hadisi onun saçlarina çözmeden su isledigine hamledilir. Çünkü suyu saçlarin her tarafina vardirmak vâciptr. Hattâ Ibrahim Nehâi 'den rivayet olunduguna 'göre saçlarin içine su islesin, islemesin her halde onlari çözmek vaciptir. Hasan-i Bâsrî ile Tavus «Hayzdan yikanirken saçlarin çözülmesi vacip, cünüplükten yikanirken vacip degildir, demislerdir. Bizim delilimiz Ümmü Seleme Hadis'idir. Erkegin basinda peligi bulunursa onun hükmü de kadin gibidir.»
Hanefîlere göre yikanirken su saçlarin dibine islemek sartiyle kadinin peliklerini çözmesi vacip degildir. Hattâ Sahîh rivayete göre pelik-lerini islatmak dahî lâzim degildir. «Hanefîlere» Bu Hadis haber-i vahittir. Binaenaleyh onunla Tealâ hazretlerinin
«Cünüp olursaniz tertemiz yikanin.» âyet-i kerimesine ziyâde edilemez, seklinde bir itiraz da vârid olamaz. Çünkü saç her cihetle bedenden degildir. Âyet-i Kerîmedeki emirse bedenin temizlenmesine aittir. Bir de gözlerin içi gibi zaruret yerleri yikamaktan istisna edilmistir. Zira bunda güçlük ve zarar vardir. Kadinin saçini çözmesinde zarar yoksada güçlük vardir.
Peliklerin islatilmasina gelince: Sahîh Kavle göre bu da vacip degildir çünkü bunda da güçlük vardir. Imam Hasan b. Ziyâd'm Ebû Hanîfe‘den bir rivayetine göre saçlar üç defa islanir ve her defasinda sikilir. Bu suretle aralarina suyun islemesi temin edilir. Pelikler zaten çözülmüs ise Fakîh Ebû Cafer 'den bir rivayete göre onlari islatmak vacip olur.
Erkegin basinda pelik bulunursa çözüp çözmeyecegi ihtilaflidir. Ihtiyaten çözmesi vaciptir.
Nevevî diyorki; «Gerek cünüplükten gerekse hayz ve nifâs gibi seylerden yikanma hususunda erkekle kadinin hükmü birdir. Yalniz hayz ve nifâstan yikanan kadinlarin misk kullanmalari müstehabdir. Erkeklere Misk kullanmak müstehab degildir. Kadin bakire ise yikanirken suyu fercinin dahiline ulastirmasi vacip degildir. Bakire degilse fercinin kaza-i hacete oturdugu zaman açilan yerlerini yikamasi vacip olur. Çünkü o yerler bedenin dis kismi hükmündedir. Imam Safiî ile ulemâmizin ekserisi bu ciheti nassan beyân etmislerdir. Ulemâmizdan bâzilarina . göre bakire olmayan kadmm dahili fercini yikamasi vacip degildir. Bâzilari da bunun hayz ve nifâstan temizlenirken vacip oldugunu, cünüplükten temizlenirken vacip olmadigini söylerler. Fakat Sahîh olan birinci kavildir.
Hanefilere göre kadinin fercinin dis kismini yikamasi vaciptir. Zira agiz hükmündedir. Parmagini dahile sokarak yikamasi vacip degildir. Fetvada buna göredir. Yâni bu meselede Hanefilerle Safiiler hemen hemen ittifak etmis gibidirler. Sünnetsiz erkegin avret mahallindeki kilifin içini yikamasi müstehabtir. Hattâ «En - Nevazil» nam eserde yikanmasinin vacip oldugu bildiriliyorsa da esah olan birinci kavildir.
Hz. Abdullah b. Amr'in yikanirken kadinlarina saçlarini çözmelerini emretmesi bunu vacip gördügüne hamledilir. Su halde yikama emrini vermesi ya suyun ulasmasi îcap eden saç diplerinin yikanmasi içindir. Yahut onun mezhebine göre yikanacak kadinin mutlaka saçini çözmesi vaciptir. Nitekim Ibrahim Nehâi 'nin mezhebi de budur. Bu takdirde Ibni Amr (Radiyalîahû anh) Ümmü Seleme .ve Âise (Radiyalîahû Anhüma) hadîslerini duymamis demektir. Mamafih Ibni Amr'm bu emri müstehab olmak üzere ihtiyaten vermis olmasi da ihtimal

dahilindedir. Allahüâlem.

13- Hayzdan Yikanan Kadinin Kan Gelen Yere Bir Perça Misk Sürmesinin Müstehap Olusu Babi

60- (332) Bize Amr b. Muhammed en - Nâkid ile Ibni Ebi Ömer hep beraber Ibni Uyeyne'den rivayet ettiler, Amr dediki: Bize Süfyân b. Uyeyne, Mansûr b. Safiyye'den [41] o da annesinden [42] o da Âise'den naklen rivayet etti. Âise söyle demis:
«Bir kadin Peygamber (Sallalkthü Aleyhi ve Sellem) e hayzmdan nasil yikanacagini sordu.»
Müteakiben Âise Resulüllah (Saltallahü Aleyhi ve Selîem) in kadina nasil gusül edecegini sonra bir misk kirintisi alarak onunla nasil temizlenecegini anlattigini söylemis ve demiski:
«Kadin fcen o misk kirintisi ile nasil temizlenecegim» dedi Resulüllah (Sallatlahü Aleyhi ve Sellem) :
«Onunla temizlen iste! Sübhânallâh!» buyurdu, ve örtündü. Süfyan b. Uyeyne eliyle yüzünü kapayarak nasil örtündügünü bize isaret etti -Âise demiski:
«Ben kadini kendime dogru çektim ve Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) in ne demek istedigini anlayarak kadina: onu kanin geldigi yere sürersin dedim.»
îbni Ebî Ömer kendi rivayetinde;
«Onu kanin eserleri Üzerine sürersin dedim» seklinde söyledi.

(...) Bana Ahmed b. Saîd ed-Dârimi'de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Habbân rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Vübeyb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Mansûr Annesinden o da Âise'den naklen rivayet ettiki bir kadin peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) e;
«Ben hayz'rmdan temizlendigim vakit nasil yikanacagim?» diye sormus Resûlallah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) :
«Üzerine misk sürülmüs bir bez parçasi al da onunla temizlen.» buyurmuslar. Sonra Mansûr hadîsi' (geri kalan kismini) Süfyân hadîsi gibi anlatmis.

61- (...) Bize Muhammed b. El Müsennâ ile Ibni Bessâr rivayet ettiler. îbni'l Müsenna dedi ki: Bize Muhammed b. Ca'fer rivayet etti.

{Dedi ki) : Bize Sube, Ibrahim b. el Muhacir'den [43] rivayet etti. Demis ki, Safiyye'yi Âise'den naklen rivayet ederken dinledim. Söyleki Esma' Peygamber (Saliaîlahü Aleyhi ve Sellem) e hayz'dan nasil yikanilacagim sormus Resûlüllah (Saliaîlahü Aleyhi ve Sellem) :
«Sizden biriniz suyunu ve sidresini alir da temizlenir. Temizligi de güzel yapar. Sonra suyu basina dökerek basini siddetle ovalar, ta ki su saç diplerine kadar ulassin. Sonra vücuduna su dökünür, sonra üzerine misk sürülmüs bir bez parçasi alarak onunla temizlenir.» buyurmuslar. Esma:
«Onunla nasil temizlenecek ya?» diye sormus, Resül-ü Ekrem
«Sübhanallah! Onunla temizlenirsin iste!» buyurmus. Bunun üzerine Aise galiba sözünü gizlemek isteyerek (Fisilti ile Esma'ya) «Kanin yerine sürersin» demis.
Esma «Peygamber (Saliaîlahü Aleyhi ve Sellem) e cünüplükten nasil yikanilacagim da sormus Resûlüllah (Saliaîlahü Aleyhi ve Sellem):
«Su alarak temizlenir ve güzelce paklanir. Yahut mübalagali sekilde paklanir. Sonra onu basina dökerek basim ovalar. Tâ ki su saçlarin dibine varsin, sonra üzerine suyu dökünür.» buyurmuslar. Bunun üzerine Âise:
«Su ensar kadinlari ne iyi kadinlardir. Dinlerini ögrenmek hususunda kendilerine haya mâni olmuyor» demis.

(...) Bize Ubeydullah b. Muâz da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize babam rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be Bu isnadla bu hadis-in mislini rivayet etti. Ve söyle dedi. «Resûlüllah (Saliaîlahü Aleyhi ve Sellem) :

«Sübhanallah! Onunla temizlen iste.» buyurdu ve örtündü.

(...) Bize Yahya b. Yahya ile Ebû Bekr b. Ebi Seybe dahi hep birden Ebül Ahvâs'dan o da Ibrahim b. Muhâcir'den, o da Safiyye binti Seybe'-den, o da Âise'den naklen rivayet ettiler. Âise söyle demis:
«Esma binti Sekel Resûlüllah (Saliaîlahü Aleyhi ve Sellem) in huzuruna girerek:
— Yâ Resülâllah! Bizden birimiz hayzdan temizlendikten sonra nasil yikanacak? dedi...
Râvi hadîsi nakl etmis, fakat hadîste cünüplükten yikanmayi zikretmemistir.
Bu hadisi Buhârî «Taharet» ve «Hayz» bahislerinde, Ebû Dâvûd ile Nesâi dahi «Taharet» bahsinde tahrîc etmislerdir. Yalniz Müslim'in, Muhammed b. El Müsennâ ve Ibni Bessâr tarikiyle tahrîc ettigi (61) numarali rivayeti Buhâri kitabina almamistir. Çünkü mezkûr rivayetin senedinde Ibrahim b. Muhacir, vardir. Bu zat Buhari 'nin sartina uygun degildir. Bununla beraber Alî b. El Medîni 'nin ondan kirk tane hadîs rivayet ettigini yine Buhâri söylemistir. Imam Ahmed b. Hanbel ile Süfyan onun hadisini kabulde beis görmemislerdir. Fakat Ibnil Cevzî onu zayiflar arasinda zikretmistir.
Buraya kadar geçen hadîslerde erkek ve kadinin nasil yikanacaklari görülmüstü. Bu bâbta hassaten hayz'dan temizlenen bir kadinin sünnet veçhiyle nasil temizlenecegi beyân ediliyor. Hayz'dan ve keza nifas'dan temizlenen bir kadin evvelâ güzelce yikanip paklandiktan sonra bir pamuk veya bez parçasina misk yahut gül yagi gibi güzel kokular sürerek onunla fercini ve kan bulasan yerlerini güzelce ogusturarak temizligi bu suretle tamamlayacaktir. Nevevî bütün kan bulasan yerlerin güzel koku sürülmüs bezle silinmesi îcap ettigini yalniz «Elmuknî»:
Sahibinin söyledigini bunu baska yerde bulamadigini kaydederek garip görüyorsa da nefsi hadiste Hz. Aise 'nin:
— Ben kadina o bezle kan m eserlerini sil, dedim cümlesi bu garabete mahal birakmamakta ve «Elmuknî» sahibinin hakli oldugunu göstermektedir. Yine Nevevî'nin beyânina göre güzel koku sürünmenin hikmeti hususunda ulemâ ihtilâf etmislerdir. Cumhuru Ulemânin kabul ettikleri Sahih kavle göre bunun hikmeti o yerlerdeki pis kokuyu gidermektir. Bu bâbta Safiilerden Mârûdi iki vecih nakletmistir. Bunlardan biri pis kokuyu gidermek, digeri güzel koku sürmenin gebeligi ko-laylastirmasidir. Birinci Kavle göre misk bulamayan onun yerini tutacak güzel kokularla kanin yerinde kalan pis kokuyu giderir. Ikinci kaville amel edilirse kadin misk yerine kust ve ezfâr gibi seyler kullanacaktir. Kust bir nevî güzel kokulu nebattir.
Ezfâr : Dis büyüklügünde yapilmis siyah renkli güzel kokulu bir seydir. Onun ne zaman kullanilacagi dahi ihtilaflidir. Pis kokuyu gidermek için sürülür, diyenlere göre gusülden sonra, gebelige faydasi olur, diyenlere göre gusülden önce kullanilir. Fakat bu ikinci kavle Nevevi itiraz etmis:
«Onun bâtil oldugunu ispat için Müslim'in buradaki rivayeti kâfidir» demistir.
Hadîsi Serifde zikri geçen sidreden murad dahi yikanirken kullanilan sidre yapragidir. Sidrenin Nebik agaci demek oldugunu Miraç hadisinde görmüstük. Rivayete göre bu agacin yapraklarini kurutarak dögerler ve onunla hamamda yikanirlarmis. Az evvel isaret ettigimiz vecihle Nevevî : «Güzel koku sürünmekten Murâd kadinin çabuk gebe kalmasina sebep olmasidir «sözünü zaif hattâ bâtil bulmakta. Ve su mütâlâayi dermeyan etmektedir: Çünkü bunun muktezasmca kokuyu yalniz evli ve hemen cimâi tasavvur olunan kadin sürecektir. Halbuki bizim bildigimiz ulemâdan böyle bir seye kail olan yoktur. Dogrusu koku sürünmekten maksat o yeri temizlemek ve pis kokuyu gidermektir. Evli ölsün olmasin Hayz ve Nifasdan temizlenerek yikanan kadinlara bu müstehaptir. Ve yikandiktan sonra sürülür. Kadin misk bulamazsa onun yerine herhangi bir güzel koku sürebilir. Onu da bulamazsa toprak ve benzeri seylerle pis kokuyu giderir. Ulemâmizin kavilleri budur. Kadin pis kokuyu gide-recek bir vasita bulamazsa su ile yikanmasi kâfidir. Ancak vasita buldugu halde kullanmamasi mekruh bulamadigi takdirde su ile iktifa etmesinde kerahet yoktur.
Firsat: Bez veya pamuk parçasi demektir. Misk herkesçe malum olan kokudur. Umumiyetle ulema onu bu manâya almislardir. Bâzilari kelimeyi mesk seklinde okumus ve onun üzerinde killari bulunan deri parçasi mânâsina geldigini söylemislerdir. Kaadi Iyâz «Mesk» rivayetinin daha çok oldugunu söylemis, Ebû Ubeyd ile Ibni Küteybe Firsat kelimesini kabul etmiyerek dogrusunun (Karda) olacagini iddia etmisler hatta bazilari karsa

denilecegini söylemislerdir. Vakia «karda» ve «korsa» kelimelerinin mânâsi da parça demektir. Fakat bu iddialarin hepsi zaîfdir. Dogrusu kitabimizin rivayetidir.
Mümesseke : Üzerine misk sürülmüs demektir ki, Bu da o seyin yün veya pamuktan bir parça oldugunu gösterir.
Rivayetlerin mecmu'undan anlasiliyor ki Resulüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) e sual sormaga gelen kadin ensardan Esma'binti Seke1'dir. Sahih ve meshur olan da budur. «Elmetâli» sahibi Seke1'in «Sek» okunacagim söylemis; Hatibi Bagdadi ile diger bazi Ulemâ ise soran kadinin Esma'binti Yezid b. Seken oldugunu kendisine «Kadinlarin hatibi» denildigini söylemisler. Hattâ Ibni Cevzî Ile Dimyati buna cezmen kail olmuslardir. Dimyâti, Müslim'deki ismin tashif oldugunu söylemistir. Esma (Radiyallahû anha) nin babasi Yezid olup kendisine Seke1 lâkabi verilmis olmasi ihtimâl dahilindedir. Hadisin birçok kitaplardaki rivayeti Müslim'in buradaki rivayeti gibidir. Ebû Dâvûd gibi bâzi hadîs imamlari Esmâ'yi babasinin adini zikretmeden rivayet etmislerdir. Nevevî her iki vechi zikretmis, fakat hangisinin tercih edilecegini söylememistir. Ebû Tâhir ve Ebû Mûsâ gibi bâzi zevat bu hususta Nevevî'ye tabi olmuslardir.
Sonradan yetisen bazi Ulemâ Hatibi Bagdadi 'nin sözünü dogru bulmus ve ensar içersinde Seke1 isminde bir kimse bulunmadigini söylemislerdir. Vak'amn müteaddit oldugunu söyleyenler de vardir.
Hz. Esma 'nin sualine karsi Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) efendimizin «Sübhanallöh» buyurmasi hayretinin ifadesidir. Resulü Zîsan (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) böyle herkesin düsünmeden anliyabilecegi bir sözü Hazreti Esma'nin anliyamamasma sasmistir. Sübhanallah kelimesinin böyle yerlerde taaccüp için kullanildigini yukarida görmüstük.
Hadisin bir rivayetinde «Resulüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) utanarak yüzünü çevirdi» denilmistir. Müs1im'in rivayetinde yüzünü kapadigi bildiriliyor. Diger bir rivâyetde Hz. Aise (Radiyallahû anha) «Resulüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)in utandigini görünce kadina Ögrettim» demistir. Müs1im'in rivayetinde bu Ta'limIn fisilti ile konusarak yapildigina isaret olunmustur.
Cünüplükten yikanma sualine Resulüll ah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Su alarak temizlenir ve güzelce paklanir. Yahut mübalâgali sekilde paklanir.» cevabini vermistir. Burada Ravinin sek ettigi anlasiliyor. Yani Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) «Güzelce paklanir» mi «yoksa «Mübalâgali sekilde paklanir» mi buyurdugunu kestirememistir. Kaadî lyâz'a göre bu cümlede birinci defa zikredilen temizlikten murad pislik ve hayz kanidir. Fakat Nevevî bununla abdest kas-dedilmis olmasini daha vârid bulmaktadir. Abdest bahsinde gördügümüz hadisler Nevevî'nin kavlini te'yid ederler.

Hadisi Serif Su Hükümleri Ihtiva Eder

1- Hayiz ve Nifastan sonra yikanan bir kadinin hayz kani bulasan her yerine güzel koku sürünmesi müstehabtir.
2- Dînî bir meseleyi sormaya Âr' etmemelidir.
3- Bir seye hayret edince Sübhanallah denilebilir.
4- Avret yerlerine dair söz edilirken onlari kinaye suretiyle anlatmak müstehabtir. Sâir müstehcen sayilan seylerde de hüküm budur.
5- Kadin utandigi hallerini dahi bir alime sorabilir. Hattâ Hz. Aise bundan dolayi ensâr kadinlarini medhetmis ve «Su ensâr kadinlari ne iyi kadinlardir dinlerini ögrenmek hususunda kendilerine haya mani olmuyor» demistir.
6- Soran kimseye anlatmak için cevab tekrar edilebilir.
7- Alimin anlatigi bir meseleyi anlayamayana, o meseleyi alimin huzurunda baskasinin izah etmesi caiz'dir. Elverirki alimin bundan memnun kalacagini bilsin. Bu suretle anladigi o meseleyi o alimden dîye nakletmek caizdir.
8- Bir alimin huzurunda ondan daha asagi mertebede olan birinden ilim ögrenilebilir.
9- Bir alimi dinleyenlerin onun her söyledigini bellemeleri sart degildir.
10- Ögreniri mevkiinde bulunan bir kimseyi mazur görerek kendisine rifku mülâyemetle muamelede bulunmak gerekir.

11- Bir kimsenin kusurlarini ört bas etmelidir.
12- Hadis-i Serif Fahri Âlem (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) Efendimizin yüksek ahlâkina delildir.

14- Müstehaze, Müstehazenin Yikanmasi ve Namazi Babi

62- (333) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe ile Ebû Küreyb rivayet ettiler. Dediler ki Bize Vekî, Hisâni b. Urve'den, o da Babasindan, o da Aise'den naklen rivayet etti. Aise söyle demis. Fâtime Binti Ebi Hubeys Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) e gelerek:
— Ya Resûlâllah, ben (daimî surette) istihâzah bir kadinim, hiç temizlenemiyorum, acaba namazi biraksam mi? diye sordu Resülullah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Hayir! O bir damar kanindan ibarettir, hayz degildir. Hayz geldi mi namazi bira ki ver, gittigi vakit kani yika ve namazini kil.» buyurdular.

(...) Bize Yahya b. Yahya rivayet etti (Dedi ki) : Bize Abdülâziz b. Muhammed ile Ebû Muâviye haber verdiler. H.
Bize Kuteybetü'bnü Saîd de rivayet etti (Dedi ki) : Bize Cerîr rivayet eyledi H.
Bize Ibni Nümeyr dahî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize babam rivayet etti H.
Bize Halef b. Hisâm da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hamniâd b. Zeyd rivayet etti. Bunlarin hepsi Hisâm b. Urve'den, Veki'in hadisi ve isnadi gibi rivayette bulunmuslardir.
Ruteybe'nin Cerîr'den naklen rivayet ettigi hadisde:
«Fâtima binti Ebî Hubeys b. Abdilmuttalip b. Esed geldi. O bizden bir kadindir» sözleri vardir. Hammad b. Zeyd hadisinde ise ziyade bir söz vardir, biz onu terk ettik.
Bu hadisi Buhâri «Kitâbül - Vudu'» da taline ettigi gibi Ebû Davûd, Tirmizi ve Nesâi dahi rivayet etmislerdir. Hadisi rivayet eden Fâtime Binti Ebî Hubeys b. Muttalib b. Esed !dir. Ebu Hubeys'in ismi Kays b. Muttalib'-dir. Müslim'in ekseri nüshalarinda Abdulmüttalib diye zikredilmistir. Bâzilari bunun yanlis oldugunu iddia etmislerdir. Hattâ Nevevî «Ulemâ bunun Vehm oldugunda müttefiktirler. Dogrusu Fatime 'nin dedesinin ismi Abdulmüttalib degil sadece Mutta1ib'tir.» demistir. Aynî dahî bunu tasdik ederek «Dogrusu budur Zehebide (Tecridü's - Sahabe) adli eserinde onun Kays b. Mutta1ib b. Esed oldugunu söylemistir. Bu Fatime bir hadiste üç defa bosandigi zikredilen Fatime binti Kays degildir» diyor.
Istihâzanin hayz kani degil hastalik sebebiyle kadindan gelen kan oldugunu hayz bahsinde görmüstük. Bu kan bazi hadîslerde bildirildigine göre azil denilen bir damardan çikar. Halbuki Hayz kani Rahmin dibinden gelir.
Istihâzali bir kadinin ibadetleri hususundaki hükümleri fikih kitaplarinda tafsilatiyla îzâh edilmistir. Biz burada Nevevi'nin isaret ettigi bazi noksanlara temas edecegiz.
Birçok hususda istihâzali kadinin hükmü temiz kadinlar gibidir. Bi-.naenaleyh kan geldigi halde mezhebimize ve Cumhûr-u ulemâya göre kocasi o kadana yakinlik edebilir. Ibni'1 Münzir (el-Israk) nâm eserinde bu kavli - Ibni Abbâs (Radiyallahu Anhiima) ile Sâid b. el-Müseyyeb, Hasan-i Basrî, Ata' b. Ebi Ra-bâh, Saîd b. Cübeyr, Katâde , Hammad b. Ebi Süleyman, Bekr b. Abdillah el-Müzeni, Evzâi, Süfyan-i Sevri, Imam Mâlik, Ishâk ve Ebû Sevr Hazerâtindan nakletmekte ve kendisininde buna kail oldugunu söylemektedir. Yine Ibnil Münzir 'in beyânina göre Hazreti Aise istihâzali kadina kocasinin yakinlik edemiyecegini söylemistir. Ibrahim Nehâi ile Hakim'in mezhepleri de budur. "Ibni Sîrîn'e göre istihzah kadinla cima' etmek mekruhtur. Imam Ahmed b. Hanbe1'den bu hususta iki kavil rivayet olunur. Birinci kavle göre Istihâzali kadinla cima' caiz degildir. Megerki hastaligi uzun zaman devam ede. Ikinci kavle göre yine caiz degildir. Ancak kocasinin zina etmek ihtimali karsisinda caiz olur. Bu kaviller içersinde muhtar ve makbul olani Cumhurdun kavlidir. 'Cumhur'un delili Ikrime'nin rivayet ettigi Hamne binti Cahs (Radiyallahû anha) hadîsidir. Mezkûr hadisde Hz. Hamne 'nin istihâzali bir kadin oldugu ve kocasinin kendisi ile cima' ederdigi beyân olunur. Hadisi Ebû Dâvûd ile Beyhâki ve diger imamlar tahric etmislerdir. Imam Buhâri Sahih'in-de Ibni Abbâs'm «Istihâzali kadinla kocasi cima'

edebilir» dedigini rivayet eder. Böyle bir kadin namaz, oruç, v.s. ibadetler hakkinda teiniz sayilinca, cima hakkinda da temiz addedilmesi gerekir. Birde bir seyin haram olmasi ancak seriat'le sübut bulur. Istihâzali kadinla cimâ-nm tahrimi hususunda Ser'i bir delil yoktur.

Namaz, Oruç, I'tikâf, Kur'an okumak, mushafa el sürmek ve üzerinde tasimak, secde-i tilâvet, secde-i sükür ve diger ibadetlerin üzerine farz olmasi hususunda istihâzali kadin ulemânin ittifaki ile temiz hükmündedir. Yani bunlarla mükelleftir. Yalniz namaz kilmak istedigi vakit gerek hadesten, gerekse necasetten temizlenmesi ihtiyaten lâzimdir. Binaenaleyh abdest veya teyemmümden önce fercini yikamasi ve içine pamuk yahut bez parçasi gibi birsey sikistirarak necaseti gidermesi hiç olmazsa azaltmasi îcab eder. Eger gelen kan az olur da bu kadarcigi ile önü alinirsa baska bir seye hacet yoktur. Kan çok gelirse bundan baska kusak kullanmasi icap eder. Bu söyle olur: Kadin beline bezden veya ipten bir kusak sarar sonra iki tarafi ip seklinde uzun baska bir bez parçasi alarak fercinin üzerine yerlestirir. Ve bir tarafini önünden, digerini de arkasindan almak üzere belindeki kusagi simsiki baglar. Bu suretle fercine yerlestirdigi pamugu güzelce yerine yerlestirerek kanin akmasina mâni olur. Safiilerce bu vaciptir. Buna teleccüm, istisfâr, veya tâsîb derler. Kusak kullanmak onlara göre yalniz iki yerde vacip degildir. Biri pamugun üzerinde toplanan kan çok gelerek vücudu yaktigi ve rahatsiz ettigi, digeri oruçlu bulundugu zamandir. Bu iki surette pamuk kullanmaz sadece kusak kullanir.

Safiîlere göre, gerek pamuk kullanmak gerekse üzerine kusak sarmak abdestden önce vâcib olan vazifelerdir. Kusagi sarar sarmaz vakit kaybetmeden abdest almasi icab eder. Sayet aradan biraz zaman geçtikten sonra abdest alirsa o abdestin sahih olup olmamasi hususunda iki kavil vardir. Bunlarin sahih olanina göre o abdest makbul degildir.

Kadin tarîf edildigi sekilde pamugu kullanir, kusagi sarar da sonra kendi taksiri olmaksizin kan gelirse abdesti ve namazi bozulmaz. O ab-destle farz namazini kildigi gibi diledigi kadar nafile namaz da kilabilir. Çünkü kadin kendine düsen vazife hususunda kusur etmemistir. Gelen kani durdurmak ise elinde degildir. Fakat gerek pamugu tikistirmakta, gerekse kusagi baglamakta kusur ederde ondan dolayi kan disariya çikarsa abdesti bozulur. Bu hal namazda vâki olursa namazi bâtil olur. Farz namazi kildiktan sonra olursa abdest bozuldugu için nafile kilamaz.

Her farz namaz için fercini yikamak ve oraya pamuk doldurarak baglamak îcap edermi? Etmezmi? meselesine gelince bakilir. Eger sargi yerinden kaymisda etrafindan kanin çikmasina mani olamiyorsa yeniden yikayarak sargiyi tazelemesi îcab eder.

Sargi yerinden oynamis, kan da çikmamissa esah olan kavle göre yine sargiyi ve abdesti tazelemesi icap eder.

Safiilere göre istihâzali kadin bir abdestle, eda olsun kaza olsun yalniz bir farz namazi kilabilir. Fakat ayni abdestle farzdan önce ve sonra diledigi kadar nafile namaz kilabilir. Bir kavle göre hiç nafile namaz kilamaz. Çünkü nafile kilmasinda zaruret yoktur. Bunlarin dogrusu birinci kavildir. Ulemâdan Urvetüb'nü Zübeyr, Süfyan-i Sevri, Ahmed b. Hanbel ve Ebû Sevr 'in mezhebleri de budur.

Hanefilere göre istihâzali kadinin temizligi vakitle mukayyetdir. Vakit çiktimi abdesti bozulur. Müteakip namaz için tekrar abdest almasi îcab eder. Bevlini tutamayan, daima burnu kaniyan ve yarasindan daima kan sizan mazurlarin hükmü de budur. Yalniz Imam Züfer'le Ebû Yûsuf'a göre ikinci namazin vakti girdigi zaman tekrar abdest almak îcap eder. Meselâ özürlü bir kimse günes dogduktan sonra abdest alsa Imam Â'zam ile Imam Muhammed'e göre o abdestle ögleyi kilabilir. Fakat Imam Züfer'le Ebû Yûsuf'a göre kilamaz. Öglenin vakti girdigi zaman tekrar abdest almasi îcab eder. Hasili özürlülerin abdesti I-mam Âzam'la Imam Muhammed'e göre vaktin çikmasi ile Imam Züfer'e göre vaktin girmesi iîe, Imam Ebû Yûsuf'a göre ise hem çikmasiyle, hem girmesiyle bozulur. Bu ihtilâfin faydasi yalniz yukariki misâlde arz ettigimiz vecihle günes dogduktan sonra abdest alan mazur hakkinda zahir olur. Vakit içinde alinan abdestle mazurlar istedikleri kadar farz, nafile, ve kaza namazi kilabilirler.

Imam Mâlik ile Rabia ve Dâvud-u Zahiri 'ye göre istihâza kani abdesti bozmaz. Kadin abdest aldigi zaman o abdesti kandan baska bir sebeple bozuluncaya kadar diledigi farz namazlari kilabilir.

Istihâzeli kadina yalniz hayz vakti geçtigi zaman yikanma vacip olur. Selef ve halef ulemâsinin cumhuru buna

kaildirler. Ashab-i Kiramdan Ali Ibni Mes'ud, Ibni Abbas, ve Aise (Radiyaîîahu anhüm) ile onlardan sonra gelen Urvetü'bnü Zübeyr, Ebû Selemete'bni Abdirrahman, Ebû Hanife, 'Mâlik ve Ahmed b. Hanbel Hazeratmm kavilleride budur. Abdullah b. Ömer, Ibni Abbas, Ibni Zübeyr, Ata b. Ebî Rabâh hazerâtmin «Istihâzali kadina her namaz için yikanmak vaciptir.» dedikleri rivayet olunur. Hz. Aise 'den bir rivayete göre her gün bir defa, Saîd b. el Müseyyeb ile Hasan-i Basri 'den bir rivayete göre ögleden ögleye daima yikanmasi îcâb eder.

Cumhurun delili : Esas itibari ile bu gibi mazurlara seriatin vâcib kildigi ibadetlerden baska hiç bir seyin vacip olmamasidir. Peygamber (SaUaüahü Aleyhi ve Sellem) îstihazali kadina yalniz hayzi geçtikten sonra yikanmasini emretmistir. Bu bâbta baska bir emri yoktur. Vâkia Ebû Dâvûd ile Beyhâki 'nin ve diger bâzi hadis ulamasinin eserlerinde Resûlüllah (SaUallahü Aleyhi ve Sellem) in istihâzali kadina yikanmasini emrettigi bildirilîyorsa da bu rivayetler sabit degildir. Onlarin zayif oldugunu Beyhâki ile ondan önceki bâzi ulemâ beyân etmislerdir. Bu babta sahih olan rivayet Buhâri ile Müs1im'in tahrîcettikleri Ümmü Habîbe Binti Cahs hadîsidir ki az sonra görülecektir. Mezkûr Hadiste Resûlüllah (Sallaîlahü Aleyhi ve Sellem) Hz. Ümmü Habîbe'ye;

«Bu ancak bir damar kanidir, sen yikaniver de namazini kil.» buyurmus, bu emre binâen Ümmü Habîbe (Radiyallahû anha) da her namaz için yikanmaya baslamistir. Imâm Safiî; «Peygamber (Sallaîlahü Aleyhi ve Sellem) yalniz yikanip namaz kilmayi emretmistir. Bundan her namaz için yikanmayi emrettigi anlasilmaz. Süphesiz ki; emrolunmadigi halde yikanmasi insaallah tetavvu olur. Bu ona kalmis bir istir.» demistir. Safiî'nin üstadi Süfyan b. Uyeyne ile Leys b. Sa'd ve daha baskalari buna yakin sözler söylemislerdir.

Istihâza bahsinin sair ahkâmi fikih kitaplarinda görülebilir. Hadis-i Serif de

«Hayir o bir damar kanindan ibarettir. Hayz degildir. Hayz geldi mi namazi birakiver, gittigi vakit kani yika ve namazini kil» buyurulmaktadir.

Hayizin bittigi hanefilere göre âdet zamaninin geçmesi ile bilinir. Kadin adet zamanini sasirirsa teharri eder. Yani arastirma yapar. Eger adet günlerinin geçtigine kanaat getiremezse bildigi günlerin en azi ile amel eder.

Sâfiilere göre hayzm bittigi kanin renginden anlasilir. Hayzm bittigine en kuvvetli delil kanin siyah renkte gelmesidir. Ondan sonra sira ile kirmizi sarimtirak, sari ve bulanik renkler gelir. Bu renklerin en kuvvetlisini gördügü günlerde kadin hayizlidir. Zayifini gördügü zaman hayzi bitmis olur. Hayz zamanini ayirmak için Safiilerin üç sarti vardir.

1- Kanin kuvvetli renkte geldigi günler onbes günü geçmeyecektir.

2- Kuvvetli renkte gelen kan hayz sayilabilmek için en az bir gün bir gece devam edecektir.

3- Zayif renkte gelen kan kadinin hayizdan temizlenmesine delil olabilmek için en az onbes gün devam etmelidir. Imam Mâlik ile Imam Ahmed b. Hanbel 'in mezhebleri de budur. Nevevi :

«Hayzin bittigine ve temizlik devresinin basladigina alâmet, kanin, sarilik ve bulanikliginin kesilmesidir. Ondan sonra beyaz bir akintinin gelip gelmemesi mühim degildir.» demektir.

Bir çok fikih kitaplarinda Resulüllah (Saîialîahü Aleyhi ve Sellem) in

«Bu ancak koparak bosanan bir damar kanidir.» buyurdugu rivayet edilirse de Nevevî bu cümle hakkinda; «Mânâsi dogru olmakla beraber Hadisteki bu ziyade maruf degildir» diyor.

Hadîsin sonunda Resûl-ü Ekrem (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)in «Gittigi vakit kani yika ve namazini kil.» buyurmus olmasi zahiren müskül görünür. Çünkü yikanmayi emretmemistir. Fakat her ne kadar bu rivayette yikanmayi zikretmese de yikanmak yine vaciptir.. Zira Hadis'in baska rivayetlerinde yikanma emri vardir. Rivayetler birbirini tefsir ederler.

Ikinci rivayetteki «Bizden bir kadin» dan Murâd Benî Esed kabilesinden demektir. Bu söz ya Hisâm b. Urve 'nin yahut babasi Ürvetü'bnü Zübeyr 'indir. Ayni rivayete Hammâd b. Zeyd 'in naklettigi ziyâdeyi Ebû Dâvûd ve baskalari abdest deye tahric etmislerdir. Kaadi Iyâz'm beyânina göre mezkûr ziyade «Kendinden kani yika da abdest al.» cümlesidir. Bu ziyâdeyi Nesâi ile baskalari tahric etmislerdir. Müs1im'in ondan Sarfi nazar etmesi yalniz Hammad b. Zeyd rivayet ettigi içindir. Nesâi :

«Resulüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) in bu hadisde «Abdest al» dedigini Hammad 'den baska rivayet eden bilmiyoruz.» demis, Ebû Dâvûd dahi abdest rivayetlerinin hepsinin zayif oldugunu söylemistir.

Hadis-i Serif Su Hükümleri Ihtiva Eder.

1- Dini hususlarda kadin bizzat erkeklerden fetva sorabilir.
2- Ser'i bir ihtiyaç karsisinda kadinin sesini dinlemek caizdir.
3- Hayz günlerinde istihâzali bir kadinin namaz kilmasi haramdir. O günlerde kildigi namaz bütün ulemanin icma'i ile fasittir. Bu hususta farz ve nafile namazlar arasinda bir fark yoktur. Kabe'yi tavaf, cenaze namazi, secde-i tilâvet ve secde-i sükür dahi namaz hükmündedir.
4- Hadis, kanin pis olduguna delildir.
5- Hayiz biter bitmez kadina namaz farz olur, Binaenaleyh kadinin derhal yikanarak eristigi vaktin namazini kilmasi icap eder. Çünkü temiz hükmüne girmistir. Artik namaz ve oruç gibi ibadetlerini birakamaz. Imam Safii 'nin mezhebi de budur. Imam Malik 'den üç kavil rivayet olunur. Birinci rivayete göre hayiz günleri geçtikten sonra üç gün yikanir. Buna «istithâr» denir. Kadm ondan sonra istihâzali sayilir. Ikinci kavlime göre kadin onbes gün namaz kilmaz. Ona göre hayzm en uzun müddeti onbes gündür. Üçüncü rivayete göre, Hanelilerle beraberdir.
6- Hanefilerden bazilari ön ve arkadan baska yerlerden çikan kanin abdesti bozduguna bu hadisle istidlal etmislerdir. Çünkü Resûlül1âh (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) taharetin bozulduguna sebeb, kanin damarlardan akmasini göstermistir. Vücuddan çikan her kan ise mutlaka bir damardan gelir.
7- Özür sahiplerinin her namaz için mi, yoksa her namaz vakti için mi abdest alacaklari Hânefilerle Sâfiîler arasinda ihtilaflidir. Hânefiîere göre her namaz vakti için alirlar. Çünkü hadisin bir rivayetinde bu cihet tasrih edilmistir. Sâfiîlere göre ise her farz namaz için ayri abdest alir. Ancak o abdestle bir çok nafile namaz kilabilirler.

63- (334) Bize Kuteybetü-bnü Said rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Leys rivayet etti. H.
Bize Muhammed b. Rumh da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize leys, Ibni Sihab'dan o da Urve'den, o da Âise'den naklen haber verdi. Âise söyle demis:
— Ümmü Habibe Binti Cahs Resulüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) den fetva isteyerek; «Ben istihâzahyim, dedi.» Resulüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) :
«O sadece bir damar (kani) dir, yikaniver, sonra namazini kil.» buyurdular. Artik Ümmü Habibe her namaz için yikaniyordu.
Leys b. Sa'd «Ibni Sihab» Rcsûlüllah (SalkiUahu Aleyhi ve Sellem) In Ümmü Habibe biiiti Cahs'a her namaz için yikanmasini emrettigini söylemedi, lâkin bu is Ümmü Habibe'nin kendiliginden yaptigi bir seydir» demis.
Ibni Itiimh kendi rivayetinde: IbnetÜ Cahs dedi: Ümmü Habibe'yi söylemedi.

64- (...) Bize Muhammed b. Selemete'I - Muradi de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdullah b. Vchb, Anir b. el-Hâris'ten, o da Ibni Sihab'-dan, o da Urvetü'bnü Zübeyr ile Amra Biiiti Abdirrahman'dan, onlar da
Peygamber (Sallaliahü Aleyhi ve Sellem) in zevcesi Âise'dcn naklen rivayet ettiler. Ki Resûlüllah (Sallallahii Aleyhi ve Sellem) in baldizi ve Ab-durrahman b. Avf'in zevcesi Ümmü Habibe binti Cahs yedi sene Istihâza görmüs ve bu babda Resûlüllah (Saüalîahü Aleyhi ve Sellem) e fetva sormus Resûlüllah (Sallaîlahü Aleyhi ve Sellem) :
«Süphesiz ki bu hayz degildir, lâkin bu bir damar (kani) dir. Binaenaleyh sen yikan ve namazini kil.» buyurmuslar.
Âise demiski:
«— Artik Ümmü Habibe kiz kardesi Zeynep binti Cahs'in odasinda bir legen içinde yikaniyor, hatta kanin kizilligi suyun üstüne çikiyordu.»
Ibni Sihap söyle demis:

— Ben bu hadisi Ebu Bekr b. Abdirrahman b. Haris b. Hisam'a naklettim, de Ebu Bekr:
«Allah Hind'e rahmet eylesin, bu fetvayi o isitseydi vallahi aglardi, çünkü kendisi namaz kilmazdi, dedi.»

(...) Bana Ebu Imran Muhammed b. Ca'fer b. Ziyad dahi rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibrahim yani Ibni Sa'd, Ibni Sihâb'dan, o da Amra binti Abdirrahman'dan, o da Âise'den naklen haber verdi. Âise söyle demis.:
«Ümmü Habibe Bînti Cahs Resûlüllah (Sallaliahü Aleyhi ve Sellem)e geldi kendisi yedi sene istihâza görmüstü...»
Ravi hadîsi «Hâttâ kanin kizilligi suyun üstüne çikiyordu» cümlesine kadar Amr b. Haris hadisi gibi rivayet etmis; sonunu söylememistir.

(...) Bana Muhammed übnü'l Müsennâ da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süfyan b. Uyeyiie, Zühri'den, o da Amra'dan, o da Âîse'den naklen rivayet etti. Aise bu rivayette de ötekilerin hadisinde oldugu gibi.
«Binti Cahs yedi senedir istihâza görüyordu» demis.

65- (...) Bize Muhammed b. Rumh rivayet etti (Dedi ki) Bize leys, haber verdi. H. Bize Kuteybetüb'nü Saîd de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Leys, YezId b. Ebi Habib'den, o da Ca'ferden, o da.Irâk'dan, o da Urve'-dcn, o da Aise'den naklen rivayet etti. Ki Aise söyle demis: Ümmü Ha-bibc Kesûlûllah (SallaUahü Aleyhi ve Sellem) e (Istihaza) Kani(ni) sordu, ben onun legenini kanla dolu gördüm. Resûlüllah (SallaUahü Aleyhi ve Sellem) ona:
«Hayzin seni hapsettigi müddet bekle, sonra yikan ve namazini kil.» buyurdu.

66- (...) Bana Musa [44] b. Kureys Et - Temimi rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ishâk b. Bekir b. Mudar [45] rivayet etti. (Dedi ki) : Bana babam rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Ca'fer b. Rabia Irak b. Malik'den, o da Urvetii'bnü Zübeyr'den, o da Peygamber (SallaUahü Aleyhi ve Sellem) in zevcesi Aise'den naklen rivayet etti: Aise söyle demis: [46] «Abdur-rahman b. Avf'in zevcesi Ümmü Habibe binti Cahs Resûlüllah (SallaUahü Aleyhi ve Sellem) e (Istihaze) kan(m) dan sikâyet etti. Resûlüllah (SallaUahü Aleyhi ve Sellem) ona :
«Hayzin seni hapsettigi müddet bekle, sonra yikan!» buyurdular. Artik Ümmü Habib'e her namaz için yikaniyordu.
Bu hadisi bütün Kütübü - Sitte sahihleri tahric etmislerdir. Hadis-i serifte Resû1ü1ah (SallaUahü Aleyhi ve Sellem) e sual sordugu bildirilen Hz. Ümmü Habîbe Ümmehat-i Müminindenden Zeynep binti Cahs (Radiyallahû anha) nin kiz kardesidir. Vâkidi ile Harbi isminin Habîbe, künyesinin Ümmü Habîb oldugunu söylemisler, Dare Kutni dahi bunu tercih etmis isede sahih rivayetlerdeki meshur künyesi Ümmü Habîbe 'dir. Imam Ma1ik'in (El-Muvatta) inda Hz. Abdurrahman b. Avf'in zevcesi Zeyneb binti Cahs oldugu, istihaze kanini da onun gördügü rivayet edilmistir. Bazilari bunun vehmoldugunu, diger bazilari da vehim degil, dogrusunun bu oldugunu iddia etmislerdir. Onlara göre bu kadinin ismi Zeyneb, künyesi Ümmü Habîbe 'dir.
Ümü'l Mü'minin Zeynep (Radiyallahû anha) ya gelince Onun asil isminin Birre oldugunu sonra Resûlüllah (SallaUahü Aleyhi ve Sellem) onu degistirerek kiz kardesinin ismini verdigini söylerler. Çünkü kiz kardesi künyesi ile meshur olduguna göre ona Zeyneb demekle bir iltibas vaki olmamistir. Hz. Ümmü Habibe 'nin Hamne isminde bir kiz kardesi daha vardir. Ulemadan bazilari Ümmü Habibe ile Kamne 'nin ikisininde istihazali oldugunu diger bazilari Ümmü1-Mü'minin Zeynep (Radiyallahû anha) nin dahi istihazali oldugunu söylerler. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) zamaninda on- kadinin istihazali oldugu rivayet edilmistir. Bunlar, Ümmü Habibe binti Cahs, Ü m -raü'l Mü'minin Zeynep binti Cahs, diger kiz kardesi Hamne binti Cahs, Ümmü1 Mü'minin Meymune (Radiyallahû anha) nin anne bir kiz kardesi Esma, Fatime binti Ebi Hubeys, Sehle binti Süheyl, Ümmü'l Mü'minin Sevde binti Zem'a, Zeynep binti Ümmü Seleme, Esma el Harisiyye ve Badiye binti Gay1ân'dir.
Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) in Hz. Ümmü Habibe'ye verdigi yikanma emri mutlaktir. Bunun her

namaz için yahut bazan yikanma ihtimali vardir. Ebu Davud 'un tahric ettigi bir rivayet her namaz için yikanmasi lâzim geldigini bildirmektedir. Çünkü o rivayette «Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) Ona her namaz için yikanmayi emretti» denilmistir. Beyhaki bu rivayetin yanlis oldugunu söylemistir. Müs1im'in buradaki rivayetinde Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) in her namaz için yikanmayi emretmedigi Hz. Ümmü Habibe 'nin kendiliginden yikandigi bildirliyor. Bu hususta rivayetler muhteliftir. Bazilarinda Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in Ümmül Mü'minin Zeynep Binti Cahs'a:
«Her namaz için yikan.» diye buyurdugu, diger bazilarinda :
«Her namaz için abdest al.» dedigi bildiriliyor. Hattâ Mûslîm'in Hammâd b. Zeyd 'den rivayet ettigi hadiste, Hammâd yalniz basina rivayet etmistir diye kitabina almadigi cümle dahi bazilarinca budur. Mezkûr cümleyi yalniz Hammâd " degil Ebû Avâne ve baskalari dahi rivayet etmislerdir. Bununla beraber onu yalniz Hammâd rivayet etmis olsa bile kabul edilmesi lâzim gelir. Çünkü Hammâd mütemed bir ravidir. Mutemed ravinin ziyadesi ise makbuldür.
Bazilari bu hadisin Fatime binti Ebi Hubeys hadisi ile nesh edildigini söylerler. Çünkü Hz. Aise, Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) in vefatindan sonra Fatime hadisiyle fetva vermis, bu suretle Ümmü Habîbe hadisine muhalefette bulunmustur. Bundan dolayi Ebu Muhammed el-îsbîlî; «Fatime hadisi istihaza hakkinda rivayet edilen en sahih hadistir.» demistir. Az yukarida Imam Safii 'den naklen onun da; «Ümmü Habibe'nin her namaz için yikanmasi Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) in emri ile degil kendi fiilidir.» dedigini söylemistik. Cumhur'u Ulemanin kavli de budur. Yani istihazali bir kadina her namaz için yikanmak vacip degildir. Hattabi (319 - 388); «Bu haber muh tasar» dir. Onda kadinin hal-u sani beyan edilmemistir. Her istihzah kadina her namaz için yikanmak vacib degildir. Yikanmak aucak müptelâ kadina vaciptir.
Müptelâ : Gelen kanin hayz'mi istihaza mi oldugunu ayiramiyan yahut gününü, vaktini ve sayisini unutan kadindir. Böylesi hiçbir namazini terk edemedigi gibi her namaz için yikanmasi da vacibtir, diyor.
Ebu Bekr b. Abdirrahman'm; «Allah rahmet eylesin» diyerek zikrettigi Hind'in onun zevcesimi yoksa akrabasimi olduguna dair hiçbir yerde bir malûmata tesadüf edilememistir. Ibni Hacer'in «El-Isâbe» adli eserinin sonunda bir Hind'den bahsedilmis fakat kim oldugu beyan edilmemistir.

15- Hayizli Kadina Namaz Degil Yalniz Orucun Kazasi Vacip Olmasi Babi

67- (335) Bize Ebu'r Rabi'ez Zehram rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hammâd Eyyub'dan, o da Ebu Kilâbe'den, o da Muaze'den naklen rivayet etti. H.
Bize Hammâd da Yezid er-Risk [47] den, o da Muâze'den naklen rivayet etti ki bir kadin Aise'ye:
«Bizden birimiz hayz günlerindeki namazini kaza edeceknii?» Diye sormus. Aise'de:
— «Sen Haruriye'misin? Muhakkakla bizden her birimiz Resûlallah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) zamaninda hayz görür; sonra hiçbir kaza ile Me'mur olmazdik» demis.

68- (...) Bize Muhammedü'bnü'I - Müsenna da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Muhammed b. Cafer rivayet etti: (Dedi ki) : Bize Su'he Yezid'-den naklen rivayet eyledi. Demiski.
— Ben Muâze'den dinledim. Kendisi Aise'ye «Hayzli bir kadin namazi kaza edeceknii» diye sormus. Aise:
«Sen Har ur i yemisin? Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) in kadinlari elbette hayz görürlerdi: Kendilerine onun yerine bir sey emr bu-yurdumu? Cevabini vermis.
Muhammed b. Cafer: «Aise bu sözü ile kazayi Murad ediyor» demistir.

69- (...) Bize Abd bin Humeyd de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ab-dürrezzak haber verdi. (Dedi ki) : Bize Ma'mer, Asim'dan, o da Muâze'-den naklen haber verdi demiski: Aise'ye sordum, neden hayzli kadin orucu kaza

ediyorda, namazi kaza etmiyor» dedim. Aise :
«Sen Harûriyemisin? dedi.
«Haruriye degilim ama soruyorum iste.» Dedim Aise:
«(Vaktiyle) Bu is bizim basimiza gelirdi de orucu kaza etmekle emro-lunur; namazin kazasi ile me'mur olmazdik» cevabini verdi.
Bu Hadis-i bütün Kütüb-ü Sitte sahipleri muhtelif ravilerden tahric etmislerdir. Hadisin birinci rivayetinde Hz. Aise'ye sual soran kadinin ismi zikredilmemis. Diger rivayetlerinde soranin bizzat Muâze oldugu bldirilmistir. Hadisin muhtelif rivayetlerinin ifade ettigi mana kadinin suali ve Hz. Aise (Radiyallahû anha) nm cevabidir. Kadin: «Hayzhlar neden orucu kaza ediyorda, namazi kaza etmiyorlar?» diye sormus Aise (Radiyallahû anha) da «Sen haruriyyemisin yoksa» diye söze baslayarak Sahib-i Seriat Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) Efendimizin kendilerine böyle emrettigini anlatmistir.
Harûrâ: Kûfe'ye yakin bir köydür, Hz. A1i (Radiyallahû anh) aleyhine kiyam eden hariciler ilk defa burada toplanmislardi. Bunlar Hz. Ali 'nin, Ebu Muse1 Es Jari ile Amr b. Âs'i hakem tayin etmesine siddetle itiraz ediyorlardi. Hatta kendisine «Allah'in emrinde sekk ettinde düsmanini hakem yaptin» demislerdi. Husumetleri gitgide artarak nihayet bir sabah kumandanlari Abdullah 'm idaresi altinda 8.000 nefer toplanarak Hz.. A1i aleyhine kiyam ettiler. Hz. A1i kendilerine Abdullah Ibni Abba s(Radiyallahu Anhüma) yi gönderdi. Ibni Abbâs (Radiyallahû anha) onlarla münazarada bulundu, kendilerine nasihatlar verdi. Bunun üzerine 2.000 nefer yaptik-larina pisman olarak muhalefetten vaz geçtiler. 6.000 i inatlarinda israr ettiler Hz. A1i (Radiyallahû anh) da üzerlerine ordu göndererek onlar-la harb ve kendilerini perisan eyledi. Bunlar din babinda pek siddet gösterirler. Hayzli kadinin namazlari kaza edecegine kail olurlardi. Hariciler aslen alti firka olup hepsi Hz. Ali ile Osman (Radiyallahû anh) dan teljerri ederler ve onlardan uzak kalmayi her ibadete tercih eylerlerdi. Nikâhlarinda bile bunu sart kosarlardi. Halbuki bu yaptiklari tamamiyla dalâlet ve Icma'i Ümmete muhalefet idi. Iste Aise (Radiyallahû anha) nm (Sen harûriyemisin) diye sormasi bundandir. Yani; bu sual dalâlet firkalarindan haricilerin soracagi bir sualdir. Çünkü onlar hayzli kadinin namazlari kaza edecegini kaildirler. Sen de bu çirkin tarikatami mensupsun? demek istemis sonra, Resûlüllah (Sallallahil Aleyhi ve Sellem) zamaninda bütün ezvac-i tâhiratin hayz gördüklerini fakat Resûlüllah (SaHallahü Aleyhi ve Sellem) in yalniz orucu kaza etmelerini emir buyurdugunu, namazin kazasini emretmedigini, kazasi lâzim' gelse onu da emrederdigini anlatmistir. Bunun üzerine kadin kendisinin Haruriye' olmadigini yani haricilerle bir alâkasi bulunmadigini, yalniz meseleyi iyi anlamak için sordugunu söyleyerek özür beyan etmistir.
Hayzli kadinin yalniz orucu kaza edip namazi kaza etmiyecegine bütün müslümanlarm icma'i vardir. Bu hususta nifaslilar da ayni hükümdedir. Yalniz hâriciler Ehl-i Sünnetin bu icma'ina muhalefet etmislerse de onlarin muhalefetinin hiçbir kiymet ve tesiri yoktur. Ulema-i kiram namazla oruç arasindaki farki söyle izah ederler. Namazlarin sayisi çoktur. Çünkü onlar günde bes defa tekerrür ederler. Bu sebeple günlerce kalan namazlari her hayizdan temizlendikçe kaza etmek güç olur. Oruçda ise bu güçlük yoktur. Çünkü oruç senede bir defa gelir. Hayz günleride ekseriyetle birkaç günü geçmez. Binaenaleyh orucun kazasinda hiçbir güçlük yoktur. Iste orucun kaza edilip, namazin edilmemesi bu hikmete meb-nidir. Selefi Sâlihinden bazilari namaz vakti geldikçe hayzli kadina ab-dest almasini ve kibleye karsi oturarak Allah'i zikretmesini emrederler-mis. Bu kavil Ukbetübnü Âmir (Radiyallahû anh) ile Mekhu1'den rivayet olunmustur. Atâ'; «Ben böyle bir sey duymadim ama bu pek güzel bir istir» demistir. Ebu Ömer ise; «Bu emir fukaha indinde metruktür. Hatta onu mekruh görürler diyor.» Ebû Kilâbe dahi; «Bu meseleyi sorusturduk fakat asli oldugunu Ögrenemedik.» demistir. Said b. Abdilâziz; «Biz bunu bilmiyoruz ve mekruh görüyoruz» mütelaasmda bulunmustur. Hanefilerih «Münyetül - Müfti» nam eserinde hayzh kadinin her namaz vakti abdest alarak evinin mescidinde bir namaz miktari oturmasi, tesbih ve tehlilde bulunmasi müs-tehabdir.» denildigi gibi «Ed-Dirâye» nam kitapda da; «Böyle yapan kadina kildigi en güzel namazin sevabi yazilir» denilmektedir.
Hayzli kadin oruçla muhatap degildir; orucun kazasi ona ayri bir emirle lâzim gelir. Bazilari onunda oruçla muhatap oldugunu fakat hayz halinde onu terketmesi emredildigini söylerler. Bunlar «Abdestsiz bir kimsede

namazla muhatabdir. Ama Abdestsiz olarak namazini kilamaz» derlersede bu dogru degildir. Çünkü kadina hayz halinde iken oruç tutmak haramdir. Bir kimsenin harami islemekle muhatap olmasi caiz degildir. Bu Mes'ele Abdestte kiyas edilemez, zira Abdestsiz bir kimsenin ab-dest alarak namazi kilmasi mümkündür. Lâkin hayzli bir kimsenin Ab-dcst dahi alsa namaz kilmasi, caiz degildir.

16- Yikanin Kimsenin Elbise ve Ona Benzer Bir Seyle Örtünmesi Babi

70- (336) Bize Yahya b. Yahya rivayet etti dediki Malike Ebü'n Nadr'dan duydugum ona da.Ümmü Hânî binti Ebi Talib'in [48] azadlisi Ebü Mürre'nin [49] haber verdigi su hadisi okudum. Ebu Mürre Ümmü Hâni binti Ebi Talib'i sunlari söylerken isitmis.
«Mekke'nin fethedildigi sene Resulüllah (Sallaiîahü Aleyhi ve Sellem) e gittim. Onu yikanirken buldum kizi Fatime'de kendisine bir elbise ile perde tutuyordu.

71- (...) Bize Muhammed b. Rumh b. el Muhacir rivayet etti. (Dedi ki) : Bize leys Yezîd b. Ebî Habîb'den, o da Said b. Ebi Hind'den naklen haber verdi. [50] Said'e de Akîl'in azadlisi Ebu Mürre rivayet etmis, ona da Ümmü Hani Binti Ebi Talib söylemiski rivayet etmiski: Kendisi Mekke'nin fethedildigi sene Resulüllah (Sallaiîahü Aleyhi ve Sellem) Mekke'nin yukarisinda bulundugu bir sirada onun yanina gelmis, Resulüllah (Sallaiîahü Aleyhi ve Sellem) yikanmiya kalkmis, Fatime'de onun üzerine perde tutmus. Sonra Resulüllah (Sallaiîahü Aleyhi ve Selle/a) Elbisesini alarak ona sarinmis, sonra sekiz rekât kusluk nafilesini kilmis.

72- (...) Bize bu hadisi Ebû Küreyb de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebu Üsame, Velid b. Kesîr'den, o da Said b. Ebi HInd'den bu isnadla rivayet etti. Said :
«Resulüllah (Sallaiîahü Aleyhi ve Sellem) e (yine) kendi elbisesi ile kizi Fatime perde tuttu yikandigi zaman elbisesini alarak ona sarindi sonra kalkarak sekiz rekât namaz kildi. Bu kusluk zamaninda idi» demis.
Bu Hadis-i Buhari «Kitabu's - Salât», «Kitabu't - Tahâre» «Ki-tabü'l - Ed*.b» de bir hayli lâfiz farkiyla tahric ettigi gibi Müslim buradan baska «Kitabu's - Salât» da Tir mizi «Kitabü'I - Istizan» da Nesai ile Ibni Mâce'de «Kitabu't - Tahâre» de muhtelif ra-vilerden tahric etmislerdir. Tirmîzî Imam-i Ahmed 'in. Bu bab-ta vârid olan en sahih sey Ümmû Hân'i hadisidir.» dedigini nakleder, ki dogrudur.
Hadisde de beyan olundugu vecihle Ümmü Hâni Resulüllah (Sallaiîahü Aleyhi ve Sellem)in Amcasi Ebu Ta1ib'in kizi ve Hz. A1i 'nin kiz kardesidir. Ismi ihtilaflidir. Bazilarina göre Fâhite diger bazilarina göre Fatime 'dir. Hind oldugunu söyleyenlerde vardir. Hâni ismindeki oglunun adi ile kün yel en m istir. Ümmü Hânî (Radiyallahû anha) Mekke'nin fethedildigi gün müsiüman olmustur. Mekke hicretin 8 nci yilinda fethedilmisti.

Hadisi Serif Muhtelif Rivayetleri Ile Su Hükümleri Ihtiva Eder.

1- Bir kimse arada perde olmak sarti ile mahrem akrabasindan bir kadinin yaninda yikanabilir.
2- Erkek yikanirken kadin ona perde tutabilir.
3- Sekiz rekât kusluk namaz kilmak mesru'dur. Hadisdeki «Bu kusluk zamaninda idi» cümlesini bazilari «Bu kusluk namazi idi» seklinde tefsir ederler. Mezkûr cümle kusluk namazinin sekiz rekât olduguna delil degildir, diyenler olmus ve Resûlüllah (Salîalîahü Aleyhi ve Sellem) in o anda kildigi sekiz rekât kusluk namazi diye degil Mekke feth edildigi içindir, mütelâasmi ileriye sürmüslersede bu söz bir hayalden ibarettir. Çünkü Hadisin ikinci rivayetinde Hz. Ümmü Hâni «Sonra sekiz rekât kusluk nafilesini kildi» demistir ki bu söz o namazin kusluk zamanina mahsus bir sünnet oldugunu sarahaten ifade eder. Ibni Abdi1berr «et Temhîd» naniindaki eserinde ikrime tarikiyle Ümmü Hânî 'den su hadisi rivayet etmistir. Ümmû Hâni demiski: Resûlüllah (Salîalîahü Aleyhi ve Sellem) Mekke'ye geldi de sekiz rekat namaz kildi.

Ben bu nedir? diye sordum.
«Bu kusluk namazidir.» buyurdular.
Müslümanlar öteden beri kusluk namazinin sekiz rekât olduguna bu Hadisle ihticac edegelmislerdir.
Hadisin üçüncü rivayetinde «Sekiz secde namaz kildi» denilmistir. Bundan maksad: Sekiz rekâttir. Her rekâtda mutlaka secde bulundugu için Cüz'ü zikir, küllü murad kabilinden mecazen rekâta secde denilmistir.

73- (337) Bize Ishak b. Ibrahim El - Hanzali rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Müse'I [51] Kaari haber verdi. (Dedi ki), bize Zaide A'mes'den, o da Salim b. Ebil Ca'd'dan o da Küreyb'den, o da Ibni Abbas'dan, o da Meymune'den naklen rivayet etti. Meymune;
«Ben Peygamber (Salîalîahü A leyhi ve Sellem) e su koydum ve ona perde çektim de yikandi» demis.
Bu hadis de yukaridakiler gibi yikanirken baskalarinin göremiyece-gi sekilde kapali bir yerde bulunmanin vücubuna delâlet eder. Bir kimsenin zaruret olmadikça baskasina avret yerlerini göstermesi caiz olmadigi gibi yine zaruret olmadikça baskasinin avret yerine bakmasi da caiz degildir. Ibni Batta1'm de naklettigi vecihle pestemalsiz hamama giren kimsenin sehâdeti kabul edilmiyecegine Fetva imamlarinin ittifaki vardir. Imam A'zam (80-150), Mâlik (93-179), Safii (150-204) ve Süfyani Sevri 'nin kavilleri budur. Hatta hamamda yikanacagi havuza girerken pestemalmi atarak avreti görünen kimsenin sehâdeti dahi Imam Ma1ikle Safii'ye göre sakittir. Imam A'zam'la Sevri bu kadarini özür saymislardir. Çünkü bundan korunmak imkansizdir. Ulema kari kocanin birbirlerinin avretlerini görebileceklerine ittifak etmislerdir.

17- Baskalarinin Avret Yerlerine Bakmanin Haram Kilinmasi Babi

74- (338) Bize Ebu Bekr b. Ebi Seybe rivayet etti. (Dedi ki) : Bize zeyd b. Hubab, Dâhhak b. [52] Osman'dan naklen rivayet etti Demis ki, Bana Zeyd b. Eslem, Abdurrahman b. Ebi Said'i [53] Hudrî'den o da babasindan naklen haber verdiki Resûlüllah (Salîalîahü Aleyhi ve Sellem) :
«Erkek erkegin, kadin da kadinin avret yerine bakamaz ve bir elbisenin içinde erkek erkege yanasamaz. Kadin dahi bir elbisenin Içinde kadina yanasamaz.» buyurmuslar.

(...) Bana bu hadisi Harun b. Abdillah ile Muhamined b. Râfi'dc rivayet ettiler dediler ki bize ibni Ebî Füdeyk [54] rivayet etti. (Dedi'ki) : Bize Dahhak b. Osman bu isnadla haber verdi. Harünla Muhanimed (Avret yerine) Erkegin uryesI, Kadinin uryesi tabirlerini kullandilar.
Urye kelimesi, «irye» ve «ureyye» sekillerinde de okunabilir. Lügat ulemasinin beyanina göre manasi; soyunmus ve çiplak demektir.

Hadisi Seriften Su Hükümler Çikarilmistir:

1- Erkekler erkeklerin kadinlar kadinlarin avret yerlerine bakamaz-lar. Bu cihet ulemanin ittifaki ile haram oldugu gibi erkeklerle kadinlarin birbirlerinin avret mahalline bakmasi dahi bil icma' haramdir. Peygamber (Saiîaîlahü Aleyhi ve Sellem) erkeklerin birbirlerinin avret mahallerine bakmalarini men etmekle onlarin kadinlarin avret mahalline bakmalari dahi memnu olduguna isaret buyurmustur. Hatta erkegin avret mahalline bakmak memnu olunca kadminkine bakmanin memnu ve haram olacagi evliyette kalir. Yalniz bu tahrim ecnebi erkeklerle ecnebi kadinlar hakkindadir. Kari kocaya gelince Hanefilere göre kari koca birbirlerinin avret yerlerine bakabilirler. Hatta Ibni Ömer (Radiyallahu Anhüma)dan rivayet edildigine göre lezzet-i tahsil için bakmak daha müessirdir. Bazilari bakmamanin evlâ oldugunu çünkü bakmanin unutkanliga sebebiyet verdigini söylemislerdir. Bu bâbda Re sûl üllah (Saiîaîlahü Aleyhi ve Sellem) :

«Biriniz ehline yakinlik etmek istedigi zaman mümkün oldugu kadar örtünsün, merkep gibi çirilçiplak soyunmasinlar.» buyurmustur.

Erkek erkegin avretinden baska her yerine bakabilir. Kadinin ecnebi bir kadina bakmasi da erkegin erkege bakmasina kiyas olur. Yani göbeginden diz kapaginin altina kadar olan yerlerine bakamaz. Kadinin erkege bakmasi da ayni hükme tabidir. Maamafih erkege bakmakla seh-vetlenir veya bakarsa sehvetlenecegini tahmin ederse fitneden korunmak için bakmamasi icab eder. Bakilmasi caiz olan yerlere sehvetlenme-mek sartiyle dokunmak da caizdir.

Erkek kendi cariyesinin bütün bedenine bakabilirsede baskasinin cariyesinin ve nikâhi haram olan akraba kadinlarin yalniz yüzlerine, baslanna, gögüslerine, kol ve baldirlarina, saçlarina bakabilir. Ecnebi hür bir kadinin ise sehvetten emin olmak sartiyle yalniz yüzü ile ellerine bakabilir.

Sehvetten emin olmayan onlarada bakamaz. Bundan yalniz hâkim ile sahit müstesnadir. Ecnebi hür bir kadina sehvetten emin olsa bile dokunmak caiz degildir. Sahibesine karsi köle ecnebi bir erkek hükmündedir.

2- Safii'lere göre bu meseleleri Nevevi Söyle anlatmaktadir.

«Kari koca birbirlerinin avret mahallerine bakabilirler. Yalniz bundan fere müstesnadir. Bu hususta ulemamizin üç kavli vardir. Esah olan kavle göre kari kocanin hacet yokken birbirlerinin ferclerine bakmalari mekruhtur. Haram degildir. Ikinci kavle göre ikisininde bakmalari haramdir. Üçüncü kavle göre erkegin karisinin fercîne bakmasi haram kadinin erkeginkine bakmasi mekruhtur. Kadinin fercinin içine bakmak daha siddetle mekruh ve haramdir.

Erkegin cariyesine nispetle hükmü : Onunla Cima'a hakki varsa kari kocanin hükmü gibidir. Eger cariye neseben erkege haramsa meselâ kiz kardesi, halasi, veya teyzesi gibi yakin akrabasi ise yahut süt kizkardesi veya, nikah dolayisiyle haram olan kaynana ve onun kizi yahut oglunun karisi olursa hür kadinlar gibidir. Sayet cariye mecusi, Mürted, putperest, veya iddet beklemekte yahut mükatebe olursa ecnebi cariye hükmündedir.

Erkegin nikâhi haram olan akraba kadinlara bakmasi ve keza o kadinlarin erkege bakmalari sahih olan kavle göre göbekten yukari ve diz kapaktan asagiya olmak sartiyla mubahtir. Bazilari yalniz hizmet esnasinda açilan yerlere bakabileceklerini söylemislerdir.

Hanefilere göre avret mahallinin hududu erkeklerde göbegin altindan basliyarak diz kapagin altina kadar olan yerlerdir. Diz kapak avrettir. Çünkü Peygamber (Saîlaîlahü Aleyhi ve Sellem) bir Hadis-i Se-rifde :

«Diz kapak avrettendir.» buyurmustur. Cariyenin avret mahalli dahi, erkegin gibi Isede onun karni ile sirti da avrettir. Çünkü bu yerler sehvet yerleridir. Binaenaleyh göbekle diz arasina benzerler. Bu hususta bütün cariyeler hatta mükâtebe, müdebbere ve ümmü veled olanlarin hükmü hep birdir. Hürre bir kadinin elleri ile yüzünden baska her yeri avrettir. Ayaklan hakkinda iki rivayet vardir. Sahih rivayete göre ayaklar namaz disinda avret, namaz Içinde degildir.

— «Ed - Dürrû'l - Muhtar» da söyle deniliyor.: «Genç kadinin erkekler arasinda yüzünü açmasi menedilir. Bu, yüzü avret oldugu için degil, fitneden korktugundan dolayidir.»

Safiilere göre ecnebi erkeklerin birbirlerine nisbetle avretleri göbekle diz arasidir. Kadinlarin birbirlerine nisbetle hükümleri dahi budur. Ancak göbekle dizlerin a.vret sayilip sayilmiyacagi hususunda Safiiyye ulemasinin üç kavli vardir. Esah kavle göre bunlar avret degildir. Ikinci kavle göre ikiside avrettir. Üçüncü kavle göre göbek avret, dizler degildir. Erkegin ecnebi bir kadinin neresine olursa olsun bakmasi haramdir. Kadinin erkege bakmasi dahi böyledir. Bu hususta sehvetli olup olmamanin hiç bir ehemmiyeti yoktur. Bazilari 'Sehvetsiz olmak sartiyla kadin erkegin yüzüne bakabilir.» demislersede Nevevi bu sözün hiç bir kiymeti olmadigini söylemistir. Ecnebi hür kadinla ecnebi cariye hüküm itibari ile müsavidirler.

Erkegin güzel ve yalabik gençlerin yüzüne bakmasi sâfiilerce haramdir. Bu hususta sehvetle veya sehvetsiz bakmanin bir farki olmadigi gibi fitneden emin olup olmamanin da bir tesiri yoktur. Hz. Safii 'nin nassan beyan ettigi mezhebi budur. Delili «Böyle bir gencin kadin hükmünde olmasidir. Çünkü güzellikçe kadina benzedigi gibi ser hususuna böyleleri kadinlardan daha yakindirlar. Binaenaleyh onlara bakmak.ev-leviyetle haramdir. Ancak ser'i bir ihtiyaç dolayisiyle meselâ alisverisde, doktor muayenesinde ve mahkeme huzurunda sehadet

ederken bakmak caizse de o halde sehvetle bakmak yinede haramdir.
Zira bakmak ihtiyaç için tecviz edilmistir. Sehvete ihtiyaç yoktur. Safiiyye ulemasmca kari koca ile cariye sahibinden baska her insana sehvetle bakmak herkese haramdir.
4- Iki erkegin ye keza iki kadinin bir örtü altina girmeleri tahrimen memnu'dur.
5- Bir kimsenin avret mahalline vücudunun hangi uzvuyla olursa olsun dokunmak haramdir. Bu hususta ulema müttefiktirler. Nevevi diyorki:
«Bu mesele birçok kimselerin hamamlarda dikkat etmedikleri umumi bir belvâdir. Böyle bir yere giren kimseye gözünü, elini ve diger azasini baskasinin avretinden korumasi kendi avretini de baskalarindan muhafaza etmesi gerekir. Böyle bir seyin vukuunu gördügü zaman gördüklerine tenbih ve ihtarda bulunmasi vacibdir. Ulema tenbihin fayda ver-miyecegini zannetmekle bu vazifenin sükut etmiyecegini inkârin behemehal vacip oldugunu söylemislerdir. Megerki kendisi veya baskasi hakkinda fitne çikacagindan endise ede.»
6- Nevevi'nin beyanina göre kimsenin görmiyecegi bir yerde erkegin- bir ihtiyaçtan dolayi avret mahallini açmasi caizdir. Ihtiyaç yoksa mesele ihtilaflidir.. Ulemadan bazilari mekruh oldugunu söylemislerdir. Safii'lerin esah kavline göre haramdir.

18- Tenhada Çiplak Yikanmanin Cevazi Babi

75- (339) Bize Muhammed b. Rafi rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ab-dürrezzak rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ma'mer, Hammâm b. Münebbih'-den rivayet etti. Hemmâm bize Ebu Hüreyre'nin Resûlüllah Muhammed (Sallallahü Aleyhi ve Seîlem) den rivayeti sudur, diyerek bir takim hadisler söylemis ez-cümle: Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) :
«Benî Israil çiplak olarak yikanirlar; birbirlerinin avretlerine bakarlardi. Musa (Aleyhisselâm) ise yalniz basina yikanirdi. Benî Israil :
— Vallahi Musa'yi bizimle beraber yikanmaktan olsa olsa fitikliligi men ediyor, dediler. BIr defa Musa (Aleyhisselâm) yikanmaya gitti ve elbisesini bir tasin üzerine koydu, derken tas elbisesini kaçirdi. Musa :
— Aman tas elbisemi, aman tas elbisemi birak, diyerek arkasindan alabildigine kostu. Böylelikle Benî Israil, Musa'nin avret yerini gördüler de:
— Vallahi Musa'da hiç bir kusur yokmus, dediler. Müteakiben tas durdu ve Musa Iyice görüldü; sonra elbisesini alarak tasi dövmeye basladi.», buyurdular demis. Ebu Hüreyre:
«Vallahi Musa'nin tasa vurmasindan tasta alti veya yedi tane bere izi kalmistir» demis.
Bu hadis-i Müslim «Ehadisü'I - Enbiyâ» bahsinde tahric etmistir. Buhari'de ise «KitabiTl Gusl» dedir.
Kaadi Iyaz'm beyanina göre Beni Israil'in çiplak yikanarak birbirlerinin avret yerlerine bakmalari Hz. Mûsâ'ya ve onun ser'iatma muhalefet içindir. Bu hadisin bizim için delil teskil etmesi ser'atiniizdan önce geçen seri'atlarin bizim içinde seri'at olmasi esasina istinad eder. Mesele ihtilaflidir. Esah olan kavle göre bizden önce geçen seriatlar Allah'veya Resulü tarafindan red ve inkâr edilmemek saratiyla bize hikâye edilirse bizim için de seri'attirlar.
Beni Israil : Israil ogullari demektir. Israil, Yakup (Aleyhisselâm)m ismidir. Yakup (Aleyhisselâm) Ishak'in, Ishak'da Ha-lilullah ibrahim (Aleyhimesselâm) m ogludur. Beni Israil Yakup (Aleyhisselâm)m oniki oglundan türemis ve üremislerdir.
A' der : Fitikli ve poluç demektir.
Musa (Aleyhisselâm) m tasa hitab ederek, (Elbisemi ver ey tas) demesi tas elbisesini kaçirdigi için ona akillilar muamelesi yaptigmdandir. Tas elbisesini vermeyince onu dövmesi de bundandir. Ulemadan bazilari «Hz. Musa 'nm tasi dövmesi, onda iz birakarak mucize göstermek içindir. Bunun vahiy suretiyle yapilmis olmasi da muhtemeldir. Tasin beni Israi1'e dogru yuvarlanarak elbiseyi götürmesi Musa (Aleyhisselâm) m ikinci bir mucizesidir.» diyorlar.
Hz. Ebu Hüreyre 'nin tasta alti veya yedi darbe izi bulundugunu yeminle ifade ettigini söyleyen zât bazilarina

göre Ravi Hemmâm 'dir. Fakat Kirmanî bu söz dogrudan dogruya Ebu Hüreyre 'nin olduguna kaildir Hemmâm'm sözü olarak kabul edildigine göre bu söz müsneddir. Ebu Hüreyre 'nin sözü olduguna göre ise mürseldir. Fakat her iki takdire gorede Hadis Merfu hükmündedir. Çünkü Ebu Hüreyre (Radiyallahû anh) Hazretlerinin böyle bir sözü kendiliginden söylemesine imkân yoktur. Onu mutlaka Resû1ü1Iah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) den duymustur.

Hadisi Serif Su Hükümleri Ihtiva Eder.

1- Kimseye görünmemek sartiyla tenha bir yerde yikanmak için veya baska bir sebeple soyunmak mubahtir.
2- Tedavi yahut bir kusurunu ispat veya kusurdan salim oldugunu göstermek gibi mücbir zaruret karsisinda bir kimsenin avret yerine bakmak caizdir.
3- Bir seyi haber verirken Hz. Ebû Hüreyre 'nin yaptigi gibi yemîn etmek caizdir.
4- Allah Tealâ hazretleri hilkat ve ahlâk cihetiyle peygamberlerini-
bütün noksanliklardan nezîh yaratmistir.
5- Hz. Musa (Aleyhisselâm)'d, beseriyet galebe ederek tasi dövmüstür. Burada söyle bir sual hatira gelebilir. Avret yerini açmak Peygam-ber'ân-i Izam söyle dursun bizlere bile haramdir. Su halde bunu Musa (A leyhisseîâm) gibi büyük bir peygamber nasil yapmistir?.
Cevap : Bu bizim seriatimizda böyledir. Onlarin seriatinda avret mahallini açmak memnu degildi. Buna delil Beni Israi1'in çiplak olarak yikanmalari, Musa (Aleyhisselâm)' kendilerini gördügü halde men etmemesidir. Haram olsa mutlaka men ederdi. Bu sefer de Musa (Aleyhisselâm) m neden tenhada yikandigi suali ortaya çikar. Bunun cevabi: Vacib oldugu için degil, utandigindan bunu yapardi. Ihtimal üzerinde ince bir gömlek varmistir da, suda islaninca tenine yapismis; azasini Beni Israil görmüsler ve bu suretle süpheleri zail olmustur.
Saîd b. Cübeyrin beyanina göre Musa (Aleyhisseîâm)m elbisesini götüren tas seferlerde daima yaninda bulundurdugu tastir. Icabinda ona vurur ve su kaynamaga baslardi. (Allah'u A'lem)
6- Hadîs-i Serif Mûsâ (Aleyhisselâm)m mucizelerine delâlet etmektedir. Bunlar tasin elbiseyi Benî Israil 'den bir cemaate götürmesi, Hz. Mûsâ 'nin tasa nida etmesi ve tasi döverek onda iz birakmasidir.

19- Avret Yerini (Açilmaktan) Korumaya Dikkat Gösterilmesi Babi

76- (340) Bize Ishâk b. Ibrahim El - Hanzalî ile Muhammed b. Hatim, b. Meymûn hep birden Muhammed b. Bekr'den rivayet ettiler. Muhammed: Bize îbni Cüreyc haber verdi demis. H.
Bana Ishâk b. Mansûr ile Muhammed b. Râfi' dahi rivayet ettiler. Lâfiz onlarindir. Ishâk (Ahberanâ Ibni Râfi ise) (Haddesanâ) tabirlerini kullandilar. Ibni Râfi dedi Id; Bize Abdürrezzak rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibni Cüreyc' haber verdi (Dedi ki) : Bana Amr b. Dînâr haber verdi ki Câbir b. AbdiIIah'i söyle derken isitmis. Kabe bina edilirken Peygamber (Saîlalîahü Aleyhi ve Sellem) ile Abbas tas getirmeye gittiler. Abbas, Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) e.
— Taslardan korunmak için esvabini omuzuna koy! dedi. O da Öyle yapti. Fakat derhal yere düstü ve gözleri semaya dikildi. Sonra kalkarak; esvabimi - ver esvabimi dedi. Abbas'da üzerine esvabini kusatti.
îbni Râfi Kendi rivayetinde: «Boynuna...» dedi; «Omuzuna...» demedi.

77- (...) Bize Zühey b. Harb'da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ravh. Ubâde rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Zekeriyyâ b. Ishâk rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Amr b. Dînâr rivayet etti. Dedi ki;
Câbir b. Abidillah'i söyle rivayet ederken isittim Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) Kureys'le birlikte Kabe'ye tas i1 [55] tasiyormus. Üzerinde de esvabi varmis. Amcasi Abbas ona:
Ey kardesim oglu esvabini çözsende onu omuzuna taslarin altina koy-sana, demis.

Râvi diyorki: Bunun üzerine Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) onu çözerek omuzumui üzerine koydu. Fakat hemen bayilarak düstü. Artik o günden sonra bir daha çiplak olarak görülmedi.
Bu hadis-i Buhari «Kitâbü's - Salât» ile «Bünyânü'l Kabe» de tahric etmistir. Vak'a R,esû1ü11ah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) in çocuklugunda geçmistir. Ibni Battal ile Ibni Tîn'in beyanlarina göre Kureys Kâbe'yi bina ederken Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) in yasi onbes idi. Hisâm; «Kabe'nin bina edilmesi ile Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) in Peygamber olarak gönderilmesi arasinda bes senelik bir müddet vardir, demistir. Bir rivayete göre Kabe Resullah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) dogumundan 36 sene sonra bina edilmistir. Beyhâki; «Kabe'nin bina edilmesi, Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) in Hatice (Radiyallahû anha) ile evlenmesinden öncedir» diyor. Meshur kavle göre Kureys Kabe'yi Hz. Hatice 'nin evlenmesinden 10 sene sonra bina etmistir. Su halde R e-sûl-i Ekrem (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) in o zaman yasi135 olur. Ni-tekim Muhammed b. Ishak'in kavli de budur. Ibni Isli âk'm beyânina göre Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) küçüklügünde görüp geçirdigi ve Allah'in kendisini muhafaza buyurdugu bazi seyleri hikâye ederken söyle demistir.
«Kendimin Kureys çocuklarinin arasinda bulundugumu hatirlarim.. Birbirimize oynamak için tas tasirdik, hepimiz soyunmus, esvabini boynuna asmis, üzerlerinde tas tasiyorduk, ben de onlarla beraber ayni halde gidip geliyordum. Birden bana birisi bir tokat vurdu, kim oldugunu göremedim. Yalniz canimi yakan bir tokat oldugunu hatirliyorum. Sonra bana (elbiseni kusan) dedi, ben de elbisemi alarak kusandim ve taslari elbisemi kusanmis olarak arkadaslarimin arasinda ensemde tasimaya basladim.»
Sühey1i : « Ibni Ishak'in bu hadisi saliihse vak'anm iki defa cereyan ettigine hamledilir. Biri küçüklügünde biride Kabe yapilirken vuk'u bulmustur.» diyor. Buhari ile Müs1îm'in tahric etmedikleri bir rivayette Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) e bir melek inerek esvabini bagladigi bildiriliyor.
Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) in düsüp bayilmasina sebep avret mahallinin açilmasidir. Bu vak'adan sonra kendileri hiç bir zaman açik saçik görülmemislerdir.

Hadisi Serif Su Faideleri Ihtiva Eder

1- Resûl-ü Ekrem (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) Efendimiz küçüklügünden beri çirkin seylerden cahiliyet ahlâkindan ve her türlü re-zâilden muhafaza buyurulmus, peygamberliginden önce ve sonra daima en nezîh bir hayat yasamistir.
2- (Aleyhisselâtü vesselam) Efendimizi Cenab-i Hak, en güzel ahlâk ve en mükemmel hâyâ fitrati ile yaratmistir. Kendileri evinden çikmayan bakire bir kizdan daha utangaç idiler. Onun için de avret mahalli açilin-ca düsüp bayilmis, ve bir daha asla çiplak görülmemislerdir.
3- Çiplak gezmek ve avretinin görünecegi sekilde halk arasinda açik saçik dolasmak caiz degildir. Ulemanin beyanina göre buradaki Abbâs (Radiyallahû anh) Hadisi hem halk huzurunda hemde tenha bir yerde çiplak gezmenin caiz olmadigina delildir. Bazilari bunun o hâle mahsus oldugunu söylerler. Çünkü Kâbe'yi bina ederken Kureys'in kadini erkegi tas tasimislardi. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seüem):
«Ben böyle bir yerde çiplak gezmekten men edildim.» demek istemisti. Eger buradaki nehiy her zaman ve mekâna samil olsaydi kimsenin göremiyecegi tenha bir yerde cünüplükten yikanan kimseyede açilmayi yasak ederdi. Halbuki Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) yalniz görülecek yerde çiplak bulunmaktan men etmistir.
Avret yeri görülecek sekilde oturmak da çiplak gezmek hükmündedir. Onun içindir ki Sarî' hazretleri pestamalsiz hamama girmeyi yasak etmistir.
Vâki'a Hz. Ali: «Bir kimse avret yerini açarsa melek ondan kaçar» demis. Ebû Mûse'l-Es'arî 'nin dahi: «Ben Rabbimden utandigima karanlik evde yikanirim. Belimi bile dogrultmam» dedigi rivayet olunmussa da bu rivayetler o halde örtünmenin müstahab olduguna hamledilmislerdir. «Et - Tevdih» nam eserde: «Tenha yerde de Örtünmek vacibdir dedigimize göre acaba nehir ve kaynak sularina pestamalsiz girmek câizmidir? Bu hususta

iki kavil vardir:
Birinci kavle göre caiz degildir. Çünkü nerede olursa olsun çiplak gezmek yasak edilmistir.
Ikinci kavle göre caizdir. Çünkü su avret yerini örtme hususunda pestamal yerini tutar. Allah-u A'lem» deniliyor.

78- (341) Bize Saîd b. Yahya el - Emevî [56] rivayet etti. (Dedi ki): Bana babam rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Osman b. Hakûn b. Abbâd Tt. Huneyf el - Ensârî rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Ebu Ümâmete'bnü Sehl b. Huneyf [57], Misver b. Mahreme'den naklen haber verdi. Misver söyle demis: Tasimakta oldugum agir bir tasi getirdim. Üzerimde hafif bir esvab vardi. Tas üzerinde iken esvabim çözülüverdi. Tasi birakamadim ve (o vaziyette) yerine kadar götürdüm. Bunun üzerine Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) :
«Don de elbiseni al. Çiplak gezmeyin!» buyurdular.
Bu hadisleri müslümanlarin dikkatle okumalari îcâb eder. Müslüma-mm diyenler bir kere Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) in «Çiplak gezmeyin» emrine baksinlar. Bir de kendilerinin ve ailelerinin bu günkü hallerini düsünsünler.Ondan sonra söyleyecek bir sey bulabilirlerse lütfen söylesinler. Burada mini etekten, deniz kiyilarindaki üryan ve perisan hallerden bahsederek sözü uzatmaya lüzum görmüyoruz. Müslümanliktan istifa ederek onunla alâkasini kesenlere ve maruf tabiriyle gayri müslimlere de sözümüz yoktur. Ancak müslümanlara ve müslümanlik iddiasinda bulunanlara söylenecek pek çok sözler vardir. Emr-i bil maruf ve nehy-i ani-1' münker müslümanlarin en mümtaz ortak vazifesi olduguna göre, biz de bu kabilden sayilmak üzere, mümlümanlari kendi hallerini kontrole davet ediyoruz. Sunuda hatirlatmak isterizki «Zamanin icâbi böyle» diye bir kaide olmadigi gibi «Modadir, modaya uymak icab eder» seklinde bir kaide de yoktur. Bunlar islâm düsmanlari tarafindan müslümanlar arasina salinmis mikroplar, Tabîr-i âharlâ, zehirli gazlardir. Bu kabilden olmak üzere «Zaman sana uymazsa sen zamana uy.» seklinde uçurtmalar îcad olunmus. Bugün bunlar hâsâ emr-i ilâhi imis gibi dillere destan edilmistir.
Hülâsa Islama taban tabana zid mânâ tasiyan bu saçmalarin islâmda asla yeri yoktur. Müslüman zamana degil Kur'an'a ve Nebî-i Zîsan Efendimizin hadislerine uymakla mükelleftir. Onlar da müslüman-lara açik saçik üryan ve perisan bir halde gezip dolasmamalarini müslü-manligm vakar ve serefi ile mütenasip bir sekilde giyinerek avret mahallerini her zaman ve her yerde örtmelerini emretmektedirler. Bu hadisde «Çiplak gezmeyin» buyurulmasi, çiplak gezmenin haram olduguna delildir.

20- Kazay-i Hacet Için Örtülecek Sey Babi

79- (342) Bize Seyban b. Ferrûh ile Abdullah b. Muhammed b. Esmâ'ed-Dubaî rivayet ettiler. Dediler ki: Bize Mehdî -ki Ibni Meymûn'-dur- rivayet etti, (Dedi ki) : Bize Muhammed b. Abdillâh b. Ebi Yakûp [58] Hasan b. Alî'nin âzadlisi [59], Hasan b. Sa'd'dan, o da Abdullah b.
Ca'fer'den naklen rivayet etti. Demis ki: Birgün Resûlüllah (Saliallahii Aleyhi ve Sellem) beni terkisine aldi. Bana sur olarak öyle bir söz soy-lediki ben onu insanlardan hiç bir kimseye söylemem. Resûlüllah (Saîlaîlahü Aleyhi ve Seilem) in def-i hacet için, kendisi ile siperlenmeyi en sevdigi sey ya bir tepecik yahut hurmalik idi.
Ibni Esma' kendi rivayetinde «Yâni bir hurma bahçesi» dedi.
Hâis : Hurma kümesi demektir. Kelimenin kendi lâfzindan .müfredi yoktur: Buna Hâs ve Hus' da denilir. Hadiste bu kelime hurma bahçesi diye tefsir edilmistir.
Hedef : Tümsek yer ve tepecik manasina gelir..
Hadis-i Serîf kazâ-i hacet esnasinda bahçelik veya çukur bir yere oturarak kimseye görünmemenin sünnet oldugunu bildirmektedir.

21- «Sü Ancak Sudan Dolayi Icab Eder» Hadisi Babi

80- (343) Bize Yahya b. Yahya ile Yahya h. Eyyiib, Kuteybe ve Ibni Huciir rivayet ettiler. Yahyr. b. Yahya «Ahberanâ» digerleri ise «Had-desana» tabirlerini kullandilar. (Dediler ki) : Bize Ismail - ki Ibni Ca'fer'dir [60] Serik'ten yani ibni Ebi Nemr'den, o da Abdurrahman b. Ebi Saîd el - Hudrî'den, o da babasindan naklen rivayet etti demis ki:
Pazartesi günü Resûlüllah (SallaUahü Aleyhi ve Selleni) ile birlikte - kuba'ya (gitmek üzere yola) çiktim Benî Salim (in bulundugu yer) e vardigimiz zaman Resûlüllah (SallaUahü Aleyhi-ve Sellem) Itbâ'niri kapisi önünde durarak ona seslendi, Itbân esvabini sürükleyerek çikti. Resûlüllah (SallaUahü Aleyhi ve Sellem) :
«Adama acele ettirdik.» buyurdu, Itbân :
«Ya Resûlallah ne buyurursun, bir adam karisi Ile cima halinde iken acele ettirilirde meni indirmezse ona ne lâzim gelir? dedi. Resûlüllah (SallaUahü Aleyhi ve Sellem):
«Su ancak sudan dolayi icab eder.» buyurdular.

81- (...) Bize Harun b. Said el - Eyli rivayet etti (Dedi ki) : Bize Ibni Vehb rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Amr b. Haris, Ibni Sihâb'dan naklen haber verdi. Ona da Ebu Selemete-bnü Abdirrahman, Ebû Saîd-i Hud-rî'den o da peygamber (SallaUahü Aleyhi ve Sellem) den naklen rivayet et-miski,. Peygamber (SallaUahü Aleyhi ve Sellem) :
«Su ancak sudan dolayi icab eder.» buyurmuslar.
Bu hadîs'in serhinde Nevevî sunlari söylemistir.:
«Malumun olsun ki simdi Ümmet inzal vaki olsun olmasin cima'lâ gusl'ün vacip olacagina ittifak etmistir. Ashab-i Kirâm'dan bir cemaat guslün ancak meninin inzali ile vacip olacagina kaildiler. Sonra bazilari bu kavilden döndü ve digerlerinin vefatindan sonra icma «Münakid oldu.» Buhâri ile Müs1im'in ittifaken rivayet ettikleri asagida görülecek bir hadisde Zeyd b. Hâlid el-Cüheni 'nin Osman b. Affan'a:
«Bir adam karisi ile cima1 ederde meni gelmezse buna ne dersin?» "diye sordugu, Osman (Radiyallahû anh)m;
«Namaz abdesti gibi abdest alir ve zekerini yikar» dedigi Hz. Osman'in bunu Resûlüllah (SallaUahü Aleyhi ye Sellem) 'den isittigi ve Ali b. Ebi-Ta1ib, Zübeyrü'bnü'l-Avvam, Ta1hatü'bnü Ubeydillâh ve Ubeydü'bnü Kâ'b (Radiyallahû Anhüm) hazeratma da sordugu onlarin da abdest almayi ve zekerin yikanmasini emrettikleri bildiriliyor. Babimiz hadisinde dahi:
«Su ancak sudan dolayi icab eder.» buyurulmaktadir. Fakat bu Babdan sonra Müs1im'in rivayet ettigi bir hadiste cima' halinde, meni nazil olsun olmasin gusül lâzim geldigi beyân olunmaktadir. Iste ulemâ bu hadisle amel etmislerdir.
«Su ancak sudan dolayi icab eder.» hadisi sahabenin cumhuru ile onlardan sonra gelen ulemaya göre mensuhtur. Onlara göre buradaki ne-sihden murad vakti ile meni nazil olmaksizin yapilan cima'dan dolayi yikanmak sakit iken sonra vacip olmasidir. Ibni Abbas (Radiyallahû anh) ile baskalarina göre hadis mensuh degildir. Ondan murad uyku halinde ihtilâm olupda meni görmiyenlere guslün vacip olmamasidir. Bu hüküm süphesizki bakidir. Hadîsin mânâsi gusül ancak meninin çikmasi dolayisiyle vâcîb olur demekdir. Yani Hadisteki birinci sudan murad hakîki su, ikinciden ma-radda menidir. Buna Bedi' ilminde «Cinasi tam» derler:

82- (344) Bize Ubeydullah b. Muâz el - Anberi rivayet etti. (Dedi ki) : Bize el- Mu'temir rivayet etti. (Dedi ki) : Bize babam rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebu'l-Alâ'Ibnü's-SIhhIr [61] rivayet etti Dedi ki: Kur'-an'in bazi âyetleri birbirini nasil neshederse Resûlüllah (SallaUahü Aleyhi ve Sellem) in bazi hadisleride birbirini neshederdI.
Müs1im 'in Ebu -1. Â1â'da naklolunan bu haberini burada rivayet etmekten muradi yukarida geçen:
«Su ancak sudan dolayi Icab eder.» hadisinin mensuh oldugunu anlatmaktir.
Ebu'1 Âlâ 'nm: «Sünnet de sünneti neshederdI» sözü dogrudur.

Ulema sünnetin sünnetle dört sekilde neshediHigini söylerler. Söyle ki:
1- Mütevâtir hadis yine kendisi gibi mütevâtir olan bir hadisle nesh edilir.
2- Haber-i Vahid, Haber-i vâhidle neshedilir.
3- Haber-i vâhid mütevâtir hadisle nesh edilir.
4- Mütevâtir Haber-i vâhid ile nesh edilir. Bu dört vecihten üçü bil-ittifâk câizsede dördüncüsü ihtilaflidir. Cumhur'u Ulemâya göre mütevâtir bir hadis haber-i vahid ile neshedilemez. Zahirîlerden bazilari bunu tecviz etmislerdir.
Usûl-ü Fikih ulemâsi neshin kitapla sünnet arasinda da cereyan ettigini söylerler. Onlara göre kitap kitapla sünnette sünnetle neshedildigi gibi sünnet kitapla ve kitap sünnetle dahi neshedilebilir. Ancak kitabi neshedecek sünnetin kitap derecesinde olmasi îcab eder. Bundan murad sünnetin mütevâtir olmasidir. Mütevâtirden bir derece asagi olan Haber-i meshur ile kitap üzerine ziyade meselesi usul ulemasi arasinda ihtilaflidir.
Kitap âyetlerinin birbirlerini neshetmesi de üç sekilde tasavvur olunabilir.
1- Bazen bir âyetin baska bir âyetle hem tilâveti hem hükmü neshedilir, Yani artik o âyetin hükmü ile amel edilemedigi gibi namazda okunmasi da caiz degildir.
2- Tilâveti nesh edilmekle beraber hükmü baki kalir.
3- Hükmü nesh edilir, tilâveti kalir. Yani o âyetin hükmü ile amel olunmaz. Fakat âyet Kur'an'da yazilidir, namazda okunabilir.

83- (345) Bize Ebû Bekr b. Ebi Seyhe livâyet etti. (Dedi ki) : Bize Gunder Su'be'den rivayet etti. H.
Bize Muhammedü'bnü'l - Müsennâ ile Ibni Bessâr da rivayet ettiler.
Dediler ki. Bize Muhammed b. Ca'fer rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be Hakem'den, o da Zekvan'dan, o da Ebu Saîd'i Hudri'den naklen rivayet etti ki: Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) ensardân bîr zatin yanina ugramis ta kendisini çagirtmis. O zat basindan su damlayarak çikmis bunun üzerine Peygamber
«Galiba sana acele ettirdik.» buyurmus. O zat:
«Evet Ya Resûlüllah» mukabelesinde bulunmus, Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Sayet acele ettirilir veya meninin tikanmasina maruz kalirsan, sana gusül lâzim degil, yalniz abdest icab eder.» buyurmuslar.
Ibni Bessar :
«Acele ettirilir veya meninin tikanmasina maruz birakilirsan.» demistir.
Bu hadîsi Buhârî «Kitâbu'l Vudu'» da tahrîc etmistir.
Hadîsin buradaki rivayetinde Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) in ensârdan bir zatin evine ugrayarak kendisini çagirttigi, Buhari 'nîh rivayetinde ise evine ugramaktan bahsedilmiyerek ensardân bir zati çagirttigi bildiriliyorsada hâdise bir olduguna göre Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) o zatin evine ugrayarak kendisine haber göndermis demektir. Mezkûr zatin Itban (Raâiyallahû anh) oldugunu .Müs1im yukariki rivayetlerinden birinde tasrih etmisti. Itbân b. Mâlik (Radiyallahû anh) Bedr gaza'sina istirak eden en-sardandir/ Bazi rivayetlerde Resûlüllah (SaÛallahü Aleyhi ve Sellem) in çagirttigi zatin Salih ismini tasidigi bildirmistir. Bu takdirde hâdise ayri ayri iki yerde tekerrür etmis demektir. Aksi takdirde MüsIim'in rivayeti daha sahihtir.
Ikhât : Asil itibari ile yagmursuzluk ve yerin bu sebeple çoraklamasi demektir. Burada ondan murad istiare tarikiyle cima' esnasinda meninin tikanmasi ve disariya çikmamasidir.

Hadis-i Seriften Su Hükümler Çikarilmistir.

1- Karine'ye göre hüküm vermek caizdir. Çünkü Hz. Itbân çagrildigi dakikada beklenilen süratle çikmamis, çiktigi zaman da üzerinde yikandigini gösteren alâmetler görülmüs; Bundan cima ile mesgul oldugu anlasilmistir.
2- Yikanmaya devam müstehabdir. Zira Peygamber (Saîîallahü Aleyhi ve Seliem) yikandigi için geciken Itbân

(Radiyallahû anh) a birsey dememistir.
3- Bu hadisin hükmü mensuhtur. Yalniz Hisâm b. Urve, A'mes, Süfyan b. Uyeyne ve Dâvûd-u Zahirî 'nin neshe kail olmadiklari rivayet edilir. Inzal olmaksizin yapilan cima'nin gusül icab etmiyecegi Osman b. Affan, Ali b. Ebi Tâlib Zübeyrü'bnü'l-Avvâra Talhatü'bnü Ubey-dillah, Sâ'dü'bnü Ebî Vakkas, Abdullah b. Mes'ud, Rafi' b. Hadîc, Ebû Saîd-i, Hudrî, Übey b. Kâ'b, Eyyubel-Ensâri, Ibni Abbâs, Nu'mân b. Besir, Zeydü'bnü Saîd (Radiyallahû Anhüm) Hazerâti ile Cumhur'u Ensârdan ve tabiinden Ata' b. Ebi Rabâh, Ebû Selemete'bnü Abdurrahman, Hisam b. Urver A'mes ve bazi zahirîlerden rivayet edilmissede bu zevatin irtihallerinden sonra mes'elenin guslü îcab edecegine icma'i ümmet mün'akîd oldugunu yukariki hadislerde arz ettigimiz vecihle Nevevî beyân etmistir. Maamafîh Ibni Hazm'in beyânina göre Inzâlsiz cima'nm gusül icab edecegine Ashab-i Kiram'dan Ümmü-1 Mümin'in Aise, babasi Ebû Bekr-i Siddik, Ömer b. Hattab, Abdullah b. Ömer, Osman b. Affan, Ali b. Ebi Ta1ib, Abdullah b. Mesud ve Ibni Abbas (Radiyaîlahü anhüm) ile muhacirîn-i kiram kail olmuslardir. Görülüyorki; inzâlsiz cima'nm gusül icap etmiyecegine kail olan birçok Ashab-i kiramdan guslü icap edecegi de rivayet olunmustur. Mezheb imamlarindan Ebu Hanife, Malik, Safii ve Ahmet b. Hanbel Hazerâti ile bu zevatin mezheblerine tabi birçok ulema hatta zahirîlerden bazilari inzâlsiz cima'nin guslü icap ettigine kaildirler. Ibrahim Nehai ile Süfyan-i Sevrî 'nin mezheblerI de budur.

84- (346) Bize Ebü'r - Rabî'ez - Zebram rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hammâd rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hisâm b. Urve rivayet etti. H.
Bize Ebû Küreyb Muhammed b. A'lâ dahî rivayet etti. Lâfiz onundur. (Dedi ki) : Bize Ebû Muâviye rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hisam babasindan, o da Ebû Eyyub'dan, o da Übey b. Ka'b'dan naklen rivayet etti. Übey söyle demis: Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seliem) e kadinla cima7 ederken menisini getirmeyen erkegin hükmünü sordum.
«Kadina temas eden nesneyi yikar, sonra abdest alarak namaz kilar.» buyurdular.

85- (...) Bize Muhammed b. El-Müsennâ da rivayet etti. (Dedi ki): Bize Muhammed b. Ca'fer rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be, Hisâm h. Urve'den naklen rivayet etti. (Demis ki) : Bana babam mutemed bir zattan, - bununla Ebu Eyyub'u kastediyor - O da Übey b. Ka'b'dan, o da Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seliem) den naklen rivayet etti. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seliem) ehliyle cima' edip de meni indirmeyen erkek hakkinda :
«Zekerini yikar; ve abdest alir.» buyurmuslar.
Bu Hadîs-i Buhari «Kitabû'l - Gusl» de tahric etmistir.
«Kadina temas eden nesneyi yikar...» cümlesinden murad kadinin fercine temas eden zekerini yikar demektir. Burada Buhâri sarihlerinden Kirmâni söyle diyor:
«Eger bundan maksad kadinin fercinden bulasan rutubeti yikamak-sa, o halde bu söz bu manaya nasil delâlet ediyor? Zahire göre kadina mutlak surette temas eden el ve ayak gibi uzuvlari yikamak vacib degildir? dersen, ben de derim ki: Bu sözde izmar vardir. Yahut bu söz kinayedir. Çünkü söyle takdir edilir. «Erkek kadinin fercine temas eden uzvu yikar» bu ise lâzimi zikir, melzumu murad kabilinden kinayedir. Zira kadina temas lâzim, rutubet bulasmasi da melzumdur.»
Anlasiliyorki; erkek evvelâ avret mahallini yikayacak, sonra abdest alacaktir. Hatta hadîsin bir rivayetinde namaz abdesti gibi abdest alacagi tasrîh edilmistir.
Buhârî bu hadîsi rivayet ettikten sonra «Yikanmak daha ihtiyattir» demis ve hadîsin mensûh olmadigina isaret etmistir. Fakat Cumhur'u ulemâya muhalefet ettigi için Ibnü'l A'râbî (468-543) kendisine siddetli tariz de bulunmus: «Meni gelmese bile her cima'mn gusl icab edecegine Ashab-i Kiram ve onlardan .sonra gelen ulemâ ittifak etmislerdir. Bu bâbda Davud-u Zahirî 'den baska muhalif yoktur. Onun muhalefetine de itibar yoktur. Binaenaleyh din imamlarindan ve müslüman ulemasinin en büyüklerinden biri oldugu halde nasil olurda Imam Buharî burada guslün müstehab oldugunu söyleyebilir. Ama ihtimâl o bu sözü ile «dinde ihtiyat olan yikanmaktir» manasini kastetmistir. Bu mesele Usul-ü dinde meshur bir babtir. Imam Buharî 'nin ilmine ve

imamligina yakisan da bu mânâdir» demistir.
Ibnü'l A'rabî 'nin ittifak iddiasi söz götürür. Çünkü az yukarida da arz ettigimiz vecihle bu mesele hakkinda Ashab-i Kiram arasindaki hilaf meshurdur. Yalniz Nevevî'nin dedigi gibi bu mesele hakkinda ihtilâf eden Ashab ile tabiinden sonra icma' vak'i olmustur denilebilir. Tahâvî'nin (238-321) rivayet ettigi bir habere göre Resûlüllah (Saîlalîahü Aleyhi ve Selîem) in ashabi Ömerü'. bnü'l Hattab'm huzurunda cünüplükten yikanma meselesini müzakere etmisler. Bazilari: «Sünnet mahalli sünnet mahallini geçtimi gusül vacip olur demis, diger bazilari yikanmak ancak meninin çikmasi ile vacib olur» idiasinda bulunmuslar. Bunun üzerine Ömer (Radiyallahû anh)
«Sizler en hayirli insanlar, Bedr gazileri oldugunuz halde hu meselede böyle ihtilâf ederseniz, sizden sonra gelenlerin hali ne olur? de.mîs. Hemen Ali b. Ebi Tâ1ib söz alarak;
«— Ya Emire'l Mü'minin. Bu meseleyi ögrenmek istersen Peygamber (Saîlalîahü Aleyhi ve Sellem) in zevcelerine birini gönderde sorduruver» demis.
Ömer (Radiyallahû anh) 'da Aise (Radiyallahû anha)ya bir adam göndererek sordurmus. Hz. Aise:
«Sünnet mahalli, sünnet mahallini geçtimi muhakkak gusl vacib olur»
cevabini vermis.
O zaman Ömer (Radiyallahû anh) sunu söylemis :
«Bundan sonra gusül ancak meninin çikmasi dolayisiyle vâcib olur diyen birini isitmeyeyim, yoksa siddetle cezalandiririm. « Tahâvi bunlari kaydettikten sonra söyle demektedir.
«Iste Ömer. Halki Resûlüllah (Saîlalîahü Aleyhi ve Sellem) in ashabi huzurunda bu meselede yikanmaya tesvik etmis kendisine hiçbir itiraz eden bulunmamistir.»
Hâsili, Ashab-i Kirâm'dan sonra bâzi zevat menî nazil olmayan ci-ma'dan gusül lâzim gelmiyecegine kail olmuslarsada ulemânin büyük ekseriyeti lâzim gelecegine ittifak ettiklerinde süphe yoktur. Bu sebeple bu mesele hakkinda icma'i ümmet vaki oldugu söylenmistir. Atâ' ;
«Bu meselede nâs ihtilâf ettikleri için ben en saglam bir mesnede is-tinad etmis olmak maksadiyle yikanmadikça canim rahat etmiyor» dermis.

86- (347) Bana Züheyr b. Harb ile Abd b. Hümeyd rivayet ettiler. Dediler ki: Bize Abdüssamed b. Abdülvârîs rivayet etti. H.
Bize Abdülvâris b. Abdüssamed'de rivayet etti. Lâfiz onundur. (Dedi ki) : Bana babam, dedemden, o da Hüseyin b. Zekvân'dan, o da Yahya b. Ebî Kesir'den naklen rivayet etti. (Demis ki) : Bana Ebû Seleme haber verdi, ona da Atâ' b. Yesâr haber vermis, ona da Zeyd b. Hâlid el - Cühenî haber vermis, ki Kendisi Osman b. Affan'a sormus ve söyle demis.:
«Bir adam karisi ile cima' ederde menisini indirmezse ne buyurursun?» dedim. Osman:
«Namaza abdest alir gibi abdest alir ve zekerini yikar» dedi ve sunlari ilâve etti. :
«Ben bunu Resûlüllah (Saîlalîahü Aleyhi ve Sellem) den isittim.»

(...) Bize yine Abdülvâris b. Abdüssamed rivayet etti. (Dedi ki) : Bana babam dedemden, o da Hüseyin'den naklen rivayet etti. Yahya demis-ki: Bana Ebû Seleme'de haber verdi. Ona da Urvetü'bnü Zübeyr haber vermis. Ona da Ebû Eyyûb kendisinin bu hadîsi Resûlüllah (Saîlalîahü Aleyhi ve Sellem) den isittigini haber vermis.
Bu Hadîsi Buhâri «Kitabü'l Vudû» ve «KUâbü'l - Gusl) de tah-ric etmistir. Osman (Radiyaîlahû anh) m evvelâ abdest almayi sonra zekerini yikamayi zikretmesi, bu isin bu tertib üzere'yapilmasini îcâb etmez. Çünkü cümleler birbiri üzerine atif edatlarindan (vav) ile baglanmistir. Vav tertibe delâlet etmez. O mutlak surette cemi' bildirir. Yani iki is birden yapilacaktir. Binaenaleyh ibarede her ne kadar zekerin yikanmasi sonra zikredilmissede fi'len evvelâ o yikanacak sonra abdest alinacaktir. Nitekim bunu tasrih eden rivayetler de vardir. Mamaafih evvelâ abdest alsada sonra zekerini yikasa abdesti bozulmaz.

Hadis-i Seriften Su Hükümler Çikarilmistir

1- Karisi ile cima' ederek menisini indirmeyen kimseye yikanmak va-cib degildir. Ona vâcib olan yalniz zekerini yikamak ve namaz abdesti alir gibi bir abdest almaktir. Ancak yukarida da beyân ettigimiz gibi bu hadîs mensûhtur. Binaenaleyh bugün onunla amel edilemez. Maksat: Bu hadîs mensûh olmasa ondan bu hüküm çikardi demektir. Onun hükmünü nesheden hadis bu bâbdan sonra görülecektir.
2- Ulema bütün zekerin mi yoksa ona mezi gibi pislik bulasan yerin mi yikanacaginda ihtilâf etmislerdir. Imam Mâlik 'e göre bütün zekeri yikamak Safii'ye göre ise yalniz pislik bulasan yerini yikamak vacibtir. Malikîlerden bazilari bu meselede Hz. Safiî ile beraberdirer. Zührî'den bir rivayete göre hayalara mezi bulasmamissa onlari yikamak lâzim degildir. Ekseri ulemânin kavlide budur. Hanbe1î'lerden îbni Kudâme (541 - 620) «El - Mugnî» nam eserinde; «Mezî abdesti bozar, mezi sehvet sebebiyle çikan kaygan bir sudur. Zekerin basinda bulunur. Bunun hükmü hususundaki rivayetler muhteliftir. Bir rivayette istincâ ve abdest îcab etmez. Ikinci bir rivayete göre mezîden dolayi zekeri ve hayalari yikayarak abdest almak vacibtir.» diyor. Tahâvî: «Peygambe r (Sallaüahü Aleyhi ve Seltem) in edep yerlerini yikamasi vacib oldugu için degil büzülsünde mezi çikmasin diyedir. Buna delil Müs1im'in sahihinde rivayet ettigi:
«Abdest al ve fercinin üzerine su serp.» hadisidir. Hanefîlerle Sâfiî ve Mâ1ik'in ve bir rivayette Ahmed b. Hanbel'in mezhebleri budur.» demistir.

22- Su Ancak Sudan Dolayi Vacib Olur Hadisinin Neshi ve Sünnet Mahallerinin Birbirlerine Kavusmasi Ile Guslün Vacib Olmasi Babi

87- (348) Bana Züheyr b. Harb ile Ebû Gassân el - Mismaî rivayet ettiler. H.
Bize bu hadîsi Muhammed b. el - Müsennâ ile tbni Bessâr dahi rivayet ettiler. Bu ravilerin hepsi dediler ki. Bize Muâz b. Hisam rivayet etti dedi ki: Bana babam, Kâtade'den, Matar'da Hasan'dan, o da Ebû Râfi'den, o da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet ettiler ki Nebiyullar (Sallalîahü Aleyhi ve Seîlem) :
«Erkek kadinin dört su'besi arasina oturup da onu yorarsa kendisine yikanmak vacib olur.» buyurmuslar.
Matar'in hadîsinde :
«Meniyi indirmese bile.» kaydi vardir. Râvilerden Züheyr : «Kadinin dört es'ubu arasina.» diye rivayet etti.

(...) Bize Muhammed b. Amr b. Abbâd b. Cebele rivayet etti. (Dedi ki): Bize Muhammed b. Ebî Adiy rivayet etti. H.

Bize Muhammed b. el-Müsennâ dahi rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Vehb b. [62] Cerir rivayet etti. Bunlarin ikiside Su'be'den, O da Kâtade'-den bu isnadla b uhadîsin mislini rivayet ettiler. Ancak Su'be'nin hadisinde:
«Sonra varini yogunu sarfederse.» kaydi vardir. «Meni indirmese bile.» dememistir.
Bu Hadîs-i Buhâri «Katâbü-I - Gusl» de, Ebû Dâvûd (202 - 275) Nesâi (215 - 303) ve Ibni Mâce (209 - 273) dahi «Kitabü-t Tahâre» de tahrîc etmislerdir.
Su'ab : Su'be'nin cem'idir Su'be, Ibni Esîr'in beyânina göre herseyin bir kismi ve parçasi demektir. Hadîsin bir rivayetinde su'ab yerine «Es'ub» denilmistir. Es'ub toplanmak manasina gelen sâabm cem'idir.
Hadîsdeki dört Su'beden ne kastedildigi ulemâ arasinda ihtilaflidir. Bazilarina göre bunlar elerle ayaklardir. Bir takimlari ayaklarla uyluklar oldugunu söylemislerdir. Kâadi Iyâz (476-544)'a göre bundan murad kadinin dört tarafi yani kollariyle bacaklaridir. En akla yakin mânâ ellerle ayaklar yahut ayaklarla uyluklar olmasidir. Bununla kinaye suretiyle cima' kastedilmistir. U44S- < cümlesini bazilari :
«Sonra kadina var kuvvetini sarfederse.» seklinde, bir takimlari da : «Kadini yararsa» mânâsinda tefsir etmislerdir. .

Hadisi Seriften Su Hükümler Çikarilmistir

1- Gusl icab etmek için meninin gelmesi sart degildir. Hasefe yani sünnet mahallinin kaybolmasi ile erkege de kadina da gusl lâzim gelir. Bugün bu mesele hakkinda hiç bir hilaf yoktur. Hilaf ilk zamanlarda mevcuttu. Yukarida da beyân ettigimiz gibi. ulemâdan bazilari menî gelmemek sartiyla yapilan cima'in gusülü icap etmiyecegine kail olmuslardi. Bu zevat: Hz. Osman ve Ubey b. Ka'ab (Radiyallahu Anhüma) hadisleri iîe ve bu bâbda Buhari 'nin Ebu Saîd' Hudri'den; Ibni Mâce'nin Ebû Eyyûb-u Ensâri'-den; Tâhâvi'nin Ebû Hüreyre 'den; îmam Ahmed b. Hanbel'in Itban-i Ensâri ile Râfi b. Hadîc'den; Ebû Ya'1a'nin Abdur rahman b. Avf 'dan, Bez-zar'm Abdullah b. Abbas 'dan tahric ettikleri hadislerle istidlal etmislerdir. Bu hadislerde guslü ancak meninin inmesi îcab, edecegi bildirilmektedir. Cumhurun delilleri de sadedinde bulundugumuz Müslim hadisleri ile Tahâvi ve Tirmizi'nin rivayet ettikleri Hz. Aise hadisidir. Mezkûr hadisi birçok hadîs ulemâsi muhtelif senetlerle rivayet etmislerdir. Tirrnizî onun hakkinda: «Bu hadîs hasen sahihtir, demistir.» Bu eserler Resûlüllah (Sallaliahli Aleyhi ve Sellem) in filini yani meni gelmese bile cima'dan sonra yikandigini haber vermektedir. Ibni Abbas (Radiyallahu Anhüma) dan rivayet edildigine göre:
«Gusl ancak meni gelmekle vâcib olur.» hadisi ihtilâm olanlar hakkindadir. Yani bir kimse rüyasinda cima ettigini görsede meni gelmese ona gusl lâzim degildir, demektir. Babimizin hadisi muhaliflerin istidlal ettikleri rivayetleri neshetmistir. Vakia buradaki rivayette neshe dair bir kayit yoksa da Ebû Dâvûd 'un «Sünen»mde rivayet ettigi bir hadiste Übey b. Ka'b (Radiyallahû anh) Resûlüllah (Sallaliahü Aleyhi ve Sellem) bu isi islâmiyetin basinda halka bir ruhsat olsun diye yapmisti. Çünkü o zaman sebat azdi, sonra bize yikanmayi emretti: Bunu nehy buyurdu... demistir. Ebû Dâvûd H. Übeyy'in isaretle anlatmak istedigi seyin: «Gusul ancak menî gelmekle vacib olur» hadisi oldugunu söylemistir. Bu mânâda baska bir Jiadîsi Ebu Dâvûd, Ibni Mâce ve Tirmizî tahric etmislerdir. Tirmizi onun hakkinda da «Hasen sahih bir hadistir.» demistir.
2- Ebû Bekr Ed-Dekkâk ile Hanbelîlerden bâzilari «Bir seyi alem yani ism-i hassi ile zikretmek, hükmün o seyden baskasinda bulunmamasini îcab eder» diyerek menî gelmemek sartiyla yapilan cima'-nin gusl icab etmiyecegini ileri sürmüsler ve sunlari söylemislerdir. «En-sar menîsiz cima'nin guslü îcab etmeyecegini Peygamber (Sallaliahü Aleyhi ve Sellem) 'in :
«Su ancak sudan dolayi Icab eder.» hadîsi serifinden anlamislardir. Hadîsteki birinci sudan murad gusl, ikinci sudan murad menidir. Yani yikanmak ancak menî sebebiyle vacib olur demektir. Bittabi Ensâr-i Kiram ehl-i lügat ve Fasih araplardandilar. Onlar bu hadisten yikanmanin yalniz meni geldigi surete mahsus oldugunu anladilarda menî gelmemek sartiyla vâki olan cimanm gusl icap etmiyecegine bu hadîsi delil getirdiler. Eger hadiste su isminin betahsis zikredilmesi ondan baskasinda bu hüküm bulunmayacagina delâlet etmemis olsaydi ensarm istidlalleri de sahih olmamak îcâbederdi.
Bunlara Buhârî sârihi Aynî su cevabi vermistir. Hadîste suyun zikredilmesi hükmün ona tahsisi kabilinden degildir. Su «Elif - lâm» ile ma'rife olarak zikredilmistir. Elif Lâm'm hükmü ortada malum ve ma'hud bir sey bulunmadigi zaman istigrak ifâde etmektir. Biz de En-sar-i Kiramin anladiklari gibi bu sözün istigrak ve inhisar mânâsi ifâde ettigine kailiz. Lâkin baska bir delil, yâni; icma' hay^ ile nifastan dolayi yikanmanin vâcib oldugunu bildirince; bunlardan mâda yerlerde artik inhisara mahal kalmamistir; ve mânâ söyle olmustur: «Meniye müteallik bütün yikanmalar suya münhasirdir. Bu hüküm baskasina sabit degildir.» Gerçi burada da meni inmeden yapilan cima'da gusl lâzim gelmemek îcâb eder gibi bir sual hatira gelebüirsede buna söyle cevap verilir. Meni bazen iyânen bazen de takdîren sabit olur. Nitekim erkekle kadinin sünnet mahalleri birbirlerine kavustugu zaman hakikaten meni yoktur; fakat takdiren vardir. Çünkü maruf tabiri ile iltika-i hitâneyn denilen bu is meninin gelmesine sebeptir. Hakikatini görmege imkan olmayan böyle gizli yerlerde sebep müsebbinin yerine ikame olunur. Nitekim uyku halinde insanin abdesti bozulup bozulmadigini anlamasina imkan olmadigi için abdestin bozulmasina sebep olan uyku müsebbeb yerine ikame edilmis ve uyku abdesti bozar denilmistir.

88- (349) Bize Muhammed b. el - Müsennâ rivayet etti. (Dedi ki) ; Bize Muhammed b. Abdillah el Ensari rivayet etti. (Dedi ki) : Bize

Hisam b. Hassan rivayet etti. (Dedi ki) : Humeyd b. Hilâl [64] Ebu Bür-de'den, o da Ebû Mûs'el - Esari'den naklen rivayet etti. H.

Bize yine Muhammed b. el - Müsenn'â rivayet ettj. (Dedi ki) : Bize Ab-dül Â'lâ rivayet etti. Bu hadis onundur. (Dedi ki) :Iîize Hisâm, Humeyd b. HIlâl'den rivayet etti, o: Ebû Musa'dan demis: Halbuki ten bu hadisin yalniz Ebû Bürde'de rivayet edildigini bilirim. Ebû Mûsâ söyle demis.

Bu bâbta Muhacirlerle Ensâr'dan bir cemaat ihtilâf ettiler. Eiisâr;

«Gusl ancak defkden yahut meniden dolayi lâzim gelir, dediler Muhacirler ise:

«Hayir, Cima' varini? gusl vacibdir» mukabelesinde bulundular.

Râvi diyorki, Ebu Musa söyle dedi:

«Ben sizi bu münakasadan kurtarayim dedim ve kalkarak, Aise'nin yanina girmek için izin istedim. Bana izin verildi. Aise'ye dedim ki; Ey annecigini; yahut ey müminlerin annesi! Ben sana birsey sormak istiyorum, ama senden de utaniyorum.» Aise :

«Seni doguran annene sorabilecegin bîrseyi bana sormaktan utanma; çünkü ben de senin annenim» dedi ben :

«Öyle ise guslü icab eden nedir?» dedim Aise :

«Bilene rastladin; Resûlüllah (Sallailahü Aleyhi ve Seîîem):

«Erkek (cadinin dört su'besi arasina oturur da sünnet mahalli sünnet mahalline temas ederse gusl vacib olur.» buyurdular, dedi.

Deik : Meninin atila atila gelmesidir. Aslinda suyun siddetle dökülmesi manasinadir. cümlesi «Tam sordugunun hakikatini bilen mütehassisina rastladin manasinadir.

Bu cümleyi ilk defa arap hükemasmdan Malik b. Cübeyr söylemis. Sonralari darb-i mesel olarak kalmistir. Hz. Hasan bey'at için Irak'a giderken yolda meshur sair Ferezdak'a rastlamis;

— Kendisine ne var ne yok diye sorunca; Ferezdak su cümleyi kullanmis.

«Halkin kalpleri seninle amma kiliçlari Beni Ümeyye ile beraberdir.» demistir.

Hadisdeki: «Mess» den murad cima'dir. Hitân dahi sünnet olmak manasina gelirsede burada murad sünnet yeridir.

«Sünnet mahalli sünnet mahalline temas ederse...» cümlesinden mu-rad cima eder de erkegin aletinden hasefe miktari kadmm fercine dahil olursa gusl vacip olur, demistir. Yoksa; sirf dokunmak degildir. Çünkü zekerin sirf kadinin sünnet mahalline dokunmasi bütün ulemânin ittifaki ile guslu icap etmez, Ibni Kudame «el Mugni» nam eserinde sunlari söylemektedir.

«Guslü icab eden sey hasefenin ferce dahil olmasidir. Bu hususta ci-ma'mn öne yapilsin arkaya yapilmasi insana veya hayvana; ölü veya diriye, gönüllü veya zorla, uyurken veya uyanik olarak îka-i müsavidir.

Hanefîlere göre; erkekle kadinin sünnet mahalleri birbirine kavusurda hasefe miktari duhul vâki' olursa gusl vacibdir. Hasefe miktari duhul yoksa sirf sünnet mahallerinin birbirine degmesi guslü icab etmez. Yalniz imâm Âzam'la Imam Ebû Yusuf'a göre abdest almak lâzim gelir. Imam Muhammed'e göre abdestte lâzim degildir. Hanefîlerin «el-Muhit» adli kitabinda; «Bir adani bakire olan karisina yakinlik etse menî gelmedikçe gusl icab etmez. Zira kadinin hâlâ bakire kalmasi duhul olmadigina delâlet eder. Lâkin bakire kadin fercinden baska bir yerine cima edilmek suretiyle gebe kalsa hem kadina hem kocasina gusl vacib olur. Buna sebep meninin gelmesidir. Çünkü meni olmakasizm gebelik sübut bulamaz.

Ebû Hanîfe (Rahimehuîlah) Hayvana veya ölüye cima etmekle gusl vacib olmaz megerki; menî gele demistir.

Babimizin hadislerini serh ederken Nevevî (631-676) sunlari söylemistir. «Hadîsin mânâsi sudurki: Guslün vacip olmasi için menî gelmesi sart degildir. Her ne zaman hasefe ferce dahil olursa, hem erkege hem kadina gusl vâcib olur. Bugün bu meselede hilaf yoktur. Eshâb-i Kiramdan bâzilari ile onlardan sonra gelen zevat buna muhalefet etmisler.. Fakat sonralari söyledigimiz sekilde icma'i ümmet vâki olmustur. Bunu yukarida da beyan

etmistik. Ulemâmizin beyanina göre; erkegin hasefesi kadinin veya erkegin dübürüne veya bir hayvanin ferci ile dübürün-den birine dahil olsa gusl îcab eder. Bu babda insan veya hayvanin ölü veya diri, küçük veya büyük olmalari ve keza o isin kasten veya unutarak yapilmasi, kendi arzusu ile veya zorla îkâ edilmesi müsavidir. Erkek uyurken onun aletini kendi aletine idhal etmesi ve keza zekerin intisar edip etmemesi, erkegin sünnetli veya sünnetsiz olmasinin bir farki yoktur. Bütün bu suretlerde hem faile hem mef'ûle gusül vacip olur. Megerki; faille, mef'ûlden biri sabîy ola. Bu takdirde ona gusl vacip olmaz. Çünkü mükellef degildir. Fakat cünüp olmustur; denilir. Eger sabîyy-i mümeyyiz olursa ona yikanmasini emretmek velisine vacib olur. Nitekim abdest almasini da emretmek vacibtir. Böyle bir sabî ve sabiyye yikanmadan namaz kilsalar kildiklari namaz sahih olmaz Âkil balig olmazdan önce yikanmayan sabiye balig olduktan sonra yikanmak vacibtir. Sabî iken yikansada sonra bulûga erse tekrar yikanmasi lâzim gelmez.

Ulemâmiz cima'da nazar-i itibâra alinacak cihetin, saglam kimselerde hasefenin duhulü oldugunu söylerler. Bu cihet ittifâkîdir. Hasefe ta-mamiyle görünmez olursa bu cima'a bütün hükümler taalluk eder. Bütün zekerin duhulü bi-1' ittifak sart degildir. Hasefenin yalniz bir kismi dahil olsa buna da bir ittifak hiç bir hüküm terettüp etmez. Yalniz- bazi ulemâmiz sazz bir kavil olmak üzere buna da bütün hasefe hükmü verilir demis-lerse de mezkûr kavil yanlis, münker ve metruktür.

Erkegin aleti kesilmis olursa bakilir. Eger hasefeden az bir miktari kalmissa ona hiçbir hüküm taalluk etmez. Kalan hasefe miktari olursa görünmez olacak derecede girdigi takdirde bütün hükümler taalluk eder. Kalan miktar hasefeden fazla ise bu hususta ulemamizdan iki meshur kavil vardir; bunlarin esah olanina göre ahkâm hasefe miktarina, taalluk eder.

Ikinci kavle göre : Kesildikten sonra uzvun geriye kalan kismi ta-mamiyle görünmez olmadikça hiçbir hüküm terettüp etmez.

Bir kimse zekerine bez sararak bir kadinin fercine idhal etse bu hususta ulemâmizin üç kavli vardir. Bunlarin sahih ve meshur olanina göre erkege ve kadinada gusl vacibtir. Ikinci kavle göre ikisinede bir sey lâzim degildir.

Üçüncü kavle göre; sarilan bez kalin olurda lezzetin ve islakligin geçmesine mâni teskil ederse gusl vacib degildir. Aksi takdirde gusl vacibtir. Bir kadin fercine hayvan zekeri idhal etse yikanmasi vacip olur, kesilmis zeker idhal ederse esah kavle göre kadina yine gusl vacip olur.» Nevevî'nin sözü burada nihayet bulur.

89- (350) Bize Hârûn b. Maruf ile Hârûn b. Said el-Eylî rivayet et-tüer. Dediler ki: Bize Ibni vehb rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Iyâz b. Abdillah, Ebû Zübeyr'den o da jCâbir b. AbdîIIah'dan, o da [65] Ünimii Kül-süm'den, o da Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) in zevcesi Âise'deii naklen haber verdi: Âise söyle demis.

«Bir adam ResûlüIIah (Sallallahü Aleyhi ve SeHem) 'e, zevcesi ile cima' yaparak menisini inzal etmiyen kimsenin hükmünü sordu. Bu kari kocaya gusl vacip olur mu? dedi, Aise'de orada oturuyordu, Kesûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve S elle m):

«Sununla ben, ikimiz bunu yapiyoruz, sonra yikaniyoruz.»: buyurdular.

Iksâl : Meniyi zaptetmek inmesine mâni olmaktir. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in :

«Sununla ben, ikimiz bunu yapiyoruz, sonra yikaniyoruz.» buyurarak Aise (Radiyallahû anha) yi göstermesi onu bizzat kendisinin de yaptigina beyândir. Çünkü böyle söylemesi soran zata daha ziyâde tesir eder.

Hadisi Serif Su Hükümleri Ihtiva Eder

1- ResûlüIIah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in fiilleri vücûp ifade eder; aksi takdirde bu söz soran zâta cevap teskil etmez. Fakat mesele ulemâ arasinda tafsilâtlidir. Bir defa fiil Kasdî yapilmis olmalidir. Kasitsiz olarak meselâ; uyku halinde yaptigi fiiller bundan hâriç kaldigi gibi zelle tabii fiiller, mücmeli beyan ettigi fiiller ve ResûlüIIah (Sallallahii Aleyhi ve Sellem) 'in zâtina mahsus fiilleri de hariçtirler.

Zelle : Hata sureti ile yaptigi fiildir. Hz, Adem'in memnu' olan agaçtan yemesi Musa (Aleyhisselâm) 'm-kipti ye dokunmakla ölümüne sebep olmasi gibi.
Tabii fiillerden murâd yiyip -içmek, oturup- kalkmak gibi mubah olan fiillerdir.
Mücmeli beyandan murâd : Anlasilmasi izaha muhtaç olan âyetlerin izah ve tefsiridir. ResûlüIIah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in bu husustaki beyâni âyete tabidir. Tabi' için ise ayri hüküm yoktur. Âyet o fiilin vâcib oldugunu bildiriyorsa Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) in fiili de vaciptir. Mubah oldugunu bildiriyorsa onun fiili de mubahtir.
Resûl-ii Ekrem (Sallallahii Aleyhi ve Sellem) efendimizin zatina mahsus yâni ümmetine degil de yalniz ona vâcib olan bir takim fiilleri vardir. Teheccüd denilen gece namazi ile duha ismi verilen kusluk namazi bunlardandir. Mezkûr namazlari kilmak ümmeti için farz degil fakat onun için farzdir.
Iste bu saydigimiz fiiller ümmet için hüccet degildirler. Bunlardan baska isledigi fiillere gelince: Evvelâ fiilin sifatina bakilir. Eger ResûlüIIah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) hakkinda o fiil vâcib ise ümmeti hakkinda da vâcib, müstahab ise ümmeti hakkinda da müstahabtir. Fi'lin Peygamber-i Zisan (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) hakkindaki sifati bilinmiyorsa o fiilin yakînen bilinen en asagi derecesi ile amel olunur ki; o da mubah olmasidir.
2- (Aleyhisselâtü vesselam) Efendimizin Hz. Aise'ye isaretle :
«Sununla ben ikimiz bunu yapiyoruz, sonra yikaniyoruz» buyurmasi hin- hacette böyle bir sözün zevcenin yaninda söylenebilecegine delildir. Bir maslahata mebni oldugu için bu söz çirkin sayilmaz. Ancak böyle bir sözü maslahat ve hacetten dolayi degil de bir sirri ifsa maksadi ile söylemek çirkindir.

23- Ateste Pisen Seylerden Abdest Lazim Gelmesi Babi

90- (351) Bize Abdülmelîk b. Suayb b. Leys rivayet etti. Dedi ki: Bana bahani dedemden rivayet e"tti. Demis kii Bana UkayI b. Halici rivayet etti, dedi ki: Ibni Sihab sunu söyledi. Bana Abdülmelik b. Ebî Bekr b. Abdurrahman b. Haris b. Hisâm [66] haber verdi, Ona da Haricetü'bnü Zeyd el - Ensâri [67] haber vermis ki babasi Zeyd b. Sabit sunlari söylemis: Resülüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seliem) 'i :
«Abdest; ateste pisen seylerden dolayi icab eder.» buyururken isittim.

... - (352) Ibni Sihab dedi ki: Bana Ömer b. Abdilâziz haber verdi, ona da Abdulah b. Ibrahim b. Kaariz [68] haber vermIski kendisi Ehu Hü-reyre'yi mescidde abdest alirken bulmus, Ebû Hüreyre:
«Ben sadece yedigim kes kirintilarindan dolayi abdest aliyorum. Çünkü Resülüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seliem)'i:
«Ateste pisen seyleri yedikten sonra abdest alin.» buyururken isittim,» demis.

... - (353) Ibni Sihâb dedi ki: ana Said b. Hâlid b. Amr b. Osman [69] haber verdi. Ben kendisine bu hadîsi rivayet ederken o da atesten pisen seylerden dolayi abdest almak lâzim gelip gelmiyecegini Urvetü'bnü Zü-beyr'e sordugunu söyledi. Urve Söyle demis: Ben Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Seliem) 'in zevcesi Aise'yi «Resülüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seliem) :
«Ateste pisen seyler (I yedik) den sonra abdest alin.» buyurdular, derken isittim.
Buradaki birinci rivayetin senedindeki Abdülmelik b. Ebî Bekr b. Abdurrahman b. Haris b. Hisam yerine bazi nüshalarda Abdullah b. Ebî Bekr denildigi yani Abdü1me1ik'in yerine Abdu11ah'm konuldugu görülmüsse de bunun hatâ oldugunu Ebû Ali el-Gassani ve baskalari beyân etmislerdir. Dogrusu burada zikredilendir.
Ikinci rivayetteki Abdullah b. Ibrahim b. Kaariz'-m yerine Müslim Cuma bahsinde Ibrahim b. Ab, dillah b. Kaariz'i zikretmistir. Bu isim hakkinda ulemâ ihtilâf etmislerdir. Imam Müslim adeti vecihle burada da evvelâ

mensûh hadisleri, sonra onlan nesheden rivayetleri zikretmistir. Diger hadîs imamlarinin dahi bu gibi yerlerde adetleri Müs1im'in âdeti gibidir. Filhakika yukaridaki üç rivayet ateste pisen et ve süt gibi seyleri yemenin abdesti bozduguna delâlet ediyorsada asagidaki hadisler bozmadigini göstermektedirler. Ebû Hüreyre hadîsi mescitte abdest almanin caiz olduguna delildir.

24- Ateste Pisen Seylerden Dolayi Abdest Lazim Gelmesinin Neshi Babi

91- (354) BIze Abdullah b. Mesleme b. Ka'neb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Malik, Zeyd b. Eslem'den, o da Ata b. Yesar'dan, o da Ibni Ab-bâs'dan naklen rivayet etti. Ki: Resülüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seliem) bir koyun küregi yemis sonra namaz kilmis abdest almamis.

(...) Bize Züheyr b. Harb'da rivayet etti, dedi ki: Bize Yahya b. Said,

Hisam b. Urveden rivayet etti. (Demis ki) : Bana Vehb b. Keysân [70] , Muhammed b. Amr b. Ata' [71] 'dan o da IbnI Abbâs'dan naklen haber verdi. H.

Bana Zührî de Ali b. Abdillah b. Abbâs' [72]'dan, o da Ibni Abbâs'-dan naklen rivayet etti. H.
Bana Muhammed b. Ali dahi babasindan, o da Ibni Abbas'dan naklen rivayet ettiki Peygamber (Salîaliahü Aleyhi ve SeUem) etli bir kemik yahut et yemis, sonra namaz kilmis fakat abdest almamis; suya da el degdirmemis...

92- (355) Bize Muhammed b. Sabbâh rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibrahim b. Saîd rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Zühri, Ca'fer b. Amr b. Ümeyyete'd-Damrî'den o da, babasindan naklen rivayet etti. Babasi Re-sûlüllah (Salîaliahü Aleyhi ve Selîem) 'i bir (Koyun) kürek(in)den kesip yerken görmüs, sonra namaz kilmis, fakat abdest almamis.

93- (...) Bana Ahmet b. Isâ rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Ibni Vehb rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Amr b. Haris, Ibni Sihâb'dan, o da Cafer b. Amr b. Ümeyyete'd Damri [73] den o da babasindan naklen haber verdi. Babasi söyle demis: Resûlüllah (Salîaliahü Aleyhi ve Sellem) 'i bir koyun küreginden kesip yerken gördüm, Müteakiben namaza davet edildi. Hemen kalkarak biçagi atti ve namaz kildi, fakat abdest almadi.
Ibni Sihâb : «Bunu bana AH b. Abdillah b. Abbâs babasindan, o da Re-sûlülfah (Salîaliahü Aleyhi ve Sellem) den bunu rivayet etti» demis.

... - (356) Amr demis ki, Bana Bükeyr b. Esec dahî Ibni Abbâs'in azadlisi Küreyb'den, o da Peygamber (Salîaliahü Aleyhi ve Sellem) 'in zevcesi Meymûne'den, o da Peygamber (Salîaliahü Aleyhi ve Sellem) 'den naklen rivayet etti ki: Resûlüllah (Salîaliahü Aleyhi ve Sellem) Meymûne'nin yaninda kürek yemis. Sonra namaz kilmis, fakat abdest almamis.

(...) Amr : Bana Ca'fer b. Rabîa, Yâkup b. Esecc [74] den, o da Ibni Abbâs'in azadlisi Küreyb'den, o da Peygamber (Salîaliahü Aleyhi ve SeUem) in zevcesi Meymûne'den naklen bunu rivayet etti» demis.

94- (357) Amr demis ki : Bana Said b. Ebi Hilâl, Abdillah b. Ubey-dillâh b. Ebi [75] Râfi'den, o da Ebu Gâtâfan'da, o da Ebu Râfi'dan naklen rivayet etti. Ebu Râfi :
«Sahadet ederim ki: Ben Resûlüllah (Salîaliahü Aleyhi ve Sellem)'e koyuiuiii cigerini kizartirdim. Sonra namaz kilar, fakat abdest almazdi» demis.

95- (358) Bize Küteybetü'bnü Said rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Leys, Ukayl'den o da Zührî'den, o da Ubeydullah b. Abdullah'dan, o da Ibni Abbâs'dan naklen rivayet etti ki, Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve SelJem) süt içmis sonra su isteyerek agzini çalkalamis ve:
«Bunun yagi vardir.» buyurmus.

(...) Bana Ahmed b. Isa dahi rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibni Vehb rivayet etti. (Dedi ki) : Bana da Amr haber verdi. H.
Bana Züheyr b. Harb'da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Yâhyâ b. Saîd, Evzâ'i'den rivayet etti. H.
Bana Harmeletü'bnü Yâhyâ dahî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ibni Vehb haber verdi. (Dedi ki) : Bana Yûnus rivayet etti. Bunlarin hepsi ibni Sihab'dan Ukayl'in Zühri'den naklettigi isnadla bu hadisin mislini rivayette bulunmuslardir.

96- (359) Bana Ali b. Hucr rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ismail b. Cafer rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Muhamnied b. Amr b. [76] Halhale, Muhammed b. Amr b. Atâ'dan, o da Ibni Abbâs'dan naklen rivayet etti ki, Resûlüllah (SaiiaiUihü Aleyhi ve Sellem) esvabini üzerine toplayarak namaza çikmis. O esnada kendisine ekmekle etten mütesekkil bir hediye getirmisler. Resûl-ü Ekrem (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) (ondan) üç lokma yiyerek cemaata namaz kildirmis, hiçbir suya da el degdirmemis.

(...) Bize bu hadisi Ebû Küreyb'de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Üsâme, Velid b. Kesir'den rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Muhammed b. Amr b. Atâ rivayet etti. Ben Ibni Abbâs'Ia beraberdim...» diyerek hadîsi Ibni Halhale hadisinin mânâsi île rivayet etti.» Bu hadiste «Ibni Abbâs Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in bunu yaptigina sahit olmus» cÜmlesîde vardir. Birde «Namaz kildi» demis. Fakat «Cemaata kildirdi» kaydini söylememistir.
Bu hadîsi Buhârî «Abdest» bahsinde muhtelif râvîlerden muhtelif lâfizlarla rivayet ettigi gibi diger (Kütüb-ü Sitte) sahipleri dahî rivayet etmislerdir. Hadîsin bir rivayetinde Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in bir koyunun kürek etinden yedigi diger, rivayetinde kendisine koyunun içi yani böbrekleri ile cigerlerinin kizartildigi baska rivayetinde süt içip agzini çalkaladigi daha baska bir rivayetinde kendisine hediye olarak getirilen et ve ekmekten üç lokma yedigi fakat bütün rivayetlerde bundan dolayi abdest tazelemeye lüzum görmiyerek namaz kildigi bildirilmektedir. Buhari 'nin bu bâbda rivayet ettigi bir hadiste. Ebû Bekr, Ömer ve Osman (Radiyallahû Anhûm) Hazeratmm da et yedikleri fakat abdest almadiklari bildiriliyor. Ayni ha-disî birçok imamlar tahric etmistir. Hattâ Tahavî onu on tarikden rivayet eder. Tahavî Ashab-i Kiram'dan birçoklarinin et vesaire yedikten sonra abdest almadiklarini da kaydeder. Buhari 'nin Ashab hadîsini rivayet etmekten muradi atesde pisen seyleri yemekle abdest bozulmayacagina Icma'i sükuti vâki oldugunu anlatmaktir.
Icma'i Sükûtî : Bir asirda yetisen müctehidlerin bir mesele hakkinda bir kisminin hükmü beyân etmesi, digerlerinin de o meseleyi duyduklari halde birsey söylemeyip susmalaridir.
Görülüyorki; ateste pisen herhangi bir yemegin bâ husus etin abdes-ti bozduguna ve bozmadigina dâir rivayetler vardir. Bu sebeple ulemâ iki kisma ayrilmislardir. Bir kismina göre ateste pisen herhangi bir seyi yemek Abdesti bozar. Hasan-i Basrî Zührî, Ebû Kilâbe, Ebu Miclez ve Halife Ömer b. Abdi Haziz hazerâti buna kail olanlardandir. Ashab-i Kiram'dan Zeydb. Sabit, Ebû Talha, Ebu Mûse'l -Es'ari, Ebû Hüreyre Enes b. Malik, Ümmü'l-Mü'minin Aise ve Ümmü Habîbe ile Ebû Eyyüb el-Ensarî (Radiyalîahâ Anhûm) haze-ratinm mezhebleri de budur. Delilleri Müs1imiin bu babta rivayet ettigi hadislerle Nesaî (215 - 303), Taberanî (260-360) ve Tahâvî (238 - 321)'nin rivayet ettikleri Zeydü'bnü Sabit (RadiyaUahû anh) hadisi; yine Tahâvî ile Tabâranî 'nin rivayet ettikleri Ebu Talha hadisi Tirmizî (209-279) ile Imam Ahmed b. Hanbel'in (164-241) rivayet ettikleri Ebu Hüreyre hadisi ve Tahavî 'nin rivayet ettigi Seh1 b. Hanza1e hadisidir. Mezkûr hadisler

ateste pisen seylerin abdestin bozacagina delâlet ederler.
Selef ve Halefin cumhuruna göre ateste pisen herhangi bir yemegi yemekle Abdest bozulmaz. Nitekim Ashab-i Kiram'dan Ebu Bekri Siddik, Ömer b. Hâttab, Osman b. Affân Ali b. Ebi Tâlib, Abdullah b. Mesud, Abdullah b. Ab-bâs, Abdullah b. Ömer, Ebud-Derdâ, Cabir b. Semura, U"bey b. Ka'b, Amir b. Rabia ve Ebü Ümâme (RadiyaUahû anhûm) hazerâti ile diger birçoklarinin .mezhebleri bu oldugu gibi Cumhur-u tabiin ve Mezheb imamlarindan E b'u. Hanife, Malik, Safii ve Ahmed b. Hanbel de buna kaildirler. Ayni kavil hadis imamlarindan Ishâk b. Rahuye, Yâhyâ b. Yâhyâ, ve Ebu Sevr gibi zevattan da rivayet olunmustur. Bu zevatin delilleri de babimizin neshe delâlet eden hadisleri ile Ibni Abbâs 'dan, Amr b. Ümeyye 'den ve daha baskalarindan rivayet edilen birçok hadislerdir. Bu hadisler ateste pisen birseyi yemekle abdestin bozulacagini bildiren hadisleri neshetmis-lerdir. Bâ husus Câbir (RadiyaUahû anh)'dan rivayet edilen bir hadis bu bâbda soylecek söz birakmamistir. Zira Hz. Câbir «Bu iki siktan Resûlüllah (SaUallahii Aleyhi ve Seîlem) 'in son olarak yaptigi ateste pisen bir seyden dolayi abdest almamaltti» demistir. Bu hadis abdest îcab eden hadislerin nesh edildigini sarahaten göstermektedir. Hadisi Tahavi, Ebu Dâvud, Nesai ve Ibni Hibban rivayet etmislerdir.
Gerçi nesh ancak tarihle bilinir. Müslim 'in rivayetlerinde tarih zikredilmemistir. Lâkin «El-Muvâtta» da hâdisenin Huneyn gazasinda, geçtigi tasrih edilmistir. Bu gaza ateste pismis yemegin abdesti bozacagim bildiren hadislerin söylenmesinden çok sonradir, Câbir hadisi de son olarak Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellein) 'in pismis yemekten sonra abdest almadigini bildirir Du bâbda Ibni Abbas ile Ebu Hüreyre münazara yapmislar, Ibni Abbâs:
«Atesten pisen seyden abdest lâzim gelirse kaynak su ile abdest almak da caiz olmamak icab eder» demis.
Ebu Hüreyre:
Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'den bir hadis rivayet olunurken ona misâl getirme» mukabelesinde bulunmustur.
Ikinci bir delilleri de abdest icab ettigini gösteren delillerden muradin Ser'î degil lügavî abdest almasi ihtimalidir. Yani et ve süt gibi yagli seyler yiyenin elini agzini yikamasi emrolunmustur. Lügaten buna da abdest denilebilir.
Son rivayette «Ibni Abbas, Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in bunu yaptigina sahit olmus» denilmesi Hz. Ibni Abbâs‘in ilk rivayetinden dogacak bir süpheyi gidermek içindir. Süphe sudur; bundan önceki rivayetin senedinde sira Ibni Abbâs (RadiyaUahû Anhüma) gelince «Ibni Abbas'da Resûlüllah (Sallallahü A leyhi ve Sellem) 'den naklen rivayet etmis» denilmistir. Bundan Ibni Abbâs (RadiyaUahû Anhüma) 'nm hadiseyi gözüyle gördügü yüzde yüz anlasilmamakta görmüs olmasi ihtimali muhtemel oldugu gibi, görmeyip baskasindan isitmis olmasi ihtimali de çikartabilmektedir. Baskasindan isittigi takdirde ise; hadis mürsel olur. Gerçi; Cumhurun kavline göre onunla yine istidlal edilebilirse de Ebu Ishâk el-Esferai 'nin kavline göre böyle bir hadisten hüccet olamaz. Iste Imam Müslim bu ciheti nazar-i dikkate alarak ikinci rivayette Ibni Abbâs hazretlerinin vak'ayi bizzat müsahade ettigini bildiren rivayeti göstermekle, bu bâbdaki süpheyi gidermis ve hadise hiçbir diyecek olmadigini anlatmak istemistir.

Yukariki Hadislerden Su Hükümler Çikarilmistir

1- Ateste pisen et, süt vesaire gibi yiyecekleri yemekle abdest bozulmaz.
2- Eti biçakla kesmek caizdir, vakia Ebu Davud'un «Sünen» inde rivayet ettigi bir hadiste bundan menedilmissede o hadis zayiftir. Sabit olsa bile ihtiyaç olmadigi zaman biçak kullanmak memnudur, diye tahsis olunur.
3- Imamlari namaza davet etmek caiz hatta müstehabdir. Resû1ü11ah (Sallailahü Aleyhi ve Seîlem) 'i namaza davet eden Bi1â1-i Habesî (Radiyaîlahû anh) 'dir.
4- Nefî üzerine sahadet etmek caiz ve makbuldür, Elverirki; nefiy edilen sey burada oldugu gibi mahsur bulunsun. (Burada mahsur bulunan sey abdest almadi cümlesidir.)
5- Yemekten ve süt gibi yagli seyleri içtikten sonra agzi çalkalamak müstahabdir. Bundan maksat agzin

temizlenmesi ve yagli maddelerle, yemek kirintilarinin dislerin arasinda kalarak namaz esnasinda yutulmasina mani olmaktir.
6- Yemekten önce ve sonra elleri yikamanm hükmü ulema arasinda ihtilaflidir. Makbul olan kavle göre bunlarin ikisi de müstehabdir. Megerki ellerin tertemiz oldugu yüzde yüz bilinsin. Imam Malik (Radiyaîlahû anh) «Eller temizse yemekten önce ve sonra onlari yikamak müstahab degildir. Ancak yemekten evvel eller kirli yemekten sonrada yemege kokacak sekilde bulasik olursa yikamak müstahabdir» demistir.

25- Deve Eti Yemekten Abdest Lazim Gelmesi Babi

97- (360) Bize Ebû Kamil Fudayl b. Hüseyin el - Cahderî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Avâne Osman b. AbdiIIah b. Mevheb'den, [77] o da Ca'fer b. Ebû Sevr'den, [78] o da Câbir b. Semure'den [79] naklen rivayet ettiki. Bîr zat Resûlüllah (Sallailahü Aleyhi ve Seîlem) 'e :
— «Koyun eti yedikten sonra abdest alayim mi?» diye sormus Resûlüllah (Sallailahü Aleyhi ve Seîlem) :
— «Istersen al, istersen alma.» cevabini vermis. O zat :
— Deve eti yedikten sonra abdest alayim mi?» diye sormus Resûl-ü Ekrem (Sallailahü Aleyhi ve Seîlem):
— «Evet, deve eti yedikten sonra abdost al.» buyurmuslar. O zat :
— «Koyun agillarinda namaz kilabilirmiyim?» demis Resûlüllah (Sallailahü Aleyhi ve Seîlem) :
— «Evet!» cevabini vermis.
— Deve ireklerinde namaz kilabilirmiyim?» diye sormus Efendimiz (Buna) :
— «Hayir!» buyurmuslar.

(...) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Muâvi-ye b. Amr rivayet etti. (Dedi (ki) : Bize Zaide, Simâk'tan rivayet etti. H.
Bana Kaasim b. Zekeriya'da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ubeydul lah b. Musa Seyban'dan, o da Osman b. Abdillah b. Mevheb ile Es'as b. Ebi's- Sa'sa'dan [80] naklen rivayet etti. Bunlarin her biri Ca'fer b. Ebi Sevr'den, o da Câbir b. Semura'dan, o da Peygamber (Sallailahü Aleyhi ve Seîlem) den naklen Ebû Kaniil'in Ebû Avâne'den rivayet ettigi hadis gibi rivayette bulunmuslar.
Bu hadis deve eti yemenin abdesti bozacagini bildiriyor. Ulemâ bu hususta da ihtilâf etmislerdir. Basta Hulefa-i Râsid'în Ebû Bekr, Ömer, Osman ve Ali (Radiyaîlahû Anhûm) olmak üzere Abdullah b. Mes'ud, Übey, b. Ka'b, Abdullah Ibni Abbâs, Ebu'd-Derdâ, Ebû Talhâ, Amir b. Ra-bia ve Ebû Ümame (Radiyalîahû anhûm) ile Cumhuru tabiin, Ebû Hanîfe, Malik, Safii ve bu mezheplerin ulemâsi deve" eti yemenin abdesti bozmadigina kail olmuslardir.
Imam Ahmed b. Hanbel ile Iahâk b. Râhuye, Yâhyâ b. Yahya, Ebû Bekr Ibni'l-Münzir Ibni Huzeyme ve Ebû Bekr Beyhakî'ye göre deve eti abdesti bozar. Bu kavil mutlak surette hadis ulamasindan ve bir kisim Sa-habe-i Kiramdan rivayet olunur.
Abdestin bozulduguna kail olanlar, babimizin hadisîyle istidlal ederler. Berâ b. A2 îb (Radiyalîahû anki 'dan rivayet olunan bir hadiste Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'e deve eti yemenin abdesti bozup bozmadigi soruldugunda, abdest almayi emir buyurdugu bildiriliyor. Imam Ahmed'le Ishak b. Rahuye bu bâb-da biri Câbir digeri Berâ (Radiyalîahû Anhüma) dan olmak üzere iki sahih hadis bulundugunu söylemislerdir. Imam Nevevi (631 -676) bu mezhebin delilini daha kuvvetli buluyor.
Cumhuru ulemâ bu hadise Hz. Câbir hadisiyle cevap vermislerdir. Yukarida da' gördügümüz vecihle Câbir (Radiyalîahû anh) hadisinde: «Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in son icraati ateste pisen bir seyden abdest almamakti» denilmistir.
Koyun agillarinda namaz kilmak bilittifak mubahtir. Deve ireklerin-de namaz kilmaz ise kerahet-i tenzihiye ile mekruhtur. Buradaki kera-hatin sebebi ihtilaflidir. Bazilari koyun agilindan daha pis koktugu için mekruh

oldugunu söylerler. Zira koyun ve deve sidiklerinin necis veya temiz olmasi hususundaki ihtilâf müsavidir. Yani birinin necaset veya tahareti digerininkine tercih edilmis degildir. Imam Malik her iki cins hayvanin bevillerinin temiz olduguna, Imam-i A'zam Ebu Hanife ile Imam Safii ise her ikisinin necis olduguna kaildirler. Bazilari «buradaki nehyin deve ireklerine kazâ-i hacet için oturul-masidir» derler. Bir takinilanda develer ürkerek namaz kilan kimseyi korkutacagi veya mesgul edecegi için orada namaz kilmanin men edildigini söylemislerdir,
Ibnü-1 Kâtip buradaki nehyi mûtad olan deve ireklerine tahsis etmistir. Ona göre geceleyin develerin yaninda yatan bir kimsenin onlarin yaninda namaz kilmasi mekruh degildir. Çünkü, Peygamber (Satlallahü Aleyhi ve Sellem) seferde devesine karsi durarak namaz kilmistir.

26- Abdestli Oldugunu Yakinen Bilen Bir Kimse Sonra Abdestinin Bozuldugundan Süphe Etse O Abdestle Namaz Kilabileceginin Delili Babi

98 - (361) Bana Amru'n - Nâkid ile Züheyr b. Harb rivayet ettiler. H.
Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe dahî rivayet etti. Bunlar hep birden Ibni Uyeyne'den rivayet ettiler. Amr dedi ki, bize Süfyan b. Uyeyne, Zührî'-den, o da Saîd ile Abbad [81] Temîm'den, Abbâd da amcasindan naklen rivayet etti ki Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'e namazda iken; hayaline abdesti bozuldu gibi gelen kimsenin hükmü arz olumus. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Böyle bîr kimse ses Isitmedikçe veya koku duymadikça namazdan çikamaz.» buyurmuslar.
Ebû Bekr ile Züheyr b. Harb kendi rivayetlerinde. «Soran zât Abdullah b. Zeyd'dIr» dediler.

99- (362) Bana Züheyr b. Harb'da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ce-rîr, Süheyl'den, o da babasindan, o da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etti. Ebû Hüreyre söyle demis: Resûlüliah (Salkiîlahü Aleyhi ve Sellem) :
«Biriniz karninda bir sey hisseder de ondan bir sey çikip çikmadigini kestiremezse ses Isitmedikçe veya koku duymadikça sakin mescidden çik-masin.» buyurdular.
Bu hadîsi Buhâri «Kitâbü'l Vudu'un müteaddit yerlerinde ve «Kitâbü'l Bûyû'» da Ebû Dâvud, Nesâi ve Ibni Mâce dahi «Kitabü't Tahâre» de muhtelif râvilerden tahric etmislerdir.
Bu manada daha birçok hadisler varid olmustur. Ez cümle Ibni Huzeyme (223-311) Ibni Hibban (-354) ve Hâkim (321 - 405)'in tahric ettikleri Ebû Saîd'i Hudr î(Radiyallahû anh) hadisinde: «Resûlüliah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) :
«Birinize seytan gelir de abdestin bozuldu derse, yalan söyledin deyiversin; ancak burnu ile bir koku duyar veya kulagi ile ses isitirse o baska!» buyurdular, denilmektedir. Imam Ahmed b. Hanbe1'in «Müsned» inde dahi bu manada bir hadis vardir. Ebu Saîd (Radiyallahû anh) hadisindeki :
«Yalan söyledin deyiversin.» cümlesini Ibni Huzeyme:
«Içinden yalan söyledin dersin.» seklinde tefsir etmistir. Dogrusuda budur. Çünkü namazda olan bir kimsenin dili ile bunu söylemesi caiz degildir. Ibni Hibbân'm «Sahih'inde yine Hz. Ebu Saîd'den Merfu olarak rivaye tettigi bir hadiste:
«Birinize seytan gelir de, sen abdestin i bozdun derse, içinden, yalan söyledin, deyiversin!» buyurulmustur ki bu da Ibni Huzeyme'nin tefsirini te'yid eder.

Babimiz Hadisinden Murad

Namazda olan kimsenin yellendigini ya koku duymak, yahut ses isitmek sureti ile bümesidir. Bunlardan birini iyice bilmedikçe namazdan çikmak dogru degildir. Sesi kulagi ile isitmek, kokuyu da burnu ile duymak bil icma' sart degildir. Çünkü sagir olan bir kimse sesi isitmez, burnu tikali olan da kokuyu duyamaz. Binaenaleyh bunlarin mevcut oldugunu bilmek kâfidir.

Hattabi (319 - 385) : «Resûlüliah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) bu iki nevi hadisi zikretmekle hükmün onlara mahsus oldugunu anlatmak istememistir. Onun verdigi cevap soran zatin sualine uygun düsmek için bu tarzda varid olmustur. Ön ve arttan çikan her sey bu manâdadir. Bazan namaz kilan yellenir de sesini isitmez kokusunu da duymaz fakat bu halin vuku buldugunu iyi bilirse yeniden abdest almasi icab eder...» diyor.
Hadisin birinci rivayetinde Resûlüliah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'e sual soran zatin kim oldugu tasrih edilmemisse de Ebu Bekr ile Züheyr rivayetlerinde bu zatin Abdullah b. Zeyd oldugu bildirilmistir. Yalniz bunu ezanin râvisi olan Abdullah b. Zeyd (Radiyallahû anh) ile karistirmamahdir. Çünkü o-nun ismi Abdullah b. Zeyd b. Abdirabbih 'dir. Ve yalniz ezan hadisini rivayet etmistir. Buradaki Abdullah ise; Abdullah b. Zeyb b. Âsim 'dir ki buradan baska bazi yerlerde mesele abdestin sifati ve «Sâlâtü'l - Istiska» bahislerinde hadîsleri vardir.

Hadisten Çikarilan Hükümler

1- Bu hadis islâmin temellerinden ve Fikhin kadelerinden birini teskil eder. Bu kaide «Mecelle-i Ahkâm-i Adliyye»'nin onuncu maddesinde: «Bir zamanda Sabit olan Sey'in hilâfina delil olmadikça bekasi ile hükmolumir.» Seklinde hülâsa edilmistir. Buna mâruf tabiri ile «Istishab» derler. Ulemâ mezkûr kaidede müttefik iseler de onun nasil kullanilacagi hususunda ihtilâf etmislerdir. Kaidenin misâli babimizin meselesidir. Yani bir kimse abdestli oldugunu yakînen bilirde bozuldugunda süphe ederse o kimsenin abdestli olduguna hükmedilir. Süphenin namaz içinde veya disinda olmasinin bir te'siri yoktur. Fukaha bu hususa ittifak etmislerdir. Yalniz Imani Mâlik 'den iki rivayet vardir.
Birine göre namaz hâricinde abdestinde süphe eden kimseye abdest almak lâzim, fakat namaz içinde süphe edene lâzim degildir.
Ikinci rivayete göre; her iki hâlde de abdest almasi lâzim gelir. Imam Ma1ik'in birinci kavli Hasan-i Basrî 'dende rivayet olunur. Ancak Safiî1er mezkûr kavli sazz olarak kabul ederler.
Mâ1ik'in ikinci kavli Safiilerdende rivayet olunmussa da bu kavil garib görülmüstür. Ibni Kaani' Imam Malik 'ten üçüncü bir kavil rivayet eder.Bu kavle göre Imam Malik hazretleri
Cumhur-u ulemâ ile beraberdir. Yani süphe ile abdest bozulmaz demistir. MâlikIlerden Ibni Habib bu süphenin yalniz yellenmege mahsus oldugunu, diger hadeslere sümulü bulunmadigini söylemistir.
Abdestsiz oldugunu yüzde yüz bildigi halde abdest alip almadiginda süpheye düsen bir kimse ulemânin ittifaki ile abdestsizdir. Sekk meselesi ayrica Mecelle'nin dördüncü maddesinde «Sek ile yakin zail olmaz.» seklinde hülâsa edilmistir. Bir kimse karisini bosayip, bosamadiginda veya kölesini azad edip etmediginde yahut temiz suyun pislenip, pislenmediginde veya pis bir seyin temizliginde süphe etse, keza namazi üçmü kildi, dörtmü, rükû ile sücûdu yaptimi yapmadimi, oruca veya namaza niyet-lendimi, niyetlenmedimi? gibi. hususlarda ibadet esnasinda süpheye düsse bütün bu süphelerin hiçbir tesiri yoktur. Çünkü kaide icabi: Hadis [82] olan sey yok hükmündedir. Safiîier bu kaideden on küsur meseleyi istisna ederler.
2- Safiilere göre sekkin iki tarafinin müsavi gelmesi hadesîn mevcut olup olmamasmda ve iki ihtimalden birisini tercih hususunda tesirsizdir. Onlara göre sek yakînin ziddidir. Bu tarif Usûl-ü Fikh ulemâsinin Istilahina uymazsada lügat ulemâsinin istilahina muvafiktir. Böyle müsavi sekilde tereddüt eden yani abdestli oldugunu ne kadar tahmin ederse abdessiz oldugunuda o derece tahmin eden kimseye ihtiyaten abdest almak müstahab olur.
3- Hâ11âbi «Bu hadiste içtigi görülmeyen yahut içtigine sahit bulunmayan bir kimseye itiraf etmese bile üzerinde içki kokusu bulunmasi sebebile had vurulur, diyenlere delil vardir.» demissede Aynî bunun söz götürdügünü söyleyerek. «Ser'i hadler süphe ile sakit olur. Burada süphe vardir» diyor.
4- Hadis-i Serif Vuk'u bulan hâdiselerin ulemâya sorulmasinin ve onlarin da cevap vermesinin mesru olduguna delildir.
5- Ilim hususunda utanmak yoktur. Zira Peygamber (Satlallakü Aleyhi ve Seîlem) ashabina herseyi Ta'lim

buyurmustur.
6- Haber-i vâhid makbuldür.
7- Bir hâlde bulunan kimse o halin hilafi vuku bulmadikça baska hâle intikal edemez.
8- Hadisi serif Ashabin her hususta Resûlüllah (Sallaîlahü Aleyhi ve Seîlem)e müracaat ederdiklerini göstermektedir.

27- Ölü Hayvan Derilerinin Dibagatla Temizlenmesi Babi

100- (363) Bize Yahya b. Yahya ile Ebû Bekr b. Ebî Seyhe, Am-ru'n-Nâkid ve Ibni Ebû Ömer Toptan Ibni Uyeyne'den rivayet ettiler, Yahya dedi ki, Bize Süfyan b. Uyeyne Zührî'den, o da Ubeydullah b. Ab-dillah'dan, o da Ibni Abbas'dan naklen haber verdi. Ibni Abbas söyle demis: Meymûne'nin azadli bir cariyesine bir koyun tasadduk edilmis. Koyun ölmüs. Resûlüllah (Sallaîlahü Aleyhi ve Seîlem) de onun yanindan geçerek :
«Bunun derisini alsaniz da tabaklayip ondan faydalansaniz ya!» buyurmus oradakiler.
— «O Ölüdür, dediler» bunun üzerine Resul-u Ekrem (Sallaîlahü Aleyhi ve Seîlem) :
«Onun ancak yenmesi haramdir.» buyurmuslar.
Ebû Bekr ile Ibni Ebî Ömer kendi rivayetlerinde Meymûne (Radiyallahû anha) dan dediler.

101- (...) Bana Ebut' Tâhir ile Harmele'de rivayet ettiler, dediler ki: Bize Ibni Vehb rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Yûnus, Ibni Sihab'dan, o da Ubeydullah b. Abdillah b. Utbe'den, o da Ibni Abbâs'dan naklen haber verdi ki: Resulüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seliem) Ölü bir koyun buldu. Bu koyun Meymunenin azadli bir cariyesine sadaka malindan verilmisti. Bunun üzerine: Resulüllah (Sallaîîahü Aleyhi ve Seîlem):
— «Bunun derisinden istifade etseniz ya!» buyurdu. (Oradakiler)
— «O ölüdür» dediler. Resulüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seliem):
— «Onu.i ancak yenmesi haramdir.» buyurdular.

(...) Bize Hasan el-Hulvânî ile Abd b. Humeyd hep birden Ya'kup b. Ibrahim b. Sa'd'dan rivayet ettiler. Demis ki, Bana babam Sâlih'den, o da tbni Sihab'dan bu isnadla Yunusun rivayeti gibi rivayette bulundu.

102- (...) Bize Ibni Ebî Ömer ile Abdullah b. Muhammed ez Zührî [83] de rivayet ettiler. Lâfiz Ibni Ebî Ömer'indir. Dediler ki Bize Süfyân, Amr'dan, o da Atâ'dan, o da Ibni Abbâs'dan naklen rivayet etti ki: Resulüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seliem) atilmis bir koyun ölüsünün yanina ugradi. Bu koyun Meymunenin azadli bir cariyesine sadaka malindan verilmisti. Bunun üzerine Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Seliem) :
«Bunun derisini alarak tabaklasalar da ondan istifade etseler ya!» buyurdular.

103- (364) Bize Ahmet b. Osman en - Nevfeli rivayet etti. (Dedi ki): Bize Ebû Âsim rivayet etti. (Dedi ki) : Bize îbni Cüreyc rivayet etti. (Dedi ki) : Bana Amr b. Dinar haber verdi. (Dedi ki) : Bana hayli zaman önce Ata haber verdi. Dedi ki Bana Ibni Abbâs haber verdi. Önada Meymûne haber vermis ki: Resulüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seliem) zevcelerinden birinin bir koyunu varmis; koyun ölmüsde Resulüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seliem):
«Onun derisini alsaniz da ondan istifade etsenizdi ya!» buyurmuslar.

104- (365) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdürrahim b. [84] Süleyman, Abdülmelik b. Ebî [85] Süleymandan, o da Ibni Abbâs'dan naklen rivayet etti ki Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Seîlem) Meymûne'nin âzâdh bir cariyesine âid (ölü) bir koyunun yanindan geçmis de.»
«Bunun derisinden istifade efsenizdi ya!» buyurmuslar.

105- (366) Bize Yahya b. Yahya rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süleyman b. Bilâl, Zeyd b. Eslem'den naklen haber verdi. Ona da Abdurrahman b. [86] Va'le haber vermis ki Abdullah b. Abbâs söyle demis:
Ben Resulüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Deri tabaklandigi vakit femiz olur.» buyururken isittim.

(...) Bize Ebû Bekr b. Ebî Seybe ile Aniru' - Nâkid da rivayet ettiler. Dediler ki Bize Ibni Uyeyne rivayet etti. H.
Bize Kuteybetü'bnü Saîd'de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdülaziz yani Ibni Muhammed rivayet etti. H.
Bize Ebû Küreyb ile Ishâk b. Ibrahim dahî hep birden Vekfden, o da Süfyan'dan naklen rivayet ettiler. Bunlarin hepsi Zeyd b. Eslem'den, o da Abdurrahman b. Va'Ie'den, o da Ibni Abbâs'dan, o da Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) den bunun yani Yahya b. Yahya hadîsinin mislini rivayet ettiler.
pw X™r Cu \Bana Ishfk b- Mansû' "e Ebû Bekr b. Ishâk rivayet ettiler Ebu^Bek^Haddesenâ» Ibni Mansûr ise; «Ahberanâ» tabirini kullandilar

Ibni Mansur dedi ki. Bize Amr b. [87] Rabî haber verdi dediki, bize Yahya b. Eyyüb, Yezid b. Ebî Habib'den naklen haber verdi. Ona da Ebu'l Hayir [88] rivayet etmis demis ki. Ibni Va'Iete's Sebe'î- [89] nin üzerinde bir kürk gördüm, de ona dokundum. Ibni Va'le :
«Ona neden dokunuyorsun? Ben Abdullah b. Abbâsa sordum. Dedim ki biz MagrIbde bulunuyoruz yanimizda Berberîlerle, Mecusiler de var. Bazan onlarin kestikleri bir koç bize getiriliyor, ama biz onlarin kestiklerini ye-miyoruz. Bize içine hayvan yagi koyduklari tulumlari da getiriyorlar?» Ibni Abbâs su cevabi verdi.»
— Biz bu meseleyi Resulüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)e sorduk. «Deriyi tabaklayan sey, onun temIzleyiçisidir.» buyurdular.

107- (...) Bana Ishak b. Mansûr ile Ebû Bekr b. Ishâk da Amr b. Rabî'dan rivayet ettiler. (Dediler ki) ; Bize Yahya b. Eyyüb, Ca'fer b. Ra-bîa'dan, o da Ebu'l Hayr'dan naklen haber verdi. Ebu'l Hayr demiski, Bana Ibni Va'Iete's - Sebei rivayet etti dedi ki. Ben Abdullah b. Abbas'a sordum. Ve:
— Biz Magrib'de bulunuyoruz. (Ba'zan) bize Mecusîler içlerinde su ve hayvan yaglari bulunan tulumlar getiriyorlar dedim. Ibni Abbâs sadece «iç» diye cevap verdi bunun üzerine ben :
— «Bu senin düsündügün bir reymidir?» dedim. îbni Abbas Ben Resulüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) : i :
— «Deriyi tabaklayan sey, onnu tem izley içisidir.» buyururken isittim dedi.
Bu Hadîsi Buhârî Kitabii' - Zekât «Kitabu'I - Buyu ve «Kitabuz Zebâih» da Ebû Dâvûd «Kitaâbu'I - Libas'da», Nesâî «Kitâbu'z - Zebâih» da tahric etmislerdir..
Hadis-i Serif burada oldugu gibi birçok tarîklerden muhtelif lâfizlarla rivayet edilmistir. Bunlarin bazilarinda ölen koyunun Ümmü'1 Müminin Sevde Bin ti Zem'a (Radiyallahû anha) ya diger bazilarinda Ümmü Seleme (Radiyallahû anha) ya, bir takimlarinda da Zeynep (Radiyallahû anha) ya âit oldugu bildiriliyor. Hâdisenin ayri ayri geçmis olmasi muhtemeldir.
Bütün bu rivayetler eceli ile ölen bir hayvan derisinin tabaklanmakla temizlenecegini bildirmektedir. Gerçi Ölü hayvanin hiçbir yerinden istifade edilemiyecegini bildiren hadisler de vardir. Fakat o hadisler zayiftir. Bunlarin bazilari «Tabaklanmadan istifade edilemez» seklinde te'vil dahî edilmislerdir. Tabaklanmakla derinin temizlenecegini bildiren hadisler ise sahihtirler. Binâenaleyh nesih iddiasina da lüzum kalmadan onlarla amel olunur.
Babimiz hadîsleri ile gerek Ashab-i Kiramdan gerekse tabiin hazerâ-tindan pek çok zevat istidlal etmis ve ölü hayvan derisinin tabaklanmakla temizlenecegine kail olmuslardir. Ezcümle Ibni Mes'ud (Radiyallahû anh) ile Saîd b. El-Müseyyeb, Atâ b. Ebû Rabâh, Hasan-i Basrî, Sa'bî ibrahim Nehâî, Salim ibni Cübeyr Katade Dalihak, Yahye'l Ensarî Leys, Evzâi,- Süfyan'i Sevri ve Abdullah b. Mübarek hazerâti buna kail olduklari gibi

Hanefi1er'le Safiîler'in mezhebleri de budur.
Bu Hadîsler «Ölü hayvan derisi tabaklansa bile ondan istifade caiz degildir.» diyenlerle «Ölü hayvan derisinden tabaklanmadan dahi istifade edilebilir.» diyenlerin kavillerini reddetmektedir. Ibni Sihâb-i Zühri ile Leys b. Sa'd , Meshur olan kavilerine göre ölü hayvan derisinden tabaklanmadan dahi istifade edilir demislerdir. Maamafih ayni zevattan bunun hilafi da rivayet olunmustur. Ma1mer b. Rasid'in rivayetine göre Zührî derinin tabaklanmasina lüzum görmez ondan ne surette olursa olsun istifade edilebilecegini söylermis. Ebî Abdillah Mervezî «Buna Zührî'den önce hiçbir kimsenin kail oldugunu bilmiyorum, Zühri ise hadisin zahirine bakarak hüküm veriyordu. Çünkü Hadiste «Onun yalniz yenmesi haramdir, buyurulmustur.» diyor. Tahavi (238-321) Leys
«Tabaklanmamis Ölü hayvan derilerinin satilmasinda beis yoktur. Çünkü Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) onlardan istifade etmege izin vermistir. Satmak ta bir istifadedir.» dedigini rivayet eder.
«Tabaklanmamis ölü hayvanin derisinin satilabilecegine fukahâdan Leys 'den baska hiçbiri kail olmamistir.» demektedir. Imami Ma1ik'den dahi îbni Sihâb'in mezhebine benzeyen bir kavil rivayet olunmustur. Hz. Mâlik; «Bir kimse ölmüs bir hayvan derisi satin alirda onu tabaklar ve ayakkabi yapmak için parçalarsa kurumadan onu satamaz.» demistir ki bu söz onun mezhebine göre tabaklanmamis ölü hayvan derisinin satilabilecegini gösterir.
«El-Tavdîh» nam eserde ölü hayvan derisinin tabaklanmasi ve temizlenmesi hususunda yedi kavil zikrediliyor. Söyle ki:
1- Tabaklanmakla köpek ve domuz derisinden mâda bütün derilerin içi ve disi temiz olur. Artik bu deriler yas ve kuru bütün yiyecekler hususunda kullanilabilir. Ölen hayvanin eti yensin yenmesin derisi kullanilabilir. Ashab-i Kiramdan Ali b. Ebî Ta1ib ile Abdullah b. Mes'ud (Radiyallahû anhûma.) 'nin ve Imam Safii 'nin mezhebleri budur.
2- Ölü hayvanin hiç bir yeri temizlenemez. Bu kavil selefi sâlihin'den bir cemâatin mezhebidir. Hz. Ömer ile Oglu Abdullah ve Aise (Radiyallahû anhûm) hazeratinin mezhebleri bu oldugu söylenir. Imam Ahmed b. Hanbel'in Meshur kavli bu oldugu gibi bir rivayette Imâm Malik'in mezhebi de budur.
3- Tabaklanmakla yalniz eti yenen hayvanlarin derileri temiz olur. Evzâi, Ibni Mübarek ve Ebû Sevr 'in mezhebleri budur.
4- Domuzdan mâda bütün hayvanlarin derileri tabaklanmakla temiz olur. Imam Âzam Ebû Hanife 'nin mezhebleri budur.
5- Tabaklanmakla bütün hayvanlarin derileri temiz olursa da bu temizlik derilerin içlerine degil dislarina aittir , Içleri temizlenmez. Deriler yalniz kuru yiyeceklerde kullanilabilir. Sivi yiyeceklerde kullanilamaz. Derilerin tüylü taraflarinda yani dislarinda namaz kilinabilir. Fakat içlerinde kilinamaz. Mâlikiyye imamlarinin rivayetlerine göre Imam Mâ1ik'in meshur olan mezhebi budur.
6- Köpek ve Domuz da dahil oldugu halde bütün hayvan derilerinin içi ve disi tabaklanmakla temiz olur. Dâvud-u Zahirî (202 -270) iîe diger zahiriye ulemasinin mezhebleri budur. Bu kavil Hanefîler-den Imam Ebû Yusuf (113 - 182) dan da rivayet olunur.
7- Ölü hayvan derilerinden tabaklanmadan dahi istifade edilebilir. Onlari kuru ve yas bütün yiyecekler hususunda kullanmak caizdir. Züh-r î ile Safiilerden bazilarindan söz olarak rivâye-t edilen kavil budur. Nevevî bu kavle safiilerden hiçbir kimsenin iltifat etmedigini söylüyor.
Lügat ulamasi «îhâb» kelimesinin mânâsinda ihtilâf etmislerdir. Bazilarina göre ihâb: Mutlak surette deri demektir. Diger bazilari ise tabaklanmayan, deriye ihab denildigini tabaklandiktan sonra ona «Edîm» itlak edildigini söylemislerdir.
Derinin ne ile tabaklanacagina gelince: Hanefîlere göre derinin bozulup kokmasini önleyen her seyle hatta güneste kurutmak, topraklamak ile dahi deri tabaklanmis olur. Hayvani Ser'i usule göre kesmek dahi ayni isi görür. Bu surette kesilen hayvanin eti de temiz olur. Yalniz hayvan, eti yenrniyenlerden ise eti temiz olmakla beraber yenmez. Fakat hayvani ehil olmayan birisi meselâ bir Mecusî keserse o hayvanin derisi kesmekle temizlenmez. Ayrica tabaklanmak îcâb eder. .
Yine Hanefîlere göre ölü hayvanin hayat girmeyen cüzleri temizdir. Binaenaleyh kemikleri, tüyleri, gagalari,

sinirleri, tirnaklari, temizdir. Insanin kemik ve killanda bu hükme dahildir. Safiî1ere göre hayvanin derisi çürüyüp bozulmayi menedecek nar kabugu karaz vesaire ile tabaklanirsa da güneste kurutmak, topraklamak, kül veya tuz serpmekle esah olan kavle göre deri temizlenemez. Necis ilâçlarla temizlenip temizlenemiyecegi hususunda iki kavil vardir. Bu kavillerin esah olanina göre temizlenir. Yalniz tabaklandiktan sonra deriyi yikamak ister. Temiz bir seyle tabaklandiktan sonra dahi yikamak icab edib etmeyecegi hususunda yine iki kavil vardir. Safiî 1 ere göre deriyi mutlaka bir Fail-i muhtarin tabaklamasi sart degildir. Deriyi rüzgâr tabakhaneye uçursa temiz sayilir. Tabaklanan deri safiîîerce bilittifak temiz olursa da satilip satilamiyacagi hususunda îmam Safi (Radiyaiîahû artha) 'den iki kavil rivayet olunur. Bunlarin esah olanina göre o deriyi satmak caizdir.
Ölü hayvanin üzerinde bulunan tüyleri muhtar olan kavle göre temiz degildir. Çünkü dibagatin onlara bir tesiri yoktur. Safîîyye ulemâsi ölü hayvan derisinin tabaklanmadan önce yas seylerde kullanila-miyacagma fakat kuru seylerde kullanilabilecegine kail olmus fakat bunun mekruh oldugunu söylemislerdir.

28- Teyemmüm Babi

108- (367) Bize Yahya b. Yahya rivayet etti, dedi ki, Mâlik'e Ab-durrahman b. [90] Kaasim'den dinledigim, onunda babasindan, onunda Aise'den rivayet ettigi su hadisi okudum. Âise söyle demis:
— Seferlerinin birinde ResûlüIIah (Sallallahü Aleyhi ve Sellein) ile birlikte (yola) çiktik. Beydâ' yahut Zatü'l - Ceys denilen yere vardigimizda gerdanligim koptu. Onu aramak için ResûlüIIah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) o yerde bekledi, Cemaat da onunla beraber beklediler. Halbuki su basinda olmadiklari gibi yanlarinda su da yoktu. Bunun üzerine halk Ebû Bekr'e gelerek: Aise'nin yaptigini görüyormusun? Hem ResûlüIIah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'i, hemde yanindaki insanlari yollarindan alikoydu. Bunlar su basinda degiller yanlarinda su da yok, dediler. Derken Ebu Bekr yanima geldi ResûlüIIah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) basini dizime koymus, uyumustu. Ebu Bekir (bana) :
«Sen hem Resûlüllab (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'i, hem de yanindaki insanlari yollarindan alikoydun. Bunlar su basinda degiller, yanlarinda su da yok!» dedi. (Hasili) Ebu Bekr beni (adamakilli) azarladi ve Allah'in diledigi kadar söylendi. Eliyle de bögrüme vurmaya basladi. Kipirdamama ancak Resûlüllah (Saliallahü Aleyhi ve Selîem) Jin dizimde bulunmasi mâni oluyordu. Böylece Resûlüllah (Sallaîlahü Aleyhi ve Selîem) uyudu ve susuz olarak sabahladi. Bunun üzerine Allah Teâla teyemmüm âyetini indirdi ve Ashâb teyemmüm ettiler. Nakîblerden biri olan Üseyd b. Hudayr.
— Bu sizin ilk bereketiniz degildir, Ey Ebu Bekr hanedani! dedi. «Aise demis ki:
Müteakiben üzerinde bulundugum deveyi kaldirdik gerdanligi da altinda bulduk.

109- (...) Bize Ebu Bekr b. Ebu Seybe rivayet etti dedi ki, Bize Ebü Usame rivayet etti, H.
Bize Ebu Küreyb'de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebu Üsame ile Ibni Bisr, Hisâm'dan o da babasindan, o da Aise'den naklen rivayet etti ki; Aise kizkardesi Esma'dan emaneten bir gerdanlik .almis bu gerdanlik kaybolmus da Resûlüllah (Saliallahü Aleyhi ve Selîem) ashabindan bazi zevati onu aramaya göndermis. Namaz vakti gelince gerdanligi arayanlar abdestsiz olrak namaz kilmislar ve Peygamber (Saliallahü Aleyhi ve Selîem) in yanina geldikleri vakit vaziyeti kendisine sikayet etmisler. Bunun üzerine teyemmüm ayeti inmis, Üseyd b. Hudayr (Hz. Aise'ye : (Radiyallahû anha) :
«Allah sana hayir ihsan eylesin. Vallahi senin basina birsey gelmemistir ki Allah sana ondan bir mahlas ve Müslümanlara onda bir bereket halk etmesin.» demis.
Bu hadîsi Buhâri «Kitâbüt - Teyemmüm» «Kitâbü'n Nikâh» «Fadlu Ebû Bekr» «Kitâbü't - Tefsir» ve «Kitâbü'I - Muharibin» de muhtelif râvilerden tahric ettigi gibi Ebû Dâvûd ve Nesâi'de rivayet etmislerdir.
Beydâ' : Ebû Ubeyd el-Bekr'in beyânina göre Mekke'ye Zülhüleyfe'den daha yakin bulunan bir yerdir. Yine Ebû Ubeyd bu yerin Zülhüleyfe 'nin karsisindaki Serif oldugunu söylemistir. Kirmani Beydâ' ile Zatü'l-Çeys'in

Medine ile Mekke arasinda iki yer oldugunu söylemistir. Hâdisenin Beydâ 'da dami yoksa Zatü'1-Ceys 'demi geçtiginde süphe eden Aise (Radiyallahû anha) 'dir.
Hz. Aise 'nin kaybettigi gerdanlik hadisin ikinci rivayetinde tasrih buyuruldugu vecihle kiz kardesi Esmâ'ya ait olup oniki dirhem kiymetinde ucuz bir seymis. Bundan dolayi babasi Ebu Bekr-i (Radiyallahû anh) Siddik Hz. Aise 'yi niuâhaze etmis hattâ bögrüne dokunmustur. Aise (Radiyallahû anha) 'nin hâdiseyi anlatirken babam demeyip «Ebu Bekr beni azarladi» demesi onu ecnebi menzilesinde tuttugu içindir. Çünkü Babalik makami Merhamet ve sefkat iktizâ eder. Ebû Bekr (Radiyallahû anh) 'in tekdiri ise buna muhaliftir.
Bahsedilen seferin hangi sefer oldugu ihtilaflidir. Ibni Abdilber (368-463) «Et - Temhîd» nâm eserinde bunun Benî Mustalik gazasi oldugunu nakletmis «El - Istizkâr» adli eserinde de seferin bu oldugunu kati bir lisânla anlatmistir. Ondan önce Ibni Sa'd ile Ibni Hibban dahi ayni seyi söylemislerdir. Beni Mustalik gazasina Gazve-i Müreysî' adi da verilir. Meshur Ifk kissasi bu gazada geçmistir. Müreysi' gazasi Ibni Sa'd'm rivayetine göre Hicretin besinci yilinda vuku' bulmustur. «El-îklil' sahibi Ebû Abdill ah dahi bunu tercih eder. Buhari 'nin Ibni Ishâk 'dan rivayetine göre ise Hicretin altinci senesinde vaki' olmustur. Hatta Mûsâ b. Ukbe'nin rivayetine göre Hicretin dördüncü yilindadir. Ibnül-Cevzi, Ibni Habib'in: «Aise (Radiyallahû anha) 'nin gerdanligi hicretin dördüncü yilinda Zatü'r-Rika' gazasinda düsmüstür. Ifk hadisesi ise Beni Mustalik gazasinda vuku bulmustur.» dedigini söylerse de, bu rivayet Taberanî 'nin rivayetine muhalif düser. Taberânî'nin rivayetine göre Iik hâdisesi teyemmümün mesru1 kilinmasindan öncedir. Onun rivayetinde söyle denilmektedir. «Aise dedi ki:»
«Benim gerdanligim hadisesi geçtikten ve iftiracilar sözlerini söyledikten sonra Resûlüllah (Saliallahü. Aleyhi ve Selîem) ile birlikte baska bir gazaya çiktim ve yine gerdanligim düstü de onu aramak için ordunun beklemesine sebep oldu, Fecr dogdu, ben de Allah'in diledigi kadar Ebû Bekr'den tekdir yedim. Bana;
«Kizcagizim her seferde âlemin basina belâ ve çile kesilirsin insanlarin yaninda su yok dedi,
«Bunun üzerine Allah teyemmüm hakkindaki ruhsatini indirdi, Ebû Bekr'de bana; Senin ne mübarek oldugunu ben anlayamamisim, dedi.»
Bu hadisin isnadi güzeldir ,bazilari Taberânî 'nin bu rivayetine bakarak vak'anin ayri ayri seferlerde geçtigini iddia etmislerdir. Hattâ Muhammed b. Habîb-i Ensârî buna cezmen kail olmus ve «Aise'nin gerdanligi hem Zatûr -' Rika, hem de Benî Müstalik gazasinda düsmüstür,» demistir. Sonra gelen ulemâdan bir takimlari gerdanligin Müreysi gazasinda düsmesini ihtimalden uzak görmüsler ve Müreysi denilen yerin Mekke tarafinda oldugunu Vak'anin ise Hayber taraflarinda geçtigini söylemislerdir.. Onlar bunu Hz. Aise'nin Beyda'a yahut, Zatü1-Ceys'e vardigimiz zaman...» Sözünden almislardir. Bu yerlerin Medine ile Hayber arasinda bulundugunu söylerler. Nitekim Nevevî de buna cezmetmistir, fakat dogru degildir. Beyda, Zülhüleyfe'dir. Ebû Ubeyd'in beyânina göre Zatü'I-Ceys, Medine'ye bir konak mesafede bulunan bir yerdir. Ve Medine ile Mekke arasina düser. Humeydjî'-nin rivayetinde gerdanligin Ebva gecesi düstügü bildirilmektedir. Ki bu da Vak'anin Mekke ile Medine arasinda cereyan ettigini gösterir. Çünkü Ebvâ, Mekke ile Medine arasindadir. Hadisin Ali b. Müshir rivayetinde gerdanligin düstügü yerin ismi «Salsal» diye zikredilmektedir. Bunun Zfilhüleyfe'de bir dag oldugunu Bekrî söylemistir. «el-Ubâb» sahibi; « (Salsal) Medine yolu üzerinde bir yerdir. Aslen Salsal, Yemâme yakinlarinda Benî Aclan kabilesine ait kizil bir tepenin içinden kaynayan bir sudur» demistir.
Hasili Ifk vak'asi ile bu hadiste beyan edilen gerdanlik düsürme hâdisesi ayri ayri iki-seferde vuk'u bulmustur.
«Bu sizih ilk bereketiniz degildir ey Ebu Bekr hanedani!» diyen zat ikinci Akabe begâtmda nâkib seçilen zevattan biri olan Üseyd b. Hudayr (Radiyaîlahû anh) hazretleridir. Hicretin yirminci yilinda vefat etmis, cenazesini bizzat Hz. Ömer (Radiyaîlahû anh) kildirarak Medine'nin «el-Bakî» nammdaki kabristanina defnedilmis tir.
Hadisin Ibni Nümeyr rivayetinde «Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) bir adam gönderdi o da gerdanligi buldu» denilmekte Mâlik 'in rivayetinde ise «Deveyi kaldirdik ve gerdanligi bulduk»
buyurulmaktadir. Zahiren bu iki rivayet birbirine zid gibi görünürse de El-Mühe11eb'in beyânina göre aralarinda tearuz yoktur. Çünkü ihtimal gerdanligi aramaya Üseyd b. Hüdayr hazretleri gönderilmis fakat gittigi yerde bulamayip döndükten sonra bulmustur. Gönderilen zevat dönüp geldikten sonra gerdanligi bizzat Resûlüllah

(Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in deveyi kaldirirken bulmus olmasi da muhtemeldir. Binâenaleyh iki rivayetinde arasinda tenâ'kuz yoktur. Maama-fih yukarida da isaret ettigimiz gibi vak'a iki defa cereyan ettigi için El-Mühelleb'in te'viline hacet dahi yoktur. Rivayetin biri vak'anin birine digeri de ötekine aittir, demekle ortada tearuz kalmaz. «Hanedan» diye tercüme ettigimiz «Âl» den murad bizzat Ebû Bekr (Radiyaîlahû anh) dir. Ebu Bekr (Radiyaîlahû anh) ile birlikte ailesi efradi ve ona tabi olanlar da kastedilmis olabilir. Bu kelime esraf hak-kinda kulanilir. Gerçi Kur'an-i Kerîm'de «Âl-i Fir-avn» buyurulmussa da bu, ya fir'avnm tesavvuruna göre böyle zikredilmis yahut tehekküm ve istihza içindir.

Zatü'r-Rika' ile Beni Müstalik gazalarinin hangisinin evvel vuk'u buldugu Siyer ulemâsi arasinda ihtilaflidir. Ibni Ebi Seybe 'nin Hz. Ebu Hüreyre 'den rivayet ettigi bir hadise göre Zatü'r - Rika gazasi Beni Müstalik seferinden sonradir. Buharî'ye göre de Zatü'r - Rika' Ebu Muse'l-Es'ari (Radiyaîlahû anh) Hazretlerinin gelisinden sonra vuk'u bulmustur ki bu da o seferin Beni Müstalik gazasindan sonra olduguna delâlet eder.

Teyemmüm ayetine gelince: Bu bâbda Ibnü-1 Arab.î sunlari söylemistir:

«Bu mesele müskildir. Ben bunun derdine bir çare bulamadim. Çünkü Âise (Radiyaîlahû anha) 'nin iki teyemmüm âyetinden hangisini kasdet-tigini bilmiyoruz» Ibni Battal (... — 444) Acaba bu ayet Sûre-i Nisa ayetimidir, yoksa Mâide süresindeki ayetimidir, diyerek tereddüdünü ifade etmis; Kurtubi ise Sure-i Nisa'daki teyemmüm ayeti olacagini söylemistir. Çünkü Maide Süresindeki ayete abdest ayeti derler. Sûre-i Nisa'daki ayetde ise abdest zikredilmemistir. Vahidi «EsfcaV-ün - Nüzul» de bu hadisi Nisa Süresindeki- âyetin yaninda zikretmistir. Bu bâbda daha birçok sözler söylenmistir.

Hadisdeki kelimesinin fi'li mazi ve emr-i hâzir olmasi ihtimali vardir Fi'li mazi olduguna göre «Teyemmüm ayeti indikten sonra ashab teyemmüm ettiler» mânâsina gelir. Emir olduguna göre Kur'an'-m nazmini beyan yahut âyeteki lâfizdan bedel olur. Yani; Allan Teâlâ «Teyemmüm edin» ayetini indirdi demek olur.

Bu hadisin serhinde safiîlerden Nevevî (631-676) su izahatta bulunmustur:

«Teyemmüm lügatte kasdetmek mânâsina gelir. Imam Ebû Mansur el-Ezherî Arap lisâninda teyemmüm kast mânasina gelir» demistir.

«Teyemmüm Kitab, sünnet ve icma'i ümmetle sabittir, O Allah Teâlâ'-nin bu ümmete tahsis buyurdugu bir imtiyazdir. Ümmetin ulemâsi gerek küçük gerekse büyük abdestden dolayi teyemmümün yalniz yüzle ellere yapilacagina ittifak etmislerdir. Yalniz nasil yapilacagi ihtilaflidir. Bizim mezhebimizle ekseri ulemânin mezheplerine göre elleri iki defa topraga vurmak ve biri ile yüze digeriyle de dirseklere kadar kollara mesh etmek lâbübdür. Ashab-i kiramdan Ali b. Ebi Talib, Abdullah b. Ömer, Hasan-i Basri, Sa'bi, Salim b. Abdil-lah b. Ömer, Süfyan-i Sevri, Imam Malik, Ebû Hanife ve eshab-i rey (RadIyallahû anhûm) hazerâti ile diger bir-çoklarinin mezhebleri budur.

Ulemâdan bir cemaate göre teyemmüm için eller yalniz bir defa topraga vurulur. Ve onunla hem yüze hem kollara mesh edilir. Ulemâdan Atâ, Mekhul, Evzâi, Ahmed b. Hanbel, Ishak ve Ibni Münzir ile bilumunr hadis imamlari buna kaildirler. Zührî'nin «KoNar©koltuklara kadar mesh etmek vacibtir» dedigi rivayet olunur. Ulemamizin ondan rivayetleri budur. Imam. Ebû Süleyman Hattâbi ise: «Dirseklerin arkasini mesh etmek lâzim gelmiyecegi hususunda ulemanin hiçbir ihtilâfi yoktur» demistir. Ulemâmiz Ibni Sîrîn'in «Teyemmüm için elleri üçden daha az topraga vurmak kâfi degildir. Eller bir defa topraga vurularak yüze mesh edilir, ikinci vurusla ellere, üçüncü vuruslada kollara mesh edilir.» dedigini rivayet ederler.

Ulema küçük Abdest için teyemmüm etmenin caiz olduguna ittifak ettikleri gibi cünüp, hayz ve nifash olanlar için dahi teyemmümün cevazina bütün sehirler ulemasi ile onlardan önce geçenler ittifak eylemislerdir. Halef ve selefden bu babda muhalefet eden bulunmamistir. Yalniz •Ömerü'bnü'l Hattab ile Abdullah b. Mes'ud (RadIyallahû anhûma.j'nm bu meselede muhalefetleri rivayet olunmustur. Ayni kavil tabiinden Imami Ibrahim Nehai'ye dahi nisbet edilir. Maamafih Ömer'le Ibni Mes'ud hazeratmin muhalefetten rücu' ettikleri söylenmektedir. Teyemmümün cünüp için de caiz oldugunu gösteren birçok sahih ve meshur hadisler vardir.

Cünüp olan bir kimse teyemmümle namazini kildiktan sonra yikanmasi bilittifak vacib olur. Bu hususta muhalefet eden yalniz tabiinden Ebû Selemetü'bnu Abdirrahman 'dir. Ona göre yikanmak lâzim gelmez, ise de

bu mezheb ondan evvelki ve sonraki ulemanin icma'i ve bu bâbdaki sahih ve meshur hadislerle terkedilmistir, R e-sûlüllah (Sallalîahü Aleyhi ve Sellem) suyu buldugu zaman cünüp kimsenin yikanmasini emretmistir.
Abdestsiz olan kimsenin bazi uzuvlarinda nesacet bulunsa ve ondan dolayi teyemmüm etmek istese bizim mezhebimizle Cumhur-u ulemanin mezheblerine göre bu teyemmüm caiz degildir. Imam Ahmed b. Hanbel (Rahimehullah) «Pislik bedene bulasmissa teyemmüm caizdir. Elbisede ise caiz degildir.» demistir. Böyle bir kimseye namazini tek-' rar kilmak icab etmedigi hususunda Hanbeliyye ulemasi ihtilâf etmislerdir. Ibni Münzir diyorki «Sevri, Evz.ai ve Ebu Sevr, necaset yerini toprakla silerek namazini kilar derlerdi.
Teyemmümle kilman namazin iadesine gelince: Bizim mezhebimize göre hastalik veya yara gibi birseyden dolayi teyemmüm eden kimseye namazini iade lâzim degildir. Ama su bulamadigindan dolayi teyemmüm etmis ise bakilir. Yolculuk gibi ekseriyette su bulunmayan bir yerde ise namazi iade etmesi vacib degildir. Fakat suyun nadiren bulunmadigi bir yerde teyemmüm etmisse sahih olan mezhebe göre namazin iadesi vacib olur.
Kendileri ile teyemmüm caiz olacak seylerin cinsi hususunda ulema ihtilâf etmislerdir. Safii, Ahmed b. Hanbel, Ibni Münzir, Davud-u Zahirî, ve ekseri fukahaya göre teyemmüm ancak azaya yapisacak tozu bulunan temiz topraga yapilir. Ebu Hanife ile Mâlik yer cinsinden olan herseye hatta yikanmis tasa bile teyemmümün caiz oldugunu söylemislerdir. Malikiler'den bazilari daha ileriye giderek yere bitisen agaç vesaire gibi seylere de teyemmüm etmenin caiz oldugunu beyan etmislerdir. Kâr üzerine teyemmüm hususunda Imam Ma1ik'in iki rivayeti vardir. Evzai ile Süfyan-i Sevrî'ye göre gerek kar gerekse yer üzerinde bulunan herseyle teyemmüm caizdir.
Teyemmümün hükmü : Bizim mezhebimizle ekseri ulemanin mezhebine göre teyemmüm hadesi gidermez. Yalniz namazi mubah kilar. Onunla farz namazlari ve diledigi kadar nafile kilmak mubahtir. Yalniz bir te-yemmümle iki farz kilinmaz. Bir kimse farz namaz kilmak için teyemmüme niyet etse onunla farz ve nafile kilabilir. Fakat yalniz nafile namaz için niyet ederse o teyemmümle nafile kilar, farz kilamaz. Bir teyemmümle birkaç cenaze namazi kümak caiz'dir. Keza bir teyemmümle bir farz namazi birkaç cenaze namazi kilabilir: Namaz vakti girmeden teyemmüm edilemez. Su bulamadigi için teyemmümle namaz kilan bir kimse namazda iken suyu görse namazi bozulmaz onu tamamlamasi icab eder. Ancak üzerine iade lâzim gelenlerden ise böylesinin namazi suyu görmekle bozulur. Allahu A'lem. Nevevi'nin izahati burada sona erdi.
Hanefilere göre suyu bulamayan veya kullanmaya kudreti olmayan kimse temiz olmak sartiyle toprak ve yer cinsinden olan kum, kireç, tas, vesaire gibi seyler üzerine teyemmüm edebilir. Ancak Imam Ebû Yusuf toprakla kumdan baska birsey üzerine teyemmümü caiz görmemistir. Abdestsiz, cünüp, hayz, ve nifasli kimselerin teyemmümle namaz kilmalari caizdir. Teyemmümde niyet farzdir. Yalniz taharete yahut namaz kilmak için teyemmüme niyet etmek kâfidir. Abdestsizligi ve cü-nüplügü gidermek için niyetlenmek sart degildir. Teyemmüm eden kimse onunla istedigi kadar farz ve nafile namaz kilabilir. Abdest aldigi takdirde yetisemiyecegini tahmin eden bir kimse cenaze ve bayram namazlari için teyemmüm edebilir. Fakat cuma namazi için teyemmüm edemez. Çünkü Cumanin halefi vardir. Ona yetisemiyenler ögleyi kilarlar, vaktin daralmasi dahi teyemmümü mubah kilamaz. Zira namazin kazasi vardir.
Abdesti bozan hersey teyemmümü de bozar. Ayrica suyu kullanmaya kudreti olan kimsenin suyu görmeside teyemmümünü bozar. Tafsilât fikh kitaplarmdadir.

Hadisi Seriften Su Hükümler Çikarilmistir.

1- Bazilari bu hadisle istidlal ederek susuz bir yerde kalmanin ve susuz bir yola gitmenin caiz oldugunu söylemislerse de onlarin bu kavli söz götürür. Çünkü hadiste mevzuu bahis olan Ashab-i Kirama Medine yakin-di. Ihtimal Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) Ashabin yaninda su olmadigini bilmezdi. Yanlarinda su bulunmamasindan murad abdest almaya yetecek kadar su da olabilir. Ihtimâl içecekleri kadar sulari varmistir.
2- Kadin evli bile olsa icabinda babasina sikâyet edilebilir. Ashabi Kiramin Aise (Radiyallahû anha) 'yi Hz.. Ebû Bekr'e sikâyet etmeleri Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) uykuda bulun du-gundandir. Maamafih

uyanik dahi olsa hatiri kirilmasin diye onu babasina sikâyet etmis olabilirler.
3- Bir isi sebebine nisbet etmek caizdir. Zira Ashâb-i Kiram «Aise'nin yaptigini görmüyormusun» diyerek orada kalmalarina sebep oldugu için susuz birakmayi ona nisbet etmislerdir.
4- Bir kimse mübaseret halinde olmamak ve damadinin rizasi bulunmak sartiyla kocasinin yaninda da kizini ziyaret edebilir.
5- Bir kimse kocadaki kizini dahi te'dib ve terbiye edebilir. Müreb-bînin terbiyesi de bu hükümde dahildir.
6- Uyuyan bir kimseyi rahatsiz etmemek için hareketi mucib olan bir hâl karsisinda sabrederek kipirdamamak müstahabdir. Namaz kilan Kur'an okuyan veya ilimle mesgul olan kimselere karsida ayni sekilde hareket olunur.
7- Seferde teheccüd namazini terketmeye bu hadisle istidlal edilerek ruhsat verilebilir
8- Abdest almak için su aramak ancak vakit girdikten sonra vâcib olur. Çünkü hadîsin Amr. b. Haris rivayetinde «Namaz vakti geldi de su aradi.» denilmistir.
9- Hadîs-i Serîf, abdest ayeti inmezden önce de müslümanlara abdest vâcib olduguna delildir. Ashab-i Kiramin susuz kaldiklarindan Ebû Bekr (Radiyallahû anh) 'a sikâyetleri ve önün da Aise (Radiyallahû anha) 'yi muâhaze etmesi bunu gösterir. Ibni Abdilber (368-463} «Bütün siyer ulemâsmca mâlumdurki Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) namaz farz kilindiktan sonra abdestsiz namaz kilmamistir. Bunu kimse inkâr edemez. Meger ki cahil veya inatçi ola!» demistir. Burada söyle bir sual hatira gelebilir. Abdest daha önceden farz kilindigina göre sonradan abdest âyetinin indirilmesinde ne hikmet olabilir?.
Cevap : Bunun hikmeti abdestin farz kilindigi âyetle okunmus olmaktir. Abdest ayetinin bas tarafi evvelce nazil olup müslümanlarm onunla amel etmesi sonra geri kalan kisminin nazil olmasi da muhtemeldir. Bu1 takdirde âyete teyemmüm ayeti denilmesi küllü zikir cüz'i murad kabilinden mecaz olur. Lâkin hadîsin Amr b. Haris rivayetinde âyetin bütünü zikredilmistir. Yani abdest ve teyemmümü farz kilan âyet bu kissada tam olarak indirilmistir. Su halde evvelce abdest yalniz sünnetle sabit olmustu; sonra abdestle teyemmüm beraberce bu ayetle mesru kilinmislardir. Yalniz Hz. Aise teyemmümü zikretmis, abdesti söylememistir. Çünkü burada maksat teyemmümdür denilir.
10- Teyemmümde niyet farzdir, zira teyemmümün mânâsi, kasdet-mektir. Evzâi ile Imam Züfer'den mâda bütün fukahânin kavilleri budur.
11- Teyemmüm hususunda hasta, saglam, abdestsiz ve cünüp müsavidir. Bu hususta Hicaz, Irak, Sam, Magrib ve Masrik'da bulunan bütün sehirler ulemâsi ittifak etmislerdir. Yalmz Hz. Ömer'le Ibni Mes'ud (Radiyallahu Anhüma) 'nin «cünüplügü sudan baska hiçbirsey temizleyemez» dedikleri rivayet olunursa da bu babdaki hadisler sahih ve sabit olduklari için fukahadan onlarin kavlini tercih eden bulunmamistir.
12- Seferde teyemmüm caizdir. Bu cihet ittifaki ise de hazarda yani evinde bulunana teyemmümün caiz olup olmayacagi ihtilaflidir. Imâm Malik ile diger Malikiyye ulemâsina göre teyemmüm seferde de, hazarda da caizdir. Su bulamiyan yahut hastalik, siddetli korku ve vaktin çikmasi gibi bir özürden dolayi suyu kullanamayan kimse teyemmüm eder. Ebû Ömer: «Bütün bunlar Ebû Hanife ile Imam Muhammed'in kavilleridir» demistir. Ancak bu iddia dogru degildir. Zira vaktin çikacagindan korkmakla Ebû Hanife 'ye göre teyemmüm caiz olmaz.
Imam Safii'ye göre evinde bulunan saglam kimseye teyemmüm caiz degildir. Megerki telef olmak korkusu bulunan. Bu hususda Taberi'de Safii ile beraberdir. Hanefîler'den Imam Ebû Yûsuf ile Imam Züfer'e göre evinde olan kimseye hastalik, korku, vaktin çikmasi gibi sebeplerle teyemmüm caiz olamaz. Leys, Taberî ve Imam Saiii'ye göre evinde su bulamayan saglam veya hasta bir kimse vaktin çikmasindan korkarsa teyemmüm ederek namazini kilar ve sonra o namazi iade eder. Atâ b. Ebi Rebâh «Su bulunursa ne hasta teyemmüm edebilir ne de saglam» demistir.
13- Emniyet bulunmak sartiyle gaza ve diger seferlere kadinlarla çikmak caizdir. Bir adamin üç veya dört karisi bulunsa onlardan hangisini dilerse seferde onu yanma alabilir. Sefere çikmazdan önce kur'a çektirerek kime düserse onu götürmesi müstehabdir. Imam Malik, Imam Safii ve Imam Ahmed b. Hanbel'e göre kura çektirmek

vâcibtir.
14- Helâl mal muhteremdir. Az da olsa kiymetini bilmek ve muhafaza etmek gerekir. Çünkü Hz. Aise'nin kaybettigi gerdanlik 14 dirhem kiymetinde ehemmiyetsiz birseydi. Böyle iken yine de arayip buldular.
15- Mal muhafazasi vakit içinde susuz kalmaya bile sebep olsa yine caiz ve mesrudur.
16- Bir kimseden emaneten bir mal almak ve sahibinin izni bulunmak sartiyle o malla sefere gitmek caizdir.
17- Kadinlarin gerdanlik ve zinet takinmak suretiyle kocalarina karsi süslenmeleri caizdir;.
Maalesef bugün birçok kadinlarin bunun tam tersine hareket ettikleri yani kocalarina karsi süslenmeyip sokaga, çarsiya, pazara çikarken kendilerini baskalarina begendirmek için alabildiklerine süslendikleri ve bu ugurda birçok mahrem yerini de gösterdikleri herkesin malûmudur. Bu hale karsi caiz demek söyle dursun sadece haram demek bile az gelir. Zira irtikâb edilen menhiyat yalniz bir cihetten degil müteaddit yollardan oldugu için tabir caizse buna katmerli haram demek îcab eder.
18- Erkek basini karisinin dizine koyarak uyuyabilir.
19- Bir maslahattan dolayi mesakkate tahammül caizdir Çünkü Aise (Radiyallahû anha) «Kipirdanmama Resûlüllah (Saliallahü Aleyhi ve Sellem) 'in dizimde yatmasi mâni oluyordu» demistir.
20- Hadis-i Serif Hz. Aise ile babasi Ebû Bekr'i Siddik (Radiyallahu Anhüma) 'nin faziletine ve onlardan birçok defalar bereket geldigine delildir.
21- Hadîsin ikinci rivayetinde «Namazlarini abdestsiz olarak kildilar» denilmesi su veya toprak bulamayan kimsenin abdestsiz namaz kilabilecegine delildir. Mesele ulemâ arasinda ihtilaflidir. Hanefîler'den Imam Âzam 'in kiyasina göre su ile teyemmümden birine kudret kazanmcaya kadar bekler, namaz kilmaz Imam Ebu Yusuf'a göre teseb-büh maksadiyla namaz kilar sonra namazi iade eder. Imam Muhammed'in bu husustaki kavli muztaribtir.
Nevevî, Imam Safii 'nin bu mesele hakkinda dört kavli bulundugunu söylüyor. Mezkûr kavillerin en sahihine göre: Abdestsiz namazi kilarak sonra iade etmek vâcibtir. Ikinci kavle göre o namazi kilmak vâcib degil müstehabtir. Fakat onu kilsin kilmasin kaza etmesi vâcibtir.
Üçüncü kavle göre: Abdestsiz bir kimsenin namaz kilmasi haramdir. O namazin iadesi vâcibtir.
Dördüncü kavle göre: Abdestsiz kilmasi vacib, iadesi lâzim degildir.
Müzeni 'nin mezhebi de budur. Nevevî delil itibariyle bu kavlin en kuvvetli oldugunu söylüyor ve bu hadisle benzerleri hadisler onu teyid eder mahiyettedir. Zira böyle bir namazin iadesi lâzim geldigi Peygamber (Sailailahü Aleyhi ve Selletn) 'den nakl olunmamistir. Muhtar olan kavle göre kaza yeni bir emirle vâcib olur. Halbuki bu babda bir emir sabit olmamistir. Binâenaleyh kaza vâcib degildir» diyor.

110- (368) Bize Yahya b. Yahya ile Ebû Bekr b. Ebî Seybe ve Ibni Nümeyr toptan Ebû Muâviye'den rivayet ettiler. Ebû Bekr dediki: Bize Ebû Muâviye [91] A'mesden, o da Sakîkdan naklen rivayet etti. demis ki; Ben Abdullah ve Ebû Musa ile birlikte oturuyordum. Ebû Musa'ya:
«Yâ Ebâ Abdirrahman [92] bir adam cünüp olsada bir ay su bulama-sa ne buyurursun.
«— Bu adam namazi ne yapacak.» dedi Abdullah:
— «Bir ay suyu bulaniasada teyemmüm edemez» cevabini verdi. Bunun üzerine Ebû Mûsâ :
— «Ya Maide süresindeki su :
(Eger su bulamazsaniz temiz topraga teyemmüm [93] ediverin) âyetine ne dersin?.» dedi Abdullah:
— Eger bu ayette bu adamlara ruhsat verilmis olsa nerdeyse suyu soguk bulduklari zaman toprakla teyemmüme kalkisirlar.» dedi. Bu sefer Ebû Musa Abdullah'a sunu söyledi.:
— «Sen Ammar'm: Beni Resûlüllah (Sailailahü Aleyhi ve Seltem) bir hacet pesinde gönderdi. Ben cünüp oldumda su bulamadim ve toprakda hayvan yuvarlanir gibi yuvarlandim. Sonra Peygamber (Sailailahü Aleyhi ve Selletn) 'e gelerek bu vak'ayi kendisine anlattim. Resûlüllah (Sailailahü

Aleyhi ve Sellem) :
«Ellerinle söyle yapman sana yeterdi.» buyurdular dedigini isittin mi? Sonra elerini bir defa yere vurarak sol eliyle sag eline, avuçlarinin disina ve yüzüne mesh etti. Abdullah'da:
— «Ya sen Ömer'in Ammar'm sözüne kanaat getirmedigini görmedin mi?» Cevabim verdi.

111- (...) Bize Ebû Kâmil el-Cahderî dahî rivayet etti. (Dedi ki) : bize Abdülvâhid [94] rivayet etti. (Dedi ki) : Bize A'mes Sakik'ten rivayet etti. Sakik; Ebû Musa, Abdullah'a söyle dedi diyerek. Hadîsi bütün kissasi ile Ebû Muaviye hadisi gibi rivayet etmis su kadar varki o Resûlüllah (Sailailahü Aleyhi ve Sellem):
«Söyle yapman sana yeterdi.» buyurdu, demis. Ve ellerini yere vurmus. Sonra ellerini silkereJc yüzüne ve kollarina mesh etmis.

112- (...) Bana Abdullah b. Hâsifti el-Abdî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Yahya yani Ibni Saîd el-Kâttan, Su'be'den rivayet etti. Demis ki [95] bana Hakem [96] Zerr'den o da Said b. Abdirrahman b. Ebzâ [97] dan, o da babasindan naklen rivayet etti ki, bir adam Ömer'e gelerek:
— Ben cünüb oldum da su bulamadim, demis. Ömer :
— Namaz kilma, cevabini vermis. Bunun üzerine Ammar :
— Hatirlarmisin ya Emire1 - Müminin! Hani senle ben bir seriyye-deydik ve ikimizde cünüb olmus fakat su bulamamistik, sen namaz kil-mamistin ama ben toprakda yuvarlanarak namazimi kilmistim da Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) :
«Sana sadece ellerini yere vurman, sonra üfürerek onlarla yüzüne ve kollarina mesh etmen yeterdi.» buyurmustu, demis. Bunun Üzerine Ömer:
— Allahtan kork ya Ammâr» demis Ammâr:
— Istersen bunu hiç söylemiyeyim mukabelesinde bulunmus. Hakem diyor ki: Bu hadîsi bana Ibni Abdirrahman b. Ebza da babasindan Zerr'in hadisi gibi rivayet etti. (Dedi M): Bana [98] Seleme de Zerr'den naklen Hakem'in zikrettigi bu isnadla rivayet etti. Ömer: (Ammâr'a) :
«Üzerine aldigin mesuliyeti sana birakiyoruz» demis.

113- (...) Bana Ishak b. Mansûr'da rivayet etti". (Dedi ki) : Bize Nadr b. Sümeyl rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be Hakem'den naklen haber verdi demis ki: Zerr'i Ibni Abdurrahman b. Ebzâ'dan naklen rivayet ederken dinledim. Sunlari söyledi: Hakem dedi ki: «Ben bu hadîsi Ibni Abdurrahman b. Ebzâ'dan, o da babasindan naklen rivayet ederken dinledim ki: Bir adam Ömer'e gelerek:
— Ben cünüb oldum da su bulamadim; demis, Ibni Abdirrahman ha-r disi rivayet etti ve ona sunu ziyade eyledi. Ammar :
— Ya Emîre'l Mü'min'in istersen Allah'in üzerime farz kildigi (Itâât) hakkin için ben bunul kimseye söylemiyeyim, demis. Fakat «Bana Seleme Zerr'den rivayet etti.» cümlesini söylemedi.
Bu Hadisi Buhâri «Kitâbü't - Teyemmüm» ve «Kitâbü't - Taha-re»de; Ebû Dâvûd, Tirmîzi, Nesâî ve Ibni Mâce «Kitabü't-Tahâre» de tahric etmislerdir.
Hadîsin birçok muhtelif rivayetleri vardir. Kütüb-ü Sitte sahibleri onu kimi uzun kimi muhtasar olarak rivayet etmislerdir. Buhâri ile Müs1îm'in rivayetleri dahi muhtasardir. Bâzi rivayetlerinde çölden bir bedevi gelerek Hz. Ömer (Radiyallahû anh)'a sual sordugu, keza bazi rivayetlerinde teyemmüm için ellerin topraga bir defa, diger rivayetlerinde iki defa vurulacagi zikredilmektedir. Ebû Dâvud bu hadisin tamamini Abdurrahman b. Ebzâ (Radiyallahû anfy) dan rivayet etmistir. O rivayetde Abdirrahman (RadiyaUahû anh) söyle demistir. «Ömer (RadiyaUahû anh) 'm yanindaydim. Ona bir a-dam gelerek; Biz bir yerde bir veya iki ay kaliyoruz, cünüp oluyor su bulamiyoruz, dedi. Ömer: Ben su bulmadikça namaz kilmam diye cevap verdi. Bunun üzerine

Ammar ;
«Ya emire'l - Mii'itiinin hatirlamazmisin hani seninle ikimiz develerin basindaydik. Ikimiz de cünüp olduk. Ben yerde yuvarlandim. Sonra Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'e gelerek bunu kendisine anlattim» da:
«Sana sadece söyle yapman yeterdi.» buyurarak ellerini yere vurmus sonra onlari üfleyerek yüzüne ve yariya kadar kollarina mesh etmisti, dedi. Ömer:
«Ya Ammar Allah'tan kork.» mukabelesinde bulundu. Ammar :
«Ya emire'l - Mü'minin! Istersen vallahi ben bunu ebediyyen kimseye söylemem» dedi.
Ömer: «Hayir vallahi biz senin üzerine aldigin mesuliyeti sana birakiyoruz.» dedi.
Hz. Ömer, Ammâr (RadiyaUahû miha)'a «Allahtan kork» ihtarim yapmakla rivayet ettigin hadise dikkat et! Belki unutmussundur, ihtimal bunu baska bir hadîsle karistirmissmdir, demek istemistir. Ammâv (Radiyallahû anha) dahi «Istersen bunu kimseye söylemiyeyim» diyerek sayet söylememekde bir maslahat varsa söylemiyecegini, çünkü Emirü'l-Mü'minine itaatin kendisine borç oldugunu anlatmistir. Hz. Ammâr (RadiyaUahû anh) âzâdhlardan ve Bedr gazasina istirak eden As-hab-i Kiramdandir. Peygamber (SaUaUahü Aleyhi ve Sellem) onu Hz. Huzeyfe ile kardes vsnmKtif

Hadisi Seriften Çikarilan Hükümler

1- Hz. Ömer (RadiyaUahû anh) cünüp Için teyemmümü caiz görmemistir. Buna delil hadisin bir rivayetinde Hz. Ammâr'a «Sen namaz kilmadin» demis olmasidir.
2- Bu hadîs kiyâsin sahih olduguna delildir. Çünkü Ammar (RadiyaUahû anh) «Bana gelince ben yerde yuvarlandim» demistir. Bu gösteriyor ki Hz Ammâr ictihad etmis ve cünüplük halinin abdest-sizlige benzemedigi zanniyle onu gusîe kiyas eylemistir. Anlasiliyor ki Hz. Ammâr teyemmümün aslini biliyormus. Bu içtihadini Peygamber (Saiiallahii Aleyhi ve Sellem) 'e haber verince Resûlüllah (SaUaUahü Aleyhi ve Sellem} teyemmümün nasil yapilacagini ve bu bâbda cünüplük ile abdestsizligin müsavi oldugunu kendisine tâlim buyurmustur. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) devrinde ictihâd caiz-midir?, degil midir meselesi Usûl-ü fikih, ulemâsi arasinda ihtilaflidir. Esah kavle* göre caizdir. Bir kavle göre hiç caiz degildir. Bir kavle göre ise onun huzurunda caiz degil fakat giyabinda caizdir.
3- Bu hadis teyemmümün sifatin beyân etmekte ve teyemmüm için ellerin bir defa topraga vurularak yüz ve kollarin mesh edilecegini bildirmektedir. Nitekim Atâ 'mn bir rivayette Sa'bî'nin ve meshur kavline göre Evzâi 'nin mezhepleri bu oldugu gibi Imam Ahmed bin Hanbel, Ishak, Taberi, ve Ebu Ömer'de buna kail olmuslardir. Bu babda Hz. Ammar 'dan rivayet edilen en sahih hadîs budur. Ammâr (RadiyaUahû anh) m diger rivayetleri ihtilaflidir. Ancak bu hadis hakkinda Ibni Ebî Hâzim Sunlari söylemistir. «Ammâr 'in bu hadisi iki seyden hâli degildir. Yani Ammâr bu teyemmümü ya emirle yapmistir, yahut emirsIz. Eger Peygamber (SaUaUahü Aleyhi ve Selieiu) den emir almadan yaptiysa, Peygamberin bunun hilâfina teyemmüm ettigi sabit olmustur. Emirle yaptiysa hadis men-suhtur. Hem de Nâsihi yine Ammâr hadisidir.»
Ulemâ teyemmümün nasil yapilacaginda Ihtilâf etmislerdir. Hane-fîler'Ie, Malikîler'e ve Safiîler'e göre teyemmüm için eller iki defa temiz topraga vurulur. Bunlarin birincisi ile yüze Ikincisi ile dirseklere kadar kollara mesh edilir. Leys b. Sad'm mezhebi de budur. Ancak Imam Ma1ik'e göre elleri bileklere kadar mesh etmek farz, dirseklere kadar mesh etmek farz degil Ihtiyaridir. Ibni E bi Leylâ ile Hasan b. Hayy'a göre dahi teyemmüm için eller iki defa topraga vurulur. Fakat her vurusta yüze ve dirseklerle beraber kollara mesh edilir. Hattâbi (319-388) «Benim bildigime göre bunlardan baska ulemâdan bu söze kail olan yoktur.» demistir. Zührî (50-124) teyemmümde kollarin koltuklara kadar mesh edilecegine kail olmustur. Ulemâdan bazilari teyemmüm için ellerin yere dört defa vurulacagini ikisiyle yüze, ikisiyle de kollara mesh edilecegini söylemislerse de bu sözün sünnetten hiçbir delili yoktur. Bâzilarida cünüplükten dolayi yapilan teyemmümde kollarin omuzlara kadar, abdestsizlikten dolayi yapilan teyemmümde ise bileklere kadar mesh edilecegini söylemislerdir. Bu kavil dahî zayiftir. Imam Mâlik 'ten bir rivayete göre eller üç defa topraga vurulur, bunlarin ikisi farz üçüncüsü

müstahabdir. Ibni Sirîn 'den dahi böyle bir kavil rivayet olunur. Ona göre üçüncü defada topraga vurularak birinci ile yüze, ikincisiyle ellere, üçÜncüsüyle de kollara mesh' edilir.
Hz. Ammâr'dan bu bâbdaki rivayetler muhtelif ve muztarip oldugu için her rivayetine kail olanlar bulunmus; bu sebeple birçok kaviller ortaya çikmis oldugundan Kitabullah'in zahirine müracaat olunmus ve abdeste kiyasen teyemmüm, için ellerin iki defa topraga vurulacagina bunlarin biri ile yüze digeri ile ellere dirseklerle beraber mesh edilecegi-.ne hükmolunmustur. Nitekim hadîsin bu sekli gösteren rivâyetleride vardir. Bunlarin bâzilarini Tahâvi, Taberâni, Dâre Kutni, Beyhâki, Hâkim, Ibni Ebi Seybe, Bezzâr ve diger hadîs imamlari tahric etmislerdir. Mezkûr hadislerin bâzisi mevkuf bâzilari merfu'dur. Ancak mecmuu birbirlerini takviye ve teyid ettikleri cihetle hasen derecesinden de asagi düsmezler. Binaenaleyh onlarla ihti-câc olunabilir.
4- Ebû Hanîfe'ye göre üzerinde toz bulunmayan tas üzerine teyemmüm caizdir. Zira ellerin tozlanmasi muteber olsa Resulül1ah (Sallalîahü Aleyhi ve- Seliem) ellerini üfürmezdi.
5- Teyemmümde ellerini üfürmek veya silkmek sünnet yahut müstahabtir.

114- (369) Müslim der ki: Leys b. Sa'd, Cafer b. Rabîa'dan, o da Abdurrahman b. Hürmüz'den, o da Ibni Abbâs'in azadlisi Ümeyr'den naklen rivayet etti ki, Abdurrahman Umeyr'i söyle derken isitmis.:
«Peygamber (Sallalîahü Aleyhi ve Seliem) 'in zevcesi Meymûne'nin âzâdhsi Abdurrahman b. Yesâr ile ikimiz geldik ve Ebû Cehm b. Haris b. Simmete'l - Ensârî'nin yanina girdik. Ebû Cehm sunu söyledi, Resûlül-lah (SalldUahü Aleyhi ve Seliem) Bi'r-i Cemel tarafindan geldi, kendisine bir adam rast gelerek selâm verdi, ise de; Resûlüllah (Sallalîahü Aleyhi ve Seliem) hemen onun selâmini almadi: (Oradaki) bir duvara varinca yüzüne ve ellerine mesh etti, sonra selâmi aldi.
Bu hadisi Buhârî «Kitabü't-Teyemmüm» de Ebû Dâvûd, ile Nesai'de «Kitabü't - Tahare» de tahric etmislerdir.
Müs1im'in bütün rivayetlerind ebu hadis burada oldugu gibi Müs1im 'le Leys'in arasi münkati' olarak rivayet edilmistir. Böyle hadislere muallâk denildigini kitabin mukaddimesinde görmüstük. Müslim'in Sahih'inde ondört yahut oniki münkati' hadis vardir.
Bu Hadisin senedindeki Abdurrahman b. Yesar hata olarak zikredilmistir. Dogrusu Abdullah b. Yesâr 'dir. Bu-hârî, Ebû Dâvûd, Nesai ve diger hadis imamlari onu dogru olarak Abdullah b. Yesâr diye rivayet etmislerdir. Kaadî Iyâz (476-544) «Sahih-i Müslim 'in bizim rivayet ettigimiz Semerkandî tarîkmda bu isim Abdullah b. Yesâr seklinde dogru olarak tesbit edilmistir. Bunlar dört kardestir. Abdullah, Abdurrahman, Abdülmelik ve Meymûne 'nin azadlisi Atâ' » diyor. Yine bu hadîsteki Ebû Cehm ismi hatâdir. Dogrusu Buhari ile diger Hadis Imamlarinin tesbit ettikleri ve-cihle Ebû Cuheym 'dir. Ayni ismi Müslim dahi «Esma'ül Rica'I» nâm eserinde Ebu Cüheym seklinde tesbit etmistir. Bu zatin ismi Abdullah 'tir. Namaz kilanin Önünden geçmenin hükmüne dâir hadîs rivayet etmistir. Tam ismi Abdullah b. Haris b. Sim'mete'l.-Ensârî 'dir. «Hamisa» hadîsinde ismi geçen Ebû Cehm baskadir. Bi'r-i Cemel, Medine'ye yakin bir yerin ismidir.
Hadîs-i Serif Peygamber (Sallalîahü Aleyhi ve Seliem) 'in o defa su bulamadigi için duvardan teyemmüm ettigine hanilolunmustur. Çünkü su bularak onu kullanmaya kaadir olan kimseye teyemmüm caiz degildir. Bu hususta namaz vaktinin daralmasinin da bir te'siri yoktur. Vakia Safiilerden Begavi (214-310) bazi Safiiyye ulemâsindan naklen vakit daralinca teyemmüm ederek farz namazin kilinacagini sonra ab-dest alarak o namazin kaza edilecegini söylemisse de bu kavil Safii1er arasinda ma'ruf ve makbul degildir. Onlara göre vaktin daralmasi sebebiyle bayram ve cenaze namazlari için bile teyemmüm edilemez. Ha-nefîler'e göre cenaze ve bayram namazlari için yetisememek endisesiyle su bulundugu halde dahi teyemmüm caiz oldugunu az yukarida görmüstük.

Hadisi Serif Su Hükümleri Ihtiva Eder

1- Duvara teyemmüm caizdir. Yalniz Sâfiilerle diger birçok ulemaya göre üzerinde toz bulunmasi sarttir.
2- Hanefîler'den bazilari tas üzerine teyemmüm edilebilecegine bu hadisle istidlal etmislerdir. Çünkü

Medine'nin duvarlari kara tastan yapilirdi.
3- Tahavî (238-321) Cenaze namazi için teyemmüm caiz olduguna bu hadisle istidlal etmistir. Küfe ulemâsi ile Leys ve Evzâi'nin mezhebleri de budur. Zira Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) firsati kaçirmamak için duvara teyemmüm ederek selâmi almistir.
4- Nafile ibadetlerle Secde-i tilâvet, Secde-i Sükür ve Mushafa dokunmak gibi fazilet sayilan isler için de teyemmüm edilebilir. Bu hususta bütün ulema müttefiktirler. Safîiler'den bazilari: «Teyemmüm ancak farz için caizdir» demislersede bu kavil sazz ve münkerdir.
Burada söyle bir sual hatira gelebilir. Sahibinin izni olmaksizin Peygamber (Saîlallahü Aleyhi ve Sellem) o duvardan nasil teyemmüm etmistir.
Cevap : Duvarin sahibsiz orta mali olmasi ihtimali vardir. Sahibli olsa bile Resûlüllah (Saîlallahü Aleyhi ve Sellem) o zatin bu ise kizmayip memnun kalacagini bildigi için duvarina teyemmüm etmistir. Rizâ halinde sahibine sormadan baskasinin malindan istifade etmek yalniz Peygamber (Sallaîlahü Aleyhi ve Sellem) e degil bütün ümmetine ca-iz'dir; bunu evvelcede gördük.
5- Teyemmüm yüze ve ellerle kollara meshetmek suretiyle yapilir.

115- (370) Bize Muhammed b. Abdillah b. Nümeyr rivayet etti. (Dedi ki) : Bize babam rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süfyan, Dahhâk b. Osman'dan, o da Nâfi'den, o da Ibni Ömer'den naklen rivayet etti ki; Resûlüllah (Saîlallahü Aleyhi ve Sellem) küçük abdest bozarken (yanindan) bir zat geçmis de kendilerine selâm vermis fakat Resûlüllah (Saîlallahü Aleyhi ve Sellem) onun selâmini almamis.:»
Bu hadîsin muhtelif rivayetleri vardir. Ez cümle Taberânînin «El-Evsât» daki rivayetinde «Adam yolda görünmez olmak üzere iken Resûlülllah (Saîlallahü Aleyhi ve Sellem) ellerini duvara vurarak kollarina meshetti sonra o adamin selâmini aldi ve :
«Senin selâmini almama bir mâni yoktu ama ben abdestsizdim.»
buyurdu. Keza Bezzâr'm sahih bir senedle haric ettigi rivayette «Peygamber (Saîlallahü Aleyhi ve Sellem) küçük abdest bozarken yanindan bir adam geçti de ona selâm verdi, o da selâmi aldi, adam geçi.t» gittikten sonra Resûlüllah (Sallaîlahü Aleyhi ve Sellem) arkasindan seslendi ve :
«Senin selâmini almama sebep, gider de ben Peygambere selâm verdim ama selâmimi almadi, dersin diye endiselenmemdir. Bir daha beni bu halele görürsen bana selâm verme, çünkü versen de selâmini almam!» buyurdu.» denilmektedir. Bu bâbda daha baska rivayetler de vardir. Bu rivayette; Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in kendisine abdest alirken verilen selâmi almadigi, Abdesti bitirdikten sonra özür dileyerek Allaha'in ismini abdestsiz olarak anmak istemedigini bildirdigi görülmektedir.
Bâzilari; bunun islâmiyetin ilk zamanlarina mahsus oldugunu, sonralari abdest alirken verilen selâmi kabul ettigini söylerler. Tahavî Serhinde «Selâm almamak meselesi abdest ayeti ile neshedilmistir. Bazilari Aise (Radiyallahû anha) 'dan rivayet edilen hadisle nesh edildigini söylemislerdir: Mezkûr hadiste Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi-ve Sellem) 'in her zaman Allah'i zikrederdigi beyân ediliyor» denilmektedir. Hattâ Abdullah b. Alkame 'nin babasindan rivayet ettigi bir hadisde: «Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) abdest almak istedigi zaman biz kendisiyle konusmazdik, o da bizimle konusmazdi ona selâm verirdik, fakat o bize selâm vermezdi, bu hâl ta ruhsat âyeti (yani) :
«Ey mü'minler! Namaza kalkmak istediginiz vakit yüzünüzü yikayin.» kavl-i kerimi ininceye kadar böyle devam etti» denilerek nesh meselesi tasrih edilmistir. Bâzilari neshe.gitmeyerek hadisi istihbab manâsina te'-vil etmislerdir. Onlara göre abdestsiz selâm almak caizse de abdest bittikten sonra selâm almak müstahabdir

Hadisi Serif Su Hükümleri Ihtiva Eder

1- Abdest alirken selâm veren bir kimse selâm simayi hak edemez. Bu cihet ittifâkidir.
2- Kaza-i hacet esnasinda selâm vermek ve almak mekruhtur. O halde bulunan bir kimsenin zikir, tesbih, tehlil

ve aksiran kimseye tesmitte bulunmasi dahi ayni hükümde dahildir. Müezzinin ezanini takip ederek okuyamaz. Bütün bunlar cima halinde dahi mekruhturlar. Kendisi aksir-sa dili ile söylemiyerek içinden Allah'a hamdeder. Ancak Nevevi'nin beyanina göre buradaki kerahet, tahrim için degil kerahet-i tenzîhiy-yedir.
Kaza-i Hacet esnasinda her nevi söz mekruhtur. Yalniz zaruret halinde meselâ kuyuya düsmek üzere bulunan bir âmâyi yahut yilan, akrep gibi bir insana zarar vermek üzere bulunan hayvanlari gördükte'konusmak mekruh degil bilâkis vâcibtir.
Mevzu-i bahis kerahet meselesi Safiilerle ekseri ulemânin mezhebidir. Ibni Münzir onu Ibni Abbâs, Atâ, 'id-i Cüheni ve Ikrime hazerâtirun kavilleri olmak üzere rivayet etmistir. Ibrahim Nehâi ile Ibni Sirin'in konusmakda beis görmedikleri rivayet olunur.

29- Müslümanin Necis Olmiyacagina Delil Babi

(371) Bana Züheyr b. Harb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Yahya yani ibni Saîd rivayet etti. Dedi ki: Bize Hunieyd rivayet etti. H.
Bize Ebû Bekr b. Ebi Seybe de rivayet etti lâfiz onundur. (Dedi ki) : Bize Ismail b. Uleyye, Humeyd-i Tavü'den, o da Ebû Rafi'den, O da Ebû Hüreyre'den naklen rivayet etti ki Ebû Hüreyre cünüp olarak Medine yollarindan birinde Peygamber (Sallaliahü Aleyhi ve Sellem)'e rastlamis ve hemen sivisarak gitmis, yikanmis, Peygamber (Sallaliahü Aleyhi ve Sellem) onu arastirmis, Ebû Hüreyre geldigi zaman :
«Nerede kaldin ya Eba Hüreyre?» diye sormus. Ebû Hüreyre :
«Ya Resulâllah bana cünüp halimde tesadüf ettin. Ben de yikanma-dikça senin yaninda oturmayi dogru bulmadim; demis.' Bunun üzerine
Resûlüllah (Sallaliahü Aleyhi ve Sellem) :
«Sübhânallah! Mü'm In necis olmaz.» buyurmuslar.
Bu Hadîsi Buhârî «Kitâbü'I - Gusl» ün bir iki yerinde tahrîc ettigi gibi Ebû Dâvûd, Tirmîzî, Nesâi, ve Ibni Mâce dahi muhtelif râvilerden tahrîc etmislerdir.
Hadis-i Seriftedi yani (Sivisti) kelimesi biri bu olmak üzere dokuz sekilde rivayet edilmistir. Bu rivayetlerin bazilarida denilmistir. Mezkûr kelimeler (Geriledim, Çekildim) ve (Döndüm) mânâlarina gelirler. Bâzi rivayetlerd yani (Kostum) digerlerinde yani (Kendimi necis itikad ettim), bir rivayette yani (Sitab ettim), diger rivayette yani (Kendimi noksan buldum), baska bir rivayette, yani (Kendimi Resûlüllah (Sallaliahü Aleyhi ve Sellem) ile birlikte yürümekten men ettim), diger bir rivâyettede yani (Sivistim) denilmistir.
«Sübhânallah» kelimesi evvelce de arz ettigimiz gibi taaccüb ve hayret makaminda kullanilir. Bu kelime mahzûf bir fi'lin mef ulüdür. «Seni tenzih için tesbih ettim yâ Rabbî!..» takdirindedir. Daha baska takdirlerde yapilmistir. Hattâ bazilari Sübhânallah»m mânâsi: «Tâat husunda Allah'a kosarim» demektir. Mütâlâasinda bulunmuslardir.

Hadis-i Seriften Su Hükümler Çikarilmistir.

1- Mü'min necis olmaz, o cünüp de olsa abdestsizde bulunsa temizdir. Hattâ onun dirisi, ölüsü, artigi, teri, salyasi ve gözyasi dahî temizdir. Daha dogrusu bütün Ben'i Âdem temizdirler. Çünkü bu hususlar da^kâfir de mü'min gibi temiz hükmündedir. Ölü hakkinda Imam Safii 'den iki kavil vardir. Bunlarin esah olanina göre Ölü temizdir. Imam Buhârî'-nin «SahIh»inde Ibni Abbas (Radiyallahu Anhütna) 'dan ta'lîk suretiyle rivayet ettigi bir hadisde :
«Müslüman diri iken de, ölü iken de necis olmaz.» buyurulmustur. Ayni hadisi Hâkim- «El-Müstedrek» inde mevsûl olarak rivayet etmistir. Hâkim bu hadisin Buhari ile Müs1im'in sartlarina uydugunu, fakat onu kitaplarina almadiklarini söylemistir. Mezkûr hadis müslümanm dirisinin de ölüsünün de temiz oldugu hususunda büyük bir asil ve kaidedir. Müslümanm dirisi bilicmâ, temizdir. Hatta bir kadin çocuk düsürse, fer cin

den çocugun üzerine bulasan islaklik bile temizdir. Bu hükümde kâfir de müslüman gibidir. Dâre-Kutn î 'nin rivayet ettigi Hz. Âise hadisinde Peygamber (Sallaîlahü Aleyhi ve Sellem)'m bedene ve yere cünüp hükmü vermedigi beyân olunmustur. Ibni Abbâs(Radiyaîlahu Anhüma) «Dört sey vardirki cünüp olmazlar. Insan, elbise, su, ve yer» demistir. Begavî'nIn tefsirine göre bunun mânâsi; Cünüp olan bir kimseye temas eden insan, elbise, yer cünüp olmadiklari gibi yine cünüp bir kimsenin elini daldirdigi su dahi necis olmaz demektir. Ibni Münzir; «Bilumum ulemâ Cünüp olan kimsenin terinin temiz olduguna ittifak etmislerdir.'Bu hüküm Ibni Abbâs., Ibni Ömer ve Aise (Radiyallahû anhûm) 'den de sabit olmustur. Ebû Hanîfe ile Safiî 'nin mezhepleri budur. Baskalarindan onlarin kavline muhalefet eden de bilmiyorum, demistir.
Kurtûbi, Imam Safii'ye göre kâfirin necis sayildigini söylemistir. Ibni Münzir «Yahudi, Hristiyan, ve Mecûsînin teri bence temizdir.» demis. Ibni Hazm ise Müsriklerin terlerinin necis olduguna hükmetmistir. Delili :
«Müsrikler ancak necistir.» âyet-i kerimesinin zahiri ile babimiz hadîsinin mefhum-u muhalifidir. Yani ona göre hadis-i serifde:
«Mü'min necis olmaz.» buyurulniasi, kâfir necis olur mânâsina gelir.
Bu delillerle Ibni Hazm kâfirin necis-i ayn olduguna hükmetmistir. Fakat kendisine cevap verilmis ve «Ayet-i Kerîmeden murad kafirlerin bedenleri degil itikad ve fiillerinin necis olmasidir. Buna delil Teâlâ hazretlerinin Ehl-i Kitaptan kiz almayi müslümanlara mubah kilmasidir. Malumdur ki; Ehl-i kitap bir kadinla evlenen kimseye beraber yattiklari vakit onun teri bulasir, bununla beraber ondan dolayi yikanmasi emre-dilmemistir. Su halde diri olan bir insan ayn degildir. Zira erkeklerle kadinlar arasinda hüküm itibari ile bir fark yoktur, denilmistir. Burada söyle bir sual hatira gelebilir. Müslüman'in dirisi de ölüsü de temiz olduguna göre cenazesi niçin yikaniyor.
Cevap : Hanefiyye ulemâsi cenazenin niçin yikandigi hususunda ihtilâf etmislerdir. Bazilarina göre; cenazenin yikanmasi necis oldugu için degil, hadesden dolayidir. Çünkü ölen kimsenin mafsallari gevsedigi için kendisinden hades zuhur eder. Yoksa insan ölüsü Allah tarafindan bir ikram olmak üzere necis sayilmamistir. Necis sayilmis olsa sair hayvanlar gibi yikamakla temizlenmemesi icab ederdi. Burada sagliginda oldugu gibi ona yalniz abdest aldirmakla iktifa etmek gerekirdi. Lâkin sagliginda hades daima tekerrür ettigi, ölüm sebebi ile ise tekerrür etmedigi için ölüm halindeki hades cünüplüge benzetilmis ve bütün azanin yikanmasi îcab ettigine hükmolunmustur. Çünkü bu yikama bir defaya mahsus oldugu için onda hiçbir güçlük yoktur.
Irak ulemasina göre cenaze hadesten dolayi degil ölüm sebebi ile pislendigi için yikanir. Çünkü insanda kan vardir, bu sebeple Ölüm halinde insan pislenir ve diger necis seylere kiyas olunur. Cenaze necis olmasa su kuyusuna düserek Ölen insanin oradaki suyu pislemesi ve keza cenaze üzerinde iken namaz kilan bir kimsenin namazinin sahih olmasi icab ederdi. Halbuki insan ölmekle kuyunun suyu pis oldugu gibi üzerinde cenaze bulunan kimsenin namazi da caiz degildir.
2- Fazilet sahiplerine hürmet ve ta'zimde bulunmak, onlarin yaninda en güzel kilik ve kiyafet, terbiye ve nezâketle oturmak müstehab-tir. Ulema, hocasinin yaninda, talebenin kendini çekip çevirerek temiz, pak bir hâlde oturmasini, onun yanma giderken sünnet vecihle tras olmasini, tirnak ve biyiklarini keserek üzerinden kir ve ter kokularini gidermesini müstehab görmüslerdir.
3- Âlîm bir zât kendisine tâbi olanlardan birinin hatâya düsecegini anladigi zaman o meseleyi açarak dogrusunu anlatmali ve hükmünü bildirmelidir.
4- Kendisine gusl icap eden bir kimse yikanmayi bir parça geciktirebilir; ancak bu gecikmenin namaz vaktini geçirecek kadar fazla olmamasi sarttir.
5- Namaz vaktini geçirmemek sarti ile cünüp kimse yikanmadan bazi islerine bakabilir.
6- Hadis-i Serif müminlerin gönüllerini hos etmeye, fakirlere yardima ve Allah için tevazu göstererek onun emirlerine tabi olmaya isaret etmektedir.

116- (372) Bize Ebû Bekir b. Ebî Seybe ile Ebû Küreyb'de rivayet ettiler. Dediler ki BIze Veki', Mis'ar'dan o da Vasil'dan, o da Ebû Vail'den, o da Huzeyfe'den naklen rivayet ettiki, Huzeyfe cünüp iken kendisine

ResûlüIIah (Sallaîlahü Aleyhi ve Seliem) tesadüf etmis. Huzeyfe hemen sivisarak (Gitmis) yikanmis sonra gelerek:
Ben cünüptüm demis Resûlüllah (Sallalîahü Aleyhi ve Seliem) : «Müslüman necis olmaz.» buyurmuslar.
Müslim (Rahimehullah) bu rivayeti yükarkini takviye için zikretmis olsa gerekir. Çünkü yukarki rivayetin isnadi hakkinda söz edilmistir. Kaadi Iyaz, Ebû Abdillah Mâzerî 'nin, «Bu isnâd münkâti'dir. Hadisi Humeyd, Bekir b. Abdillah el Müzenî'den, o da Ebû Râfi 'den, rivayet etmistir. Onu Buhârî ile Ebû Bekir b. Ebi Seybe'de böyle tahric etmislerdir.» dedigini söylemektedir. Filvaki' Buhârî öyle rivayet ettigi gibi Ebû Dâvûd, Tirmizî, Nesâi, Ibni Mâce ve diger hadis imamlarida'ayni sekilde tahric etmislersede Müs1im'in böyle münkâti rivayet etmesinin metn-i hadîse hiçbir zarari yoktur. Çünkü hadîsin" metni 'Munkati1 senedli Ebû Hüreyre rivayetinde ne ise buradaki muttasil senedli rivayetinde de odur.
Huzeyfe rivayetinin senedine bir diyecek yoktur. Râvîlerinin hepsi Kûfelidir. Yalniz Huzeyfe (Radiyallahû anh) ekseriyetle Me-dâin'de yasamistir.

30- Cünüplük Halinde ve Diger Hallerde Allah Tealayi Zikir Babi

117- (373) Bize Ebû Küreyb Muhammed b. Ala ile Ibrahim b. Mûsâ rivayet ettiler dediler ki; Bize Ibni Ebî Zaide babasindan, O da Hâlid b. Seleme [99] den, o da Behiy' [100] den, o da Urve'den, o da Âise'den naklen rivayet etti. Aise: Peygamber (Sallalîahü Aleyhi ve Seliem) (zamaninin) her aninda Allah'i zikrederdi» demis.
Bu hadis bütün hallerde Allah Tealâ'yi zikir, tesbih, tehlil, tekbîr
ve tahmîd'in caiz olduguna delildir. Bu hususta ulemâ ittifak halindedir. Yalniz cünüp ile hayzli kimselerin Kur'an okuyup okuyamamasi hususunda ihtilâf vardir. Cumhuru ulemaya göre, cünüp ve hayzli kimselerin Kur'an okumasi haramdir, Hattâ Sâfiilere göre; bu hususda bütün âyetle yarim âyetin farki yoktur. Ikisini de okumak haramdir. Onlara göre cünüp bir kimsenin Kur'an kasdi ile (Bismillah), yahut (Elhamdülillah) demesi haramdir. Bunlarla zikri kasdeder; Yahut hiçbirsey niyet, etmezse haram degildir. Cünüp ve hayzlinin kalplerinden Kur'an okumalari ve mushafa bakmalari caizdir. Yikanmak istedikleri zaman zikir kasdiyle (Bismillah) demeleri müstahabdir.
Hanefîlere göre; kur'an kasdiyle (Bismillah) yahut (Elhamdülillah) demek mekruhtur. Fakat bunlari nimete sükür yahut sena kasdiyle söylemekte kerahet yoktur.
Imam Mâlik Hayzli kadina Kur'an okumayi tecviz 'etmistir. Tahâvî'ye göre Cünüp ve hayzlilar yanin âyet okuyabilirler. Bu kavil Ibni Semâ'a tarikiyle Imam Âzam 'dan da menkûldür. Onlara göre hayzli bir muallime Kur'an-i Kerîm'i kesik kesik kelimeler seklinde okutabilir. Hattâ dua ve sena niyetiyle fatihayi okumak dahî caizdir.
«Fetâvâ'i Zâhiriyye» adli kitabda, «Hayzli ile cünübün Tevrat, Zebur, ve incili okumamalari gerekir. Çünkü hepsi kelâmullahtir. Vitir duasini okumalarida mekruhtur. Zira Übey b. Ka'b (Radiyallahû anh) kunut duasini Kur'an-i Kerîm'den iki sûre saymistir.
Büyük veya küçük abdest bozarken ve cima halinde zikrin mekruh oldugunu teyemmüm babinda görmüstük. Su halde Hadis-I Serif o hallerle tahsis olunmus demektir. Yâni bu hadisten maksat o hallerden gayri Resûlüllah (Sallalîahü Aleyhi ve Seliem) 'in her zaman Allah'i zikir ettigini anlatmaktadir. Bu hususta abdestli abdestsiz veya cünüp bulunmakla ayakta, oturur, yürür veya yatar halde bulunmak arasinda hiçbir fark yoktur.

31- Abdestsizin Yemek Yemesinin Cevazi, Bunda Hiçbir Kerahet Bulunmadigi ve Abdest Almanin Hemen Vacib Olmadigi Babi

118- (374) Bize Yahya b. Yahya et - Temîmî ile Ebu'r Rabî' Ez -Zehrânî rivayet ettiler. Yahya: Bize Hammâd haber verdi dedi. Ebu'r Rabî' ise; Bize Hammâd, Amr b. Dinar'dan o da Saîd b. el - HuveyrIs'den [101] o da Ibni

Abbâs'dan naklen rivayet etti, ki Peygamber (Saîlalîohü Aleyhi ve Sellem) heladan çikmis, kendisine yemek getirmisler ve Abdest lâfi etmisler. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve" Sellem) :
«Ben namaz kilmak mi istiyorum ki, abdest alayim.» buyurmuslar; dedi.

119- (...) Bize Ebû Bekr b. EM Seybe'de rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Süfyan b. Uyeyne, Anir'dan, o da Saîd b. el-Huveyris'den naklen rivayet etti. Demis ki:
Ben Ibni Abbâs'dan dinledim. Söyle diyordu:
Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in yaninda idik. Heladan gelmis de kendisine yemek getirmislerdi. Abdest almayacak misin, dediler. Resulüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem):
«Niçin? Namaz mi kilacagim ki, abdest alayim.» buyurdular.

120- (...) Bize Yahya b. Yahya da rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Muhammed b. Müslim et - Tâifî, [102] Amr b. Dinar'dan, o da Sâib ogullarinin âzâdlisi Saîd b. HuveyrIs'den naklen haber verdi ki, Saîd, Abdullah b. Abbâs'i söyle derken isitmis, Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) helaya gitti; geldigi zaman kendisine yemek takdim ettiler ve:
— Ya Resûlüllah! Abdest almayacakmisin? dediler. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) :
— «Niçin? Namaz için mi?» buyurdular.

121- (...) Bana Muhammed b. Amr b. Abbâd b. Cebele dahî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ebû Âsim, Ibni Cüreyc'den rivayet etti. Demis ki: Bize Saîd b. Huveyris rivayet etti. Saîd, Ibni Abbâs'i söyle derken isitmis. Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) helada kazâ-i hacet etti de kendisine yemek getirildi. O (bundan) yedi, fakat suya falan dokunmadi.
Ibni Cüreye demiski: Bana Amr b. Dînâr, Said b. HuveyrIs'den naklen sunuda ziyade etti. Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)':
— Sen abdest almadan, demisler. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) :
«Namaz kilmak istemedim' ki, abdest alayim.» buyurmuslar. Amr bunu Said b. HuveyrIs'den dinledigini söyledi. Bu hadis-i Serifin bütün rivayetleri abdestsiz bir kimsenin .yemek yiyebilecegini göstermektedir Ulemâ abdestsiz yemek yemek, su içmek,
Allah'i zikretmek ve Kur'an-i Kerim okumak gibi seylerin caiz olduguna ittifak etmislerdir. Bia hususta hiçbir kerahet yoktur. Bütün sahih hadisler bunlarin cevazina delâlet ettigi gibi icma-i ümmet dahi mün'akid olmustur. Abdest almak ancak namaz vakti daraldigi zaman vacib olur.
Buradaki rivayetlerin metinlerinden de anlasilacagi vecihle mevzu-i bahis olan abdestden murad: Ser'î abdesttir. Bununla beraber Kaadî îyâz onu lûgavî abdest mânâsina almis ve elleri yikamaktan ibaret oldugunu söylemistir. Kaadi Iyaz yemekten önce el yikamanin müstehap veya mekruh oldugu hususunda ulemânin ihtilâf ettigini ve îmam Mâlik'le Sevrî 'nin bunun kerahetine kail olduklarina nakletmisse de Hadîsden murad! Neveyî 'ninde beyân ettigi vecihle el yikamak degil Ser'i abdesttir. Allah-u A'lem.

32- Helaya Girmek Isteyenin Ne Okuyacagi Babi

122- (375) Bize Yâhyâ b. Yahya rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Ham-mâd b. Zeyd haber verdi, Yahya sunu da söyledi. Bize Hüseym haber verdi. Bunlarin ikisi de Ahdulaziz b. Suheyb'den o da Enes'den naklen rivayet etmisler.
Hammâd'ui hadîsinde: «Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Selîem) helaya girecegi vakit...» Cümlesi, Hüseyin'in hadisinde: Resûlüllah (Saliallahü Aleyhi ve Sellem) kenîfe girecegi zaman...» ibareleri vardir. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) helaya girerken :

«Ya Rabbi, Hübs ve Habâisden sana siginirim.» dermis.

(...) Bize Ebû Bekr h. Ebî Seybe ile Züheyr b. Harb'da rivayet ettiler. Dediler ki: Bize Ismail -ki Ibni Uleyye'dir - AbdulazIz'den bu isnadla rivayet etti ve Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in :
«Hubs ve Habâisden Allah'a siginirim.» dedigini söyledi.
Bu hadîsi Buhâri «Kitâbü'l - Vudû» ile «Kitâbü'd - Deavât» da Ebû Dâvûd, Tirmîzi, Nesaî ve Ibni Mâce «Kitâbü't - Tahâre» de tahric etmislerdir.
Hattâbî (319-388)'nin beyânina'göre; huds, habisin cem'i, ha-hâis ise habîsenin cem'idir. Bu iki kelimeden murad Seytanlarin erkek ve disileridir. Yani Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) helaya girerken erkek ve disi seytanlardan Allah'a sigmirmis.
Hattabî umumiyetle hadîs ulemasinin bu kelimeyi «Hubs» seklinde «ba»nm sükûnu ile telâffuz ettiklerini, fakat bunun hata oldugunu, kelimenin dogru olarak Hubus seklinde okunacagini söylemis ve sözlerine sunu ilâve etmistir. Çünkü seytanlar helalarda bulunurlar. Helalar Allah'in zikre dilmedigi yerlerdir. Bu sebeple Resûl-ü Ekrem (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) seytanlardan korunmak için evvelâ Allah'a sigmirmis. Fakat Hattabî'nin hata iddiasi dogru degildir. Çünkü tahfif için sakin okumak caizdir. Kelime burada oldugu gibi baska yerlerde de hubs seklinde bâ'nm sükûnu ile rivayet edilmistir. Ulemâdan Ebî Ubeyd Kaasim b. Sellâm, Fârâbi ve Fârisî gibi zevat mezkûr kelimenin bu sekilde okundugunu rivayet etmislerdir. Meshur- olan rivayetide budur. Yalniz bazilari kelimenin mastarinin da ayni sekilde gelmesine bakarak birbirlerine karismasinlar diye bunun hubus okumanin evlâ olacagi söylenebilir, demislerdir. Bazilari Huhs'dan murad küfür, Habâîs'de seytanlardir, demislerdir. Ibni Battal (-444)'a göre hubus kelimesi bilumum kötülüklere samil bir kelimedir. «Hubs» seklinde okunursa pislik mânâsina masdardir. Bâ-zan da isim olarak kulanilir. Habâis'den murad ona göre de seytanlardir. Bu kelime hakkinda Ibnü1-A'rabî su tafsilâti verir «Arap lisaninda» Hubs'un asli kerih görülen sey mânâsina gelir. Bu kelime söz hakmda kullanilirsa sövmek, dinler hakkinda kullanilirsa küfür, yemekler hakkinda haram, içilen seyler hakkinda zararli, mânâlarina gelir. Bazilari «Hubs» iyi ve makbul olmayan fiil yani kötülük, Habâis ise; bilcümle kötü fiiller ve çirkin huylar mânâsina gelir demislerdir.
Kenîf, Hela ve mirhâd, ayni manâya gelen sözlerdir. Bunlardan murad bizim de hela dedigimiz ayak yoludur.

Hadisten Çikarilan Hükümler

1- Helaya girilecegi zaman Resûlüllah1 (Sallallahü Aleyhi ve Seîlem) 'in yaptigi gibi istiâ'zede bulunmak bütün ulemâya göre müstahabdir .Bu hususta evlerdeki helalarla ovanin farki yoktur. Çünkü ovada Kazâ-i hacete oturmak da hela hükmündedir. Helaya girerken istiâ'zeyi unutan kimsenin helaya girdikten sonra istiaze etmesi Hz. Ibni Abbâs ile diger bir takim ulemâya göre mekruh, Ibni Ömer (Radiyallahu Anhüma) 'nin da dahil oldugu bir cemâate göre caizdir.
2- Ibni Battal bu hadisle istidlal ederek helada Allah'in zik-redilebilecegine kail olmustur. Maamafîh bu hususdaki rivayetler muhteliftir. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in Bi'ri Cemel denilen yere kazâ-i hacet için giderek döndükten sonra bile teyemmüm etmeden selâm almadigini az yukarida görmüstük. Bu sebeple ulemâ ihtilâf etmis. Bâzilari helada Allah'i zikretmenin mekruh oldugunu, diger bâzilari da caiz oldugunu söylemislerdir. Ibni Abbâs (Radiyallahâ anh) Atâ', Mücâhid ve Sa'bi kerahete kail olanlardir. îkrime dille degil, kalple zikrin caiz oldugunu söylemistir. Hz. Abdulah b. Amr'in helada Allah'i zikreddigi, îbni Vehb'den rivayet olunmustur. Azramî diyorki Sâ'bî 'ye; «Ben helada aksirirsam Allah'a hamd edeyim mi? diye sordum: «Hayir, oradan çikmadikça hamdetme!» dedi. Müteakiben Nehâî'ye giderek bu meseleyi sordum o «Allah'a hamdet!» dedi. Ona Sa'bî'nin sözünü naklettim, Nehaî; «Hamd yukari çikar asagi inmez» dedi. îbni Sîrîn ile Imam Mâ1ik'in kavlide budur.
Buhari 'nin Atâ'dan rivayet ettigi bir habere göre üzerinde ismullah yazili yüzükle helaya girmekde beis yoktur. Hasan- Basri ile Said b. el-Müseyyeb'in niezhebleri de bu oldugu rivayet edilir. Ulemâdan bâzilari üzerinde

ismullah yazili yüzük vesaire ile helaya girmeyi dogru bulmamislardir. Buhârî,; «Bunun haram olmamasi sahihtir» diyerek kerahet-i tenzîhiye ile mekruh olduguna isaret etmistir.
Bi'r-i Cemel hadisini ulemâ ihtiyata ve fazilete hamletmislerdir. Çünkü abdestsiz selâm almamak sart degildir. Taberî (224-310) «Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in abdestsiz selâm almamasi müslümanlarm birbirlerine abdestsiz selâm vermemelerini ta'lim ve te'dib içindir» demistir.
3- Helaya girerken yapilacak istiâze gibi sözlerle olur.
4- Peygamber (Sallallahü. Aleyhi ve Sellem) 'in istiaze etmesi Allah'a kullugunu ifade ve ümmete bunu talim içindir. Yoksa Fahri Kâinat efendimiz bütün ins-ü cinnin serlerinden mahfuz idiler. Hattâ cinlerden birini mescidin diregine baglamisti. Bu onun cinlerede hakim ve mutasarruf olduguna delildir.
5- Istiâzeden Önce Bismillah demek müstehabdir. Mamer'inin rivayet ettigi bir hadisde besmele tasrîh olunmustur.

33- Oturarak Uyumanin Abdesti Bozmayacagina Delil Babi

123- (376) Bana Züheyr b. Harb rivayet etti. (Dedi ki) : Bize ismail h. Uleyye rivayet ettu H. Bize Seyban b. Ferrûh dahî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Abdülvaris rivayet etti, bunlarin ikisi de Abdülaziz'den, o da Enes'den, naklen rivayet etmisler. Enes söyle demis:
— Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) birisine yavasça birsey söylerken namaza ikâmet getirildi. (Abdülvaris'in hadisinde: Nebiyullah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) birisiyle gizlice konusurken denilmistir) fakat cemaat uyuyuncaya kadar kendisi namaza kalkmadi.

124- (...) Bize Ubeydullah b. Mûâz el-Anberî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize babam rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Su'be Abdüllaziz b. Süheyb'den, o da Enes b. Mâlik'den isitmis olmak üzere rivayet etti. Enes söyle demis: Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) bir adamla gizlice konusurken namaz için ikâmet getirildi. Fakat kendileri ashabi uyuyuncaya kadar gizli konusmaya devam ettiler, sonra gelerek onlara namaz kildirdilar.

125- (...) Bana Yahya b. Habîb el-Hârisi dahî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Halid —ki îbnil Haristir— rivayet etti. (Dedi ki): Bize Su'be Kâtade'den, naklen rivayet etti. Demis ki: Enes'i söyle derken dinledim. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Seîlemjm. ashabi uyurlar sonra abdest almadan namaz kilarlardi.
Su'be demis ki:
Katâde'ye «Sen bunu Enes'den mi isittin?» dedim:
Evet Iyvallah!» cevabini verdi.

126- (...) Bana Ahmed b. Saîd b. Sahr ed - Dârimî rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Habbân rivayet etti. (Dedi ki) : Bize Hammad, Sâbit'den, o da Enes'den naklen rivayet etti ki söyle demis: Yatsi namazina ikâmet getirildi. Bu sirada bir zât; benim bir hacetim var, dedi. Bunun üzerine Peygamber (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) onunla gizlice görüsmeye gitti. Tâki cemaat yahut cemaatten bâzilari uyudular; sonra namazi kildilar.
Bu hadîsi Müslim «Namaz» bahsinde de tahric ettigi gibi Buhârî «Ezan» bahsinde. Ebu Davud 'da namaz bahsinde tahric etmislerdir. Hadisin muhtelif rivayetlerinden anlasildigina göre Ashab-i Kiram yatsi namazini kilmak üzere toplanmislar, namaz için ikâmet getirilmis. Tam bu sirada bir kavmin büyügü oldugu söylenen bir adam gelerek Resûl-ü Ekrem (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) ile görüsmek istemis, o da mescidin bir kösesine çekilerek kendisi ile gizlice uzun uzun görüsmüs ve onu Islama yatistirmaya çalismis. Aynî diyorki; «Gelen bu zatm bir melek olmasi En es (Radiyallahû anh) 'in onu insan suretinde görmesi ihtimalden uzak degildir.
Hadis muhtelif rivayetleri ile uykunun abdest boznuyacagma delâlet etmektedir. Yine Enes (Radiyallahû anh) 'dan bir rivâyetde;
«Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) 'in ashabi yatsiyi beklerken uyurlar hatta baslari gögüslerine düserdi;

sonra namazi kilarlar, abdest almazlardi» denilmektedir.
Hadîsin bir rivayetinde Katâde «Enes rivayet ederken isittim» dedigi halde Su'be' nin ona; «Sen bunu Enes'den mi isittin» diye sormasi, isitip isitmedigini iyice tesbit etmek içindir. Çünkü Katâde (Rahimehullah) Müdellislerdendir. Su'be ise tedlîsi son derece hor görenlerdendir. Hattâ «Zina etmek tedlis yapmaktan ehvendir» dedigi rivayet olunur. Evvelcede arzettigimiz gibi müdellisin «an» edati ile «filândan» diyerek rivayet ettigi hadisle ihticac olunmaz. Filândan isittim derse ancak o zaman hadisi makbul olur. Bu sebepten Su'be (Rahimehullah) Katâde 'nin hadîsi isitip isitmedigini iyice tesbit etmek istemistir. Her halde Katâde dahi onun bu fikrini anlamis olacakki hadîsi Enes 'den isittigini Allah'a yemin ederek söylemistir.

Hadisi Seriften Su Hükümler Çikarilmistir

1- Bir cemâat huzurunda iki kisinin gizlice konusmalari caizdir. Ancak bir yerde bir kisiyi yalniz birakip da iki kimsenin gizli konusmalari yasak edilmistir.
2- Zaruret îcâbi olarak namazla ikametin arasini ayirmak caizdir. Gerçi Ulemâdan Ibrahim Nehâi, ile Zührî ve Hançfî-ler ezanla ikâmet arasinda konusmayi kerih görmüs; Imam Mâlik'-in dahî Ikametle namaz arasi uzarsa ikametin iadesi müstahabdir. dedigi rivayet olunmustur. Fakat Hanefîler'in konusmayi kerîh görmesi zaruret olmadigina göredir. Hattâ onlarca zaruret yokken konusmak haramdir. Zaruret bulundugu zaman konusmak onlara göre de mekruh degildir.
3- Namaz vaktin evvelinden biraz sonraya geciktirilebilir.
4- Birçok meseleler bir araya gelince evvelâ en mühim olanin çaresine bakilir.
5- Oturarak uyumak abdesti bozmaz. Babimiz hadisinde asil maksat budur. Ulemâ uykunun hades olup olmadiginda ihtilâf etmislerdir. Bâzilarina göre uyku bizzat hades yani abdesti bozan seylerden bindir. Digerleri uykunun bizzat hades olmadigina onun yalniz bir mazinne-i hades yâni abdestin bozuldugu zannini veren bir hâl olduguna kaildirler. Bir seyin künhünü anlamak mümkün olmazsa sebebine o seyin hükmü verilir. Meselâ seferde dört rekâtli namazlarin ikiye indirilmesi mesak-katdan dolayidir. Fakat mesakkati yüzde yüz tahdid mümkün olmadigi için ona sebeb olan yolculuk mesakkat yerine geçirilmis ve ser'an muteber olan bir mesafeye gidilirse namazlar ikiser rekât'kilinir, denilmistir. Burada da öyledir. Haddi zatinda uyku abdesti bozmamakla beraber, uyku halinde bulunan bir insan abdestinin bozulup bozulmadigini kontrol imkânina sahip olmadigi için uyku hades yerine geçirilmis ve onunla abdestin bozulduguna hükmedilmistir.
Uyku hakkinda ulemâdan dokuz kavil rivayet edilmistir.:
a) Uyku hiçbir surette abdesti bozmaz. Bu kavil Ebû Mûse1, Es'arî (Radiyalîahû anh) ile Saîd b. El-Müseyyeb, Ebû Miclez, Humeyd b. AbdIrrahman, e1-A'rac ve Evzâi 'nin mezhebi eridir Hattâ Ibni Hazm 'in beyânina göre Ashab-i kiramdan bir cemaatle îbni Ömer (Radiyalîahû anh) Mekhûl ve Ubeydetü's-Selmanî dahi buna kaümisler.
b) Uyku herhalde abdesti bozar. Hasan-i Basrî, Müzeni, Ebû Ab dillâh Kaasim b. SeZlâm ve î s-hâk b. Râhuye buna kaildirler. îbni Münzir: Bu kavil garip olarak Imam. Safiî 'dende rivayet edilmistir. Ben de buna kailim demis; ayni kavlin mânâ itibari ile Ibni Abbâs, Enes ve Ebû Hüreyre (Radiyalîahû anhûm) hazerâtindan rivayet o-lundugunu söylemistir.
Ibni Hazm'e göre haddizatinda uyku hadestir ve az olsun,
çok olsun abdesti bozar. Bu hususta oturarak uyumakla, ayakta uyumanin ve keza namaz içinde yahut namaz disinda rükû ve sücûd halinde veya dayanarak yahut uzanarak uyumanin bir farki olmadigi gibi yanmda-kilerin, uyuyan kimsenin abdesti bozulmadigini yakînen bilip bilmemelerinin de bir tesiri yoktur.
c) Çok uyku abdesti bozarsada az uyku hiçbir hâlde abdesti bozmaz. Ibni Münzir bu kavlin Zührî, Rabîa , Evzâi, Imam Mâlik bir rivayetde Imam Ahmed b. Hanbe1'in mezhebi oldugunu söylüyor. Bâzilari akla galebe çalacak kadar derin olursa uykunun abdesti bozacagina kail olmustur.
d) Uyku rükû, sücûd, kiyam ve kuûd gibi bir namaz hey'etinde olursa abdesti bozmaz bu hal namazin içinde

olsun, disinda olsun hükmen müsavidir. Fakat birseye dayanarak veya sirtüstü yatarak uyuyan kimsenin abdesti bozulur. Ebû Hanîfe ile Dâvûd-u Zâhi-r î 'nin mezhebleri budur. Garîb bir kavil olarak imam Safiî 'den de rivayet olunur. Hammad b. Ebî Süleyman ile Süf-yan-i Sevrî dahi buna kail olmuslardir.

e) Uyku yalniz rükû hâlinde olursa abdesti bozar Ibni Tîn bunu Imâm Ahmedb. Hanbel'in bir kavli olmak üzere rivayet etmistir.

f) Yalniz secde hâlinde uyku abdesti bozar. Bu kavil de Imam Ahmed'den rivayet olunmustur.

g) Namazda secde halinde uyuyanin abdesti bozulmaz. Fakat namaz disinda secde halinde uyuyanin abdesti bozulur. Namazda kasten uyuyanin abdesti dahî bozulur. Bu kavil Ibni Mübarek 'indir.

h) Namazda uyumak abdesti bozmaz, namaz disinda uyumak bozar. Bu kavil Imam Safii 'den rivayet olunur.

i) Oturarak ve Mak'admi yere yerlestirerek uyuyan bir kimsenin abdesti bozulmaz. Bu hususda az veya çok uyumakla namaz içinde veya disinda bulunmak müsavidir. Imam Safi (Rahimehullah) 'm mezhebi budur.

Ebû Bekr Ibni'l- Arabi «Ulemâmiz uykuya dair birbirine muariz olarak rivayet edilen hadislerden çikarilan uyku meselelerini tetkik etmis ve bunlarin onbir hale inhisar ettigini görmüslerdir ki, bunlar uyku, yürüme, ayakta durma, dayanma, rükû, bagdas kurarak oturma, dizlerini dikerek ve ellerini önden bagliyarak oturma, yaslanma, hayvan üzerinde bulunma, secde, yatma ve bir yerde karar kilip oturma sekillerinden birine mahsustur.» demistir.

Fakat bütün bunlar yalniz ümmet hakkindadir. Resûlüllah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) efendimizin uykusu onun hasâisinden olmak üzere hiçbir surette abdestini bozmaz.

Nevevî diyor ki: Delilik, bayginlik, içki veya ilâçtan mütevellid -sarhosluktan dolayi aklin zail olmasi bilittifak abdesti bozar. Bu hususta azligin ve çoklugun vesâirenin de bir farki yoktur. Uyuklamak abdesti bozmaz. Sünnet budur. Uyumanin alâmeti akla galebe çalmasi göz ve diger hassalarin muattal kalmasidir. Uyuklamak ise akla galebe çalmaz. Onda hasselerde muattal kalmaz. Yalniz gevserler. Bir kimse uyudumu, uyukladimi süphe etse abdest almasi vacip degil müstehab olur. Uyudugunu yüzde yüz bilsede mak'adimn yere dösenip dösenmediginde süphe etse abdesti bozulmaz, yalniz onu tazelemesi müstahâb olur. Oturarak uyusa da. Sonra mak'adi yahut mak'adinm bir tarafi yerden ayrilsa bakilir; eger bu is uyanmadan olmussa abdesti bozulur. Çünkü makadi yere yerlesmedigi halde bir müddet uyumustur. Uyandiktan sonra yahut uyanirken makadi yerden ayrilir yahut ne zaman ayrildiginda süphe ederse abdesti bozulmaz. Makadmi yere döseyerek kendisi de duvar gibi bir seye dayanarak uyursa abdesti bozulmaz. Bu hususda dayandigi sey alindigi takdirde kendisi yere düsecek derecede uyusun uyumasin fark yoktur.

Dizlerini dikerek ve ellerini önden sararak oturan ve bu halde uyuyan hakkinda Safiiler'den üç kavil nakledilir. Bir kavle göre bagdas kurup oturan gibi bunun da abdesti bozulmaz. Ikinci kavle göre yatarak u-yuyan gibi bunun da abdesti bozulur. Üçüncü kavle göre makadi yere yerlesmeyecek derecede zayifsa abdesti bozulur. Sismansa abdesti bozulmaz.

Hanefîlere görede uyuklamadan abdest bozulmaz.

6- Hanefîlere göre ikametle namazin arasi yemek ve çok konusmak gibi amel-i Kesîr sayilan bir seyle ayrilirsa ikamet yeniden getirilir. Az bir amelle ayrilirsa ikamet tekrar edilmez. Çünkü onun tekrari mesru olmamistir. Mâlikîlerden Übbî'de ve Namaz gecikirse ikamet tekrarlanir.» diyor.

---

[1] Ebu'l Velid Abdullah b. Seddad b. Hâd: Kûfe'lidir. 81 tarihinde nehirde bogularak vefat etmistir.

[2] Küreyb b, Ebî Müslim: Ibni Abbas radiyallahu anhümanin azadlisidir. Sahi-hayn râvîlerindendir. Vefat tarihi 98 dir.

[3] Zeynep biati Ümmi Seleme (Radiyallahû anha): Asil ismi BIrre olup Resulul-lah (S.A.V.) kendisine Zeynep ismi vermistir. Resulüllah (S.A.V.) den hadîs rivayet etmistir. Hadîsleri Buhâri ve Müslim'dedir.

[4] Ümmiil MII'mInin Ümmü Seleme (Radiyallahu anha): îsmi HInd binti Ümey-ye'dir. Hz. Zeyneb'in annesidîr.

[5] Ainra binfi Abdjrrahnian b. Es'ad: Sahihayn râvîlerindendu. 103 tarihinde 77 yasinda vefat etmistir.

[6] Muhammed b. Ahdirrahman b. Nevfel: Medine'lidir. Urvetü'bnü Zübeyr'in yetimidir. 119 tarihinde Misir'da vefat etmistir. Sahihayn râvîlerindendir.

[7] Sabit b. Ebcyd el-Ensari: Müslim'in râvîlerindendir.

[8] Kaasim z. Muhammed b. Ebi Bekr: Sahihayn râvîlerindendir. 102 tarihinde 73 yasinda vefat etmistir

[9] Ebu Süleyman Davud b. Abdirrahman el-Mekki: Sahihayn râvîlerindendir

[10] Sûre-i Bakara, âyet: 222.

[11] Ebû Yala Miinzir b. Ya'lâ cs-Sevrî: Kûfe'lidir. Sahihayn, râvîlerindendir

[12] Ebu'l-Kaasîm Muhammed b. AH- b. Ebî Tâlib : Hz. Ömer zamaninda dogmus, 80, 81 veya 114 tarihinde Medine'de vefat ederek «eI-Baki'»a defnedilmistir.

[13] Ebu'l-Esved Abdullah b. EbI Kays: Azadlilardandir. Müslim'in râvîlerindendir.

[14] Ali b. Davud.

[15] Ebu Müslim Hasan b. Atamed b. Ebi Suayb: Halife Ömer b. Abdilaziz'in azad-r. Müslim'in râvîîerindendir.

[16] Ebu Abdirrahman Miskin b. Bekeyr el-Hazzâl el-Cezerî: Sahihayn râvîlerindendir.

[17] Hisâm b. Zeyd el-Ensarî: Hz. Enes b. Mâlik'in torunudur.

[18] Hz. Enes b. MaHk'in annesidir. tsmi ihtilaflidir. Sehle diyenler oldugu gibi Muleyke ve daha baska oldugunu söyleyenler de vardir. Meshur bir sahabIyyedir.

[19] Ebu'l Abbas b. Velid b. Nasr: Sahihayn râvîlerindendir

[20] Salih b. Ömer el-Vâsîfi: Hulvan'da yasamistir. Müslim'in râvîlerinden olup bir hadîs rivayet etmistir.

[21] Ebu Ishak Ibrahim fa. Musa er-Râzî: Sagir lâkabi ile mâruftur. Sahihayn râ-vîlcrindendir. 220 tarihinden sonra vefat etmistir

[22] Bu ismin hata oldugu söylenir, dogrusu Abdullah b. Musâfi'dir: Müslim'in râ-vîlerinden olup bir hadîs rivayet etmistir.

[23] Ebu Tevbe Rabi' b. NâfI el-Halebi: TarSUS ta yasamistir. Sahihayn râvîlerindendir

[24] Ebii Esma1 er-Rahabî Anir b. Mersed : sam'lidir Müslim'in ravilerindendir

[25] Salim b. Ebi'I Ca'd Rafi' el-Escaî: Kûfe'ii azadlilardandir. 89 tarihinde vefat etmistir.

[26] Içerisine süt sagilan kaptir.

[27] Ebu Bekr Abdullah b. Hafs b. Ömer: Müslim'in râvîlerindendir.

[28] Yezîd b. Ebi Habîb.

[29] Ebu Abdirrahman Eflâh b. Humeyd b. Nâfi' el-Ensâri: Azadhlardandir. Sa-hihayn râvîlerindendir.

[30] Muaze binU Abdillâh el-Adeviyye: Basra'lidir. Sahihayn râvîlerindendir.

[31] Ebu Reybâne Abdullah b. Matar yahud Ziyâd bin Malar: Basrali azadlilar-dandir. Müslim'in râvîlerindendir.

[32] Sefine Ebu Abdirrabmsn Mihran b. Ferrâh: Resûlüllâh (S.A.V.) in veya Üm-mü Seleme (R.A.)'nm âzadhsidir. Ismi ihtilaflidir. Sefine onun lâkabidir. BIr gazada çok yük tasidigi Için Resû'-ü Ekrem (S.A.V.) kendisine: «Sen sefinesin (gemisin)» demis bir daha bu lâkabla anilir olmustur.

[33] Süleyman 4». Surad el-Huzâi (R.A.): Kûfeli meshur bir Sahabi-i Celildir. 65 tarihinde Eteezire'de Vali iken sehid edilmistir

[34] Cübeyr b. Mut'im b. Adiy (R.A.): Ashab-i Kirâm'dan olup Hz. Muaviye'nin hilâfeti zamaninda Medine'de vefat etmistir

[35] Ebu Muhammed Abdülvehhab b. AbdilraecId Es-Sekafi: Basra'lidir. Sahiheyn râvîlerindendir. 110 tarihinde dogmus 194 de vefat etmistir.

[36] Hasan bin Muhammed ibnil Hanefiye: Hz. Ali'nin torudunur, Ömer b. Ab-dilaziz zamaninda vefat etmistir.

[37] Ebu Musa Eyyüb b. Musa b. Amr: Mekke'Iidir. Sahihayn râvîlerIndendir

[38] Ebu Rafi' Abdullah b. Râfi: Medine'Iidir. Hz. Ümmii Seleme'nin azadlisidir. Müslim'in râvîlerindendir.

[39] Ebu Abdiliâh Ubeyd b. Unieyr b. Kalâde: Mekke'lilerin kadisiydi. Sahihayn râvîlerindendir

[40] Bazi nüshalarda bunun îbni Ömer (R.A.) oldugu zikredilmistir.

[41] Mansur b. Safiyye: Sahihayn râvîlerindendIr. Babasinin adi Abdurrahman1-dir. Ancak annesinin adiyla meshurdur

[42] Safiyye bînti Seybete'l-Kuresiyye: Müsafi'nin kiz kardesidir. Sahihayn râvî-lerindendir

[43] Ibrahim b. Muhacir el-Beceli, Müslim'in râvîlerindendir. Kûfe'lidir.

[44]

Musa b, Kureys b. Nafi'et-Tcmimi: Müslim'in râvîlerindendir.

[45] Ebu Yakup Ishâk b. Bekr b. Mudar: AzadJilardandir. Misirlilardan sayilir, Müslim'in râvîlerindondir.

[46] Safliginda cennetle müjdelenen on sahabeden biri ve Resûlüllah (S.A.V.) in bacanagidir. Bedr giizilerindendir. 33 tarihinde irtihal etmistir.

[47] EbiTl-Ezher Yezid b. Ebî Yezîd ed-Dabiii: Azatlilardandir, Basralilardan sayilir, Mekke'nin arazisini bir defa hac mevsiminden evvel, bir de hac mevsiminde ölçmüs; ikinci Ölçümde mesahanin daha genis oldugu görülmüs. Bundan hac mevsiminde bir mucize olarak Mekke arazisinin genisledigi anlasilmistir. 130 tarihinde Basra'da vefat etmistir. Kendisine neden Risk denildigi ihtilaflidir. FârIsîde risk : Taksimci, gayretli, uzun sakalli ve akreb manâlarina gelir. Filhakika bu zat hem taksimci, hem de uzun sakalli idi.

[48] Ümmü Hâni Fâhite binti Ebi Talib: Hz. Ali'nin kiz kardesidir. Fetih yilinda Müslüman olmustur.

[49] Ebu Miirre Yezîd: Ümmü Hani'nin azadlisi olup, ondan hadîs rivayet etmis-lir. Sahihayn râvîlerindendir.

[50] Said b. Ebî Hind: Medine'II Selemetü'bnü Cündep (R.A.)'in azadlisidir. Sahihayn râvîlerindendir.

[51] Muse'l-Kaari: Müslim'in râvîlerinden olup, abdest hakkinda Zâide'den hadis rivayet etmistir.

[52] Ebu Osmam Dahhâk b, Osman El-Kuresi : Medine'liciir. Hakîm b. Hizam'in kardesi ogludur. Müslim'in râvîlerindendir.

[53] Ebu Cafer Abdurrahman b. Ebî Saîd'i-Hudri (?-112): Mcdine'lidir. Müslim'in râvîlerindendir

[54] Ibni Ebi Füdeyk Ebu Ismail Muhammed b. Ismail: Azadlilardantlir. Sahîhayn râvîierindendir. 200 veya 201 tarihlerinde vefat etmistir

[55] Süheylî, Kabe'nin bes defa -bina edildigini söyler. Ilk defa Hz. Âdem'in hayatinda Sit (A.S.) tarafindan; ikinci defa Ibrahim (A.S.); üçüncü defa Islâmiyetten önce Kureys tarafindan; dördüncü defa Ibni Ziibeyr zamaninda Kabe yanarak Ibni Zübeyr tarafindan; besinci defada Abdülmclik tarafindan bina edilmistir. Da!ia sonra Ebu Ca'fer-el Mansûr'da Kabe'yi yikarak yeniden yapmak istemisse de bu is oyuncak olur ve Kabe'nin heybeti kalmaz endisesi ile Imam Malik (R.A.)'e kendisine mani olmustur.

[56] Ebu Osman Saîd b. Yahya b. Saîd el-Emevî: Bagdat'lidir. Sahihayn râvîlerindendir.

[57] Ebu Ümâmete'bnü Sehl: Es'ad b. Sehl b. Huneyf (R.A.), Peygamber (S.A.V.)'e yetismis, fakat ondan hadîs rivayet edememistir. Sahihayn râvîlerindendir. Vefat tarihi 100 dür.

[58] Muhammed b. Abdillah b. Ebi Yakup : Basra'lidir. Sahihayn râvîlerindendir.

[59] Hasan b. Sa'd: Hasan b. Ali'nin azadlisidir, Kûfe'Iidir, Müsl'm'In râvîlerindendir

[60] Ebu Abdillah Serik b. Abdillah b. Ebi Nemr el-Kurcsi : Sahihayn râvîlerin-dendir.

[61] Ebu'l Alâ Yezid b. Abdillâh b. Sihhir el-Âmiri: Sahihayn râvîlerindendir.

[62] Ebu'l-Abbas Vehb b. Cerir b. Hâzim (? - 206) : Basra'lidir. Sahihayn râvîle-rindendir. 588

[63] Muhammed b. Abdillah b. el-Müsenna el-Ensari (118-215): Medine kadisidir. Sahihayn râvîlerindendir

[64] Ebu Nasr Humeyd b. Hilâl el-Hilâlî: Basra'hdir. Sahihayn râvîlerindendir.

[65] Üniniii Küîsiim binti Ebî Bekr: Müslim'in râvîierindendir. Hz. Âi^e'den hadîs rivinet etmistir.

[66] Abdülmelik b. Ebi Bekr; Mecline'lidIr. Sahihayn râvîlerindendIr. Hisam b. Ab-dilmelik zamaninda vefat etmistir.

[67] Haricetü'bnü Zeyd b. Sail el-Ensârî: Medine'üdir, Sahihayn râvîlerindendIr.

[68] Abdullah b. ibrahim b. Kaariz ez-Zührî: Medine'lidir. Müslim'in râvîlerindendir.

[69] Ebu Osman Sa'id b. HalId b. Amr b. Osman b, Affan el-Kuresi : Medine-lidir. Müslim'in râvîlerindendIr.

[70] Ebü Nuaym. Vehb b. Keysân: Hz. Ibni Zübeyr'in âzâdlisidir. Medine'lidi'r. Sahihayn râvîlerindendir.

[71] Ebü AbdIIIah Muhammed b. Amr b. Atâ b. Ayyas: Medine'li âzâdlilardan-dir. Sahihayn râvîlerindendir. Pek heybetli ve mürüvvet sahibi bir zat oldugu için Halife olmasi bile konusulurmus

[72] Ebü Muhammed Ali b. Abdillah b. Abbas e] Hâsimî: Müslim'in râvîlerin-dendir. 110 veya 117 tarihlerinde Sam'da vefat etmistir

[73] Cafer b. Aiiir b. Ümeyyete'd-Damrî: Medine'lidIr. Halife Afadiilmelik b. Ver-van'in mi t kardesidir. V'elid b. AbdülnielIk zamaninda vefat etmistir.

[74] Ya'kup h. Abdillah b. el-Esecccl-Mahzunii: Azadlilardandir. Müslim'in râvîlerindendir.

[75] Abdullah b. Ubeydillah b. Ehi Râfi': Müslim'in râvIlerindendir.

[76] Muhammed b. Amr b. Halhale: Medinelidir. Sahihayn râvîlerindendir.

[77] Osman b. Abdillah b. Mevheb El-A'rac el-Kuresî: Aslen Medine'li olup Irak'la yasamistir. Sahihayn râvîlerindendir

[78] Ebu Sevr Ca'fer Ebî Sevr tkrinie : Müslim'in râvîlerindendir.

[79] Ebû Abdillah Cabir b. Semura b. Cünâde (R.A.) : Ashab-i kiramdandir. 74 tarihinde Kûfe'de vefat etmistir.

[80] Es'as b. Ebi Sa'sa' Süleym b. Esved : Kûfe'Iidir. Sahihayn râvilerindendir.

[81] Abbad b. Temim el-Eosari: MedIne'lidir. Sahihayn râvîlerindendIr.

[82] Hadîs olmak : Sonradan meydana gelmek; yeni olmak demektir.

[83] Abdullah b. Muhanmied b. Misver Ez-Zütiri: Basra'lidir. Abdest ve Cihad bahislerinde Süfyan b. Uyeyne'den hadîs rivayet etmistir.

[84] Ebu Ali Abdürrahim b. Süleyman el-KInâni: Kûfe'de yasamistir. Sahihayn râvîlerindendir

[85] Ebu Abdillah Abdülmelik b. Ebi Süleyman el-Fezart: Kûfe'lidir. Müslim'in râvîlerindendir

[86] Abdurrahman b. Va'le es-Sebe'i : Misirlidir. Müslim'in râvîlerindendir

[87] Amr b. Rabî' b. Tarik: Misir'lidir, SahIhayn râvîlerindendir.

[88] Ebul-Hayr Mersed b. Abdullah el-yezenî.

[89] Abdurrahman b. Va'le es-Sebe'i: Misir'lidir. Müslim'in râvîlerindendir

[90] Ebu Muhammed Abdurrahman b. Kaasim b. Muhammed b. Ebi Bekr es-Siddik : Zamaninin en fâzil ve âlimi oldugu söylenir. 126 tarihinde Medine'de vefat etmistir.

[91] Ebu Muaviye Muhamined b. Hazim

[92] Ibni Mes'ud'un kîinyesidir.

[93] Sure-i Mâide, âyet: 6.

[94] Abdülvâhid b. Ziyad el-Abdi.

[95] Hakem b. Uteybe

[96] Zerr b. Abdillaîi el-Hemdanî : Kûfe'lidir. Sahihayn râvîlerindendir.

[97] Said b. Abdirrahman b. Ebzâ: Azadlilardandir. Kûfe'lidir. Müslim'in râvîlerindendir

[98] Selemetii'bnü Köbeyl.

[99] Hâlid b. Sclcmetc'1-Mahzûmî el-Kuresi: Kûfe'lidir. Müslim'in râvîlerindendir

[100] Behiy : Ebi'i Muliamnied Abdullah b. Bessâr; Kûfe'lidir. Müs'ab b. Zübeyr'in âzadlisidsr.

[101] Saîd b. El-Huveyris yahut Ibni Ebî Huveyris: Mekke'lidir. Sâib ogullarinin âzadlisidir.

[102] Muhammed b. Müslim el-Tâifî: Müslim'in râvîlerindendir.